

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

22'nci Toplantı

10 Kasım 2017 Cuma

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- USUL HAKKINDA GÖRÜŞMELER

1.- *Günlük programın beşinci kez değiştiği, temsil ettikleri organlar ve bütçe büyüklükleri itibarıyla Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bütçelerinin aynı gün görüşülmemesi ve eski hâline dönüştürülmesi gerektiği hakkında görüşmeler*

III. - SUNUMLAR

1.- *Kalkınma Bakanı Lütfi Elvan'ın, 2018 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı (1/887) ile 2016 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/861) hakkında sunumu*

IV.- KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

A) KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

1.- *2018 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı (1/887) ile 2016 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/861) ve Sayıştay tezkereleri*

a) *Kalkınma Bakanlığı*

b) *Türkiye İstatistik Kurumu*

c) *GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı*

ç) *Doğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı*

d) Konya Ovası Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı

e) Doğu Karadeniz Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı

f) Kalkınma Ajansları

V.- AÇIKLAMALAR

1.- Kalkınma Bakanı Lütfi Elvan'ın, dağıtmış oldukları konuşma metninde sehven yazılmış bir ifadeye ilişkin açıklaması

2.- Isparta Milletvekili Süreyya Sadi Bilgiç'in, sorulara cevapların geç gönderildiğine, Genel Kurul görüşmelerine kadar bütün bakanlıklardan soruların cevaplarını talep ettiklerine ilişkin açıklaması

3.- İstanbul Milletvekili Bihun Tamaylıgil'in, Kalkınma Bakanlığının son yayınları içindeki bir çalışma ve TÜİK'in e-mail'lerine gönderdikleri bilgi paylaşımı için ilgilileri tebrik ettiğine ilişkin açıklaması

VI.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Süreyya Sadi Bilgiç'in, 13 Kasım 2017 Pazartesi görüşülecek iki bakanlık bütçesi çok fazla olduğu için itiraz edildiğine ve gelecek haftalardaki program değişikliğine ilişkin açıklaması

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

22'nci Toplantı

10 Kasım 2017 Cuma

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu saat 10.04'te açılarak üç oturum yaptı.

Günlük programın beşinci kez değiştiği, temsil ettikleri organlar ve bütçe büyüklükleri itibarıyla Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bütçelerinin aynı gün görüşülmemesi ve eski hâline dönüştürülmesi gerektiği hakkında bir görüşme yapıldı.

Kalkınma Bakanı Lütfi Elvan tarafından, 2018 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı (1/887) ile 2016 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/861) hakkında sunum yapıldı.

2018 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı (1/887) ile 2016 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/861) ile Sayıştay tezkerelerinin görüşmelerine devam edilerek,

Kalkınma Bakanlığının,

Türkiye İstatistik Kurumunun,

GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığının,

Doğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığının,

Konya Ovası Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığının,

Doğu Karadeniz Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığının,

2018 yılı bütçeleri ile 2016 yılı kesin hesapları kabul edildi.

Kalkınma Bakanı Lütfi Elvan, dağıtmış oldukları konuşma metninde sehven yazılmış bir ifadeye,

Komisyon Başkanı Süreyya Sadi Bilgiç, 13 Kasım 2017 Pazartesi görüşülecek iki bakanlık bütçesi çok fazla olduğu için itiraz edildiğine ve gelecek haftalardaki program değişikliğine,

Isparta Milletvekili Süreyya Sadi Bilgiç, sorulara cevapların geç gönderildiğine, Genel Kurul görüşmelerine kadar bütün bakanlıklardan soruların cevaplarını talep ettiklerine,

İstanbul Milletvekili Bihlun Tamaylıgil, Kalkınma Bakanlığının son yayımları içindeki bir çalışma ve TÜİK'in e-mail'lerine gönderdikleri bilgi paylaşımı için ilgilileri tebrik ettiğine,

İlişkin birer açıklamada bulundular.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından 20.07'de toplantıya son verildi.

10 Kasım 2017 Cuma

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 10.04

BAŞKAN: Süreyya Sadi BİLGİÇ (Isparta)

BAŞKAN VEKİLİ: Mehmet Şükrü ERDİNÇ (Adana)

SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)

KÂTİP: Emine Nur GÜNAY (Eskişehir)

(Oturum, Başkan Vekili Mehmet Şükrü Erdinç tarafından açıldı)

BAŞKAN – Komisyonumuzun değerli üyeleri, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun 22'nci Birleşimini açıyorum.

Birleşime on beş dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 10.05

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 10.15

BAŞKAN: Süreyya Sadi BİLGİÇ (Isparta)

BAŞKAN VEKİLİ: Mehmet Şükrü ERDİNÇ (Adana)

SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)

KÂTİP: Emine Nur GÜNAY (Eskişehir)

(Oturum, Başkan Vekili Mehmet Şükrü Erdinç tarafından açıldı)

BAŞKAN – Plan ve Bütçe Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, değerli Bakanımız, kamu kurum ve kuruluşlarının değerli temsilcileri, basınımızın kıymetli temsilcileri; Başkanlık Divanı adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Komisyonumuzun 22’nci Birleşiminin İkinci Oturumunu açıyorum.

Gündemimizde Kalkınma Bakanlığı, Türkiye İstatistik Kurumu, GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı, Doğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı, Konya Ovası Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı, Doğu Karadeniz Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporları ile Kalkınma Ajansları genel denetim raporları bulunmaktadır.

Sunum için Sayın Bakana söz vereceğim ama öncesinde Sayın Paylan’ın usulle ilgili bir söz talebi var.

Sayın Paylan, buyurun.

II.- USUL HAKKINDA GÖRÜŞMELER

1.- Günlük programın beşinci kez değiştiği, temsil ettikleri organlar ve bütçe büyüklükleri itibarıyla Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bütçelerinin aynı gün görüşülmemesi ve eski hâline dönüştürülmesi gerektiği hakkında görüşmeler

GARO PAYLAN (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, sanıyorum programımız 3’üncü kez değişiyor.

BİHLUN TAMAYLIGİL (İstanbul) – 5’inci...

GARO PAYLAN (İstanbul) – 5’inci kez mi, 6’ncı kez mi sayamadım. Sayın Bakan da eski bir Plan ve Bütçe Komisyonu üyesi olarak bilir belki, bu 5’inci, 6’ncı kez program değişimi oluyor muydu eskiden bilmiyorum ama...

Bakın, Sayın Başkan, arkadaşlarımız bunlarla ilgili programa göre hazırlık yapıyorlar ve ilgili ihtisas komisyonlarına göre arkadaşlarımız kendi programlarını yapıyorlar. Biliyorsunuz, ihtisas komisyonlarında bütçemiz görüşülüyor ve ona göre bütün programlar ayarlanıyor ama siz 5’inci kez programı değiştirdiniz ve iki çok önemli bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığını aynı güne koymuşsunuz. Bu, kabul edilemez. Yani, bu iki bakanlık da bir tam gün görüştüğümüz Bakanlıktı, biliyorsunuz, önceki yıllarda ve biz bu iki Bakanlığı yirmi dört saatte bitiremeyiz. Bu değişikliği 5’inci kez neden yapıyorsunuz ve bakanların... Yani, tabii ki çok önemli bir konu olur, ayrı ama on beş-yirmi gün önce bildirdikleri bir programı 5’inci kez değiştirmelerini Meclisimize karşı yapılmış bir saygısızlık olarak görüyoruz Sayın Bakan.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Bir gün önce değişiyor bir de, bir gün önce.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Yani, 5'inci kez program mı değişir, bir gün önce program mı değişir? Hayır, Hükûmetinize de söylüyorum. Sizden talep geliyordur: “Benim yarın başka bir işim çıktı, bütçeye öbür gün geleyim.”, “Ben önceki gün geleyim, sonraki gün geleyim.” Kabul edilemez bu. Yani, çok olağanüstü bir şey olur, mazeret bildirilir, bize de söylenir, kabul ederiz ama Komisyonumuza iletilmeyen bir mazeretle sizin böyle keyfi düzenlemeler yapmanızı kabul etmiyoruz.

Bununla ilgili görüşünüzü merak ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Sayın Paylan.

MUSA ÇAM (İzmir) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Sizin de mi usulle ilgiliydi?

MUSA ÇAM (İzmir) – Evet.

BAŞKAN – Sayın Çam, buyurun.

MUSA ÇAM (İzmir) – Sayın Başkan, gerçekten, altı yıldır buradayız; Sayın Bakan ve siz de altı yıldır buradasınız, birlikte çalışıyoruz. Olağanüstü koşullarda zaman zaman yer değiştirmeyi çok makul buluyoruz, çok insani buluyoruz ama bugün yapılan bu değişiklik Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığını aynı anda... Yani, büyüklük açısından, bütün bakanlıklar çok önemli ama temsil ettikleri organlar itibarıyla baktığımızda, iki büyük Bakanlığın aynı güne getirilmiş olması doğrusu kabul edilebilir bir iş değildir. Bunun yeni baştan gözden geçirilmesi ve eski hâline dönüştürülmesi için Başkanlık Divanından böyle bir talebimiz var.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Sayın Çam.

Plan ve Bütçe Komisyonunda bu tür değişiklikler ilk defa olmuyor, hepinizin de malumu olduğu üzere. Geçen yıl bütçe görüşme takvimi tam 6 defa değişmiş.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Bir daha değiştirirsiniz o zaman yani bir hakkınız daha var.

BAŞKAN – Bir hakkımız daha mı var, öyle diyorsun.

Böyle bir değişiklik var ama bu iki ayrı bakanlığın ayrı günlerde görüşülmesi talebinizi Divan olarak değerlendireceğiz.

Sayın Bakanım, sunuma geçmeden önce, sizinle birlikte gelen bürokrat arkadaşlar Komisyona kendilerini tanıtlarsa memnun oluruz.

(Toplantıya katılan bürokratlar kendilerini tanıttı)

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Şimdi sunumlarını yapmak üzere Sayın Bakana söz veriyorum.

Buyurun Sayın Bakanım.

III. - SUNUMLAR

1.- Kalkınma Bakanı Lütfi Elvan'ın, 2018 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı (1/887) ile 2016 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/861) hakkında sunumu

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonunun değerli üyeleri, değerli bürokratlar, yazılı ve görsel basınımızın çok değerli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyor ve bütçe görüşmelerinin hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Bildiğiniz gibi bugün 10 Kasım. Cumhuriyetimizin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün ebediyete intikalinin 79'uncu yılı. Gazi Mustafa Kemal'i, aramızdan ayrılışının 79'uncu yılında rahmetle, minnetle ve saygıyla anıyorum. Bizlere ve gelecek nesillere emanet ettiği cumhuriyet emin ellerdedir. Milletimizden aldığımız güçle Hükümet olarak ülkemizi muasır medeniyetler seviyesine çıkarmak için canla başla çalışıyoruz. Ülkemizin birliğine ve dirliğine kasteden dâhilî ve haricî hainlerin emelleri hiçbir zaman gerçekleşmeyecektir. Milletimiz en son 15 Temmuzda kendisine emanet edilen cumhuriyete ve iradesine sahip çıkarak destan yazmıştır. Atatürk'ün işaret ettiği gibi asla esaretin kabul edilemeyeceğini dünyaya ilan etmiştir. Bu vesileyle Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü, silah arkadaşlarını ve bu vatan için canını feda etmiş bütün şehitlerimizi bir kez daha rahmetle, minnetle ve saygıyla anıyorum, ruhları şad olsun.

Sayın Başkan, Komisyonumuzun çok değerli üyeleri; Kalkınma Bakanlığı ve Bakanlığımıza bağlı Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı, Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı, Konya Ovası Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı, Doğu Karadeniz Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı ve Doğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı bütçelerinin görüşülmesi vesilesiyle söz almış bulunuyorum.

Kalkınma Bakanlığımızın temel görevi, ülkemizin doğal, beşerî ve iktisadi her türlü kaynak ve imkânlarını tespit ederek takip edilecek iktisadi, sosyal ve kültürel politika ve hedeflerin belirlenmesinde Hükümete müşavirlik yapmaktır.

Bakanlığım bu çerçevede, Hükümetçe belirlenen amaçlar doğrultusunda makroekonomik, sektörel ve bölgesel gelişme alanlarında, ulusal ve yerel düzeyde analiz ve çalışmalar yaparak uzun vadeli stratejiler, beş yıllık kalkınma planları, orta vadeli programlar, katılım öncesi ekonomik reform programları, yıllık programlar, yatırım programları, sektörel, bölgesel, tematik stratejiler ve eylem planları hazırlamakta, yenilikçi program ve projeleri hayata geçirmekte ve uygulamayı etkin bir şekilde koordine etmekte, izlemekte ve değerlendirmektedir.

Kalkınma yaklaşımımıza bakacak olursak, bütüncül ve dengeli, kapsayıcı ve sürdürülebilir, insan odaklı ve katılımcı, kaynak kullanımında etkinlik ve yaşam kalitesini önceleyen bir kalkınma yaklaşımımız vardır.

Sayın Başkan, Komisyonun çok değerli üyeleri; kısaca size öncelikli olarak dünya ekonomisindeki gelişmelerden bahsetmek istiyorum. Küresel büyüme yukarı yönlü, özellikle 2017 yılından itibaren yukarı yönlü olduğunu hepimiz biliyoruz. Özellikle 2017 yılında dünyada ekonomik açıdan ciddi bir canlanma oluşmuş durumda. Ancak hâlen 2008 krizi öncesi büyüme rakamlarına ulaşmış değiliz. 2017-2020 döneminde gelişmiş ülkelerin ortalama yüzde 1,9; gelişmekte olan ülkelerin ise 4,9 oranında yıllık ortalama bir büyüme performansı yakalayacağı tahmin edilmektedir. Küresel ticaret hacmine baktığımızda ise küresel ticaret hacminin de bir artış eğiliminde olduğunu görüyoruz. Ancak içe kapanma, korumacılık politikalarının artması, küresel sermaye akışının yavaşlaması gibi temel faktörlerin neticesinde dünya son beş yıldır ticaretsiz büyüme trendine girmiştir. 2008-2016 dönemine baktığımızda küresel ticaret hacminin küresel büyümenin altında olduğunu görüyoruz ancak 2017-2020 sürecinde küresel ticaret hacminin bir miktar küresel büyümenin üzerinde olacağını tahmin etmekteyiz.

Gelişmekte olan ekonomilere sermaye girişleri ise 2013 yılından itibaren ciddi ölçüde azalmış ve 2015 yılında negatife dönmüştür. 2017 yılında gelişmekte olan ülkelere yönelik sermaye akımlarının 2018 yılında da bu eğilimi sürdürmesi beklenmektedir. Küresel ekonomi üzerindeki olumlu gelişmelere ve risklere baktığımızda; olumlu gelişmeler olarak küresel büyümede artış eğiliminin başlaması, Çin'de beklenenden yüksek bir büyüme, avro bölgesinde beklentilerin üzerinde bir büyüme gerçekleşmesi ve dünya ticaretindeki artış eğilimi olumlu gelişmeler olarak ön plana çıkmaktadır. Risklere baktığımızda;

korumacılığın artması, FED'in faiz artış süreci, petrol fiyatlarındaki artış eğilimi, yapısal reform gündeminde yavaşlama, terör, jeopolitik gerginlikler, göçmen sorunu gibi hususlar da riskler olarak ön planda yer almaktadır.

Türkiye ekonomisine yönelik gelişmeler baktığımızda ise, öncelikli olarak kısaca orta vadeli programdan bahsetmek istiyorum. Orta vadeli programımız büyümeyi ve istihdamı merkeze alan beş temel amaç etrafında şekillendirilmiştir. Bunlardan bir tanesi makroekonomik istikrarın korunması. Enflasyonun düşürülmesi, mali disiplinin sürdürülmesi ve cari dengelerin iyileştirilmesini amaçlamaktayız. Bu kapsamdaki politikalarımız yatırım ve tüketim kararları için güven ortamını sağlayacak, belirsizliği en aza indirecektir. İkinci olarak ise beşerî sermaye ve iş gücünün kalitesinin artırılması amacı yer alıyor. Verimliliğe dayalı bir büyüme için ana gereklerden biri olduğunu düşünüyoruz, özellikle beşerî sermayenin artırılmasını.

Eğitim kalitesini yükselterek etkin işleyen bir iş gücü piyasası oluşturmayı hedefliyoruz. Bir diğer alanımız ise yüksek katma değerli üretimin yaygınlaştırılması.

Üretim ve ihracatta teknolojinin payını artırarak ülkemizi küresel değer zincirinde üst basamaklara taşımayı hedefliyoruz.

Bir diğer alanımız iş ve yatırım ortamının iyileştirilmesi. Yatırımcıya ve girişimciye güven sağlayarak başta yabancı yatırımcılar olmak üzere özel sektör yatırımlarının artırılmasına hizmet edecek daha iyi bir atmosferi sağlayacağız.

Son olarak ise kamuda kurumsal kalitenin artırılması. Kamuda kurumsal kaliteyi güçlendirerek kamu hizmetlerinin iyileştirilmesini, bunun da ekonomide öngörülebilirliği artırmasını hedefliyoruz. Başta mali ve hukuki düzenlemeler olmak üzere, özel sektör yatırımlarının önünü açıcı, onları teşvik edici bir yaklaşımla ekonominin ivmelenmesine destek vermesini sağlayacağız. Bu beş alanımız bir anlamda büyüme ve istihdama yönelik bir politika setiyle oluşturulmuştur.

2003-2016 dönemindeki gayrisafi yurt içi hasıla büyümesine baktığımızda yıllık ortalama 5,6'lık bir büyüme performansı gösterdiğimizi görüyoruz. Küresel kriz sonrasındaki dönemde kesintisiz büyüme başarısı gösteren Türkiye, 2016 yılının üçüncü çeyreğindeki küçülmeyi hızla telafi ederek yeniden büyüme patikasına girmiştir. Harcama yöntemiyle büyümeye katkılara baktığımızda, 2017 yılında, özellikle yatırımların ve ihracatımızın büyümeye önemli bir katkısı olduğunu görüyoruz ve büyümenin kompozisyonunda da bir iyileşme olduğunu söylemek mümkün. Üretim yöntemiyle büyümeye katkıya baktığımızda, 2016 yılının dördüncü çeyreğinden itibaren sanayinin büyümeye katkısının arttığını görüyoruz. Bunun da büyümenin kompozisyonuna pozitif bir katkı sunduğu burada da görülmektedir.

Orta vadeli program döneminde, enflasyon oluşturmayan, istihdam dostu yatırım ve ihracat odaklı, verimlilik artışına dayalı bir büyüme yapısıyla ortalama yüzde 5,5 oranında bir ekonomik büyüme hızına ulaşılması hedeflenmektedir.

Ülkemizde, küresel krizin ardından yüksek istihdam artışları ve iş gücüne katılımın hızlandığı bir yapı gözlenmektedir. 2010-2016 döneminde yıllık istihdam artış oranına bakıldığında, Türkiye yüzde 3,7'yle OECD ülkeleri arasında 2'nci sırada yer almıştır. Nitekim, 2010-2016 döneminde her yıl ortalama 941 bin yeni istihdam oluşturulmuştur. Gerek kadınların daha fazla iş gücü piyasasına katılması gerekse çalışma çağı nüfusundaki artış iş gücü piyasası üzerinde baskı oluşturmaktadır. 2010-2016 döneminde iş gücüne katılım, yıllık ortalama 975 bin kişi olarak gerçekleşmiştir. İş gücüne katılım

oranı 2010 yılında yüzde 46,5 iken 2016 yılında yüzde 52, 2017 yılı Temmuz ayında da yüzde 53,7'ye yükselmiştir. Bu oran, 2002'den beri ulaşılan en yüksek seviyedir ki iş gücüne katılım oranındaki 1 puanlık artış, yaklaşık işsizlik oranını 1,8 puan artırmaktadır.

2017 yılı Temmuz dönemi itibarıyla son bir yılda istihdam 1 milyon 122 bin artmasına rağmen iş gücüne katıldıkındaki yüksek artıştan dolayı işsizlik oranı 10,7 ile bir önceki yılın aynı dönemine göre aynı kalmıştır. Orta vadede istihdam odaklı büyüme hedefimiz doğrultusunda işsizlik oranlarının aşağı çekilmesi hedeflenmektedir.

Enflasyon oranının kademeli olarak aşağı çekilmesi, yine, orta vadeli programımız hedefleri arasında yer alıyor. Ekim ayında beklentilerin üzerinde artış gösteren enflasyon oranında, başta giyim ve ayakkabı ana harcama grubundaki yükseliş etkili olurken yıllık yükselişe ise en büyük katkı, gıda ve alkolsüz içecekler ile ulaştırma, ana harcama gruplarından gelmiştir. Bildiğimiz gibi ülkemizde döviz kuru geçişkenliği oldukça yüksektir. Enflasyon içinde 3 puanlık döviz kuru geçişkenliğinden gelen bir artış olduğu hesaplanmıştır. Petrol fiyatlarındaki artış, enflasyondaki yükselmenin diğer bir kaynağıdır. 2018 yılında alınacak tedbirlerin etkileriyle enflasyonda gerilemenin başlayacağı, orta vadeli program dönemi sonundaysa kademeli olarak enflasyonun yüzde 5'e gerilemesi beklenmektedir.

Orta vadeli programda, 2017 yılı ihracatı yüzde 9,8 oranında artışla 156,5 milyar dolar olarak tahmin edilmektedir. Önümüzdeki dönemde ekonominin üretim ve ticaret yapısının, mal ve hizmet ihracatını destekleyecek kompozisyona gelmesi, yüksek teknoloji ihracatın artırılması, ithal girdilere bağımlılığın azaltılması, küresel ticaret hacminin artması ve ticaret ortaklarımızda büyümenin kuvvetlenmesi öngörülmüştür. 2020 yılındaki, evet, ulaşmak istediğimiz hedefse 195 milyar dolardır.

İthalat için beklenen program tahmini 2017 yılı için 222 milyar dolardır. Program döneminde, büyümeyle birlikte ithalatta da artış öngörülmektedir. Petrol varil fiyatı tahminlerine göre enerji ithalatı yükselmektedir. Yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelim ve bu yöndeki yatırımların yanı sıra ithalata olan bağımlılığın azaltılmasına yönelik çalışmalara devam edilecektir.

Cari işlemler açığına baktığımızda, güçlü ihracat performansına rağmen emtia fiyatlarındaki artış kaynaklı dış ticaret hadlerindeki kötüleşme, altın dengesindeki bozulma ve yurt içi talep ve üretimdeki ivmelenme kaynaklı ithalat artışına bağlı olarak cari açığa yükselme kaydedilmiştir. Cari açığın finansmanı için doğrudan yabancı yatırımların payını artıracak yapısal önlemler alınmaktadır. Seyahat gelirlerindeki toparlanmayla birlikte hizmet gelirlerinin cari açığı azaltması beklenmektedir. 2017 yılında cari açığın milli gelire oranının yüzde 4,6 beklenmektedir. Altın hariç, cari açığın milli gelire oranı yüzde 3,7'ye gerilemektedir. Dünya ihracatında Türkiye'nin payına baktığımızda ise hem gelişmekte olan ülkeler içinde hem de dünya ihracatındaki payının tüm küresel ölçekte yaşanan olumsuzluklara rağmen arttığını yansıyan sizler de görüyorsunuz.

Orta vadeli programımızda, evet, mali disiplinin korunacağını çok açık ve net şekilde ifade ettik. Kamu kesimi borçlanma gereği, genel devlet açığı, bütçe açığında 2017 yılında bir önceki yıla göre bir yükselme söz konusu oldu. Özellikle, 15 Temmuz darbe girişimi sonrası ekonominin canlılığını koruması, sürdürülebilir bir büyümenin sağlanması açısından almış olduğumuz tedbirler neticesinde kamu kesimi borçlanma gereği gayrisafi yurt içi hasılaya oran olarak 2017 yılında yüzde 2,4; genel devlet açığının gene 2,4; bütçe açığımızınsa yüzde 2 civarında olması beklenmektedir.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Sayın Bakan, bu tabloları bize niye dağıtmadınız?

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Arkadaşlar tabloları dağıtılmı. Sunum var değil mi elimizde?

GARO PAYLAN (İstanbul) – Var.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Sunumdan yazı takip etme şansımız yok.

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Ben bekleyeyim o zaman iki dakika. Devam edeyim mi?

BAŞKAN – Siz devam edin Sayın Bakanım, arada dağıtır arkadaşlar.

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Peki.

Orta vadeli program dönemindeyse mali disiplini koruyacağız, yansıda gördüğünüz gibi 2018, 2019 ve 2020 döneminde hem kamu kesimi borçlanma gereğinde hem genel devlet açığında hem bütçe açığında bir azalma görülecek.

Avrupa Birliği tanımlı genel yönetim borç stokunda ise yine bu süreçte bir azalma bekliyoruz. Zaten borç stokumuz Maastricht Kriterleri'nin oldukça altında seyretmektedir.

Yatırım ve tasarrufların artış eğilimine baktığımızda ise her ikisinde de gayrisafi yurt içi hasılaya oran olarak artış olduğunu görüyoruz. 2017 yılında tasarruflarımızın gayrisafi yurt içi hasılaya oran olarak yüzde 25 mertebesinde gerçekleşmesini bekliyoruz. Yatırımlarımızın ise yüzde 29,5 olarak gerçekleşmesini bekliyoruz. Yine, orta vadeli program dönemi sonunda ise tasarruflarımızın yüzde 26,5'a, yatırımlarımızın ise yüzde 30,4'e yükselmesini hedefliyoruz.

Kamu yatırımlarına yönelik stratejimiz peki nedir? Buna baktığımızda, Hükümetimiz, kamu ve özel kesim yatırımlarını bütüncül bir bakış açısıyla ele almaktadır. Kamu yatırımları özel sektör tarafından gerçekleştirilemeyecek altyapı yatırımlarında yoğunlaştırılmaktadır. Kamu ve özel sektör yatırımları birbirini tamamlayacak alanlara yönlendirilmektedir. Yatırımların finansmanında kamu-özel iş birliği yöntemlerinden azami ölçüde yararlanılmaya çalışılmaktadır.

Kamu yatırım önceliklerimize baktığımızda, sektörel önceliklerimiz var, bölgesel önceliklerimiz var, proje bazlı önceliklerimiz var. Sektörel önceliklerimiz arasında ulaştırma, sağlık, sulama, eğitim, içme suyu ve kanalizasyon, bilim ve teknoloji alanları yer almakta. Bölgesel önceliklerimize baktığımızda ise GAP, DAP, DOKAP ve KOP bölgeleri için hazırlanmış olduğumuz eylem planında yer alan projeler yine bizim öncelikli yatırımlarımız arasında yer alıyor. Proje bazlı önceliklerimize baktığımızda, kısa sürede tamamlanacak olan projelere öncelik veriyoruz. Önemli fiziki gerçekleştirme sağlanmış olan projelere yine öncelik veriyoruz. Diğer projelerle bağlantılı veya eş zamanlı yürütülmesi gereken projeler, idame yenileme, bakım onarım, rehabilitasyon, modernizasyon projeleri yine önceliklerimiz arasında yer alıyor. Afet risklerinin azaltılması, önlenmesi, telafisine yönelik projeler, bilgi toplumu stratejisiyle uyumlu olan projeler yine bizim öncelikli projelerimiz arasında yer alıyor.

2018 yılı yatırım ödeneklerinin tahsisinde büyüme odaklı öncelikli projeler ortaya konulmuştur ve büyüme odaklı öncelikli proje alanlarımız ise yük trafiğine hizmet eden bölünmüş yol, liman ve demir yolu yatırımları, öncelikli yük merkezlerine demir yolu iltisak hattı yatırımları, ulaştırma modları arasında sürekliliği ve verimliliği sağlayacak acil bağlantılar, tarımsal üretimi artırıcı sulama, arazi toplulaştırma, tarla içi geliştirme yatırımları, sanayi üretimini destekleyici nitelikte maden ve ham madde arama yatırımları, verimliliği artırıcı e-devlet altyapısı yatırımları, üretim kayıplarını önleyecek olan afetlere hazırlık yatırımları, beşerî sermayenin iyileşmesine yönelik eğitim ve sağlık altyapı yatırımları, teknolojik kapasite ve kabiliyetleri artıracak AR-GE altyapı yatırımları.

Kamu ve özel kesim sabit sermaye yatırımlarına baktığımızda, 2017 yılında kamunun 127,5 milyar liralık bir yatırım yapması tahmin ediliyor, şu anki son tahminlerimiz bu. Özel kesimin ise 2017 yılında toplam 801 milyarlık bir yatırımı söz konusu.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Yatırım dağılımları var mı?

KALKINMA BAKANİ LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Kamu için verebiliriz.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Özel için...

KALKINMA BAKANİ LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Özel için bakalım. Emin değilim, bakalım, eğer mümkünse elbette veririz.

2017 yılında toplam 928,6 milyarlık bir yatırım yapılması şu anki en son tahminimiz. 2018 yılı programımızda ise ilk kez kamu ve özel kesim yatırımları 1 trilyon lirayı geçiyor. 922 milyar lira özel kesim, kamunun ise 141,2 milyarlık bir yatırımı söz konusu olacak.

2018 yılı yatırım ödeneklerinin bütçe türlerine göre dağılımına baktığımızda, aşağı yukarı yatırımlarımızın yarısı merkezi yönetim bütçesine, yüzde 35'i mahallî idarelere, yüzde 15'i ise KİT ve özelleştirme kapsamındaki kuruluşlar tarafından gerçekleştirilecektir.

2018 yılı kamu yatırım ödeneklerinin sektörel paylarına baktığımızda ise yine 1'inci sırada yüzde 33'le ulaştırma sektörü yer alıyor. Eğitim yüzde 16'yla 2'nci sırada yer alıyor, tarım yüzde 11'le 3'üncü sırada yer alıyor, sağlık ve enerji sektörleri bu bahsetmiş olduğumuz sektörleri takip ediyor.

Kamu yatırımlarının ortalama tamamlanma sürelerinde son on beş yılda ciddi bir azalma söz konusu oldu. Her ne kadar 2016 ve 2017 yıllarında bir durağanlaşma söz konusu olsa da önümüzdeki yıllarda bu biraz daha aşağı çekilecektir.

Kamu-özel iş birliği projelerine baktığımızda, şu anda toplam işletmede olan 187 kamu-özel iş birliği projesi var, yapım aşamasında ise 34 proje söz konusu; toplam 221 kamu-özel iş birliği projesi var.

Kamu-özel iş birliği projelerinin toplam yatırım tutarına baktığımızda, 60,1 milyar dolarlık bir yatırım söz konusu. Yatırım tutarı ve işletme hakkı bedellerini de dâhil ettiğimizde, toplam sözleşme tutarı 131,4 milyar dolardır.

Bildiğiniz gibi Kalkınma Bakanlığı olarak beş yıllık kalkınma planlarını hazırlıyoruz, orta vadeli programı hazırlıyoruz, yıllık programı ve yatırım programını hazırlıyoruz. Dolayısıyla, bu programları hazırlarken elbette sektörel önceliklere de bu programlarımızda yer veriyoruz. Dolayısıyla, sizlere kısa da olsa sektörel önceliklerimize yönelik düşüncelerimizi aktarmak istiyoruz.

Tarım sektöründe tarımsal altyapının geliştirilmesi yine bizim en öncelikli alanlarımızdan, en öncelikli hedeflerimizden bir tanesi. Bu alanda özellikle yatırımlara büyük önem veriyoruz. Sulama ve toplulaştırma alanına mümkün olduğu ölçüde daha fazla kaynak tahsis etmeye çalışıyoruz. Nitekim, toplulaştırmayla ilgili bir örnek vermek istiyorum: 2002 yılında toplulaştırmaya sadece 6,7 milyon TL bir ödenek tahsis edilmişken -2017 yılı fiyatlarıyla söylüyorum- 2017 yılında 683 milyar liralık bir ödenek tahsisi söz konusu olmuştur. 100 kat kadar bir artış söz konusudur.

Toplulaştırılan alanlara baktığımızda ise 2002 yılında sadece 560 bin hektar alan toplulaştırılmış iken bugün -aşağı yukarı 120 kat- 6,1 milyon hektar alan toplulaştırılmıştır. Özellikle toplulaştırmaya sağladığımız bu yüksek ödeneklerin, gerçekten tarımsal alanda, tarımsal üretimde maliyetlerin aşağı çekilmesinde önemli bir katkı sağladığını düşünüyoruz.

Sulama alanında ise 2002-2016 döneminde 900 bin hektarlık yeni alan sulamaya açılmıştır. Yine 2017 yılı fiyatlarıyla, 2002 yılında 1,6 milyar lira sulamaya ödenek tahsis edilmiş iken 2017 yılında 6,5 milyar lira sadece sulamaya ödenek tahsis edilmiştir.

Tarım alanındaki yine önceliklerimiz ve hedeflerimize baktığımızda, ürün fiyatlarında istikrarın sağlanması ve kayıpların azaltılmasında -ki bu alanda yoğun bir çalışma yapıyoruz- özellikle Gıda Komitesi olarak çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Kayıp oranları, özellikle tarlada üretimden tüketiciye

ulaşınca kadar geçen süreçte kayıpların oranı son derece yüksek. Bunların oranlarının azaltılmasına yönelik çalışmalar sürdürülüyor. Bunların paketlenmesi, soğuk zincir oluşturulması, depolanması ve tüketiciye ulaşımına kadar geçen sürecin desteklenmesine yönelik çalışmalarımız son aşamaya gelmiş bulunmaktadır.

Bir diğer alan tarım ile sanayi arasındaki iş birliğinin artırılması. Özellikle katma değer in daha da fazla artırılmasına yönelik bu çalışmaları yürütüyoruz. Özellikle tarımsal ürünlerimizin işlenerek katma değeri yüksek ürünlere dönüştürülmesi yine öncelikli olarak çalıştığımız konulardan bir tanesi.

Hayvancılığın geliştirilmesi yine öncelikli olarak ele aldığımız konulardan bir tanesi. Hayvancılık üretiminin artırılması için meraların ıslahına öncelik veriyoruz. Atıl meraların girişimciler tarafından -yem üretimi başta olmak üzere- hayvancılık yatırımları için kullanımının sağlanması, damızlık materyal üretimiyle yetiştiricilik yapan işletmelerin ölçeğinin büyütülmesi de yine bizim öncelikli alanlarımız arasında yer alıyor.

Tarım ve gıdada AR-GE ve inovasyonun geliştirilmesi yine bizim öncelik verdiğimiz alanlardan bir tanesi.

Diğer bir husus ise tarımsal desteklerin bir bütün olarak etki analizlerinin de yapılarak gözden geçirilmesi; yine orta vadeli program kapsamında ele almış olduğumuz konular arasında yer alıyor.

İmalat sanayisine baktığımızda, imalat sanayisindeki hedeflerimiz yine orta vadeli programımızda, sanayi üretiminde yüksek teknoloji üretiminin artırılması, orta ve yüksek teknolojili ürünlerde ihracat payının artırılması -burada özellikle ürün ve ülke çeşitlendirilmesi son derece önemli- kritik yatırım ve ara malları için yerli üretim programının uygulamaya konulması. Biliyorsunuz bizim toplam ithalatımızın yüzde 74'ü ara malı ithalatı. Özellikle ara malı oranını aşağı çekici tedbirler üzerinde yoğun bir şekilde çalışmaktayız.

Bir diğer alan ise imalat sanayisinde dijital dönüşüm. Bu son derece önemli. Özellikle sanayi tesislerimizin dijital dönüşümünü sağlayarak rekabet güçlerini artırıcı, maliyetlerini daha da aşağı çekici...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Bakanım, normal süreniz doldu.

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Hızla tamamlayacağım efendim.

BAŞKAN – Ek süre veriyorum.

Buyurun.

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Son olarak ise imalat sanayisinde teknoloji ve yenilik kapasitesinin artırılması. Özellikle teknoloji ve yenilik kapasitesinin artırılmasının son derece önemli olduğunu ifade etmek istiyorum. Sadece kaynağınızın olması yeterli olmuyor. Kaynağınızın ötesinde kapasitenizin de yeterli düzeyde olması gerekiyor.

Ulaştırma ve lojistik alanında ise, evet, önemli bir çalışma başlattık, Taşımacılıktan Lojistiğe Dönüşüm Programını başlattık. Bu çerçevede de yoğun bir çalışma devam ediyor. Strateji ve kurumsal yapılanma üzerine çalışıyoruz. Ki biliyorsunuz lojistik alanında birden fazla bakanlık yetkili; Ulaştırma Bakanlığı, Gümrük Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı bu alanda yetkili olan bakanlıklar.

Diğer taraftan, kent lojistiği, gümrüklerde etkinlik, özellikle maliyetlerin düşürülmesi ve rekabetin artırılması açısından son derece önemli, firmalarımızın rekabet gücünün artırılması önemli. Dolayısıyla lojistikte gerçek anlamda maliyetleri düşürücü ve firmalarımızın rekabet gücünü artırıcı bir yapının oluşturulması için yoğun bir şekilde çalışmamız devam ediyor. Önümüzdeki günlerde bunların sonuçlarını da sizlerle paylaşacağız.

Enerji alanındaki hedeflerimize baktığımızda, yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının artırılması, enerji verimliliğinin artırılması, nükleer teknolojinin kullanılması, israf ve çevresel etkilerin azaltılması, enerji ticaretinde stratejik konumumuzun güçlendirilmesi yine öncelikli olarak belirlemiş olduğumuz hedeflerimizdir.

Turizm alanında ise turizm pazarlarının çeşitlendirilmesi, turizm ürünlerinin çeşitlendirilmesi, tanıtım faaliyetlerinin güçlendirilmesi, destinasyon yönetimi yaklaşımına geçilmesi ki bu son derece önemli. Bununla ilgili mutlaka somut adımların atılması gerektiğine inanıyoruz. Bir de son olarak turizm altyapısının güçlendirilmesi.

Bir diğer önemli alan, bilgi toplumuna dönüşüm. Burada kamu kesimini, özel kesimi, sivil toplum kuruluşlarını ve üniversiteleri doğrudan ilgilendiren alanlar var. Burada da oluşturmuş olduğumuz bilgi toplumuna yönelik stratejide beş temel alan belirledik. Bunlardan birisi bilgi teknolojileri sektörünün gelişimi, bir diğeri geniş bant altyapısı ve sektörel rekabetin artırılması, nitelikli insan kaynakları ve istihdamın artırılması, bilgi ve iletişim teknolojilerinin topluma nüfuzu -son derece önemli- bilgi güvenliği ve kullanıcı güveni, yine bilgi ve iletişim teknolojileri sektörünün açıkçası tüm diğer sektörlerle uygulamasının artırılması, internet girişimciliği ve e-ticaret, kamu hizmetlerinde kullanıcı odaklılık ve etkinlik yine bizim öncelikli olarak yer alan stratejilerimiz arasında bulunuyor.

AR-GE ve yenilik alanında ise araştırmacı sayısının ve niteliğinin artırılması, araştırma alanlarının önceliklendirilmesi, araştırma altyapılarının oluşturulması ve mevcut araştırma altyapılarının akreditasyonu, seçilen araştırma üniversitelerinin desteklenmesi, AR-GE ve yenilik ekosisteminin yapılandırılması yer alıyor.

Müsaade ederseniz buraları -eğitim, sağlık- süratle geçmek istiyorum. Zaten vermiş olduğumuz dokümanlarda bizim önceliklerimiz yer alıyor.

Yoksulluk ve gelir dağılımıyla ilgili son on beş yılda bir iyileşme söz konusu. Kişi başı günlük harcaması 4,3 doların altında olan nüfusun payı 2002'de yüzde 30,3 iken 2015 yılında 1,58'e düşmüş durumda. Gini katsayısı ise 0,44'ten 0,4'e düşmüştür.

İnsani gelişmişlik endeksinde de bir iyileşme söz konusu. Şu anda biz yüksek insani gelişme kategorisinde yer alıyoruz ama en yüksek insani gelişme kategorisine girmeyi hedefliyoruz.

Bir diğer alan bölgesel gelişme, Bakanlığımızın yine çalıştığı öncelikli alanlarımızdan birisi olan yerel ve bölgesel kalkınma konusu. Burada özellikle bölgelerarası gelişmişlik farkının azaltılması, bölge içi gelişmişlik farklarının azaltılması, her bölgenin kendi potansiyeline göre mukayeseli üstünlüklerinin ortaya çıkarılması ve rekabet güçlerinin artırılması, yine yerelde, bölge düzeyinde insan kaynaklarının ve kurumsal kapasitenin artırılması önceliklerimiz arasında yer alıyor. Bakanlığımız bunu koordine ediyor. Bakanlığımız altında ise kalkınma ajanslarımız ve bölge kalkınma idarelerimiz var.

Ulusal düzeydeki strateji dokümanımız ise bölgesel gelişme ulusal stratejimiz. Bu stratejimiz şu anda hazırlandı, uygulamada ve bu strateji çerçevesinde her bölgenin bölge planlarını hazırlıyoruz kalkınma ajanslarımız vasıtasıyla. Bu planları tamamladık, bölgesel gelişme planlarını tamamladık ve bu planların uygulanmasına yönelik olarak da bir taraftan kalkınma idarelerimiz, kalkınma ajanslarımız,

özel olarak uyguladığımız KÖYDES gibi programlar ve kamu yatırımlarında yine bakanlıklarımızın önceliklendirmesi gereken alanları da yine yörelerin ve bölgelerin kalkınmasına yönelik olarak kullanmaktayız.

4 bölge kalkınma idaremiiz var. Bu bölge kalkınma idarelerine yönelik 2014-2018 yıllarını içeren eylem planlarımız var ve bu eylem planlarımızı sürdürüyoruz. Eylem planlarımızda öncelikler var. Bunların her birine detaylı olarak girmek istemiyorum ama aşağı yukarı şöyle ifade edeyim, her bir bölge için 2,5 milyar lira ile 4,5-5 milyar lira arasında yıllık ödenek tahsisi söz konusudur.

Güneydoğu Anadolu Projesi'ne baktığımızda, 2003-2016 döneminde 64,4 milyar liralık bir tahsisatın yapıldığını görüyoruz yatırım için. Bunun toplam kamu yatırımları içindeki payı yüzde 10,5. Sulamaya açılan alan 198 bin hektardan 503 bin hektara çıktı. Otoyol ağı 63 kilometreden 294 kilometreye, bölünmüş yol ağı ise 304 kilometreden 2.323 kilometreye ulaşmış durumda. Yine 1.263 kilometre ana kanal, 2,4 milyon hektarlık alanda da toplulaştırma gerçekleştirildi. Son on beş yılda yapılan toplulaştırmanın neredeyse yarısı Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde gerçekleştirildi. Yine bölge için önem arz eden Silvan Barajı'nda ise fiziki gerçekleşme yüzde 55 oranında.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki hidroelektrik projelerine baktığımızda şu anda projelerimizin yüzde 74'ü işletmede, yüzde 16'sı ise inşaat aşamasında. Ilısu Barajı'nın tamamlanmasıyla işletmede olan tesislerimizin oranı yüzde 90'a ulaşacaktır.

Sulama projelerine baktığımızda, yüzde 47'lik bir gerçekleşme söz konusu. Silvan Barajı'nın tamamlanmasıyla birlikte bu oran yüzde 70'e ulaşacak ki hedefimiz 2019 sonu itibarıyla Silvan Barajı'nı tamamlamak.

GAP Bölge Kalkınma İdaremizin, yine, desteklemiş olduğu kırsal kalkınmaya yönelik, turizm odaklı tanıtım ve markalaşmaya yönelik projelerimiz var.

Yine, GAP İdaremize bağlı çok amaçlı toplum merkezleri, "ÇATOM" dediğimiz merkezler var. Bu merkezlerimiz gerçekten o yörede kadınlarımızın eğitimi, kadınlarımızın beceri kazanmasına yönelik çok yoğun bir faaliyet gösteriyorlar. Aşağı yukarı yılda 20 bin kadınıma hizmet veriyorlar. Yılda yaklaşık 500 kadınımanın iş sahibi olmasını sağlıyorlar. Yine, çok sayıda kadınımanın kendi işini kurmasına imkân sağlıyorlar.

DAP, Doğu Anadolu Bölgesi'nde ise, Bölge Kalkınma İdaremiz, yine, yansıda görülen eylemleri gerçekleştiriyorlar. 2017 yılında 4,6 milyar liralık bir ödenek tahsisi yaptık. 2018 yılında ise 5 milyar liralık bir ödenek tahsisi öngörüyoruz.

DOKAP bölgesinde ise eylem planıyla bölgenin ticaret ve turizm merkezi hâline getirilmesi vizyonu benimsenmiştir. Bu çerçevede de çalışmalarımızı yürütüyoruz. 2017 yılında ise 4 milyar liralık bir ödenek tahsisi yapmış durumdayız.

Konya Ovası Projesi Bölge Kalkınma İdaremizde ise tarımsal yapıda değişimi ve sürdürülebilirliği sağlayarak bölgenin rekabet gücünü geliştirmeyi amaçlamaktayız. 2017 yılında Konya Ovası Projesi Bölge İdaremize 2,3 milyar liralık bir tahsisat yapılmıştır.

Kalkınma ajanslarımıza gelince: Biliyorsunuz, 26 kalkınma ajansımız var. Özellikle bu kalkınma ajanslarımız bölgelerimizin kalkınmasına, gelişmesine hizmet edecek, onlara bir anlamda yön verecek olan kurumlar. Dolayısıyla önümüzdeki süreçte kalkınma ajanslarımızın çok daha etkin bir rol almasını öngörüyoruz. Bugüne kadar çok sayıda projeye destek verildi ancak 2018 yılında kısaca yapmak istediklerimizi size özetlemek istiyorum.

İl düzeyinde yatırım destek ve tanıtım strateji ve eylem planları oluşturacağız. Bunun anlamı şu: Bir ilde temel öncelikli alanlarımız nedir, bu alanlara ne tür yatırımlar yapılması gerekiyor, kamunun üzerine düşen nedir, özel kesimin üzerine düşen nedir, bu konuda nasıl bir iş birliği yapabiliriz, bunu nasıl ve ne şekilde geliştirebiliriz, bunu net olarak 81 ilimiz için ortaya koyacağız. Her ne kadar bölge planlarımız var ama biraz daha somuta inip operasyonel nitelikte bir eylem planı oluşturacağız.

Bir diğer alan, yatırım destek ofisleri. Biliyorsunuz, her ilde bizim yatırım destek ofislerimiz var. Yatırım destek ofislerini çok daha etkin bir şekilde kullanacağız. Bunun bir örneğini İstanbul’da başlattık, İstanbul Kalkınma Ajansında başlattık. “İstanbul’da Yatırım Yap” sloganıyla “Invest in İstanbul” diyerek başlattık. Özellikle yabancı yatırımcılara hizmet veriyor. Her bir bakanlığımızdan bir temsilci var ajansımızda. Örneğin yabancı bir yatırımcı geldi, Türkiye’de yatırım yapmak istiyor. Bununla ilgili her türlü bilgi, belge, danışmanlık hizmeti İstanbul Kalkınma Ajansımız tarafından veriliyor. Burada bir şirket kurmak istiyor, eleman almak istiyor. Maliyede, Çalışma Bakanlığında, belediyede, birçok kurumda bu yatırımcının işi olacak. Bu yatırımcıyı biz kurum kurum dolaştırmıyoruz. Yatırımcı sadece İstanbul Kalkınma Ajansımıza geliyor, oturduğu yerden, orada bulunan temsilcilerimiz, Çalışma Bakanlığı temsilcimiz Çalışma Bakanlığıyla ilgili iş ve işlemleri yapıyor... Ajansımızdan her bir bakanlığın tüm verilerine ve altyapısına on-line bağlantı söz konusu. Maliye Bakanlığıyla ilgili yapılması gereken bir işlem varsa Maliye Bakanlığı temsilcisi o yatırımcının işini orada çözüyor. İzin ve ruhsat işlemlerini tamamıyla tek bir merkezden çözen bir yaklaşım. Yani buna “tek durak ofis” diyoruz. Bunu tüm bölgelere, tüm illerimize yaygınlaştıracamız 2018 yılında.

Genç girişimci merkezleri kuracağız. Bunlarla ilgili çalışmalarımızı başlattık. Özellikle girişimcilere bir imkân sunmak, bir mekân sunmak, onlara önderlik etmek ve onların geliştirdikleri projeleri desteklemek amacıyla bir merkez, Anadolu’nun değişik illerinde çok sayıda merkez kurmayı hedefliyoruz ve bu merkezlerde öne çıkan girişimcilerimize de bölgesel girişim sermayesi yoluyla destek vermeyi planlıyoruz.

Bakanlığımızın yürüttüğü özel amaçlı projeler var. KÖYDES projelerini biliyorsunuz, özellikle kırsal alandaki altyapılara yönelik yatırımlarımız için 2017 yılında 900 milyon liralık bir ödenek tahsisi sağlandı.

Yine, Bakanlığımızın yürüttüğü “SODES” adını verdiğimiz Sosyal Destek Programı’mızı etkin bir şekilde uygulamaya devam ediyoruz. Gençlere, kadınlara, yoksullara, çocuklara, işsizlere ve göç etmişlere yönelik olarak uygulamış olduğumuz bir program. Bugüne kadar 1,6 milyar lira tutarında 8.715 adet projeye destek verdik. Özellikle nispeten geri kalmış illerimize ve metropol niteliğinde olan ama ciddi sorunları olan illerimize SODES kapsamında önemli destekler veriyoruz.

SUKAP, bir başka önemli programımız. Nüfusu 25 binin altında olan belediyelere içme suyu ve kanalizasyon için destek sağlıyoruz, yüzde 50 oranında bir hibe sağlanıyor. Nüfusu 25 binin üzerinde olanlar da, biliyorsunuz, İLBANK’tan kredilendirilerek destekleniyor. 2017 yılında 676 milyon liralık SUKAP’a bir ödenek tahsisi gerçekleştirdik. Şu ana kadar 803 proje tamamlandı, 441 proje devam ediyor.

İSEDAK, yine, bizim bir başka çalışma ve sorumluluk alanımız. Biri bakanlar düzeyinde olmak üzere İslam ülkelerini bir araya getiren yıllık 17 uluslararası toplantı gerçekleştirdik, İslam dünyasının ortak kalkınma sorunlarına çözüm aranan sektör çalışma grubu toplantıları yaptık. Yine, bu arada, 12 araştırma raporu, 6 sektörel genel görünüm raporu, yine dört yılda 18 İslam ülkesinin 45 çok taraflı projesine hibe desteği sağlandı.

Bir diğer kurumumuz, Türkiye İstatistik Kurumu. Temel görevlerine baktığımızda, uluslararası standartlarda güvenilir, tarafsız, tutarlı, güncel, kaliteli istatistik üretme, ulusal istatistik sistemi içinde eş güdüm sağlama, yine, Avrupa istatistik sistemine tam uyum sağlama görevleri arasında yer alıyor.

2012-2017 dönemini, son beş yılı incelediğimizde, konu sayısı itibarıyla 71'den 94'e, haber bülteni sayısı itibarıyla 269'dan 353'e çıkan bir artış söz konusudur.

Türkiye İstatistik Kurumumuzun çalışmalarına baktığımızda, Gelir İdaresi Başkanlığı ile TÜİK arasında imzalanan protokol çerçevesinde artık tüm detay bilgiler Maliye Bakanlığımızdan Türkiye İstatistik Kurumumuza aktarılabilen. Ulusal hesaplar sisteminde, biliyorsunuz, revizyon yapıldı. Kısa dönemli iş istatistikleriyle yıllık iş istatistiklerinin idari kayıtlarından üretilmesi için çalışmalara başlandı. Ulusal kayıt sistemi standardının oluşturulması çalışmalarına, yine, TÜİK Başkanlığımız başladı.

Bir başka önemli alan, gerçekten, Türkiye'nin de öncülük ettiği sürdürülebilir kalkınma konusu. Hem Türkiye İstatistik Kurumumuz hem de Kalkınma Bakanlığımız bu alanda yoğun bir çalışma gerçekleştirmekte ve Birleşmiş Milletlerin Sürdürülebilir Kalkınma Programı'na çok ciddi katkıları olan iki kurumumuz, Kalkınma Bakanlığı ve Türkiye İstatistik Kurumumuz.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Gelir İdaresinden hangi bilgileri alıyorsunuz, sınırlıdır herhâlde?

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Beyannamelerin tamamı alınabiliyor. Zaten yeni millî gelir hesabında da bunlar kullanıldı yani eski seriyile yeni seri arasındaki –belki soracaksınız- o...

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Mali tablolar mı, beyannameler mi?

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Tamamına varmış efendim.

Yine, uluslararası iş birliği kapsamında birçok ülkenin istatistik üretim kapasitesinin artırılmasına yardımcı olunuyor. Avrupa Birliği tarafından -bu da önemli bir husus- emsal tarama çalışması kapsamında, ki tamamıyla bağımsız uzmanların ve Avrupa Birliğinden, Eurostat'tan gelen uzmanların yapmış olduğu bir çalışma, Türkiye istatistik sistemi denetlenmiş ve yüksek düzeyde uyumlu olarak değerlendirilmiştir.

Bir başka önemli çalışması şu Türkiye İstatistik Kurumumuzun: Nüfus projeksiyonu çalışmasını yeniliyor, inşallah önümüzdeki yılın ilk çeyreğinde tamamlamış olacağız.

Yine uluslararası iş birliği kapsamında birçok ülkenin istatistik üretim kapasitesinin artırılmasına da ciddi bir destek sağlıyor İstatistik Kurumumuz.

Kalkınma Bakanlığı, ilgili ve bağlı olan kuruluşlarımızın 2018 yılı bütçe ödeneklerine baktığımızda; Kalkınma Bakanlığımızın 1,7 milyar, TÜİK'in 392 milyon, GAP İdaremizin 146 milyon, DOKAP'ın 145, DAP'ın 157, KOP'un ise 213 milyon liralık bir ödeneği söz konusu.

Ben, beni sabırla dinlediğiniz için hepinize çok teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Sayın Bakanımıza teşekkür ediyoruz.

Bütçeler üzerindeki sunumlar tamamlanmıştır.

IV.- KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

A) KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

1.- 2018 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı (1/887) ile 2016 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/861) ve Sayıştay tezkereleri

a) Kalkınma Bakanlığı

b) Türkiye İstatistik Kurumu

c) GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı

ç) Doğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı

d) Konya Ovası Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı

e) Doğu Karadeniz Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı

f) Kalkınma Ajansları

BAŞKAN - Şimdi müzakerelere başlıyoruz.

Öncelikle, sırasıyla siyasi parti grup sözcülerine, ardından söz istemlerine göre söz vereceğim.

Sayın Temizel, buyurun.

ZEKERİYA TEMİZEL (İzmir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, bugün Ulu Önder Atatürk'ün yine ölüm yıl dönümü. Kendisini şükran ve minnetle anarken rahmet diliyoruz. Sanki, Kalkınma Bakanlığının bütçeleri özel olarak 10 Kasım konuluyor, geçen sene de öyleydi.

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Hatırlamıyorum.

ZEKERİYA TEMİZEL (İzmir) – Her Kalkınma Bakanlığı bütçesine bu cümleyle başlamışım çünkü daha önceki yıllarda da.

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Geçen sene 18 Kasım'da gelmişiz, bir önceki yıl olabilir.

ZEKERİYA TEMİZEL (İzmir) – O zaman 2016'daki...

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Bir önceki yıl olabilir.

SAMİ ÇAKIR (Kocaeli) – Geçen sene Ekonomi Bakanlığının da herhâlde.

ZEKERİYA TEMİZEL (İzmir) – Yani sonuç olarak ekonomiyle ilgili bakanlıkların hepsini getirip getirip 10 Kasım koyuyor Bütçe Başkanlığı. Aslında çok doğru bir şey yapıyor çünkü Türkiye'de ekonominin temellerinin, planlı ekonominin, ekonomi stratejilerinin belirlendiği ilk toplantının 1923 yılında İzmir İktisat Kongresi'yle Atatürk tarafından başlatıldığına özel olarak vurgu yapıp “Bakın, bunun temelleri ta oralarda, ona göre davranın.” demek istiyor, en azından “Onunla karşılaştırın bu olayları.” demek istiyor.

Şimdi, değerli arkadaşlar, İzmir İktisat Kongresi'yle ilgili özellikle bugün geldiğimiz gün nedeniyle bazı şeyleri hatırlatma zorunluluğunu duydum. Hepiniz ezbere biliyorsunuz ama ben yine de şöyle bir hatırlatmada bulunayım isterseniz.

İzmir İktisat Kongresi'nde alınan kararlardan bazıları şöyleydi:

1) Ham maddesi yurt içinde yetişen veya yetiştirilebilen sanayi dalları kurulması gerekmektedir.

2) El işçiliği ve küçük imalattan süratle fabrikaya ve büyük işletmeye geçilmelidir.

3) Devlet yavaş yavaş, iktisadi görüşleri de olan bir organ hâline gelmeli ve özel sektör tarafından kurulamayan teşebbüsler devletçe ele alınmalıdır.

4) Özel teşebbüslere kredi sağlayacak bir devlet bankası kurulmalıdır.

5) Dış rekabete dayanabilmek için sanayinin toplu ve bütün olarak kurulması gerekmektedir.

6) Yabancıların kurduğu tekellerden kaçınılmalıdır.

7) Sanayinin teşviki ve milli bankaların kurulması sağlanmalıdır.

8) Demir yolu inşaatı programa bağlanmalıdır.

9) İş erbabına “amale” değil “işçi” denilmelidir, en önemlisi de sendika hakkı tanınmalıdır.

Şimdi, değerli arkadaşlar, 1923, savaştan yeni çıkmış, gerçekten sanayisi olmayan ancak savaşta kazanılmış olan bağımsızlığın ekonomik bağımsızlıkla pekiştirilememesi hâlinde o bağımsızlığın bir değerinin olamayacağını, kısa sürede kaybedileceğini bilen bir zihniyetin çok kalabalık bir katılımı yapıp ortaya koyduğu temel ilkeler.

Genç cumhuriyet hiçbir zaman Kara Afrika'nın düşürüldüğü duruma düşmemiş çünkü bizim yaşımızdakiler gayet iyi hatırlarlar, bizler Kara Afrika'daki kurtuluş savaşlarını adım adım izledik. Bağımsızlıklarını kazandılar, bayram edildi. Daha bağımsızlıklarının üzerinden yıl geçmeden Paris Kulübü siyah elbiseleri, bond çantalarıyla beraber Afrika'ya doluştular. “Aman, sizin kaynağa ihtiyacınız var.”, “Siz devlet oldunuz artık, ordu kurmanız lazım, ordunuz çok zayıf.”, “Siz devlet oldunuz, saray yapmanız lazım.”, “Buraya gelen konukların devletin onuruna yakışır bir şekilde ağırlanması gerekir.” dediler. Hele hele Almanlar “Aman ha, Mercedes olmazsa kesin olarak bu iş olmaz, devletseniz mutlaka Mercedes'iniz olacak.” dediler. Savaştan yeni çıkmış o ülkelerin yöneticileri dediler ki: “İyi ama bizde böyle para mara yok, neyle alacağız?” “Siz hiç gerisine karışmayın, siz ‘evet’ deyin yeter.” dediler ve kullandıkları kredinin yüzünü görmeden saray sahibi, otomobil sahibi... Kısacası, o ülkelerde satılıp da gönderilen ürünlerle ülkelerini birden bire bir refah düzeyine ulaştırdılar kendilerine göre. Aradan, tam ortalamasıdır, üç yıl yedi ay geçtikten sonra bu defa Paris Kulübü yanında IMF ve Dünya Bankasıyla beraber bu ülkeler gitti. Hatırlıyorsunuz bunların hepsini, biliyorsunuz ya da bilmiyorsanız bile en azından tarihsel bazı bilgileri bizim yaşımızdaki bir insandan almış olursunuz. Gidildi, dediler ki: “Siz bu ekonomik sistemle kesin olarak bu borçları ödeyemezsiniz.” “E, ne yapacağız?” “Biz size bir program yapacağız, o programı uygulayacaksınız.” Somali'ye de program yaptılar, Kenya'ya da program yaptılar, aşağı yukarı bütün ülkelere program yaptılar. Somali'ye yapılan programın birinci maddesi -geçenlerde burada söyledim başka bir vesileyle- neydi biliyor musunuz değerli arkadaşlar? “Ya, sizin veterinerlik hizmetleriniz çok pahalı, böyle veterinerlik hizmetleri için bütçeden ödenek mōdenek falan ayırmayın.” “E, ne yapalım?” “Veterinerlik hizmetlerini özelleştirin.” “Özelleştirince ne olacak?” “İşte, herkes hayvanını veterinerine götürdüğü zaman bedelini ödeyecek, ilacını ödeyecek.” Somali veterinerlik hizmetleri açısından bütün Avrupa'ya, hatta dünyaya örnek olmuş bir ülkeydi. Ta, bilmem kaç yüz kilometre ötedeki dağın tepesindeki tek bir hayvana bile veterinerlik hizmetini gönderebiliyordu devlet ve Arap ülkelerinin taze et gereksinimi, canlı hayvan gereksinimi bu ülke tarafından sağlanıyordu. Program yürürlüğe girdi; programın en son maddesi de suyun özelleştirilmesiydi orada ve programın adı da Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı'ydı. İsim benzerliği değil, bire bir buydu-uygulanmaya başladı, daha bir yıl olmadan sığır vebası başladı Somali'de veterinerlik hizmetlerinin özelleştirilmesinden sonra. İlk iş olarak, kendilerine o kadar yakın davranmış Arap ülkeleri dediler ki: “Yok, sığır vebası var, artık sizden et almıyoruz.” Almadılar, et alımı bitti. Eti nereden aldı Arap ülkeleri o zaman? O sırada tarımsal desteklerle, ortak tarım politikasıyla oluşturulmuş olan hayvancılık nedeniyle et dağları oluşturmuş olan Avrupa Topluluğundan aldı. Bu çok basit bir örneği. İşte, o genç

cumhuriyet bu tuzağa düşmedi, kendisi için ulusal bir program yapmaya çalışıyor bütün gücüyle. Üstelik de bu ulusal programını Lozan'da kendisine dayatılan kapitülasyonların devamı, Osmanlı'nın borçları, "Verilmiş olan imtiyazlardan nasıl kurtulurum?" çabası, Irak'la sınır tespitinin yapılamaması nedeniyle birçok ülkeyle ciddi anlamda ihtilafların yaşandığı bir dönemde yapıyor. Kapitülasyonlara karşı uğraş veriyor, Osmanlı'nın borçlarını nasıl ödeyeceğine ilişkin pazarlıklar yapıyor, imtiyazların ne şekilde ortadan kaldırılacağıyla da uğraşılıyor o arada.

Şimdi, değerli arkadaşlar, onedenle, 10 Kasım -eğer tesadüfen denk geliyorsa bile- bunları hatırlamak için bir vesile oluyor. Peki, şimdiki ekonomimiz ne? Şimdiki ekonomimizle ilgili değerlendirmeleri... Üzülerek belirtelim ki -üzülerek belirttiğimi özellikle belirtiyorum- TÜİK'in Avrupa ülkeleri tarafından takdirle karşılanan dolayısıyla çok uyumlu bulunan yeni seri düzenlemelerinden sonraki rakamlardan sonra pek anlamı kalmamaya başladı bizim bu verileri konuşmamızın, biz koştuk birdenbire. Hatta 2010 yılının ötesine falan bile geçemiyordu bu veriler, Allah'tan Dünya Bankası serileri geçmişe doğru düzeltti de oradan aldığımız verilerle bazı değerlendirmeler yapılabilir hâle geldik. Şimdi, biz yüzde 14'ler civarında tasarruf eden, yüzde 19-20'ler civarında yatırım yapan bir ülkeyiz diye ona göre programlar yapmaya çalışırken birdenbire ne hâle geldik? Şeyin verilerini de kullanarak söylüyorum, yeni seriye göre söylüyorum: 2017 itibarıyla yüzde 29,6 yatırım yapan, cari açığı 4,4 olan, tasarruf oranı da yüzde 25 olan bir ülke hâline geldik. Şimdi, değerli yatırım Bakanlığı ilgilileri ve Sayın Bakan, yatırım Bakanlığının şurada biraz önce Sayın Bakanın sunumunu yaptığı projeleri, gerçekten de yatırımları ulusal gelirin yüzde 29,6'sı, tasarrufları yüzde 25, cari açığı da 4 olan bir ülkenin yatırımları gibi mi? Bu, bu değil. Kaldı ki Maliyeden alınan beyannameler üzerinden eğer bu hesaplama yapıldı da yeteri kadar millî gelir hesaplarına aktarılmayan inşaat sektörüyle ilgili veriler buraya katıldı diyor isek orada da bir terslik var çünkü vergi gelirlerinde öyle bir şey yok, vergi gelirlerinde öyle bir olay yok. Vergi yükümüz bu verilere uygun bir şekilde değil. Yeni seri hesaba katıldığı zaman bizdeki vergi yükü birdenbire yüzde 16, hatta 17'lere düşüyor. Yüzde 17'ye iniyor vergi gelirleri. Eğer inşaat sektörü nedeniyle daha önceden hesaplara katılmayan bu veriler Maliye Bakanlığından alınmış olsaydı, beyannamelerde mutlaka bir yansımalarının olması gerektirir.

Sayın TÜİK yetkililerinin burada yaptıkları sunum sırasında hemen aklımıza gelen soru şuydu Sayın Bakanım, dedik ki: Ya, çok iyi. Bizler, Maliyeden yetişmiş olanlar farklı şekilde düşünüyoruz. Burada böyle bir gelir artışı varsa -ki olduğu gözüküyor, neredeyse 1 trilyona yakın, 800 milyar liralık bir artış sağladık son yıllar itibarıyla- o zaman bu nerede? Bunun peşine düşmek gerekir Maliye olarak. Sadece bu kısma bakarız. Arıyoruz tarıyoruz, bu artışın yani tasarruf olarak ortaya çıkması gereken bu miktarın hiçbir yerde izini bulamıyoruz. Israrla bunu söylüyorum Ekonomi Bakanlığıyla ilgili konuşmaların bütün hepsinde: Bu kaynak nerede? Eğer böyle bir kaynağımız var, TÜİK'in yapmış olduğu seri doğru ve tutarlı ise o takdirde bunun bulunması lazım. Bu bizler açısından çok önemli. Bir sürü değişik simülasyon yapmaya çalıştık, değişik yerlerden veri almaya çalıştık. Bazı yerlerdeki verileri değiştirme olanağımız falan yok. Eğer yüzde 25 civarında yani yüzde 20 -tam olarak rakamını söyleyeyim- 25,13 civarında bir tasarruf oranımız varsa bunu millî gelire oranladığımız zaman...

KALKINMA BAKANİ LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Oran zaten.

ZEKERİYA TEMİZEL (İzmir) – Hayır, mutlak rakam olarak bulacağım onu oradan. 2016'yı alalım isterseniz, yüzde 24,5 alarak... 639 milyar liralık bir tasarruf gözüküyor. Bunu arıyorsunuz, bankalardaki mevduat artışına bakıyorsunuz, sadece 238 milyar lira gözüküyor. Özel sektör menkul değerlerindeki artış... Bu rakamların hiçbir tanesine kesin gözüyle bakmayın, simülasyon; arayıp tarayıp zorla bulduğunuz şeyler bunlar. Yüksek de olabilir, aşağıda da olabilir ama bu bir rakamdır

sonuç olarak. 61,4 milyar çıkıyor özel sektörün menkul değerleri. E, bunların toplamı yapıyor size, tam 300 milyar. 639 milyar, 300 milyar, bu kaynak nerede diyorsunuz? Sayın Bakanım, bunu bulamıyoruz. Bunun bir mantığı varsa bunu devlet olarak hep beraber bir aramaya başlayalım bakalım, nerede bu?

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Cevaplar kısmında açıklamaya çalışacağız.

ZEKERİYA TEMİZEL (İzmir) – Peki, bunu bir aramaya başlayalım. Bu nerde? Eğer bu böyleyse, bu şekilde değerlendirilecek ise demek ki bizim ciddi anlamda kullanmadığımız bir kaynak var.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Özür dilerim. Keşke siz sunumuzda verseydiniz Sayın Bakanım, biz de ona göre yorum yapsaydık bu rakama yani bu yeni seriye göre olan değerlere.

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Verdim, sunuşta var.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Hayır, “O farklılıklar nereden kaynaklanıyor?” diye Sayın Bakanımın açıkladığı şekilde, evet, soru işareti olan bölümlerle ilgili.

ZEKERİYA TEMİZEL (İzmir) – Şimdi dolayısıyla verilerle ilgili ve ekonominin geleceğiyle ilgili planlama yapmak durumunda olan bir kuruluşun kullandığı verilerin ve neye ulaşmak istediğinin, nerede açık olduğu için oralarda durumu kapatmaya çalışması gerektiğinin ve oralarla ilgili projeler ve stratejiler geliştirmesi gerektiğinin burada altını çizmek gerekiyor.

Şimdi, Sayın Bakanım, orta vadeli planla ilgili olarak da mali disiplinin korunacağını açıkça dile getirdiniz. Mali disiplinin korunacağıyla ilgili olarak şu son günlerde yaşadığımız olaylar tam tersini söylüyor. Mali disiplinle ilgili olarak bizim övünerek yaptığımız 2 tane temel yasamız var idi. Bir 5018, bir de 4749. 4749 kamunun borçlanmasıyla ilgiliydi, borçlanmaya bir limit getiriyordu. “Borçlanmaya getirilen limit bütçe açığı kadar. Devlet ancak bütçe açığı kadar borçlanabilir. Bunun istisnası, yüzde 5 Maliye Bakanlığı, yüzde 5 de Bakanlar Kurulu kararıyla kullanılacak olan ilave miktarlardır.” diyordu.

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Hazineden sorumlu Bakan...

ZEKERİYA TEMİZEL (İzmir) – Bunlar çok net bir şekilde ilgili bakanlara soruldu, hem Hazinesen sorumlu Bakana soruldu hem de Maliye Bakanına soruldu. Maliye Bakanı ketum davrandı. Hâlbuki şu anda aşağıda görülmekte olan torba yasada bu sınırlamalarla bağlı olmaksızın 37 milyar liralık ilave borçlanma yetkisi isteniyor; aşağıda, kanunda. Eğer “Mali disiplini koruyoruz.” diyorsanız, aşağıdaki o kanunu bir daha gözden geçirmeniz gerekiyor. “Bunlarla bağlantılı olmaksızın” diye... Niye bağlantılı olmasın ya, bağlantılı olmadan borç mu alınmış devlette? İsrarla söylüyoruz: Bütçe hakkı, bu Meclisin hakkıdır, Plan ve Bütçe Komisyonu tarafından verilir. Sizin 37 milyar liralık ilave bir borçlanmaya ihtiyacımız var ise “Bu verilmez.” denmez, “Kullanılmaz.” da denmez zaten. Gelinir buradan “37 milyar liralık bir borçlanma gerekiyor. Bunu da şunun için istiyorum.” denir, bir ek bütçe çıkarılır 2 maddelik, bu olay biter. Anayasa’ya da uygun olur, Meclisin bütçe hakkının zedelenmesi de böylece önlenmiş olur. Bu, bu kadar basit bir olaydır. Sadece bunda değil, borçlanan miktarda da olur. Biz daha bu kanunu çıkarmadan, toplam olarak devletin 52 milyar liralık, bu yüzde 10’luk limitle beraber, 5+5’le beraber yetkisi varken şu anda 77 milyar lira fazladan borçlandığımızı görüyoruz. Bu da galiba “Mali disiplini kesin olarak koruyacağız.” ifadesiyle ciddi anlamda çelişiyor. Buralarda mali disiplin falan yok. Bu çok önemli bir olay, çok tehlikeli bir olay. Hazinesen sorumlu Başbakan Yardımcısı dedi ki: “Bizim 2018 yılının ilk çeyreğinde ciddi anlamda bir geri ödememiz olacak, şimdiden onun önlemini alıyoruz.” Olabilir, alınabilir ama siz bunu stoklarken Merkez Bankasında –ki Merkez Bankasında gözükmüyor zaten, şu anda 47 milyar liralık hazine mevduatı var- bununla ilgili, ciddi anlamda, dışarıya aldığımız borçlarla ilgili faiz ödüyorsunuz. Eğer bir faiz ödüyorsanız, bu, bütçe gideriyse bunun mutlaka bütçede izinin olması lazım, bu kadar basit bu iş. Eğer faiz gideri yapıyor, buna rağmen hazine, daha

doğrusu bütçede bunun iznini almamışsanız, açıkça kanundaki düzenlemelere aykırı davranıyorsanız bunun sorumluluğu sadece mali disiplini çiğnemekten ibaret kalmaz, kalmaması gerekir zaten, aksi taktirde demokrasi olmazsınız, devlet olmazsınız.

Mali disiplin konusunda özellikle şu anda sizin Bakanlığınızın sorumluluk alanıyla ilgili konularda çok daha büyük endişelerimiz doğuyor. Değerli arkadaşlar, özel hesap uygulamalarını burada biz çok fazla eleştirdik, dedik ki: Bütçe hakkının kullanılması sırasında verilen her hak, devredilen her yetki denetlenmek zorundadır bu Meclis tarafından ve buradan verilen her kuruşun da işte şu bütçe disiplininin korunmasını sağlayan kanunlara uygun olarak yapılması gerekir. Özel hesap uygulamasıyla biz sizin bütçenizde sürekli olarak kaynakların hepsini özel hesaplara aktarıyoruz (E) cetvelindeki, ondan sonra ne olduğunu bilmiyoruz. Şimdiye kadar daha Meclisin bu Komisyonu, Meclisin kendisi de dâhil, bunlarla ilgili tek bir kuruşluk hesap sormadı. Şu hâlimize bakın, ilkokul çocukları gibiyiz. Bir küçücük masa verilmiş, şurada sizin bütçelerinizi teker teker çıkartmaya kalksam burası olduğu gibi kâğıtla kaplanır ve biz de rezil oluruz, utanırız yani bu kadar şeyin önünde. Teker teker çıkartıp şey yapamıyorsunuz, odanıza da sığmıyor zaten. Bunların içerisinde Sayıştayın resen davranarak yetkili olmadığı konusu konuşuluyor, biliyorsunuz, “Bunlar konusunda siz yetkili değilsiniz.” derler. Özellikle kalkınma ajanslarının hesaplarının denetlenmesi konusunda Sayıştayın yetkili olmadığı konusunda bir tartışma sürüp gider ama onlar kamu kaynaklarının buralara gideceğini düşünürler ve uğraşırılar da cidden, raporlarını da yazarlar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ZEKERİYA TEMİZEL (İzmir) – Özel hesaplar kanalıyla izlenen bütün bu uygulamalarla ilgili olarak şu anda devletin yıllardan beri yaptığı bir denetim yoktur değerli arkadaşlar, yapamıyoruz. Sorunlar sürekli olarak halının altında, halı kabardı. Bunlar er geç denetlenecek, er geç denetlenecek. Devlette bu tür olaylarla ilgili olarak özellikle siyasi sorumluluk açısından zaman aşımı diye bir şey söz konusu olmaz.

Şimdi, neredeyse yatırımlarımızın büyük bir kısmını bölge kalkınma idaresi başkanlıkları tarafından yapıyoruz; GAP Bölge İdaresi Başkanlığı özel bütçe, DAP özel bütçe, KOP özel bütçe, DOKAP özel bütçe. Şimdi, değerli arkadaşlar, bu projelerden şu önümüzdeki öbür dosyada bizim yatırım programımız... Sayın Bakanım, konuşmanızda kamu yatırımlarının ortalama tamamlanma süresiyle ilgili bir grafik vermişsiniz, 8,5 yıldan başlamış, 3,8 yıla kadar düşmüş süreler, övünülecek bir durum ama açın bakayım, şu sizin yaptığınız programa bir bakın, şu programların her birisi bırakın sadece 2003 yılından falan başlayanları, ta 1994 yılından başlayanlar, devam eden yatırımlar, normal bütçe ödenekleri çerçevesinde sürdürülenlerle ilgili olarak böyle üç sene, beş sene olaylarını falan bırakın, yirmi yıllık yatırımlar devam ediyor burada. Neyin ortalamasını yapıyoruz? Yabancı kaynakla finansmanını bulduğumuz yatırımlar iki yılda bitiyor, tamam. Maliyetine bakmıyoruz, başka şekilde yapılabilme usullerini aramıyoruz. “Finansmanı buldum arkadaş.” diye gelenler bu projeleri büyük bir hızla bitiriyor, onun dışında “Bu projelerde biz hızlandık, ortalama süreyi düşürdük, şu noktalara kadar geldik.” falan demenin bir manası yok. Şu projeler hızlı bitiyor: Yani yeni bir finansman yöntemi, kamu-özel iş birliği, neye mal olduğu belli değil, bütçeye ödenekleri daha ilk defa konulmaya başladı; 6,2 milyar olarak yeni girdi daha bu sene bütçesine, önümüzdeki sene de girecek. Sayıştayın denetim raporlarının dip sayfalarında, nazım hesaplarda izlenilmeye başlanılan risk yavaş yavaş ortaya çıkmaya başladı. Örneğin sadece kara yolları yatırımlarında 181 milyar olarak bizim bir potansiyel riskimiz ortaya çıktı, bunun 23 milyar lirası fiilen gerçekleşti geçen yıl itibarıyla, bu denetim raporundan alınma rakamlar. Dolayısıyla, mali disiplin dediğimiz zaman şöyle bir durmamız gerekiyor, yeniden ciddi olarak düşünmemiz gerekiyor. Sizin daha önceden içinden yetiştiğiniz ve şu anda da kurumunuzun

daha geçmişİ olan Devlet Planlama Teşkilatı bütün bu projelerin hepsinde ciddi anlamda bu anlamda değerlendirmeler yaparak proje izleyen bir kurumdu. Şimdi, kalkınma ajanslarımız kendi bütçesini kendisi yapıyor, size sunuyor, “Uygundur.” diyorsunuz, indiriyorsunuz, kaldırıyorsunuz, bu kadar. Onun ötesinde buralarda yapılan işlerle ilgili olarak pek fazla bir şey gerçekleştirilemiyor.

Bakın, şeyle ilgili kısmında okudum, büyük ölçekli, ölçek ekonomisine uygun projelere geçme kararı ta İzmir İktisat Kongresi’nde verilmiş. Kalkınma ajanslarının proje destekleriyle bölgesel kalkınmaya katkıda bulunduğu gerçeğini reddetmiyorum, kabul ediyorum ama üretime etkisine bir bakın, geri dönüşlerine bir bakın. Buralarda gerçekten ekonomiye bir katkısı olmuş mu olmamış mı ya da yapılan yatırımın fizibilitesi ölçüldüğünde elde edilen verim bununla uyumlu olmuş mu olmamış mı? Ölçek ekonomisine uyumlu olarak gitmiyor. Çok fazla örneği verildiği için bu arada bir daha verelim: Et, et ithalatı. Bununla ilgili olarak şu anda kalkınma ajanslarının verdiği projelerle Türkiye’nin et sorununa çözüm olabiliyor musunuz? Olunmaz, olunması da mümkün değil zaten. İşte, bu durumda et üretiminin, hayvancılığın yeniden oturulup planlanması gerekiyor, havza bazında üretim programları yapılması gerekiyor, verilen desteklerin de oraya verilerek bu sorunun kökünden çözülmesi gerekiyor. Yoksa “Ben gezen tavuk projesi yapıyorum.” diyerek, vesaire ederek bu sorunlara çözüm bulunamıyor. Tamam, mikro ölçekteki projelerle bir sürü hatta yüz binlerce insana iş de yaratılır, ona hiçbir itirazım falan yok ama burası Kalkınma Bakanlığı. O illerdeki yönetimi oluşturan insanların iyi niyetlerinden kuşku yok ama kapasitelerini sizler de biliyorsunuz. Bu olay olmuyor, bu olaylarda belirlediğimiz ve gerçekten düşündüğümüz sonuçlar çıkmıyor. Özellikle bölge kalkınma idarelerimiz belediyelere neredeyse vagon sağlamak gibi bir işlemleri üstlenmişler, ha babam bunları satın alıp duruyorlar. İyi de Sayın Bakanım, artık yakında kalmayacak zaten, köy diye bir şey kalmadı, herkes illere toplandı, iller dağıldı gitti. TOKİ sağ olsun, Sayın Cumhurbaşkanının söylediği gibi kentleri mahvetti, artık şehir kalmadı, sadece toplanma merkezleri kaldı Türkiye’de, Marmara toplanma merkezi, Ege toplanma merkezi gibi. Onun için de ha babam tren yolu, metro yolu, yer altı, yer üstü şeyleri yapılıp duruluyor, olduğu gibi de ithal ediyoruz. Yani bunun altından kalkmak, bununla ilgili bir proje yapıp da şurada bunu tartışmak gerekmiyor muydu ki?

Değerli arkadaşlar, “Konuşmaya başlayınca bitirilir.” gibi bir olay değil. Yalnız, özellikle bölge kalkınma idaresi başkanlıkları, kalkınma ajansları şu anda, kurulduğundan beri neredeyse mali disiplin olarak tanınan ve yapılması gereken denetimlerin dışında kalıyor. Anayasa Mahkemesine gidiliyor, bu, bütçe hakkına aykırıdır, bu olmaz. Bu paranın nereye kullanıldığının denetlenmesi gerekir. Devlet tarafından olduğu gibi verilen bir kaynağın Sayıştay tarafından denetlenmemesi diye bir olay söz konusu değildir. Anayasa Mahkemesi daha sonraki zamanlarda...

KALKINMA BAKANİ LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Sayıştay denetliyor kalkınma ajanslarını.

ZEKERİYA TEMİZEL (İzmir) – Kalkınma ajanslarıyla ilgili olarak tartışma devam ediyor.

KALKINMA BAKANİ LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Hayır, denetleniyorlar.

ZEKERİYA TEMİZEL (İzmir) – Şimdi, Sayın Bakanım, onlarla ilgili olarak şu raporların hepsini teker teker açıp baksaydık keşke, şuradaki raporların hepsini getirdim.

KALKINMA BAKANİ LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Yok, kalkınma ajanslarının her birinin denetimine yönelik şeyleri var Sayıştayın.

ZEKERİYA TEMİZEL (İzmir) – Bu harcanan kaynaklar, yapılan ihale usulleri vesaire konularıyla ilgili olarak diğer yasalara tabi mi bunlar? Değil. Sayıştay neyin denetimini yapıyor burada? Olay o.

KALKINMA BAKANİ LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Verdiğimiz kamu kaynağını yasalara, hukuka, prosedüre uygun kullanmış mı, kullanmamış mı diye...

ZEKERİYA TEMİZEL (İzmir) – İşte bunlar o hukukun dışında mütalaa ediliyor, “Onlara uymak zorunda değil.” deniyor.

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Ama buradaki yöntem şu -araya girmek istemiyorum ama yanlış anlamayın- kalkınma ajansı o bölgenin öncelikli... Biliyoruz, denetim raporları var, Sayıştayın denetim raporları var. Belki soru-cevap kısmında... Kalkınma ajanslarıyla neyi hedefliyoruz? Aslında Sayıştay Raporu’nda zikredilen bazı hususlar var, önemli bence, yani zikrettikleri konular da önemli. Aslında, bizim ajanslarımızın temel hedefi, burada birilerine birtakım destekler sağlamak değil, ajansın temel hedefi, o yörenin, o bölgenin kalkınmasının önünü açabilecek mekanizmaları oluşturmak, koordinasyonu yapmak. Bir anlamda, şöyle düşünün: Kalkınma Bakanlığının küçük bir birimi gibi düşünüyoruz biz. Dolayısıyla...

ZEKERİYA TEMİZEL (İzmir) – Taşra teşkilatınız şeklinde kullanıldığının farkındayız, onu söylemeye çalışıyorum. Yani o yolu açtığınız andan itibaren, harcamalarla ilgili olarak, harcamaların yöntemiyle ve prosedürüyle ilgili olarak yapılacak olan ve dağıtılacak olan kaynakların hangi usullere göre yapıldığıyla ilgili olarak inanılmaz bir boşlukla karşı karşıyasınız, onu söylüyorum. Kaldı ki bu yolun açılması sırasında da yazılmış olan Doğu Karadeniz Kalkınma Projesi Kalkınma İdaresi Başkanlığı 2016 yılı Sayıştay Denetim Raporu. Raporun içerisine bakıyorsunuz, çok net olarak herhangi bir şey yok doğru dürüst çünkü kendi denetimlerinin dışına ite ite bırakmışlar. Çok ilginç bir şekilde, Yeşil Yol’la ilgili olarak çok uygun bir değerlendirme yapmış. “Bu yolu açan kurumun daha önceden çevre değerlendirme raporu alması gerekiyordu, bunu almadı.” diye eleştirmiş. Bu yolla ilgili olarak çevre değerlendirme raporlarının alınmamış olması eleştirilmiş bu raporda, çok da iyi yapılmış. Bunlar var. Dolayısıyla bunlarla ilgili olarak gerçek anlamda, bizim bildiğimiz anlamda veya başka ülkelerin uyguladığı anlamda bir denetim sistemi kurulmadı. Burada ortaya çıkan boşluk gelecekte büyük sorunlar yaratıyor. Söylemeye çalıştığım olay o büyük ölçüde, büyük olayımız bu.

Sanıyorum, Başkanım, sabrınızı çok fazla suistimal ettim ama.

Peki, yeniden bu şeylere döneceğim. Söylemeye çalıştığım olay şu çok özet olarak Bakanım: Şimdi, bölge kalkınma idareleri ve kalkınma ajansları vasıtasıyla yürütülen, daha doğrusu taşra teşkilatı olarak kullanılarak onlar aracılığıyla yürütülmeye çalışılan kalkınma projeleriyle karşı karşıyayız. Daha önceden planlanmış olan yatırımların büyük bir kısmı eğer bütçeden finanse ediliyor ise başlama tarihi burada 1994 olan da var, sadece etüt proje giderleri konusunda hemen iki yıllık, iki yıllık olarak konulmuş, oralardaki süre de kısa. Dışarıdan yabancı kaynak bulunduysa yatırımlar büyük bir hızla bitiriliyor.

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – 1994 dediğiniz nedir? Eylem planında yer alan bir...

ZEKERİYA TEMİZEL (İzmir) – Hayır, projenin başlangıç tarihi.

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Bölge kalkınma idareleri kurulalı zaten kaç sene oldu yani?

ZEKERİYA TEMİZEL (İzmir) – Hayır, yatırım programınızı söylüyorum.

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Yatırım programında ama eylem planında bulunan, GAP Eylem Planı’nda olan.

ZEKERİYA TEMİZEL (İzmir) – Evet.

Yani bu kadar karışık ve hızlı konuşulmasını masamın üstüne bakarak hoş göreceksiniz, başka çareniz yok. Şunların hangi birisinden çıkartıp da doğru bilgiyi vereyim ben size? Ama şu elimdeki olay sizin yatırım programınız sonuç olarak.

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – O yatırımları bölge kalkınma idareleri gerçekleştiriyor, yanlış anlaşılmasın.

ZEKERİYA TEMİZEL (İzmir) – Hayır, yatırımlarla ilgili olarak verdiğiniz grafiği eleştiriyorum.

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Ha, bir sorun yok.

ZEKERİYA TEMİZEL (İzmir) – Şimdi konuların hepsini iç içe sokuyorum, dikkat edin. Yani o konudaki anlayışınıza sığınarak söylüyorum, onun şeyi yok.

BAŞKAN – Sayın Bakanım, size söz hakkı tanıyacağız.

BİHLUN TAMAYLIGİL (İstanbul) – Burada bitme süresiyle ilgili ortalama bir zaman verdiniz.

ZEKERİYA TEMİZEL (İzmir) – Şuradaki grafiğiniz üzerine konuşuyorum bunları. Zaten oradan da oraya geliyor. Her şeyi de söyleyebilirim on dakika içerisinde diye... Eğer gerçekten Başkan tolerans göstermese şimdiye kadar çoktan bitirmiştin ben bu olayı, hem de üç defa bitirmiştin.

Peki, Başkan, özür dilerim.

Bütçeniz hayırlı olsun Sayın Bakanım.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Sayın Temizel.

Sayın Paylan, buyurun.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Bu salonda bulunan herkesi saygıyla selamlıyorum. Bütçemiz hayırlı olsun diyorum öncelikle.

Sayın Bakan, Hükümetinizin makroekonomiyle ilgili pek çok bakanı var ve inanın, biz benzer sunumları dördüncü, beşinci kezdir dinliyoruz. Makroekonomiyle ilgili, ilgili bakanlarımız geliyorlar buraya, “Biz şunları hedefliyoruz, bunları hedefliyoruz. “ diye... Birbirine benzer sunumlar ama tabii ki siz kalkınma boyutuyla daha farklı bir pencere açtınız ama makroekonomiyle ilgili, inanın, Mehmet Bey’den de Naci Bey’den de dün Ekonomi Bakanımızdan da çok benzer sunumları aldık. Ama aralarında tabii çelişkiler de var. Yani, mesela...

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Burada sadece şunu söyleyeyim. Kusura bakmayın Sayın Başkan.

Açıkçası, dün akşam biz de kendi aramızda arkadaşlarla da tartıştık yani bunları sunalım mı, sunmayalım mı diye. Ama şimdi, şöyle düşünün: Orta vadeli programı hazırlayan kurum biziz, Bakanlık biziz. Yani bir Bakanlık olarak yaptığım işi ben burada sunmazsam anlamlı olmaz düşüncesiyle koyduk.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Doğru, çok doğru, haklısınız, haklısınız.

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – “Acaba yapmayalım mı.” diye biz de düşündük açıkçası.

İBRAHİM AYDIN (Antalya) – Sayın Bakanım, çok büyük katkısı oldu yani.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Haklısınız. Biz memnun olduk ama Sayın Bakan, biz de tabii eleştiri olarak birbirine benzer eleştiriler yapmak durumunda kalıyoruz siz böyle sunumlar yapınca.

Belki de ekonominin çok başlı yönetimi konusunda gerçekten yaşadığımız sıkıntılar var, bakanlıklar arası çelişkiler var, çatışmalar olabiliyor. Bu konuyu, gerçekten, bilmiyorum, siz de bir süredir, iki yıla yakın süredir sanıyorum, Kalkınma Bakanısınız, bu konudaki sıkıntıları da görmüşsünüzdür. Bu konuyla ilgili görüşlerinizi de merak ediyorum; ne tip sıkıntıları var ve bu çok başlılık acaba sürdürülebilir bir şey mi, sürdürülmeli mi diye.

Sayın Bakan, Kalkınma Bakanısınız. İnanın, sunumunuzu dinlerken şöyle bir şey hissettim: Siz yeni iktidar olmuş bir parti olsaydınız çok heyecanlanırdım, gerçekten, “Çok güzel hedefleri var bu Bakanımızın.” derdim ama Sayın Bakan, on beş yıldır iktidarsınız, tam on beş yıl. Yani, dünyada çok az partiye nasip olmuş bir süre bu ve şimdi gelip söylediğiniz hedefler hep “ecek, acak”, “Bunu yapacağız, şunu yapacağız.” diye ve pek çok noktada... Yani birkaç örnek vereyim: “Yüksek teknoloji ürün ihracatı payının artırılması” diye bir hedef koyuyorsunuz ama baktığımızda, on beş yılda yüzde 6’dan yüzde 3’e düşmüş bir yüksek teknoloji ürün ihracatından bahsediliyor. Katma değerli ürün üretiminden bahsediyorsunuz, “Bunları artıracacağız.” Artmıyor Sayın Bakan.

Mesela, tarımın payı hep düşüyor Sayın Bakan. Eğitim dediniz, eğitim çok önemli tabii ki ama bu konuda Sayın Cumhurbaşkanı bile... Artık Sayın Cumhurbaşkanımız muhalefetin de rolünü kapmaya başladı son günlerde. Hep “Şehirlere ihanet ettik. Eğitimde iyi değiliz. Belediye başkanları şöyle.” diye muhalefet görevine de bir şekilde soyunmaya çalışıyor ama muhalefeti ona bırakmayacağız, size de bırakmayacağız. Muhalefeti biz yapacağız.

Sayın Bakan, beşerî sermayeden bahsettik. Son yıllarda, özellikle AKP’nin kuruluş yıllarında hem “adalet” hem “kalkınma” vaadi vardı. Ben bunun adaletli bir kalkınma olmasını gerçekten hep hayal ettim, bunu istedim. Yani “adalet” ve “kalkınma” önemli kavramlar. Kalkınmanın da adaletli olmasını istedim. Ama özellikle son birkaç yıldır adaletten ciddi anlamda uzaklaştığınız için adaletli bir kalkınmadan da ciddi anlamda uzaklaştınız. Bu konudaki eleştirilerimi tabii ki söyleyeceğim. Sunumunuzda olanlar bunlardı. Bunlar, dediğim gibi, on beş yıllık bir iktidarın sunumuydu ve hep hedeflerden bahsettiniz ama bunların niçin olamayacağına dair, bu yaptığımız sunumda eleştirilerimi söyleyeceğim. Çünkü bakın, beşerî sermayeden bahsettiniz. Evet, çok önemli ama beşerî sermaye, Sayın Bakan, ülkemizden kaçıyor. Yani fikri olanlar, özgür bir habitat hayal edenler bu ülkeden kaçıyorlar çünkü özgürlük alanlarını o kadar daralttınız ki, üniversitelerimizi, rektörlerimizi o kadar zapturapta aldınız ki o üniversitelerde bilim üretilemiyor, beşerî sermaye geliştirilemiyor. Fikri olan, özgürlük alanı arayan gençlerimiz de bu ülkeden ziyade başka ülkelerde bu fikirlerini hayata geçirmeyi hayal ediyorlar.

Mesela, “bilgi toplumu” dediniz, çok önemliydi. Bakın, gerçekten bilgi toplumuna dönüşmemiz gerektiğini söylediniz. Ya, Allah’ınızı severseniz, ben, mesela “bilgi” deyince, bir site var, biliyorsunuz; hepimiz bir kelimeyi duyduğumuzda bilmiyorsak hemen yazarız Vikipedi’ye -değil mi, bilgi toplumu- herkes ulaşırdı, yüz binlerce, milyonlarca insanımızın kullandığı bir site, güvendiğimiz veya başka yerlerden teyit ettiğimiz bir site. Ya, bir yıldan fazla süredir Vikipedi’nin kapalı olduğu bir ülkede hangi bilgi toplumundan bahsediyorsunuz Sayın Bakan? Ya, dünyada Suudi Arabistan ve Türkiye’de Vikipedi kapalı. Başka ülkelerde, hangi Kuzey Kore’de bile zaman zaman açılıp kapanan bir site. Yani, Suudi Arabistan ve Türkiye hangi ligde oynuyorlar? Dün işte saray darbeleri, bilmem neyin yaşandığı bir ülkeyle aynı ligde olmayı mı hayal ediyoruz?

Bu anlamda, Sayın Bakan, sizin sunumunuzda olanlar bunlardı. Bunlarla ilgili eleştirilerimi söyledim ve bunlara ulaşmamız için neler yapmamız gerektiğinden şimdi biraz bahsedeceğim.

Sunumunuzda olmayanlar vardı, onlardan başlamamız lazım. Mesela Sayın Bakan, kalkınma neyle olur? Yani üretim neyle olur, hangi araçlarla olur, hangi bileşenlerle olur? Ya, emekten tek bir kelime bahsetmediniz Sayın Bakan. Bakın, geçen seneki sunumunda da aynı şeyi söylemişim. Geçen sene gerçi boykot ettik, bir önceki yılki. Ya, tek bir kelime “işçi” demediniz Sayın Bakan, tek bir kelime “emek” demediniz. Bakın, dün Çamlıca kulesinden bir işçi arkadaşımız düştü 220 metreden ve hayatını kaybetti. Çamlıca kulesi ya, kalkınmadan bahsediyorsunuz. Bursa’da bir fabrikada bir patlama oldu, iyi denetlenmeyen bir fabrikada ve 5 işçimizi kaybettik. Sayın Bakan, kalkınma dediğimiz iş güvenliğidir,

işçidir, emektir ama biz işçimizi neye mahkûm ettik? Hem güvencesiz işçilik hem de sömürülen bir işçilik. Ya, 300 euroya çalışıyor şu anda Sayın Bakan bir aşgari ücretli, 300 euro. 300 euronun bile altına düştü galiba, kur yine yükseliyor. Almanya'da hani 2 bin, 3 bin euroya çalışan bir işçi bizde 300 euroya çalışıyor. Ya, emekten biraz bahsedin Sayın Bakan, emeğin halinden biraz bahsedin. Kalkınma dediğimiz şey böyle olur. Kalkınma dediğiniz şeyde yalnızca kimi kalkındırdığınız konusunda ben sorarım. Kimi kalkındırıyorsunuz Sayın Bakan?

AKP iktidara geldiğinde nüfusun yüzde 1'i servetin yüzde 38'ine sahipti, bugün yüzde 60'a geldi Sayın Bakan. Yüzde 60'a ya geldi, ya yaklaştı. Yani sizin kalkındırdığınız belli küçük bir zümre, belli oligarklar maalesef. Bu oligarklar da hangi rejimlerde olduğu belli. Putin rejiminde oluyor ve burada da betona gömdüğünüz belli müteahhitler ve üretimden ilgisi olmayan rant ekonomisi içinde zenginleşen küçük bir azınlık. Siz küçük bir azınlığı kalkındırıyorsunuz Sayın Bakan. O geniş kesimlerle ilgili, emekle ilgili, işçiyle ilgili konuşmanızı beklerdik, onları nasıl kalkındıracağınızı söylemenizi beklerdik.

Peki, başka ne geçmiyor sunumunuzda? Vallahi, Ilısu Barajı'nı geçirdiniz sunumunuzda Sayın Bakan ama "Hasankeyf" demediniz Sayın Bakan. Hasankeyf'i o dinamitlerle patlattığınızı söylemediniz Sayın Bakan. Hani "kalkınma" dediğimiz, önce... Bakın, on binlerce yıllık tarihe sahip dünyanın en kadim topraklarında yaşıyoruz ve o tarihe ne kadar saygı gösterdiğimiz sizin Bakanlığınızla ilgili Sayın Bakan. Tarihe saygılı bir kalkınma mı, yoksa saygısız bir kalkınma mı? Ilısu Barajı o konuda sembol bir örnektir ama "Hasankeyf" de demenizi beklerdik Sayın Bakan.

Sonra bu "kalkınma" dediğimiz yer adaletsiz bir kalkınmaysa doğaya karşı da vicdansız olur maalesef. Mesela, "yeşil yol" demediniz Sayın Bakan. Yeşil yolun o talan ettiği... Başladı ama bir ara durdu, neyse ki belki ödenek ayıramıyorsunuz Allah'tan yani şu anda yürümüyormuş diye bilgi aldım yeşil yol, umarım yürümez.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Yürüyor.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Yürüyor mu?

Sayın Bakan, o yeşil yol dediğiniz gibi projeler doğayı tam ortasından yaran projeler ve orada, maalesef -hani Karadeniz yaylalarıyla ilgili Süleyman Soylu da benzer şeyleri söyledi- siz bir yere yol açtığınızda eğer ki onun hesapları doğru düzgün yapılmazsa, o yolun etrafında hayvanlar var, canlılar var, börtü böcek var, ağaçlar var ve yaşayan insanlar var yani orada mevcut yaşayan insanlar var. Bir anda oraya bir beton hücumu söz konusu oluyor, rant hücumu söz konusu oluyor ve bu konuda maalesef, maalesef diyorum, bakın, bir görgümüz olmadığı için Karadeniz yaylaları talan ediliyor. Plansız, programsız yolu açtığınız anda talan ediliyor.

İstanbul'la ilgili de ben aynı örneği verebilirim. Bakın, ben doğduğumda İstanbul'un nüfusu 2 milyondur, daha da 44 yaşındayım, şimdi 17 milyon oldu. Nasıl oldu bu? Bir yol açıyor, birinci yol İstanbul'u 5 milyon yapıyor. İkinci yol açılıyor, çevre yolu, İstanbul 17 milyon oldu. Bir anda Sayın Bakan üçüncü yolu açtınız ve İstanbul'un şu anda 25 milyona doğru gitmesi yönündeki maalesef yolu açtınız ama onun etrafındaki araziler şu anda kapış kapış gidiyor. Niye? "Buraya imar gelecek, şöyle olacak, böyle olacak, işte, havalımanı burada." bilmem ne diye talan politikaları, rant politikaları orada devam ediyor, beton hücumu devam ediyor Sayın Bakan.

Yani bir yolu açmak yalnızca hani biz yol yapıyoruz diye bakamazsınız. Doğanın içinden yararlanarak geçiyorsunuz, insanların içinden, hayvanların içinden yararlanarak geçiyorsunuz ve bunu doğru düzgün planlamazsanız maalesef, hani bu bölgesel anlamda ciddi sıkıntılar yaratıyor.

Sayın Bakan, bölgesel eşitsizliklerden hiç bahsetmediniz mesela, ben hiç duymadım, sunumunuzda var mı bilmiyorum, hani atladığınız yerlerde var mı?

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Bölgesel gelişmeden bahsettim ama...

GARO PAYLAN (İstanbul) – Bölgeden eşitsizliklerden hiç, tek kelime duymadım. Ben dikkatlice dinledim sizi. Eğer varsa sunumunuzda düzeltirim ama yok, görmedim yani, konuşurken en azından duymadım. Atladığınız yerlerde varsa siz düzeltirsiniz sunumunuzda.

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Millîleşme var.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Bundan bahsetmediniz Sayın Bakan. Bölgesel eşitsizliklerden bahsetmediniz.

Bakın, AKP'nin iktidara geldiği dönemde de Karadeniz, Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu'nun durumu neyse bu eşitsizlik anlamında, şu anda ya ondan daha kötü ya da aynı durumda.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Ermenek'i sor, Ermenek'i...

GARO PAYLAN (İstanbul) – Diyorum ya, bakın, Karadeniz, Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu konusunda eşitsizlik neyse yani büyüme anlamında tabii ki belli noktada her yer büyüyor ama bu eşitsizlik, orası da yüzde 3 büyürse, burası da yüzde 3 büyürse bu eşitsizlik asla ve asla giderilemiyor Sayın Bakan.

Bakın, siz yatırımlardan bahsettiniz, güzel. Hani “Şurada yatırım yaptık, burada yatırım yaptık.” Şuraya bir harita yansıtaydınız veya her yaptığımız yatırıma bir pin koysaydınız, inanın, Marmara, Ege, Akdeniz, biraz İç Anadolu'da o pinler çoğalırdı, Doğu'ya doğru seyrelirdi Sayın Bakan. Yapın, bakın, buyurun yapın, haritayı gösterin bize varsa elinizde böyle bir haritayla karşı karşıya kalırdık. İktidarınız döneminde de, iktidarınızdan önce de bu böyleydi Sayın Bakan.

Eşitsizliği gidermenin yolu o bölgelere pozitif ayrımcılık yapmaktan geçer; bahsettiğim ilkelere tabii, emeğe, doğaya, tarihe saygılı projelerle.

MEHMET AKYÜREK (Şanlıurfa) – Sayın Bakan, Urfa'yı görmemiş zaten, yapılanları görmemiş.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – İstanbul'dan başka bir yere gitmemiş.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, lütfen...

GARO PAYLAN (İstanbul) – Vallahi, ben 81 ile gidiyorum, sen kaç ile gidiyorsun? Ben 81 ile gidiyorum.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Bayburt uçuyor zaten. Bayburt, Gümüşhane, Erzurum uçuyor, Rize geri kaldı.

BAŞKAN – Arkadaşlar, Sayın Paylan konuşuyor, lütfen.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Ben 81 ili geziyorum. Sen kaç ili geziyorsun?

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Beraber gezelim, görelim.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Tamam, beraber gezelim. Kaç ili gördün acaba?

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Hepsini gördüm, yeni değil, eskiden beri geziyorum.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Peki.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Bayburt uçuyor.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Sayın Bakan, bir de bakın, niye bu hedeflere ulaşamayacağımızla ilgili birkaç rakam vereceğim.

Bakın, yaptığınız büyüme politikaları sonucunda, yani kalkınma politikaları sonucunda geldiğimiz 2017 Türkiye’inde hani belli hedeflerden bahsettiniz, istihdam mesela. İstihdamda Türkiye Cumhuriyeti tarihine bakın, her zaman işsizlik, 6, 7, 8 olmuştur. Bakın, AKP iktidarları dönemi öncesi 6 küsur, 7 küsur, 8 küsur; bunun dışında bir rakam bulamazsınız, TÜİK Başkanı orada, varsa söyleyin. AKP iktidarı döneminde şu anda 2017 rakamında yüzde 11’e yükseliyor, işsizlik oranı.

Sayın Bakan, cari açık meselesinde on dört-on beş yıllık iktidarınızda 400 küsur milyar dolarlık cari açık verdiniz. Evet, devletin borcu azaldı, milletin borcu çoğaldı. Hani yüzde 1’e servet verdiniz, yüzde 70-80’e borç verdiniz, borçlandırdınız daha doğrusu, kredi verdiniz. Onlara düşen borç oldu ve Sayın Bakan, bu da sürdürülemez bir şey. Bakıyorsunuz bütçe açığı rakamlarına artıyor, faiz rakamlarına, 13,6 bu anlamda hani “faizi düşür” demekle düşürmeyeceğini bilen bir iktisatçı olarak söyleyebilirim, bazı bakanlarımız “Düşürün faizleri.” diye bankalara talimat veriyor ama siz böyle dedikçe faizler yükseliyor.

Ve Sayın Bakan, bu yıl bir kortizon tedavisi yaptınız, arkadaşlar birkaç kezdir duyuyor. Bu kortizon tedavisinin kısa vadeli etkileri oldu ikinci ve üçüncü çeyrekte büyüyoruz, evet, ama bakın, kortizon tedavisi bittiği anda -eylülde biliyorsunuz vergi ertelemeleri bitti, KGF artık sonuna geldik- bir anda baktık bünye kendini yine kötü hissetmeye başladı. Dördüncü çeyrek rakamlarımızın kötü olduğunu görüyorum. Yani piyasada hissettiğim genel iş insanlarıyla görüşmelerimde dördüncü çeyrek rakamlarımızın stagflasyona işaret ettiğini düşünüyorum Sayın Bakan. Yani Türkiye için yüzde 3’ün altı, yüzde 4’ün altı zaten stagflasyondur. Yani daha doğrusu büyümemektir, enflasyonla beraber olduğunda biliyorsunuz stagflasyona girmiş sayılırız. Türkiye için bence bunun bariyeri zaten yüzde 4’ün altıdır, dördüncü çeyrekte tekrar böyle bir risk var ve gelecek yıllla ilgili böyle bir risk var. Neden biliyor musunuz?

Sayın Bakanım, Hukukun Üstünlüğü Endeksi’nde kaçınıcıyız biliyor musunuz, rakamlar verdiniz? 113 ülke içinde 100’üncüyüz Sayın Bakan, Hukukun Üstünlüğü Endeksi’nde bakın. Çok önemli kalkınmada. Kalkınmada hukukun hiçbir önemi yok, değil mi Sayın Vekilim?

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Adalet Komisyonunda...

GARO PAYLAN (İstanbul) – Hayır, hayır; “Kalkınmada hukukun önemi yok.” diye siz dediniz anladım da...

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – “Önemi yok.” demedim.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Sayın Bakan desin ki: “Hukukun üstünlüğünün kalkınmada hiçbir önemi yok.” Ben de...

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – “Önemi yok.” demedim.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Tamam, onu tartışırız ama siz “Önemi yok.” diyorsanız eyvallah.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – “Önemi yok.” demedim.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Hayır, hayır; bu tam da göbeğinde kalkınmada. Adalet yoksa kalkınma da olmaz, o adaletsiz bir kalkınma olur, vicdansız bir kalkınma olur.

Sayın Bakan, basın özgürlüğünde 180 ülke içinde 155’inciyiz. Dünya Barış Endeksi’nde 163 ülke içinde 146’ncıyız. İnsani Gelişmişlik Endeksi’nde 71’inciyiz. Bakın, 1990’larda dahi, o kötü, karanlık yıllarda dahi bundan daha iyi rakamlardaydık belli yıllarda. Şu anda o rakamdan daha kötü bir dönemdeyiz. Sayın Bakan, bunların bu rakamlarda olduğu yerde adaletli, vicdanlı bir kalkınmadan

bahsedemeyiz. O açıdan, hem makroekonomik boyutuyla bakıyorsanız, sunularınızda bir Kalkınma Bakanı olarak lütfen emeğe, doğaya, tarihe ve topyekûn adalete işaret etmeniz gerekir ki kalkınma olsun ve o kalkınma da vicdanlı ve adaletli olsun.

Sayın Bakan, kalkınma ajanslarına başvurularda sayılar artıyor mu, azalıyor mu? Bunu bana söyleyin, son aylarda, son... Geçen yıla göre kıyaslayın. Bu kadar da tanıtım yaptınız “Kalkınma ajansına gelirsiniz şöyle olacak, herkese ulaşacaksınız, iki günde çıkacak.” diye. Son aylarda artıyor mu, azalıyor mu kalkınma ajanslarına başvuru ve gerçekleşme? Tabii, başvuru yalnızca yetmez, bunun yatırımlara dönüşmesi... Ya, çünkü güvenin olmadığı bir yerde yatırımdan bahsedemeyiz, yarına güven.

Bakın, piyasaya verdiğiniz parayla kapasite kullanım oranları yüzde 80'e dayandı, değil mi Sayın Bakan? 80 ve hatta üzerine vurduğu aylar oldu sanıyorum. Ya, bu artık limittir zaten. Yani değil mi? 80'in üzerine çıkamaz hiçbir yerde. İstedığınız kadar zorlayın, bu limittir. Ama 80 olduğu zaman ne yapar sonuç olarak iş insanları? Ya, ben yeni fabrika açayım, yeni makine alayım diye hemen harekete geçer. Sayın Bakan, böyle bir hareket görmüyoruz. Değil mi yani? Kapasite kullanım oranları bu oradaysa insanlar işçi alır, makine alır, yatırım yapar, fabrika kurayım der. Böyle bir motivasyon görmüyoruz. Neden, biliyor musunuz? Güvenmiyorlar çünkü, yarına dair güvenleri yok. Enflasyon yüksek, faiz yüksek, bütçe açığı var, siyasi sıkıntı var, bankalara yarın ceza mı gelecek, ekonomik kriz mi çıkacak diye üç ay sonrasını göremiyor yatırımcı Sayın Bakan ve bu yüzden de yüzde 80 kapasite varken -bilmiyorum, düşüyor mu şu anda- yeni yatırım yok. Niye, biliyor musunuz Sayın Bakan? Bakın, tüketici güven endeksleri yükseldi ta ağustos, Eylül'e kadar, bakın, ekimde baş aşağı döndü. Bütün güven endekslerine bakın, baş aşağı döndü ve kasımda da düşüyor Sayın Bakanım, emin olun. Bir an önce, yapısal reform, kalkınma, adaletli bir kalkınma istiyorsanız OHAL'i kaldırın, adalete dönün, gazetecileri tutuklamayın, siyasetçileri, milletvekillerimizi serbest bırakın, demokratik siyaseti serbest bırakın ki insanlar yarına güvensinler, “Bu ülke bir hukuk devletidir, yarına dair güvenimiz var.” diyebilsinler.

Sayın Bakan, yatırımlara teşvikler konusunda Plan Bütçe Komisyonunda yasalar geçti. Dediniz ki: “Biz bazı sektörlerde, stratejik sektörlerde belli yatırımları destekleyeceğiz, butik destekler yapacağız. Ne yapacağız? Vergi teşviki vereceğiz, arsa vereceğiz, şunu yapacağız, bunu yapacağız.”

Bakın, yerli otomobille ilgili Sayın Bakanımız geldi, bir sunum yaptı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanımız. Şimdi, 5 tane babayığit diyorsunuz ya, bunları da buldunuz. Dedik ki: “Ya, inovatif bir fikriniz olması lazım bununla ilgili ki bu ayırıştırıcı olsun.” Ama yatırımcılara ne dediler, biliyor musun? Hepsini de, bakın, basın tek tek soru sordu, “Biz devlet desteği bekliyoruz, devlet bize destek versin.” dediler. Açmışlar ağızlarını devlete bakıyorlar. Devlet ne destek verecek? Ne verebilir? Vergi teşviki verebilir, değil mi? İşte yatırım teşviki verebilir ve arsa arazi verebilir devlet. Başka ne verebilir? Ama fikir verebilir mi devlet? Yok. İnovatif bir fikir lazım.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

GARO PAYLAN (İstanbul) – Toparlıyorum.

Bu olmadığı zaman ne olur Sayın Bakan? Açar ağzını yatırımcı, devlete bakar tıpkı o, Anadolu yatırımlarındaki gibi. Ama bakın, zaten mevcut bir sektörümüz var, otomotiv sektörümüz var, o da yüzde 60-70 yerli. Emin olun, bu yatırımı yapanlar da yüzde 60-70'in üzerine çıkamayacaklar yerlilik oranında, hiç kuşku yok. Umarım çıkarlar, bu ayrı bir şey de. Ama siz bu teşviki özel şekilde verdiğiniz zaman... Ben Rekabet Kurumuna da sordum, herhâlde baskı altında “Bizim için sakıncası yok.” dediler. Ama bir sektörün ortasına bir anda devlet teşvikli, destekli bir firma koyduğunuz anda o

sektörün hâlinin ne olacağına görüşünüzü merak ediyorum. Başka sektörlerde de çünkü benzer şeyler yapacaksınız. Bekliyorum. Hata yaparsınız Sayın Bakan. Yani, o açıdan, bütün bu alım garantili imtiyaz sözleşmelerine dikkatli olmanızı öneriyorum Sayın Bakan.

Bir de kamu-özel iş birliği meselelerinde, Sayın Bakan, bakın, ciddi imtiyazlar verdiniz. Diyordunuz ki: “Kaynağımız yok arkadaş, biz mecburduk buna.” Niye Sayın Bakanım? Bizim borçluluk oranımız -hep övünüyorsunuz ya- yüzde 30’larda. Ya, ne var, 70’lerde, 80’lerde de köprü, yol yapıldı. Niye biz bunları devlet kaynağıyla yapmasaydık, niye bu imtiyazları verseydik de 1 milyar liraya yaptığımız köprüye 10 milyar lira yatırımcıya ödeseydik? Bakın, şöyle bir durum var, şöyle bir kötülük var: Ya, İzmit’e, İstanbul’a köprü yapıyorsun, parasını Hakkâri, Trabzon, Van ödüyor. Bu adalet midir Sayın Bakan? Yatırımlar hep batıya, tamam mı? Ve bunun parasını oradan geçmeyen Konya’ya -Mustafa Bey’e söylüyorum- oradan geçmeyen Trabzon’a, Hakkâri’ye... Niye olsun? Ve bakın, bu yıl 6,2 milyar TL bu garantilere ödenecek. Kurlar yükseldi ya, siz 2 liradan hesap ettiniz, 4 lira oldu, Allah korusun, daha da yükselebilir. Bir anda büyük bir yük geldi bütçeye. Bu doğru mu Sayın Bakan? Niye biz kendi... Ya, kendi paramızla yapsaydık, mal sahibi olsaydık. Niye kiracı oluyoruz hastanelerde, niye kiracı oluyoruz köprülerde, otoyollarda? Bunları tartışıyor musunuz aranızda bilmiyorum ve bunlara gaz veriyorsunuz, yeni şehir hastaneleri, yeni köprüler, bu konuda. Ya, bu konuda da bir özelleştirme bekliyorum sizden.

Sayın Bakan, beş yıllık plan yaptınız, çöktü. Şu anda beş yıllık plan ilga durumunda yani yok, değil mi? Devrede mi beş yıllık plan?

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Devrede.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Nasıl devrede Sayın Bakan? Rakamlara bakın beş yıllık planda.

Orda Vadeli Plan yaptınız, çöktü. Revize ettiniz, her yıl mürekkebi daha kurumadan çöktü. Yıllık planlar gönderdiniz, mürekkepleri kurumadan çöktü. Nasıl plan yapıyorsunuz Sayın Bakan? Size sormuyorum ha, topyekün ekonomi yönetimine soruyorum, tek siz sorumlu değilsiniz. Ekonomi Koordinasyon Kurulunda oturuyorsunuz, çalışıyorsunuz, yaptığınız palanların... Daha, hani, “maşallah” diyoruz çocuğa, altı ay yaşamıyor. Bu nasıl planlar Sayın Bakan? “Enflasyon 5.” diyorsunuz, hep 11. “500 milyar dolar ihracat...” dediniz, bakın, siz de itiraf ettiniz, “195 milyara çıkaracağız.” Onu 2023’e oranlasan 250 milyar etmez, 250-260. 500 milyar dolardan vaz mı geçtiniz Sayın Bakan? Hep soruyorum, Maliye Bakanı “Arkasındayız.” dedi. Dün Ekonomi Bakanımız “300 yapacağız onu.” dedi. O vazgeçtiğini itiraf etti. Mehmet Bey de “Arkasındayız.” demek durumunda kaldı. Siz ne diyorsunuz Sayın Bakan mesela 2023 hedefleriyle ilgili? Bir de Orta Vadeli Plan’la ilgili 2018-2020 hedeflerinin arkasında mısınız Sayın Bakan? Gerçekten merak ediyorum yani dolar kurları anlamında yalnızca baksak, 2019 hedefindeyiz galiba, değil mi Mustafa Bey? 2019 rakamlarındayız şu anda. Bunların arkasında mısınız? Yani, gerçekçi bir plan, hedef koyamadığımız zaman bu hedeflere hiçbir zaman ulaşamaz ki ve bununla ilgili şartları yaratamadığımız zaman. Üretim ekonomisine dönüşmek anlamında, insana yatırım anlamında başarısız bir iktidardan mı bahsediyoruz, bununla ilgili vizyonunuzu merak ediyorum Sayın Bakan.

Son olarak TÜİK’le ilgili birkaç şey söyleyip bitireceğim. Kusura bakmayın sizin de sabrımızı zorladım Sayın Başkan.

Sayın Bakan, öncelikle, TÜİK’in sunumunu siz yaptınız. Bakın TÜİK Başkanımız burada, TÜİK’in sunumunu siz yaptınız. TÜİK bizim göz bebeğimiz olmalı ve TÜİK’in rakamları, bakın, bizim için de bütün dünya için de çok önemli rakamlar ve siyasetin vesayetinde olan istatistik kurumları dünyada bazı hatalar yapmışlardır. Mesela, bir Arjantin örneği vardır. Arjantin’de siyasetin...

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Bu çok iddialı bir ifade.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Yo, yo, söyleyeceğim.

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Elinizde ufak bir delil varsa ortaya koyun.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Ama görüntü, fotoğraf...

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Koymazsanız, çok net söylüyorum...

GARO PAYLAN (İstanbul) – Şu fotoğraf...

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Hayır, bakın, çok net bir şey söylüyorum...

GARO PAYLAN (İstanbul) – Bu fotoğraf yeterli. “Hükümet” yazıyor orada.

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Bakın, çok açık bir şey söylüyorum...

GARO PAYLAN (İstanbul) – Orada bağlı kuruluş oturuyor. Kendi sunumunu yapamıyor.

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Hele hele bana bunu söyleyeceksiniz...

GARO PAYLAN (İstanbul) – Size değil, Hükümetinize söylüyorum.

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Lütfen...

GARO PAYLAN (İstanbul) – Hükümetinize söylüyorum.

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Yani, bu konuda, en ufak bir şeyiniz varsa ben bu görevi bırakırım.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Bakın, ben söylüyorum...

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Şu anda bırakırım, çok net söylüyorum.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Söylüyorum efendim ben. Görüntü, şekil, semail pek çok şey kadar önemlidir, usul önemlidir, şekil önemlidir. Ya, TÜİK’in sunumunu siz niye yaptınız Sayın Bakan? Niye TÜİK Başkanı kendisi yapmadı?

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Geçen yıl da öyle oldu, geleneksel.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Ama “Yanlış.” deyin buna o zaman, “Yanlış.” diyelim. Yani görüntü önemlidir. Bakın, orada “Hükümet” yazıyor, önünüzde “Hükümet” yazıyor. TÜİK eğer ki Hükümetin değilse, özerkse ve bütün dünyaya güven veren bir kurumsa en azından bunu şekil olarak, görüntü olarak verebilmeliyiz. Öz eleştiri yapalım, seneye böyle olmasın Sayın Bakan. Kendi sunumunu yapsın, kendi bütçesini getirsin. Belki fazla ihtiyaçları vardır, bütçesini siz sundunuz.

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Yok, yok, hayır.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Sayın Bakan, belki “Bana daha çok uzman lazım. Benim bütçem az.” diyecek Sayın Başkan.

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Ben hiç rahatsız olmam.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Hayır, demiş olsaydı belki biz de önerge verirdik hep beraber, imzalardık. “Ben rahat çalışmıyorum arkadaş, daha fazla uzmana ihtiyacım var.” diyebilseydi biz de arkadaşlarla imza atardık, belki ona daha fazla kaynak verirdik Sayın Bakan.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Sen yine karşı çıkardın Garo.

BAŞKAN – Cevaplar bölümünde söz veriyoruz yani sıkıntı olmaz.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Hayır ama baştan da söz verelim.

Yani bu görüntüyü de yapalım Sayın Bakan, bunu bir eleştiri olarak alın lütfen, daha iyi olsun diye burada hep beraber yapıyoruz.

Ama bakın, dünyada bununla ilgili kötü örnekler var, ben illa teşmil edelim diye söylemiyorum, Arjantin örneği var, Yunanistan örneği var, manipüle edilmiş rakamlar var. Bizim de kuşularımız var Sayın Bakan. Bakın, 2014 sonunda, işte, ekonomi bir sallantıya girdi 2015’te, biz dedik ki: “Arkadaş, TÜİK’ten gelen rakamlara göre gayrisafi yurt içi hasılamız 680 milyar dolara düştü.” Hep burada tartışıyorduk Sayın Bakan, bakın, 2016 bütçesini tartışırken “Ya, bizim tasarruf oranımız çok düşük. Berbat bir tasarruf oranımız var, mutlaka tasarruf etmemiz lazım.” Maliye Bakanı da geldi, aynı şeyi söyledi, “Tasarruf oranı 14-15 olur mu, bunu 20’lere çıkarmamız lazım.” Ekonomimiz dünyada 20’nciliğin altına düşmüştü o rakamlara göre, biz bunu eleştiriyorduk, bir anda TÜİK imdada yetişti, dedi ki: “Yeni seri.” Arkadaş, yeni seri, yeni seri. Yeni seride bir anda bir baktık ki gayrisafi yurt içi hasılamız 830-840 milyar dolar, tasarruf oranımız da 24-25. Tasarruf oranı 25 olan bir ülkede tasarrufu pompalamanın bir anlamı yoktur. Ne oldu? Hemen bu işaret gelince -Sayın TÜİK Başkanı iyilik mi etti, kötülük mü etti bilmiyorum- “Oh, rahatladık.” dedi, Maliye Bakanı bir anda gevşetti, Keynesyen politikalara geçtik, genişlemeci politikalara geçtik. Ve maalesef, Sayın Bakan, bu anlamda hani muhafazakâr mali disiplini esas alan politikalardan vazgeçtiğimiz anda bakın, yan etkileri oldu, genişlemeci politikaların yan etkileri oldu. Faizler yükseldi, bütçe açığı yükseldi, enflasyon yükseldi, döviz kuru yükseldi bakın sonucunda ve bir kısır döngüye girdik çünkü siz bu kortizonu verdiğiniz anda... Hani Keynesyen politikalar uygulanabilir dönem dönem, elbette ki genişlemeci, krizlerde bu yapılabilir; iyi ki de yaptınız, ben bunu eleştirmiyorum çünkü milyonlarca insan işsiz kalabilirdi yapmasaydınız. Ama bu kortizonu verirken Sayın Bakan, yapısal, hem siyasi hem ekonomik tedbirleri alabilirdik, bunlarda eksik kaldınız maalesef Sayın Bakan.

Yani TÜİK’i de bu anlamda eleştiriyorum, lütfen görüntü olarak da... Bakın, geldi bize sunum yaptı TÜİK Başkanımız ama bizi ikna edemedi. Biz dedik ki: “25 tasarruf rakamını nereden buluyorsun? Bunu diğer rakamlar teyit etmiyor.” Teyit etmiyor, bizi ikna edemedi Sayın Başkan, belki bugün bizi ikna eder. Yani TÜİK’in de özerk, bütün dünyaya güven veren bir kurum olmasını çok önemseydiğim için bunları söylüyorum Sayın Bakan, hiç yanlış anlaşılacak bir şey yok. Ve rakamlar konusunda da hem bizi hem Meclisi hem dünyayı hem Türkiye insanımızı ikna edecek bir duruşu ve ikna edecek rakamları sergilemesi gerektiğini düşünüyorum.

Bakın, 1960’tan beri... Sayın Bakan, hani dünya sıralamasında da bahsettiniz ya, 1950’lerde dünyada bizim ekonomimiz kaçınıcıydı Sayın Bakan, onunla bitireyim. 11, 12 ve 13’üncüydü, 1950’lerde bakın. 1960’larda 16, 17, 18’inciyiz. 1970’lerde yine 16, 17, 18’inciyiz, 19’uncuyuz. 1980’lerde de öyle, 17-20 arası gidiyoruz. 1990’larda da 17-20. Siz diyorsunuz ki: “Ekonomimiz dünyanın 17’nci ekonomisi, biz ülkeyi şahane yönettik.” Ve buradaki sunumunuzda da itiraf ettiniz, “Arkadaşlar, dünya büyürse biz büyürüz, dünya küçüldüğü için de bu dönemde biz çok büyüyemedik.” E, dünyaya bağımlıysa bütün ekonomimiz siz ne iş yapıyorsunuz Sayın Bakan? Yani ekonomimizi 17’ncilikten aldınız da, elli yıldır giden 17’ncilikten 12’nciliğe mi getirdiniz, 1960’ların, 1950’lerin rakamına mı getirdiniz?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

GARO PAYLAN (İstanbul) – O açıdan bu büyüme hikâyelerini, kim büyüyor, kim kalkınıyor meselesini de tartışmamız gerekiyor.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Sayın Paylan.

Sayın Karakaya...

MEVLÜT KARAKAYA (Adana) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Komisyonun değerli üyeleri, Kalkınma Bakanlığımızın çok Değerli Bakanı ve sayın bürokratları; hoş geldiniz diyorum.

Öncelikle ben Kalkınma Bakanlığımızın bütçesinin hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Tabii, kısa bir süre, beş dakikalık bir süre, Komisyon üyesi de olmadığım için arkadaşlarımız genel değerlendirmeye girecekler, ben daha spesifik, özellikle tarımla ilgili konulara gireceğim ama öncelikle 10 Kasım münasebetiyle Büyük Atatürk'ü minnet ve rahmetle anıyorum, başta tarım alanında olmak üzere kalkınma konusundaki yapmış olduğu diğer girişimler dolayısıyla da bir kez daha şükranlarımı iletme istiyorum.

Tabii, kalkınma için gerekli ortam ve iklimin sağlanması için birçok şey gerekli. Sayın Bakan çok güzel bir sunum, çok etkili bir sunum yaptı, sunumda hakikaten her şey hedefler itibarıyla, araçlar ve amaçlar itibarıyla oturmuş durumda. Uygulama öyle olmasa da, uygulamaya bunlar yansıtılmasa da sunum itibarıyla güzel, derli toplu bir sunumdur. Tabii, birçok şey gerekli dedik bunun için ama en başta gerekli olan da güvenlik dediğimiz olay. Maalesef son yıllarda Türkiye çok ciddi bir şekilde terör örgütlerinin kısılcasına alınmak istendi ve bu kapsamda da baktığımızda öncelikle kalkınmanın da adaletin de sağlanabilmesi için terörle mücadelede başarının gösterilmesi gerekir. Başta PKK olmak üzere, başta FETÖ olmak üzere bilumum terör örgütlerinden Türkiye artık kendini kurtarmalı, bu işin kökünü kazınmalı. Yani kaynak tahsisi diyoruz, Kalkınma Bakanlığımızın en önemli görevlerinden birisi kaynakların tahsisi, çok veballi, çok önemli bir konu ve alan, dolayısıyla biz maalesef kaynaklarımızın önemli bir kısmını da bu konulara ayırmak zorunda kalıyoruz.

Değerli Başkan, kıymetli Komisyonumuzun üyeleri; tarım konusu çok tartışılan bir konu, çok tartışıyoruz ama detaylarına giremeyeceğim, sadece sonuçları itibarıyla bir iki şeyi söyleyeceğim. Yani maalesef tarım sektörünün durumu hiç iyi değil, borçlar konusuna bakıldığında bugün 2002 yılıyla bir mukayese yapmak gerekirse 5 milyar TL civarında olan borçlar bugün 82 milyara yani sektördeki büyüme 3-4 kat olduğu hâlde borçlar 15 katına çıkmış, gayrisafi yurt içi hasılayı tarımsal hasılaya oranladığınızda yüzde 5'ler civarında, yüzde 9'lar civarında olan borç bugün yüzde 45'ler civarına gelmiş durumda. Bugünlerde de maalesef Tarım Krediler ve Ziraat Bankaları bu sektörün üzerine giderek işlemler yapmakta. Geçen yılki afetleri de düşünecek olursak zor durumda olan çiftçilerin borçlarının yeniden yapılandırılması, en azından ötelenmesi konusunda gerekli birtakım kararların alınması Hükümetin bence gündeminde olması gereken bir konu diye ifade etmek istiyorum.

Yine, özellikle Adana, Çukurova bölgesinde, güneyde narenciye hasadı başladı, ihracatı destekleme primi olarak verilen Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonuyla ilgili açıklamalar yapılmadı, tutarlar belirlenmedi ve piyasanın oluşması açısından son derece gerekli olan bu şeyin de bir an önce yapılması gerekir.

Yatırımlar konusuna gelince, özellikle ben seçim bölgemle ilgili yapılan bir haksızlığı hemen dile getirmek istiyorum. 2002 yılında 551 milyon bir kamu yatırımı varken sonraki yıllarda inanılmaz şekilde düştü, en son, 2017 yılında 1 milyar olarak bunu görüyoruz ama şunu da hemen ifade etmek istiyorum: Paranın satın alma gücüne göre bir endeksleme yaptığımızda...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Karakaya, lütfen tamamlar mısınız.

MEVLÜT KARAKAYA (Adana) – Hemen tamamliyorum.

...bunun karşılığının 2 milyara yakın, 1 milyar 800 milyon civarında olması gerektiğini de görüyoruz. Bunların sonuçları...

KALKINMA BAKANİ LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Mersin'den mi bahsediyorsunuz?

MEVLÜT KARAKAYA (Adana) – Adana.

Mersin de sonuçta bölge ve Mersin de bu noktada teşviklerden, o yanlış teşviklerden maalesef yanlış sonuçları olumsuz olarak üstlenmek zorunda kaldı. Şunu ifade etmek istiyorum sonuç olarak. İllere dağılımlılarda adaletsizlikler var ama bir inanç, bir algı olarak bunun sadece belli bölgelerde olduğu söyleniyor. Adana bunların içerisinde en başta geleni. En son açıklanan TÜİK verilerine göre görelî yoksullukta 1'inci sırada Adana görülmüştür, genç işsizlikte 1'inci sırada olan Adana'dır. Yani bir zamanlar, hani o Türk filmlerinin zengin örneği olarak gösterilen, timsali olarak gösterilen Adana, maalesef yatırımsızlıktan, ilgisizlikten, özellikle negatif ayrımcılıktan dolayı ciddi sıkıntılar çeken bir il hâline gelmiştir. Ben bugün bu vesileyle bunu da dile getirmek istedim.

Çok teşekkür ediyorum. Bütçenin yine hayırlara vesile olmasını diliyorum, heyetinize saygımı sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Sayın Karakaya.

Birleşime saat 14.00'e kadar ara veriyorum.

Kapanma Saati: 12.22

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 14.07

BAŞKAN: Süreyya Sadi BİLGİÇ (Isparta)

BAŞKAN VEKİLİ: Mehmet Şükrü ERDİNÇ (Adana)

SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)

KÂTİP: Emine Nur GÜNAY (Eskişehir)

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, 22’nci Birleşim Üçüncü Oturumu açıyorum.

Herkese hoş geldiniz diyor, iyi çalışmalar diliyorum.

Sayın Bakanım, siz de hoş geldiniz.

Görüşmelere kaldığımız yerden devam edeceğiz ama Sayın Bakanın küçük bir açıklama talebi var, önce ona söz vereceğim.

Buyurun Sayın Bakanım.

V.- AÇIKLAMALAR

1.- Kalkınma Bakanı Lütfi Elvan’ın, dağıtmış oldukları konuşma metninde sehven yazılmış bir ifadeye ilişkin açıklaması

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Sayın Başkan, çok teşekkür ediyorum.

Bugünkü dağıtmış olduğumuz konuşma metninde, orta vadeli programımızda da yer alan bir ifade var. Herhâlde, anladığım kadarıyla basında yanlış bir anlaşılmaya neden olmuş, buraya bir açıklık getirmek istiyorum.

Burada, döviz ve altına dayalı menkul kıymetler ile...

GARO PAYLAN (İstanbul) – Sayfa kaç Sayın Bakan?

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – 10’uncu sayfanın sondan üçüncü paragrafı.

...bunların dayanak varlıklarının tabi olduğu vergi uygulamalarının gözden geçirilmesi. Bu, orta vadeli programımızda yer alıyor idi. Bununla ilgili aslında -biliyorsunuz- geçtiğimiz günlerde bir düzenleme yaptık, özellikle yüzde 10 olan altına dayalı tahvil ve kira sertifikasındaki stopaj oranını yüzde sifira indirdik. Dolayısıyla sehven arkadaşların koyduğu bir ifade buraya. Bu, yapılacaklar kısmında yer almış, aslında yapılmış olan bir düzenleme. Sanki yeni bir vergi uygulaması gibi basında anlaşılmış. Böyle bir şey söz konusu değil. Zaten buna yönelik, altına dayalı tahvil ve kira sertifikasına yönelik düzenlemeyi gerçekleştirdik. Buraya bir açıklık getirmek istedim.

Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

IV.- KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

A) KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

1.- 2018 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı (1/887) ile 2016 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/861) ve Sayıştay tezkereleri (Devam)

a) Kalkınma Bakanlığı

b) Türkiye İstatistik Kurumu

c) GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı

- c) *Doğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı*
- d) *Konya Ovası Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı*
- e) *Doğu Karadeniz Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı*
- f) *Kalkınma Ajansları*

BAŞKAN – Sayın Kuşoğlu, buyurun lütfen.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekili arkadaşlarım, Sayın Bakanım, değerli bürokratlar, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Atatürk'ün ölüm yıl dönümünde kendisini rahmet, minnet ve özlemlerle anıyorum. Atatürk'ün en önemli hedefi tabii, Türkiye'nin tam bağımsız olmasıydı. Bu konuda da en önemli araç ekonomi. Ekonomimizin ayağa kalkması lazım. Maalesef onun mirasına gerektiği kadar sahip çıkamadık. Bugün, ayakta olan tam bağımsız bir ekonomiden bahsedemiyoruz mevcut koşullar altında. Çok daha iyi olması gerekirdi, çok daha iyi bir noktaya taşıyabilmemiz lazımdı. İnşallah önümüzdeki dönemde bunu başarabileceğiz.

Sayın Bakanım, siz Kalkınma Bakanı olarak planlardan sorumlusunuz, hem beş yıllık planlardan hem OVP'den, mali plandan ve bunların koordinasyonundan. OVP'yle ilgili olarak birçok eleştiri yapıldı ve yapılacak haklı olarak yapılacak çünkü OVP... Maalesef, hemen hemen her sene baz alınan satış sık değiştiği için sizi de sıkıntıya sokuyor, hedeflerle ilgili olarak şaşmalar oluyor. Şimdiden, biraz önce de söylendiği gibi, hem faizlerle ilgili hem enflasyonla ilgili hem dövizle ilgili önemli sapmalar söz konusu. Dolayısıyla geçmişte olduğu gibi önümüzdeki dönemde de OVP hedeflerine ulaşmakta sıkıntı çekeceğiz. Ön plana çıkardığımız büyüme var orada. Büyüme ve istihdamı da beş şeye oturtunuz, önemli, güzel tabii. "Makroekonomik istikrar, kamuda kurumsal kalite, iş ve yatırım ortamının iyileştirilmesi, ortamının düzeltilmesi, yüksek katma değerli üretim, yüksek katma değere dayanan üretim ve beşerî sermaye." dediniz. Bunlar önemli konular. Ama bu dönemde kamuda kurumsal kalitenin oluşturulmasının üzerinde pek durulmadı, özellikle bunun üzerinde durmak istiyorum.

Maalesef kamuda bir geriye gidiş var, kamuda kurumsal kalite açısından baktığımız zaman sıkıntılar var. Konumuz değil, hepsine girmeyeceğim ama özellikle kamu mali yönetimiyle ilgili bir geriye gidiş var. Şimdi, sizin Hükûmetiniz, iktidarınız döneminde çok önemli kanunlar çıktı; Avrupa Birliğiyle uyum müktesebatı çerçevesinde, SPK, Ticaret Kanunu, Borçlar Kanunu, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu, Kamu İhale Kanunu, Sayıştay Kanunu, aklıma gelenler bunlar, çok önemli değişiklikler oldu. Ama özellikle son birkaç sene içerisinde hepsinde geriye doğru gidiş var. Bunlarla bir hukuki yapı oluşturduk, bir hukuki yapı oluştu ama şimdi, özellikle son senelerde, dediğim gibi, bu hukuki yapı istisnalarla, getirilen yeni düzenlemelerle geriye doğru gidiyor. Kamu İhale Kanunu'nu biliyorsunuz, yamalı bohçaya döndü. Diğerleriyle ilgili olarak da öyle. Şu anda Sayıştay raporları ortada, birazdan onu da konuşacağım- yeterince, olması gerektiği gibi, bir başka ülkede, gelişmiş ülkelerde olduğu gibi yetki kullanamıyor maalesef. 5018 sayılı Kanun'un şuradan E cetvelini çıkarıyorum, 100'e yakın hüküm var, bunlar 5018'in dışında yapılan harcamalar. Tutarı, toplamı ne kadardır bilmiyorum ama 100'e yakın madde... Toplam kaç madde olmuş, önemli değil, neyse. 5018'in dışında harcama yapılabiliyor burada. Zaten bir OHAL var, zaten yatırım ortamı gerektiği kadar güven vermiyor, yabancı yatırımcılar gelmediği gibi bizden de yatırımcı kaçıyor. Dün Ekonomi Bakanımız buradaydı, hepsini tabii ki bilmesi mümkün değil ama yurt dışında 32 milyar dolara yakın yatırımımız olduğunu söyledi, 32 milyar dolara yakın. Çok önemli bir meblağ. Bu kayıtlara giren. Bir de girmeyenler var. Türkiye'ye bu kadar yatırım yapmıyor özel sektör, çok önemli.

Bunu hep söylüyorum, küçümsemek lazım, 2016'da 1 milyon dolar ve üzeri mevduata sahip 6 bine yakın kişi yurt dışına çıkmış, 1 milyon dolar ve üstü mevduata sahip 6 bin kişi yurt dışına çıkmış. 2015'te de galiba 3-4 bindi onun miktarı. Bunlar önemli rakamlar. Yani Türkiye yatırım ortamı açısından gittikçe güven yitiren bir yer oluyor, hâlbuki tam tersine güven vermemiz lazım, yatırımcıyı buraya çekmemiz lazım. Dolayısıyla sizin büyüme ve istihdam odaklı olarak tespit ettiğiniz bu beş ayak boş kalmış oluyor. Hepsine girmek istemiyorum ama sıkıntı olacaktır, bu mali disiplin korunacaktır. Bu düsturunuz çok önemli ama bu mali disiplini, arkadaşlarım da söylediler, bu şekilde koruyamayız ki. Mali disiplin sadece borçlanma rakamının Avrupa Birliğiyle uyumlu olması demek değil ki millî gelire oranı değil ki sadece onu tutturabilmek değil ki. Mali disiplin bir uygulamadır aynı zamanda. Söylendi, bu sene getirilen, ek bütçeyle getirilmesi gereken borçlanma rakamının şekli bile yanlış. Biraz önce söylediğim konulara uyulmaması yanlış. Bütçe açığının bu kadar yüksek olması yanlış. Bunun bu şekilde... Rezerv biriktirilmesi özellikle yanlış. Yani biz neden altın ve döviz rezervi biriktiriyoruz ki gereksiz yere ve bu, borçlanarak yapılıyor, borçlanarak rezerv biriktiriyoruz.

Bir de sizden sonra ekonomiyle ilgili birim olmayacak yani bakanlık olmayacak. Hiç şimdiye kadar bu Türkiye Varlık Fonu'na sahip çıkan bir bakan görmedim bu sene. Geçen sene herkes sahip çıkıyordu "Türkiye Varlık Fonu şöyle coşturacak piyasaları, şöyle düzenleyecek, şunları bunları yapacak, küresel piyasalarda Türkiye'nin en önemli araçlarından biri olarak çok önemli roller oynayacak." deniyordu, bu sene kimse ondan bahsetmedi, siz de bahsetmediniz. Bahsetmemekte de haklısınız aslında, bir anlamı yok yani Varlık Fonu aslında, daha önce kanunun çıkış safhasında tartıştığımız üzere, yanlış bir fondu. Biz borçlanan bir ülkeyiz, fazla bir fonumuz yok, tutup da bazı bankalarımızı, gayrimenkullerimizi, zar zor ortaya koyduğumuz varlıklarımızı, kıymetli şirketlerimizi bir tarafa alıp ondan sonra oradan borçlanmanın bir anlamı da yoktu. Bence ölü doğmuştu, çok fazla üzerinde durulmaması gerekir, bundan sonra da orayı zorla canlandırmaya gerek yok, yanlış bir iş yapmış oluruz, hem çift hazine hem paralel bir devlet yaratmış oluruz ki çok büyük bir yanlışlık olur. Bunun devamını dilerim yani bundan sonra orayı görmezseniz daha iyi olacaktır diye düşünüyorum.

Bir de 2016'ya geçmeden önce, kesin hesapla ilgili konulara geçmeden önce, TÜİK'in, tüm yeni seriyle oluşan yeni oranları, yatırım, büyüme, AR-GE harcamaları vesaire hepsini bir kitapçıkta toparlayabilmesi iyi olacaktır diye düşünüyorum çünkü hep karıştırmaya başladık artık, yeni seri, eski seri; bir küçük kitapçıkta onları görebilsek Sayın Başkanım, güzel olur.

Sayın Bakanım, Kalkınma Bakanlığının 2016 Sayıştay denetim raporunda şartlı görüş var. Siz bunları Plan ve Bütçe Komisyonunun eski bir Başkanı olarak gayet iyi biliyorsunuz. Ama tahsisli kullanılan taşınmazların Bakanlığın mali tablolarında tam ve doğru olarak yer almamasına şaşırıyorum,. Zaten kaç tane taşınmaz vardır ki niye tam olarak yer almıyor, onu anlayamadım. Bir sorun olmaması lazım.

Yine şartlı görüş var. TÜİK'in daha derli toplu olması lazım Sayın Bakanım. Yine, orada da taşınmazlar aynı şekilde mali tablolarda yer almıyor. Bir de "Yapılmakta Olan Yatırımlar hesabı kullanılmıyor." diye bir eleştirisi var Sayıştayın ama ben, orada, arkadaşlar not alabilirse sormak istiyorum: Faaliyet sonuçları tablosunda, hesaplarda yolluklar, tam okuyamıyorum buradan- 6 ya da 5,477 gibi bir rakam, hizmet alımları 26,288'lik bir rakam; bir de kâr amacı gütmeyen kuruluşlara yapılan transferler var 1,900 küsur. Bunlarla ilgili bilgi verebilirlerse memnun olurum. Faaliyet Sonuçları Tablosundaki bu üç şey, hizmet alımı...

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – TÜİK'le ilgili mi?

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – TÜİK'le ilgili olarak. Galiba hizmet alımı söz konusu. Kaç kişi, nasıl yapılıyor? Hem de onlarla ilgili bilgi almış oluruz.

Sayın Bakanım, geçen sene kalkınma idareleriyle ilgili olarak konuşmuştuk. Kendilerine tahsis edilen ödenekleri tam olarak kullanmıyorlardı, senelerden beri böyle geliyordu. Şimdi, ben, bu senenin rakamlarına baktım. Mesela, şöyle bir durum var: GAP’da 138 milyon liralık bir toplam ödenek var, 35 milyon harcanmış ve sermaye gideri olarak da 47 milyonken 17 milyon harcanmış.

KALKINMA BAKANİ LÜTFİ ELVAN (Mersin) – 2016’da mı?

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – 2017 Sayın Bakanım. 2016 geçmiş artık, geçen sene o saatten sonra zaten harcama yapamazlardı ama 2017’de de öyle.

Mesela DOKAP: 131 milyonluk başlangıç ödeneği var, 22 milyon harcanmış; 131 milyon, 22 milyon. KOP: 163 milyonluk bir ödeneği var, 3 milyon 928 bin lira harcanmış. Soracaktır herhâlde. 14 milyonluk bir sermaye gideri var, yatırım ödeneği 1,5 milyon harcanmış. DAP’la ilgili olarak da İbrahim Bey şimdi soracaktır herhâlde Erzurum için, muhakkak Erzurum’a sahip çıkıyor, sağ olsun. DAP’ın 162 milyonluk başlangıç ödeneği var; 6,5 milyon harcanmış. Bunlar da personel harcaması yani hiçbir şey yapmıyorlar demektir. Sermaye gideri 17 milyon; 1,429 harcanmış Sayın Bakanım. Eğer bu idareler bu parayı harcamıyorsa başka sebepler vardır, sıkıntılar vardır ve Sayıştay raporlarında da bunlar anlatılıyor aslında, gayet yerinde, güzel bir şekilde anlatılıyor. Bütün kalkınma idarelerinin raporları birlikte ele alındığı zaman... Bunların görevi koordinasyon yapmak. Diğer idarelerle koordinasyon sağlayabilmek için yeterli hukuki düzenlemenin olmadığını görüyoruz, yeterli bilgiyi alamıyorlar, yeterli kadroları yok. Kadroların özlük haklarıyla ilgili sorunları var, sıkıntıları var; onların üzerinde durulması lazım yani bu, sadece bu kadroların ya da oradaki yöneticilerin kabahati değil diye düşünüyorum. Mesela, DAP’la ilgili olarak 15 bulgu var Sayıştayın tespit ettiği, çok da güzel bulgular. Aslında, diğerleri için de bu 15 bulgunun hepsi geçerli. Bunların dikkate alınması gerekir diye düşünüyorum. Keşke mümkün olsa da bir ayrı seans yapılırsa, bu kalkınma idarelerinin Sayıştay raporu zemininde tartışılması sağlanabilse.

Sayın Bakanım, ben, sözlerimi bitirirken ilave olarak -siz birçok şeyi ortaya koydunuz; hepsi de doğru ama- Türkiye’nin bütün gelişmiş ülkelerin olduğu gibi dünya piyasalarında, küresel piyasalarda rekabet edebilecek...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Bülent Bey, lütfen son cümlelerinizi alalım.

Buyurun.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – ... devlet destekli şirketlere ihtiyacı olduğunu düşünüyorum. Ayrıca, ben -bir eksiklik olarak OVP’de ve sunumunuzda- bazı yerlerde bölgesel ve sektörel bazda kamunun yatırımcı olması gerektiğini de düşünüyorum. Kamunun bizzat girmesi, yatırımcı olması gerekir diye de düşünüyorum. Bu yönden de -OVP- evet, üretime yönelik olarak bazı alanların teşvik edilmesi, süreli tabii ki bunlar, devletin yatırımcı olması, kamunun yatırımcı olması gerekir diye düşünüyorum.

Bütçelerinizin hayırlı olmasını diliyorum.

Başarılar diliyorum.

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN – Sayın Kuşoğlu, teşekkür ederim.

Sayın Aksu, buyurun.

Süreniz beş dakika.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, sayın milletvekilleri, değerli bürokratlar, basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Vefatının 79'uncu yılında cumhuriyetimizin kurucusu, millî kurtuluşumuzun lideri Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü rahmetle ve minnetle anıyorum. Bu vesileyle, tüm kurucu kahramanları ve tüm şehitlerimizi de rahmetle anıyorum. Ruhları şad, mekânları cennet olsun.

Sayın Bakan, konuşmamın başında, kısaca Bakanlığın teşkilatlanmasına, görev, yetki ve sorumluluklarına dikkat çekmek istiyorum.

Genel olarak bakıldığında, bakanlık yapılanmaları fonksiyonel ayrımlara dayanmaktadır. Bakanlığınızın görevlerine bakıldığında ise iki farklı yapı ortaya çıkmaktadır. Birincisi, Kalkınma Bakanlığının uygulamaya dönük görevleri, ikincisi de Hükûmete müşavirlik görevi olarak ifade edilen diğer bakanlık, kamu kurum ve kuruluşlarıyla da ilişkili işlerdir.

Bize göre, Türkiye'nin ekonomik ve sosyal stratejik politikalarının tanziminde, kurumlar arasındaki koordinasyonunda etkili ve yetkili olacak bir yapıya ihtiyaç vardır. Geçmişte bu görev, devlet planlama teşkilatı yapısıyla Başbakan'a bağlı olarak yürütülüyordu, bakanlığa dönüştüğünde çoğu görev korunduysa da aynı işleve ve beklentiye sahip olunduğu söylenemez.

Bu çerçevede, iki sorun ortaya çıkıyor. Birincisi, koordinasyon kapsamının daralması ve etkinliğin azalması, ikincisi ise bakanlıklar hiyerarşisi içinde farklı bir görev yapısı öngörülmesi olmasının Bakanlık yapılanmasıyla örtüşmeyen bir durumu ortaya çıkarmış olmasıdır. Bu sebeple, Bakanlık teşkilat, görev ve yetkilerinin Bakanlık dışı farklı bir teşkilatlanma modeliyle yenilenmesinin millî stratejik hedef ve planların inşasına daha fazla katkı sağlayacağını değerlendiriyoruz.

Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; Türkiye çok önemli jeopolitik, sosyal ve siyasi gelişmelerle karşı karşıya olsa da işsizlik, enflasyon, artan dış ticaret ve kamu açıkları gibi dinamikler ekonomik riskleri hatırlatmakta, ekonomiyi asla unutmamız ya da ikinci plana atmamız gerektiğini göstermektedir.

Türkiye ekonomisi, tasarruf açığı, yatırım ve üretimdeki yetersizlik, düşük ve sağlıklı unsurlara bağlı olmayan büyüme, borçlanma, cari açık, azaltılamayan işsizlik, gelir dağılımındaki adaletsizlik ve hâlâ nüfusun yaklaşık yüzde 15'inin yoksulluk riskiyle karşı karşıya olduğu bir kısır döngü içerisinde.

TÜİK'in 6 Ekim 2017'de yayımlanan Gelir ve Yaşam Koşulları araştırmasına göre, eş değer hane halkı kullanılabilir fert medyan gelirin yüzde 60'ı dikkate alınarak belirlenen yoksulluk oranı yüzde 21,2 olmuştur. Yüzde 20'lik dilimlere göre en yüksek gelir grubunun toplam gelirden aldığı pay yüzde 47,2; en düşük gelir grubunun aldığı pay ise 6,2'dir. Gelir eşitsizliği, bir önceki yıla göre artmıştır. Büyüme rakamları her ne kadar olumlu görünse de büyümenin kimyası bozuktur. Dolar bazında millî gelir artırılmamaktadır. Büyümenin inşaat yatırımlarına ve vergi teşvikleriyle ivmelenen dayanıklı tüketim harcamalarına, Kredi Garanti Fonu'yla artan kredi hacmine dayalı olarak sürdüğü görülmektedir. İnşaat sektörünün gayrisafi sabit sermaye oluşumu içindeki payı yüzde 60'a ulaşmaktadır. Bu durum, iç dinamiklerle sağlıklı ve sürdürülebilir büyümenin tesisi konusunda endişeleri de beraberinde getirmektedir. Orta Vadeli Program'da istihdamı artıracak katma değerli üretken yatırımlara dayalı büyüme sürecinin teminine yönelik bir emare maalesef görülmemektedir. Ekim ayına ilişkin verilerde, ihracat sadece yüzde 8,9 artarken ithalat yüzde 25 oranında artmıştır, dış ticaret açığı yüzde 74 oranında büyümüş, ihracatın ithalatı karşılama oranı yüzde 65'e gerilemiştir. Hatırlatmak isterim ki bu oran geçen yıl ekim ayında yüzde 75 idi.

Ocak-ekim on aylık döneme baktığımızda, ihracat yüzde 10,5 artarken, dış ticaret açığı yüzde 32,5'e yükselmiştir.

Dış ticaret dengesi ve turizm sektöründeki sıkıntıların cari dengeyi etkilemesi kaçınılmazdır. 2015-2016 yılında gayrisafi yurt içi hasılanın yüzde 3,7 seviyelerine gerileyen cari açık tekrar yükselmeye başlamış ve yıl itibarıyla yüzde 4,6 seviyesine çıkmıştır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Sayın Aksu, buyurun lütfen.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Özellikle uluslararası konjunktürde yaşanan gelişmeler, cari açığın finansmanını daha maliyetli hâle getirmektedir.

Açığın finansmanı sıcak para, kaynağı belirsiz fon girişleri, özel sektör ve bankacılık kesimi borçlanması ve rezerv azalışı gibi son derece sakıncalı araçlarla karşılanmaktadır.

Enflasyon, ekim ayında yine çift haneli rakamlarda kalmış ve 11,9 seviyesine yükselmiş bulunmaktadır. Çekirdek enflasyon düşürülemede, üretici fiyatlarındaki artış yüzde 17-18 seviyesinde bulunmaktadır. Bu durum, enflasyonun önümüzdeki dönemde de yüksek olabileceği anlamına gelmektedir.

Geçmiş yıllarda nispeten enflasyonu düşürerek, mali disiplini koruyarak, büyüme performansı gerçekleştirebilen Türkiye ekonomisi bu vasıflarını yitirmiş görünmektedir. Ekonomi yönetiminin bu hususu gözden kaçırmaması önem arz etmektedir.

Değerli Komisyon üyeleri, kuşkusuz 15 Temmuz sonrası FETÖ ve PKK öncülüğünde Türkiye karşıtı oluşturulan lobilerle Türkiye'yi ve Türk halkını siyasi ve ekonomik abluka altına alma girişimleri ekonomiyi sıkıntıya sokmuş, ekonomi yönetimini de zor durumda bırakmıştır. Doğrusu bu sürecin sona erdiğini söylemek de mümkün değildir. Zira gün geçmiyor ki Türk ekonomisini sıkıntıya sokacak manipülasyon olmasın. Ancak bunlar şikâyet etmekle sınırlı kalmayı değil, meselelere daha titiz yaklaşmayı, uyanık olmayı ve ekonomiyikırılmalıkları azaltarak dış şoklara dayanıklı hâle getirmeyi zorunlu kılmaktadır. Bu ise siyasi risk hesabı yapmadan ülkemizin ve milletimizin geleceğini garanti altına alacak kalıcı, uzun vadeli, gerçekçi tedbirlerin alınması ve uygulanmasıyla mümkün olabilecektir. Unutulmamalı ki Türkiye ekonomisinin kendi iç dinamiklerinden kaynaklı çözülmesi gereken acil sorunları zaten vardır. Milliyetçi Hareket Partisi olarak Türkiye'yi bu sıkıntılardan kurtaracak reformları desteklemeye hazır olduğumuzu ifade etmek istiyorum. Yeter ki devletimizin bekası, milletimizin refahı esas alınsın.

Esasen orta vadeli programlar uzun süredir piyasalara ve aktörlere yön vermekten uzaktır. Her program bir önceki hedefleri değiştiren şekildedir. Öngörülebilir olmayan bir ekonomi ve ülke olma hâli de yatırımcılar için caydırıcı olmaktadır. Güven veren bir ülke olmak hukuk güvenliği, yönetim düzeni ve ekonomik parametreler açısından bütün olarak öngörülebilir olmayı gerektirmektedir. Şayet ekonomideki mevcut olumsuz gelişmeler geçici olmaz ise kur, enflasyon, faiz, borçlanma başta olmak üzere Orta Vadeli Program'daki pek çok büyüklük hedefi geçerliliğini yitirecektir. Bu hâliyle Türkiye ekonomisi kırılmalık liginde üst sıralarda olacaktır.

Bize göre yeni Orta Vadeli Program, Türkiye'nin ihtiyaç duyduğu sürdürülebilir ve yüksek büyümeyi, yatırım, üretim, istihdam ve ihracatı artırmayı, gelir dağılımının düzenlenmesini ve yoksulluğun ortadan kaldırılmasını temin edecek yeni bir anlayış ve model getirmekten uzaktır. Bu çerçevede, maalesef, 2023 hedefleri de çok gerilerde kalmıştır.

Hatırlanacağı gibi, Onuncu Kalkınma Planı'nda dört ana, temel beklentisi vardı. Bunlar “nitelikli insan, güçlü toplum”, “yenilikçi üretim, istikrarlı büyüme”, “yaşanabilir mekânlar, sürdürülebilir çevre”, “kalkınma için uluslararası iş birliği” idi. Bu hedefler de ne yazık ki gerçekleşmedi.

Nitelikli istihdam ve insan gücü için öncelikle eğitim sistemine bakmak lazım. Eğitim sistemi altüst olmuş, her gelen bakanın kendisine göre yeni politika belirlediği bir systemsizlik hâlini almıştır. Eğitim-istihdam ilişkisi kurulamamıştır. Yüksek öğretimlilerin, mesleki ve teknik lise mezunlarının istihdam oranı düşmüş, işsizlik oranları artmıştır. Yani istihdamın kalitesi de düşmüştür. Yüksek oranlı, istikrarlı ve istihdam yaratan sürdürülebilir bir büyüme sağlanamamıştır. Küresel ve bölgesel gelişmeler iş birliği imkânlarını kısıtlamaktadır. Kentlerde dikey büyüme devam etmekte, kentlilik kültürü oluşturulamamaktadır. Kentsel dönüşüm afet öncelikli olmaktan çıkmış, âdeta rant odaklı hâle gelmiştir.

Onuncu Kalkınma Planı'nda 2018 yılı ihracat hedefi 277 milyar dolar iken Orta Vadeli Program'da yeni hedef 169 milyar dolar, 2020 yılı hedefi ise 195 milyar dolar olarak belirlenmiştir. Bu rakamlar 2023'teki 500 milyarlık ihracat hedefinin yarısı bile değildir. 2018 yılı için Planda yüzde 4,5 enflasyon hedeflenirken Orta Vadeli Program'da hedef yüzde 7'ye yükseltilmiştir. Yine, işsizlik oranı da yüzde 6,4 hedeflenmişken Orta Vadeli Program'da yeni hedef yüzde 10,5'tir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Aksu, lütfen toparlayın.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Tamamlayayım Sayın Başkan.

Orta Vadeli Program'a göre dolar kuru bu yıl 3.58 TL ortalamayla tamamlanacaktı. Yıllık ortalama kurun 2018'de 3.73, 2019'da 3.092, 2020'de 4.02 TL olması beklenmekteydi. Kurdaki hareketlilik bugünden hedeflerin şaşıtığını göstermektedir.

Bütçe dengesi hızlı bozulma sürecine girmiştir. Nakit açıkları ve borçlanma hızlı bir şekilde yükselmektedir. Kamu borçlanmasına sınır getiren kurallar, 2009 yılından bu yana ikinci kez Meclisteki torba yasayla delinmek zorunda kalınmıştır. Kamu maliyesi alarm vermektedir.

Bugün sıklıkla çıkartılan vergi aflarının, verilen hesapsız ve verimsiz teşviklerin ağır faturasıyla karşı karşıya kalındığı görülmektedir.

Bütçe gerçekleştirmeleri incelendiğinde, geçen yıl ocak-eylül döneminde 12 milyar TL açık veren bütçenin, bu yıl aynı dönemde 31,6 milyar TL açık verdiği, faiz dışı fazlanın 29,6 milyar TL'den 15 milyar TL'ye gerilediği görülmektedir. Nitekim, 2017 yılına ilişkin bütçe gerçekleştirme tahminlerinde bütçe açığının yıl sonunda 61,7 milyar TL'ye ulaşması, faiz dışı dengenin 4,2 milyar açık vermesi beklenmektedir.

Vergi gelirlerinin yüzde 15 artması hedeflenmiştir. Ancak 2018 yılında vergi gelirlerinin yüzde 53,4'ü ÖTV ve KDV'den gelecektir. Vergi gelirlerinin sadece yüzde 31'i gelir ve servetten alınan vergiler olacaktır, yüzde 55'i tüketicilerden gelir ve servet ayrımı yapılmaksızın tahsil edilen harcama vergileridir; yüzde 12'si damga, resim ve harçlar gibi işlem vergilerinden oluşmaktadır. Bütçe açığındaki hızlı artışın, bazı vergilerin ve borçlanmanın artırılmasıyla telafi edilmeye çalışılması kalıcı bir çözüm değildir. Bütçenin harcama tarafına bakıldığında da tasarruf yönünde gözle görülür reformist bir tedbir bulunmamaktadır.

Sonuç olarak, 2018 yılı bütçesi harcama-gelir dengesinin gözden çıkarıldığı, yüksek açığın hedeflendiği bir bütçe olarak karşımızdadır. Ancak bozulan bütçe dengesinin karşısında getirilen tedbirler de, maalesef, eksiktir. Daha fazla borçlanma ve mali disiplinden uzaklaşma şüphesiz ki daha fazla kırılgnlık, daha yüksek faiz, daha düşük yatırım ve istihdam demektir.

Hükümetin, kamu maliyesinde açılan gediği, geçici ve yüksek düzeyli vergi artışları ve borçlanma limitlerinin artırılması yerine, harcama ve vergi reformuyla kalıcı bir biçimde, zamana yayarak, iyileştirmek gibi daha yerinde ve sürdürülebilir bir yaklaşım benimsemesi gerekirdi.

Türkiye ekonomisinde acilen inandırıcı ve güven verici yeni bir hamleyle ihtiyaç vardır. Bu kapsamda makroekonomik reformlarla birlikte hukuki, idari, sektörel ve kurumsal reformların da bütüncül bir anlayışla yapılması gerekmektedir.

Biz, eğer 2023 hedeflerine ulaşmak istiyorsak, 21'inci yüzyılda Türkiye'yi küresel güç, lider ülke yapmak istiyorsak kalkınma hamleleriyle eş zamanlı olarak milli birlik ve beraberliğimizi tesis ederek enerjimizi, ülkemizin kalkınması, milletler camiasında güçlü bir konuma gelmesi için seferber etmemiz gerekir diye değerlendiriyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Lütfen toparlayın. Son cümlelerinizi alalım.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Bu düşüncelerle, Kalkınma Bakanlığı bütçesinin hayırlı olmasını diliyorum, sizleri saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkan, size de teşekkür ediyorum sabrınız için.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Kavcıoğlu...

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Sayın Başkan, Değerli Bakanım, kıymetli milletvekilleri, değerli bürokrat arkadaşlar, kıymetli basın mensupları; öncelikle hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Türkiye ekonomisi on beş yılda yakaladığı siyasi istikrarla birlikte makroekonomik istikrar açısından önemli atılımlar göstermiştir. Enflasyondan faize, milli gelirden bütçe açığına birçok ekonomik göstergede önemli iyileşmeler olmuş, olmaya da devam etmektedir.

Bugün, küresel ekonomide görülen yavaşlamaya ve ülkemize yönelik tüm sosyoekonomik algı yönetimlerine rağmen, 2017 yılında önemli bir büyüme seviyesi yakalanmıştır.

Daha önce yaptığım konuşmalarda, birçok yabancı kurum ve kuruluşun düzenledikleri raporlarda Türkiye'yle ilgili ekonomik beklentilerinde iyileşmeye gittiğini belirtmiştim. Son örnek olarak, Türkiye'nin 2017 büyüme tahminini yüzde 2,6'dan yüzde 5,1'e, 2018 büyüme tahminini yüzde 3'ten yüzde 3,5'a yükselten Avrupa İmar ve Kalkınma Bankasını göstermiştim. Daha bu konuşmamın üzerinden bir gün geçmeden AB Komisyonu Ekonomik Beklentiler Raporu'nu yayınladı. Bu raporda AB Türkiye'nin büyüme tahminini 2017 yılı için yüzde 3'ten yüzde 5,3'e, 2018 için de yüzde 3,3'ten yüzde 4'e yükseltirken 2019 büyümesini ise yüzde 4,1 olarak öngördü. Raporda dikkatimi esas çeken nokta ise küresel yavaşlamadan bahsettiğimiz bugünlerde avro bölgesi için 2017 yılı büyümesinin yüzde 2,2; 2018 büyümesinin yüzde 2,1; 2019 büyümesinin ise yüzde 1,9 olarak öngörülmesiydi. Ayrıca, AB'deki ortalama büyüme ise aynı yıllarda sırasıyla yüzde 2,3; yüzde 2,1 ve 2019'da yüzde 1 olarak öngörüldü. Dünya ekonomisinin ise 2018 yılı için öngörüsü yüzde 0,1 artarak yüzde 3,7 olarak öngörülmesi.

Her fırsatta ekonomimiz üzerinde spekülasyon hareketleri oluşturmaya çalışan Batı, artık, ekonomimizin sağlam temellerini görmezden gelemez olacağı ki böyle bir rapor yayınlanmıştır. Rapordaki diğer bazı detayları da paylaşarak bu hususu da kapatmak istiyoruz.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Hiç anlamı yok o rakamların. Bakın, Haçlı onlar, Haçlı.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – İşine geldiğinde anlamlandırıp burada anlatıyorsun Mehmet Bey.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Haçlılar onlar.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Neyse, dinle, öğren.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – İşinize gelmeyen rakam olunca “Hain Haçlı.” Bu işinize geldi, öyle mi? Güvenme onlara, Haçlı onlar.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Tamam, hepsine güvenmeyelim, ona da varım.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – İşine gelenlere güven.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Türkiye’nin şu anki büyümesi yine yüzde 5,2.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Güvenme, bunların hepsi Haçlı, hepsi.

BAŞKAN – Arkadaşlar, lütfen yani sabır.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – İşine geleni sen... Bu raporları siz önemsedığınız için söylüyorum.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Senin haberin yok, kendiniz yapıyorsunuz. Siz yapıyorsunuz. Bir rakam geliyor, bunları alıyorsunuz.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Bak, peş peşe burada bir haftadır Türkiye ekonomisiyle ilgili eleştirilerini alıyoruz ama şu an...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Bir tane rapor geliyor...

BAŞKAN – Sayın Bekaroğlu, iyi ki varsın, ben de sıkılmaya başlamıştım.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Niye, sıkıcı mı konuşuyor vekilimiz? Yapmayın.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Yok, sıkıcı konuşmadım, ben daha yeni başladım.

BAŞKAN – Yok, o sıkıcı konuşmuyor. Genel ortam havasız. Hepinizin yüzü gülmüyor, somurtuyorsunuz, hareket yok, durgun.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Bütün dünya görüyor Türkiye’deki gelişimi, siz göremediğiniz için anlatmaya çalışıyorum. Siz de artık bu şekilde bakın olaylara.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Haçlı bunlar, Haçlı; inanma.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Mehmet Bey, özellikle sen ile Garo Türkiye’nin şu anki noktasını görmeniz lazım.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Hormonlu büyüme.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Hâlâ “Hukuk açısından, şu açıdan, bu açıdan...” Kalkınmayı konuşuyoruz, şu rakamlara bak kardeşim. Dünyada şu an 3 ülkeden biriyiz, dünyada en büyük büyümeyi sağlayan ülkelerin başında geliyoruz.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Hormonlu o, hormonlu.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Hormon mormon, oluyor mu olmuyor mu?

MUSA ÇAM (İzmir) – Kavcıoğlu, böyle genelleme yapma.

BAŞKAN – Sayın Kavcıoğlu, bak Sayın Çam alındı: “Niye sadece Garo ile Bekaroğlu’nu verdi? Ben yokum.” diyor.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Musa Bey daha şey bakıyor olaylara, Bayburt’u da seviyor, onun için ona dokunmuyorum.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Hormon bitince ne yapacaksınız?

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Bitmez, bitmez. Gerçekleri görsen böyle iyi gidiyor. Bak, ben sana anlatayım.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Anlat bakalım.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Türkiye’de işsizlik oranının beklentileri... Bu raporlardan söylüyorum, işine geldiğini alırsın, işine gelmediğini almazsın Garo. 2017’de yüzde 13,6’dan yüzde 11,3’e, 2018’de yüzde 14,1’den yüzde 11’e aşağı yönlü revize ettiler.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Cari rakamlar değil mi?

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Bak, bunlar sadece bizim değil, onların yaptığı rakamları anlatıyorum sana.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Yüzde 11 işsizlik çok yüksek. Genç işsizlik yüzde 24.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Sayın Bakan burada, bak açıklamaları yaptı. Zaten bizim orta vadeli planımızda bu işlerin aşağı doğru revize edildiği, beklentilerimiz ve çalışmalarımız o yönde. Bunu dünya görüyor, onlar da raporlarında bu revizeyi yapıyor ama sen şu konuşmalarını hâlâ değiştiremedin gitti yani.

GARO PAYLAN (İstanbul) – 2002’de işsizlik yüzde 8, kriz yılında o da.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Neyse, dinle, dinle bak.

EBUBEKİR GİZLİGİDER (Nevşehir) – Bu ülkeden mi bahsediyoruz?

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Bu kadar güzel rakamları duyunca niye rahatsız oluyorsun, onu da anlamadım Garo. Sen de bu ülkede yaşıyorsun ya, sen de bu ülkede yaşıyorsun.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Yüzde 11 işsizlik çok iyi, değil mi?

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Daha önce yapılan enflasyon beklentilerinde revizyona gidilerek her yılda 0,1 oranında azalış yönünde değişimler yapılmıştır. Ayrıca, Türkiye ekonomisinin... Bunlar da bak önemli Garo.

GARO PAYLAN (İstanbul) – 500 milyar dediniz, 150 milyar...

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Dış talep, inşaat sektörü, genişleyici para politikaları, kredi garantileri... Bunlara bak, bunlar önemli, sektörleri söylüyorum, rakamsal değil.

EBUBEKİR GİZLİGİDER (Nevşehir) – Bak, soracağız tekrar.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Kredi garantileri ve makro ihtiyati düzenlemelerle güçlü bir şekilde büyüyeceğini belirtiyor. Bunu Avrupalılar söylüyor Garo, ben değil, onların rapordan söylüyorum.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Avrupalıları konuşmuyoruz.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Onlar Haçlı, onlar.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Niye? İşine gelince Avrupa’ya koşuyorsun, raporları hazırlatıyorsun Türkiye’yi karalamak için. O zaman Avrupa çok önemli.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Ortada sataşma var.

BAŞKAN – Sayın Paylan ve Sayın Bekaroğlu, Şahap Kavcıoğlu’nun eksilen süresini sizlerden keseceğim.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Sen itiraz ediyorsun yani “Bu rakamları ben söylemiyorum.” diyorum. Ben sana bu rapordan okuyorum. Senin o çok önemsendiğin Avrupa’nın açıkladığı rakamları söylüyorum.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Siz önemsemiyorsanız niye okuyorsunuz?

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Sen duyasın diye.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Eyvallah.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – İşine geleni alma, bunları da ara sıra söyle burada. Sadece Avrupa'nın hukuk bakış açısıyla burada her gün bizim kafamızı şişiriyorsun.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Hukuk lazım değil mi?

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Biraz da bu rakamları söyle kardeşim. Her bakanlıkta aynı şeyi söylüyorsun.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Hukukla kafasını şişiriyormuşuz.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Neyse, devam edeyim, ondan sonra yine konuşuruz.

Yakın zamanda bu tip rapor düzenlemelerinin artacağı beklentimizi de burada ifade edeyim çünkü ekonomik kurum ve kuruluşlarımızın bu tip küresel yavaşlama ortamlarındaki tecrübesine güveniyoruz.

Bahsettiğim tüm iyileşmelere rağmen, gelişmekte olan bir ülke hüviyetinde olmamız dolayısıyla göstergelerimizde görülen iyileşmelerin daha da iyiye ulaşması noktasındaki yoğun mesaimiz devam edecektir. Özellikle büyüme yolunda artış gösteren cari açık rakamları en önemli sorunlarımızdan biri olup ülkemizdeki cari açık kaynağının irdelenmesi ve sürdürülebilir cari açık için yapısal çözümler üretmemiz gerekmektedir.

Çok fazla detaya girmeden belirtmek isterim ki, bu ve bunun gibi sonuç niteliğindeki sorunları düzeltmek için sanayileşme hızımızı ve beraberinde üretim hacmimiz ile çeşitliğimizi daha da artırmamız gerekmektedir. Bu da bazı yapısal sorunlar nedeniyle özellikle bizim gibi gelişmekte olan ülkelerde çok da kolay olmamaktadır. En başta, ülkemiz tasarruf yetersiz bir ülke olup yatırımların finanse edilmesi noktasında mecburen kamu desteklerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu doğrultuda, Hükümetimiz, üretim şartlarımızın gelişmesi ve genişlemesi için birçok destek sunmakta, yatırımların teşviki noktasında yoğun mesai harcamaktadır.

Bilindiği üzere, yatırım teşvik sistemleri birçok amaç doğrultusunda planlanıp uygulamaya konulabilmektedir. Cari açığın azaltılması amacıyla, ithalata bağımlılığı yüksek ara girdilerin üretilmesi gibi stratejik yatırımların teşvik edilmesi, edinilen amaçlardan biri olabilmektedir veya teknoloji kapasitesini artıracak yatırımların teşvik edilmesi yahut da bölgesel gelişmişliklerin azaltılması gibi amaçlarla yatırımlar teşvik edilebilmektedir Her ne amaçla olursa olsun, yatırım teşvikiyle elde edilecek faydanın tüm ülkeye homojen şekilde dağıtılması büyük önem arz etmektedir, ancak bu şekilde ülkedeki atıl kapasite üretime dâhil edilebilecektir.

“Atıl kapasite” derken örnek olarak da Bayburt’u vermek istiyorum. Hepinizin bildiği üzere, Bayburt, Türkiye'nin nüfusu en az olan illerinden bir tanesi, atıl bekleyen girdilerle ihracatın yok denecek kadar az olduğu bir ildir. Eylül 2017 itibarıyla sadece 100 bin dolar ihracat yapmış bir şehrimiz var ama bu il, bugün, Türkiye'nin en önemli sanayi ve ihracat şehirlerinden biri olan -örnek olarak- Kocaeli'den yüz ölçüm olarak büyüktür. Kocaeli gibi Zonguldak, Düzce ve daha birçok şehir bu duruma örnek gösterilebilir. Bu illerde sanayi alanları daralmışken Bayburt hâlen bu konuda bakirliğini korumaktadır. Bayburt gibi illere gidecek ilk yatırımlar ise maalesef teşviksiz olmamaktadır. Bu konuya önemle eğilmemiz ve Bayburt gibi atıl kapasitelerimizi ülke üretimine daha fazla katmamız gerekmektedir.

Ülkemizin doğal, beşerî ve iktisadî her türlü kaynak ve imkânlarını tespit etmek, bunları hareketlendirmek üzere Hükümetimize müşavirlik yapan Kalkınma Bakanlığımıza bu anlamda büyük görev düşmektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Kavcıoğlu, lütfen toparlayalım.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Bayburt gibi illerin bu konuda Bakanlığımızdan beklentisi oldukça yüksektir. Özellikle teşvik noktasında önemli tecrübeler de edinmiş durumdayız. Hepimizin bildiği üzere, önceleri kalkınmada “öncelikli yöre” diye tanımlanan illerdeki yatırımlara aynı koşullarda teşvik veriliyordu. 2009’da bölgesel ve sektörel teşvik sistemine geçildi. Bu sistemde yatırımlara tek tip teşvik yerine hem sektöre hem de yapıldığı bölgeye göre değişen farklı oranlarda teşvik verilmeye başlandı. 2009’da 4 olan teşvik bölgesi ayrımı, 2012’de yapılan yeni düzenlemeyle 6’ya çıkartıldı.

2012’de yapılan düzenlemede yatırım teşvikine ilişkin 6 bölge oluşturulurken, bölgeleri oluşturan illerin belirlenmesinde birtakım metotlar izlendi. O dönemde illerin bölge ayrımında “SEGE 2011” adını taşıyan illerin bölgelerin sosyoekonomik gelişmişlik sıralaması araştırmalarından faydalandığımızı bilmekteyiz.

Bazı göstergelerin belirlenerek yapıldığı bu çalışma sonucunda çıkan il endekslerine göre bir sıralama yapılmış ve teşvik bölgeleri belirlenmiştir. O dönemde yapılan bu çalışmada çıkan endekslere göre Bayburt eksi 0,59 endeks değeriyle 81 il arasında 64’üncü il olmuştur ve 5’inci teşvik bölgesinde yer almıştır. Aynı 5’inci grupta Erzurum, Ordu, Tokat, Giresun, Kahramanmaraş gibi iller yer almıştır. Çıkan endekslere göre 6’ncı grupta ise Diyarbakır, Şanlıurfa, Iğdır, Kars gibi toplam 15 il yer almıştır. Günün şartlarına objektif verilerle istatistiki bir değerlendirme yapılmış ancak bölge farklılıklarının azaltılması amacını taşıyan bu uygulama Bayburt ve benzeri illerde sonuç vermemiştir.

Yatırımcılar, 1 tane bile fabrikası olmayan Bayburt’a yatırım yapmak yerine, 5’inci bölgede yer alan ve aynı teşviki alabildiği, ulaşımın daha rahat olduğu, batıya daha yakın, altyapısı daha uygun illere yatırım yapmıştır.

Öyle bir grup düşünün ki bugün büyükşehir hüviyetinde olan Erzurum’la, limanı olan Sinop’la, Anadolu’nun ortasında Aksaray’la, Tokat’la, Yozgat’la, Bayburt, istatistiki değerlendirmeyle aynı teşvik bölgesinde yer almıştır. 5’inci bölge teşviklerinden yararlanmak isteyen yatırımcı Bayburt yerine bu illeri tercih ederken 6’ncı bölge teşviklerinden yararlanmak isteyen yatırımcı da Güneydoğu’nun kalbi denilen Diyarbakır’a, Şanlıurfa’ya, Van’a ve diğer 6’ncı grup illerine yatırım yapmıştır. İstatistiki verilerle yapılan bu teşvik paketinin bölgeler arası farklılığın giderilmesinde istatistiğin yeterli olmadığını göstermiştir. Öyle ki en önemli amaçlardan biri, gelişmemiş yerlerde yatırımı artırarak bölgedeki göçün durdurulması olan teşvik uygulamasına rağmen Bayburt’un nüfusu gün geçtikçe erimiştir.

Göreve geldiği günden bu yana en doğruyu yapmayı kendine hedef edinmiş Hükümetimiz, 2016 yılında 23 ili kapsayan yeni bir teşvik paketi açıklamıştır. Bu 23 ilin arasında Bayburt’a da yer verilmesi, yeni teşvik uygulamasıyla bizlerin, Bayburtluların umudunu tekrar yeşertmiştir. Bu yeni teşvik paketiyle geçmiş paketlerin dezavantajları giderilmeye çalışılacak, teşvik kapsamında Bayburt’la birçok yatırımcı ilgilenmeye başlamış olacaktır.

Yine, daha önce DOKAP ve DAP’la ilgili de Sayın Bakanım, bir önceki dönemde de söylemiştim, Doğu Anadolu Projesi kapsamında daha önce Bayburt ve Gümüşhane de bu proje kapsamındaydı, 2014’te yapılan bir düzenlemeyle Bayburt ve Gümüşhane DAP’tan çıkarılarak -Doğu Anadolu Projesi’nden- DOKAP kapsamına alındı. Biliyorsunuz bu 2 proje arasındaki önemli fark, DAP daha

ağırlıklı tarım ve hayvancılıkla ilgili teşvikleri kapsamaktadır, DOKAP da daha ağırlıklı olarak turizmle ilgili yatırımları, teşvikleri kapsamaktadır. Bu anlamda biz daha önce de görüşmelerimizde Bayburt'un tekrar (DAP) Doğu Anadolu Projesi'ne alınması konusunda bir talebimiz vardı. Bu konuda tekrar sizden Bayburt'un DAP kapsamına alınmasını rica ediyoruz çünkü rakamlara da baktığımızda...

BAŞKAN – Ben de toparlamanızı rica ediyorum.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Bitiriyorum.

...DAP kapsamında 2016 yılında özellikle tarıma harcanan 643 milyar -ki bu çok önemli bir rakam- bu rakamdan Bayburt'un da faydalanmasını istiyoruz. DOKAP kapsamında 209 milyar harcama ancak 69 milyonu tarıma... Çünkü orada ekonomik kalkınma eksenini veya bir altı, altyapı ve kentsel gelişim endeksinin altında olduğu için bilebildiğimiz kadarıyla burada tarıma daha az teşvik gitmektedir, daha çok turizmle yönelmektedir. Dolayısıyla tarım ve hayvancılıkta önemli bir potansiyeli bulunan Bayburt'un DAP kapsamında bu teşviklerden faydalanması bizim için çok büyük önem arz etmektedir. Bu anlamda, daha önceki teşvik yatırım uygulamalarında görülen eksikliklerin ve hataların tekrar bu şekilde tekrarlanmaması ve çok iyi bir şekilde irdelenip bölgesel, şehirselsel farklılıkların da göz önüne alınarak bunların revize edilmesiyle birlikte, bu bölgesel farklılıkların inşallah tarafınızdan hızlı bir şekilde giderilerek ülkemizin hak ettiği dünyanın en büyük 10 ekonomisinden 1'i olma yolunda hızla ilerleriz diyor, tekrar bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum, saygılar sunuyorum.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Sayın Vekilim, konuşmanızın on dakikasının altına imza atıyorum ve Bayburt için söylediklerinizi destekliyorum.

ŞAHAP KAVCIOĞLU (Bayburt) – Teşekkür ederim.

Seni Bayburt'a davet ediyorum. Demin “81 il.” dedin, Bayburt'a gitmedin herhâlde?

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum arkadaşlar.

Sayın Durmaz, buyurun lütfen.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Teşekkür ederim.

Aramızdan ayrılışının 97'nci yılında millî birliğimizin simgesi Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü özlem ve saygıyla anıyorum. Yine, ayrıca, asrın devlet adamı hakkında dünya devletlerinin liderlerinin birkaç söylemini de paylaşmak istiyorum heyetinizle. Yine, Amerika Birleşik Devletleri Devlet Başkanı Kennedy “Atatürk bu yüzyılın büyük insanlarından birinin tarihi başarılarını, Türk halkına ilham veren liderliğini, modern dünyanın ileri görüşlü anlayışını ve bir askeri lider olarak kudret ve yüksek cesaretini hatırlatmaktadır. Çöküntü halinde bulunan bir imparatorluktan özgür Türkiye'nin doğması yeni Türkiye'nin özgürlük ve bağımsızlığını şerefli bir şekilde ilan ve o zamandan beri koruması, Atatürk'ün Türk halkının işidir. Şüphesiz ki Türkiye'de giriştiği derin ve geniş inkılaplar kadar, bir kitlenin kendisine olan güvenini daha başarıyla gösteren bir örnek yoktur.” Yine, Rus lideri “Mustafa Kemal sosyalist değildi fakat görülüyor ki iyi bir devlet adamıydı. Yüksek anlayışlı, ilerici, iyi düşünceli ve akıllı bir önderdir. O, soygunculara karşı bir Kurtuluş Savaşı yapıyor. Emperyalistlerin gururunu da kıran bir devlet adamıydı.” diyor. Yine, bir İngiliz generali “Ben şimdiki kadar 15 hükümdar ve cumhurbaşkanıyla özel ve resmi konuşmalar yaptım. Bu geceki kadar ezildiğimi hatırlamıyorum. Mustafa Kemal'de büyük bir ruh kudretinin esrarı var.” diyor. Yine, Churchill “Savaşta Türkiye'yi kurtaran, savaştan sonra da Türk ulusunu yeniden diriltten Atatürk'ün ölümü, yalnız yurdu için değil, Avrupa için de en büyük kayıptır. Her sınıf halkın onun ardından döktükleri içten gözyaşları bu büyük kahramana ve modern Türkiye'nin Ata'sına layık bir tezahürden başka bir şey değildir.” Yine, bir Alman profesör “O, kişisel kazanç ve ün peşinde koşan basit bir diktatör değil, gelecek kuşaklar için sağlam temeller atmaya uğraşan bir kahramandı.” diyor. Yine, Afgan Kralı “O büyük insan yalnız

Türkiye için değil, bütün Doğu milletleri için de en büyük önderdi.” diyor. Yine, bir Alman gazeteci “Atatürk Türkiye’yi tek düşmanı kalmaksızın bırakmıştır. Bu, zamanımızın hiçbir devlet şefinin başaramadığı bir şeydir.” Yine, bir tarihçi “İstirap çeken dünyada barış ve esenliği yeniden kurmak ve insanlığın yalnız maddi değil, manevi gelişmesini sağlamak isteyenler Atatürk’ün iman verici ve yön göstericiliğini örnek ve kuvvet olarak alsınlar.” Yine, bir devlet adamı “Dünyanın, çağdaş ve en büyük kişilerinden biridir.” diyor.

Sayın Başkanım, Komisyonumuzun değerli üyeleri, Sayın Bakanım, kıymetli bürokratlar, basınımızın değerli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Kalkınma Bakanlığı bütçesinin ülkemize hayırlı olmasını diliyorum.

Kalkınma Bakanlığı, özellikle ülkemiz gibi, 7 bölgenin olduğu, 4 mevsimin yaşandığı bölgeler arası iklim ve kültürel farklılıklara sahip iller için önemli bakanlıklardan biridir. Kalkınma, taşradaki kentlerin en büyük ve en önemli beklentisidir. Kentlerimizin stratejik ürünlerini baz alan, teknolojinin, turizmin ve tarımın geliştirilmesi, ekonomik kalkınmanın ve beraberinde sosyal kalkınmanın ortaya çıkmasını sağlayacak bölgesel yatırımlar, yöre halkı için çok önemlidir.

Kalkınma, sadece ekonominin gelişmesi, hibe desteklerinin sağlanmasıyla olmaz. Önemli olan, bu hibeleri hangi alanlarda yaptığımız ve ortaya çıkan sonuçların niteliğidir.

Komisyonumuzun değerli üyeleri, Sayın Başkan, Sayın Bakanım; demokrasi olmadan, eşitlik olmadan, hukuk olmadan kalkınma olmaz. Her gün onlarca kadın cinayetlerine şahit olduğumuz, iş kazalarının can almaya devam ettiği, kalıcı barışı sağlayamadığımız, ormanları, dereleri koruyamadığımız, eğitimi çağdaş, bilimsel ve teknolojik koşullara getiremediğimiz, çiftçinin ürününe yok pahasına sattığı, taban fiyatların olmadığı bir ülkede kalkınma olmaz.

Laik cumhuriyetin değerlerini koruyamayan, sosyal devlet olma ilkesini sağlayamayan bir yönetim anlayışıyla da kalkınma olmayacağı aşikârdır.

Geçen gün tarlasındaki yüzlerce nar ağacını kesmeye kalkan çiftçiyi, bir başka bölgede mandalina bahçesine eline baltayla girmiş bir çiftçiyi, yine fındık ağaçlarını kesen bir Karadeniz çiftçisini ve bunların benzerlerini görmekteyiz; görüntüleri izlerken ülkem adına üzüldüm.

Artık, ürün para etmiyor diye çiftçiler tarahlarını ekmiyor, ağaçlarını yok ediyor. Çiftçinin 1 liraya zor sattığı bir ürünü biz pazardan 5 liraya alıyoruz. AK PARTİ iktidarının sürdürülebilir tarım politikasızlığı üretimi bitirmiş, ülkemizi bu noktaya getirmiştir.

Üretimin olmadığı, bölgelere yayılmadığı, çiftçinin korunmadığı bir ülkede kalkınma olmaz. Bu sorunları da çözmeden ülkemizin kalkınmadaki yerini değerlendiremezsiniz.

Geçtiğimiz yıl da konuştuk yine gündeme getireceğiz çünkü ülkemiz, hâlâ 11 kalkınma hedefleri doğrultusunda yeterli aşamayı kaydedememiştir. Birleşmiş Milletler ve üye ülkelerin 2030 sürdürülebilir kalkınma hedefleri olan 17 belirlenmiş ortak hedefi var. Türkiye de bu 17 hedefi hayata geçirmeyi taahhüt eden ülkelerden biridir.

Sayın Başkanım, Komisyonumuzun değerli üyeleri; Birleşmiş Milletler sürdürülebilir kalkınma hedefleri olan 17 temel hedefe Türkiye’nin de imzası var. Bu hedefleri gerçekleştirme noktasında ne durumdayız?

Kalkınma hedeflerinin daha da ötesinde yoksulluğun ana nedenlerine çözüm bulmayı hedefleyen bir projedir. Yoksullukla mücadele hareketi olan “Bin Yıl Kalkınma Hedefleri” yeni sürdürülebilir kalkınma gündemi için bir adım olmuştur. Bu 2030 sürdürülebilir kalkınma hedefleridir ve şunlardır:

Hedef 1) Her tür yoksulluğu nerede olursa olsun sona erdirmek.

Hedef 2) Açlığı bitirmek, gıda güvenliğini sağlamak, beslenme imkânlarını geliştirmek ve sürdürülebilir tarımı desteklemek.

Hedef 3) İnsanların sağlıklı bir yaşam sürmelerini ve herkesin her yaşta refahını sağlamak.

Hedef 4) Herkesi kapsayan ve herkese eşit derecede kaliteli eğitim sağlamak ve herkese yaşam boyu eğitim imkânı tanımak.

Hedef 5) Toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak ve kadınların, kız çocuklarının toplumsal konularını güçlendirmek.

Hedef 6) Herkes için suyun ve sıhhi koşulların erişilebilirliği ve sürdürülebilir yönetimin güvence altına alınması.

Hedef 7) Herkes için erişilebilir, güvenilir, sürdürülebilir ve modern enerji sağlanması ve güvence altına alınması.

Hedef 8) Sürdürülebilir ve kapsayıcı ekonomik kalkınmayı sağlamak, tam ve üretici istihdamı ve insan onuruna yakışır işleri sağlamak.

Hedef 9) Dayanıklı altyapı inşa etmek, sürdürülebilir ve kapsayıcı sanayileşmeyi ve yeni buluşları teşvik etmek.

Hedef 10) Ülkelerin içinde ve aralarındaki eşitsizlikleri azaltmak.

Hedef 11) Kentleri ve insan yerleşim yerlerini herkesi kapsayan, güvenli, yaşanabilir, güçlü ve sürdürülebilir kılmak.

Hedef 12) Sürdürülebilir tüketimi ve üretimi sağlamak.

Hedef 13) İklim değişikliği ve etkileriyle mücadele için acil adım atmak.

Hedef 14) Okyanusları, denizleri ve su kaynaklarını sürdürülebilir kalkınma için korumak ve sürdürülebilir bir şekilde kullanmak.

Hedef 15) Karasal ekosistemleri korumak, restore etmek ve sürdürülebilir kullanımını sağlamak, ormanların sürdürülebilir kullanımını sağlamak ve çölleşmeyle mücadele etmek, toprakların verimlilik kaybını durdurmak ve geriye çevirmek ve biyo-çeşitlilik kaybını azaltmak.

Hedef 16) Sürdürülebilir kalkınma için barışçıl ve herkesi kucaklayan toplumları teşvik etmek, herkesin adalete erişimini sağlamak, her seviyede etkin, hesap verebilir ve kucaklayıcı kurumlar inşa etmek.

Hedef 17) Sürdürülebilir kalkınma için küresel ortaklığın uygulama araçlarını güçlendirmek ve küresel ortaklığı yeniden canlandırmak.

Sayın Bakanım, Kalkınma Bakanlığı bu süreçte önemli aktör ve koordinatör bakanlıklardan biridir. Bazı çalışmaların yürütüldüğünü genel anlamıyla biliyoruz. Sayın Bakanım, bu 17 hedefi bütünüyle uygulamaya koyacağımıza dair bir açıklamanız da oldu ancak bu açıklamanın devamında, hedeflerin yerine getirilmesine dair yansımalarda ne yazık ki iyi bir durumda değiliz.

Bu 17 hedefin gerçekleştirilmesi Türkiye'nin eşitsizliklerinin giderilmesi, ekonomik büyümenin ve istihdamın güçlendirilmesi, şehirler ve yerleşim alanlarının iyileştirilmesi, sanayileşmenin sağlanması, sularımızın ve ekosistemin korunması, enerjinin daha sürdürülebilir biçimde üretilmesi ve tüketilmesi anlamında iklim değişikliğinin önlenmesi, sürdürülebilir tüketimin geliştirilmesi ve insan haklarının korunması alanında büyük atılımlar yapılmasını gerektirir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

KADİM DURMAZ (Tokat) - Bu hedefler doğrultusunda kalkınan bir Türkiye’de ne eşitsizlik ne hak ihlalleri ne hukuksuzluk ne de çevre sorunları olur. Ülkemizin çağdaş medeniyetler seviyesine, gelişmişlik düzeyine erişebilmesi için bu hedefleri gerçekleştirmesi gerekmektedir.

Eğer gerçekten kalkınmadan, ilerlemeden söz edeceksek teknolojik ilerlemenin, hukuksal alandaki eşitsizliklerin, çevre konusundaki tahribatların acilen ortadan kaldırılması ortak hedefimiz olmalı ve katkı sunmalıyız.

Özellikle, dezavantajlı kesimlere odaklanmış politika geliştirmeye ve uygulamalara acilen ihtiyaç vardır. 23 bin engelli kadrosu hâlâ boştur; engelliler de atama beklemektedir.

Yoksulluğun azaltılmasına ve istihdamın, kırsal kalkınma ve üretimin artırılmasına yönelik yapısal politikalara acilen ihtiyaç vardır ancak Hükümet Programı’na baktığımızda bu hedefler doğrultusunda hiç bir söyleme ne acı ki rastlanmıyor. Ekonomi, çevre, enerji, tarım, teknoloji ve daha birçok alanda bakanlıkların bütçeleri belirlendi, sunumlar yapılıyor. Bakanlıkların bu hedefler doğrultusunda çok da uygulanabilir projeleri bulunmamaktadır.

Kalkınma Bakanlığı tarafından bu 17 hedefin uygulanmasına yönelik hazırlanan son raporlarda; OECD ülkelerinde gelirin yüzde 50’sinin altında gelire sahip nüfus ortalaması yüzde 11 civarında olmasına karşılık Türkiye’de bu oran yüzde 17,2 olarak ifade edilmektedir. Bu ise Türkiye’nin en yüksek oranda onca kaynak israfıyla yoksulluk riskine sahip olduğunun aleni göstergesidir.

Türkiye olarak bu 17 hedef ve 169 alt hedefin uygulanması için nasıl bir yol haritası geliştirdik? Kamu dışı paydaşların sürece etkin bir şekilde yani sadece danışma ve bilgi alma verme değil, etkin bir şekilde katılımı için nasıl bir mekanizma kuracaksınız? Sivil toplum örgütlerinin özel sektör ve üniversitelerin de bu sürece katkılarını alıyor muyuz? On Birinci Kalkınma Planı’nın bu küresel hedeflerle uyumlu olması için nasıl bir yöntem izleyeceğiz? Biliyoruz ki 2017 yılı itibarıyla yeni beş yıllık kalkınma planının hazırlıkları başlayacak ve başladı. Bu 17 küresel hedef yeni plana nasıl entegre edilecek?

Değerli Komisyon üyeleri, Sayın Bakanım; Tokat, en fazla göç veren kentlerden biri. Gençlerimiz işsiz, emeklilerin durumu malum, esnafımız perişan, borçlu, KOBİ’ler zorda; köylü, ürettikleri ürünün yok pahasına satıyor.

Tarihî dokusu gelişmiş de bir kentimiz Tokat. Yaylalarımız, bağ yaprağı, domatesi, kirazı, seftalimiz var ve ülkemizin alabalık üretiminin yaklaşık yüzde 25’ini üretiyoruz. Yazmacılık gibi önemli el sanatlarımızdan biri var ama bu ürünleri geliştirecek projelere desteğiniz yeterli değil. Destek olmayınca bu kentin kalkınması mümkün olmuyor. Devlet yatırımları ilimizde oldukça zayıf.

Kentin değerlerini belirleyip kalkınma planlamasında değerlere öncelik verilmeli. Bu eksende yatırımlar, kalkınma planları il bazlı hazırlanmalıdır. Ürün bazlı teşvikleri artırmak durumundayız. Bölgemizde çok önemli bir turizm potansiyeli varken geliştiremiyoruz; oysa bu potansiyel devlet desteğiyle ve yatırımlarla büyük getiriler sağlayabilir.

Tarımın, hayvancılığın, sanayinin, turizmin gelişmediği bir kentin bu kadar çok göç vermesi kaçınılmaz oluyor Sayın Bakanım. Büyükşehirlere sürekli yatırımlar yapılıyor ama bizim gibi taşra kentleri biraz da kendi kaderine terk ediliyor. Kalkınma Bakanlığımızın şehirlerdeki ticaret ve sanayi odası, ziraat odaları, TESOB, ticaret borsalarıyla iletişimi ne durumda merak ediyorum. Bakanlığınızın, resmî kurumlar dışında sivil toplum kuruluşlarına da öncelikli olarak yüzünü dönmesi kaçınılmazdır.

Bu kuruluşları önemseyip koordinasyon içerisinde yatırım planlandığında daha doğru sonuçlar alınacağına inanıyorum.

Sayın Başkan, Komisyonumuzun değerli üyeleri, Sayın Bakanım; biliyorsunuz, kalkınmanın bir diğer ayağı da sanayi. Tokat ilinde faal nüfusun ancak yüzde 5’i imalat sanayisinde çalışmaktadır. 10 ve daha fazla işçi çalıştıran iş yeri sayısı 100’e yakındır. Tütün, gıda, taş ve toprağa dayalı sanayi ve kimya sanayisi dalı iş yerlerinin önemli bir kısmını teşkil etmektedir.

Yine havasından RES ve suyundan HES geliri elde eden kuruluşlarımız da mevcuttur. Ülkemizin gururu DİMES’imiz var. Turhal Şeker Fabrikası 1.000 kişiye iş vermekte, günde yaklaşık olarak 2.550 ton pancar işlemektedir. Fakat bugün 78 bin pancar üreticisi, o 1.000’e yakın emekçisi Turhal Şeker Fabrikasının özelleştirme havuzundan tedirgindir, rahatsızdır, önünü görerek yatırım yapamamaktadır. Bölgede kalkınmanın önemli ayaklarından biri olan, binlerce kişiye ekmek sağlayan bu fabrikanın özelleşmesi işçi ailelerini, Tokat’ı, besicisinden nakliyatçısına kadar birçok sektörü mağdur edecektir.

“Kalkınma” sözcüğüne dahi aykırı olan bu uygulama son bulmalıdır. “Özelleştirme” kelimesi kalkınmaya zıt bir kelimedir. Bunun da dikkate alınması gerektiğine inanıyorum.

Halkın olanı, devlete, halka kazandıran bir kuruluşu özelleştirmenin anlamını, mantığını da çözmiyorum.

Sayın Bakanım, 2016 yılında Tokatlılar adına talebimizi dikkate alıp ilimizi DOKAP kapsamına aldınız. Tokatlılar adına şahsınızda tüm ekibinize teşekkür ediyorum.

(Oturma Başkanlığına Kâtip Emine Nur Günay geçti)

BAŞKAN – Sayın Durmaz, toparlayabilir miyiz?

KADİM DURMAZ (Tokat) – Toparlıyorum efendim.

2017 yılı yatırım programında DOKAP bölgesi tanıtım ve markalaşma projesi ve turizm master planı projelerine bütçe ayrıldığı, bu projelerin uygulanacağı belirtilmiştir. Bu tanıtım projelerinin ayrıntısını paylaşırsanız sevinirim.

Tokat turistik açıdan çok önemli değerlere sahip bir kentimizdir ama turistik yapısı tanıtılmıyor. Tokat, Amasya, Çorum gibi küçük illere yönelik bölgesel turizm planları yapılmalıdır. Yöremiz tarım ve hayvancılıkta da nadide ovaları, yaylakları ve sulakları olan bir yapıya sahiptir. DOKAP’ta hayvancılık ve tarımsal yatırım merkezli de bir pencerenin açılarak bu anlamda da teşvik verilmesinin yararlı olacağına inanıyoruz. Ve biz marka değerlerimizi üretmekte de mükellefiz. Bu konuda da yerelde çabamızı sürdüreceğiz. Bu nedenle DOKAP tanıtım projelerinin içeriği bizim için çok önemlidir. Bu projelere 2018 yılında ayrılacak toplam bütçe miktarı da il bazında belli midir?

“Kırsal kalkınma yatırımlarının desteklenmesi amacıyla Türkiye ile Avrupa Birliğinin ortaklaşa finanse ettiği Kırsal Kalkınma Hibe Destek Programı IPARD kapsamında 42 ilde tarım, hayvancılık ve balıkçılıkta işletme ve pazarlama yatırımlarına yüzde 50 hibe desteği sağlanacak.” denmektedir.

Bakanlığınız penceresinden bakınca bu konuda Tokat olarak neresindeyiz? Bunu da öğrenmek istiyorum. Bu hibe desteği ilimiz için çok önemli. Hibe desteği için toplamda ne kadar başvuru yapıldı? Her il için ayrılan miktarlar belli midir? Bu hibe projeleri kapsamında öncelikli ve öngörülen istihdam artışı ne kadar olacaktır?

Kırsal kalkınmada önümüzdeki süreçler için yeni hedefleriniz nelerdir? İller bazında açıklayabilir miyiz? Ayrıca bu proje sonuçları ne zaman paylaşılacak? Çünkü bu hibelerin kentlerimizin kalkınmasına olan katkıları sunduğumuz somut verilerle sivil toplum örgütlerinde de görülmek istenmektedir. Sağlıklı gıda üretiminden dünya markası yaratmayı belli bölgelerde hedeflemeliyiz. Üç ovası sit alanı ilan edilmiş Tokat’da bu illerden biridir, buna taliptir. Bakanlığınızın desteği de çok önemlidir Sayın Bakanım.

Sayın Başkan, Komisyonumuzun değerli üyeleri; KOBİ'ler kentlerin gelişmesi için çok önemlidir. KOBİ'lere yeniden sürdürülebilir öncelik verilmelidir, kaynakları artırılmalıdır.

BAŞKAN – Sayın Durmaz, rica ediyorum.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Toparlıyorum Sayın Başkanım.

KOSGEB hibe kredilerinde tartışılan ve hile olduğu anlaşılan birtakım desteklemeler olmuştur. Bu konuda Sayın Bakanım, kontrollü, denetimli ve şeffaf bir kredilendirme sistemine sizin de müdahil olmanızı istiyoruz.

Yine ülkemizde bir kaynak aktarma kargaşası var. Ekonomi, Maliye, Çevre Şehircilik, Sanayi Bakanlığı gibi bakanlıklar teşvik veriyor. Bunun bir elde toplanması gereklidir. Kalkınma Bakanlığı tüm teşvikleri koordine eden bir yapıya acilen dönüştürülmelidir.

Bölgesel kalkınma ajanslarının etkinliğinin izleme ve değerlendirmesini nasıl yapıyorsunuz? Bu ajansların stratejik planlarında öngördüğü hedefler ve harcadığı bütçeyle elde edilen çıktıları karşılaştırarak bir performans değerlendirmesi yapabiliyor muyuz? Örneğin bölgesel gelişmişlik farklarının azaltılması konusunda gelinen noktada bu ajansların nasıl bir katkısı oldu? Bölgesel gelişmişlik farklarında neler değişti?

BAŞKAN – Sorular bölümünde de soruları sorabiliriz. Orada da süremiz olacak. Onu hatırlatmak istedim.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Sormayacağım. Bir toplantıya katılacağım. O yüzden affınıza sığınıyorum.

BAŞKAN – Peki.

KADİM DURMAZ (Tokat) – İnsan, çevre ve doğaya dost, kentleri geliştirecek projeler kabul edilmelidir. Belediyeler asli işleri için bu kaynakları asla kullanmamalıdır Sayın Bakanım. Bunun örneklerini sizler biliyorsunuz. Bunun bir çerçevesi denetim mekanizması olması gerekir.

Tokat'ımızın Avrupa Birliğine uyumlu entegre, atmosfer uyumlu depoları ile...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

KADİM DURMAZ (Tokat) – ...yaş sebze meyve hâline acilen, fuar alanı ve bütünselik EXPO kongre ticaret merkezine de kaçınılmaz ihtiyacı vardır Sayın Bakanım.

Kalkınma Bakanlığına bağlı faaliyet gösteren SODES, Sosyal Destek Programı 2008 yılından itibaren ülke çapında proje faaliyetlerini göstermektedir. 2008 yılında uygulanmaya başlanan bu proje, dezavantajlı bölgelerin beşeri sermayesini güçlendirmek, toplumsal bütünleşme sürecine destek olmak amacıyla bu bölgelerde göç, yoksulluk ve işsizlik gibi sorunların ve değişen sosyal yapının ortaya çıkardığı ihtiyaçlara karşı kısa sürede dokunuşlarla olumlu sonuçlar alınacak bir projedir. Geçen yılki bütçede “Tokat o rakamları yakalıyor, önümüzdeki yıllarda bu müjdeyi verebiliriz.” demiştiniz. Bugün bu müjdeyi alabilir miyiz Sayın Bakanım.

Bölgemiz iktidarınız döneminde fabrikaları kapatılan, Türkiye'nin de en çok göç veren kentlerinden biri. Defalarca yapılan başvurulara rağmen hâlâ SODES programında değil ama ben sizin o rakamları dikkate alacağınıza ve önümüzdeki 2018 yılında o kapsamda olacağına yürekten inanıyorum.

Bölgenin kalkınması, göç eden halkımızın yeniden Tokat'a geri dönüşü, gençlerimizin, kadınlarımızın üretmesi için mutlak projelere ihtiyaç vardır. Her yıl göç vermeye devam eden Tokat'ın ciddi devlet yatırımlarına ve dokunuşlarına da ihtiyacı vardır.

Göçü önlemek ve işsizliğe çözüm bulmak için, Kazova, Erbaa, Niksar, Zile, Artova, Sulusaray, Yeşilyurt, Almus, Reşadiye, Sulusaray ovaları ve buna bağlı tarım, turizm ve sanayi potansiyelini güçlendirecek destekler kapsamında biz projeleri yapacağız Sayın Bakanım, sizden de destek bekliyoruz.

Bu ovalarda yaşayanlar, uygulanan tarımsal üretim ve taban fiyatları olmaması sonucu göç etmektedir.

BAŞKAN – Sayın Durmaz, zamanı etkin ve adaletli kullanmamız gerekiyor.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Toparlıyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, 2017 yılı bütçe görüşmelerinde de TOKAT iline de Siirt Havaalanına bulunan bir çözümün bulunmasını canıgönülden istiyoruz. 2018 yılı bütçenin hedeflerinin tutması, o dokunuşlarla ülkemizde işsizliğin azalması, üretimin artması noktasında şahsınıza ve ekibinize başarılar diliyorum. hayırlı uğurlu olmasını diliyorum.

BAŞKAN – Peki, teşekkür ederiz Sayın Durmaz.

Sayın Cevheri, buyurun.

MEHMET ALİ CEVHERİ (Şanlıurfa) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sağ olsun Kadim Bey bir konuştu pir konuştu.

MUSA ÇAM (İzmir) – O Tokat’a aldı alacaklarını, sen Urfa’ya bak şimdi.

MEHMET ALİ CEVHERİ (Şanlıurfa) – Evet Urfa’ya bakıyorum. Ben de şimdi Urfa’ya bakacağım. Teşekkür ediyorum.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Daha ne olsun anlamıyoruz ki biz. GAP’a Türkiye elli yıldır veriyor, daha istiyor.

MEHMET ALİ CEVHERİ (Şanlıurfa) – Sayın Başkanım, değerli Bakanım, kıymetli Komisyon üyesi arkadaşlarım, Bakanlığımızın değerli bürokratları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Kalkınma Bakanlığımız üzerine, özellikle GAP üzerine konuşacağım, hâliyle Şanlıurfalı olmanın gereği olarak.

3 Nisan 1977’de temeli atılan Güneydoğu Anadolu Projesi GAP, Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nin sahip olduğu kaynakları değerlendirerek bu yörede yaşayan insanlarımızın gelir düzeyini ve yaşam kalitesini yükseltmeyi, bölgelerarası farklılıkları gidermeyi, ulusal düzeyde ekonomik gelişme ve sosyal istikrar hedeflerine katkıda bulunmayı amaçlayan ve ülkemizi uluslararası alanda markalaştıran bir bölgesel kalkınma projesidir. Çok sektörlü, sürdürülebilir, insani gelişmeye dayalı olan GAP’ın hazırlandığı dönem dikkate alındığında günümüzde ağırlıklı olarak vurgulanan yenilikçi yaklaşımları da içeren vizyoner bir bakış açısıyla planlandığını görüyoruz. O dönemde katkısı bulunan işçisinden, mühendisinden devlet başkanına kadar hepsine saygılarımızı ve minnetlerimizi ifade ediyor, Rahmetirahman’a göçmüş olanlara da Cenab-ı Allah’tan rahmet diliyoruz.

Kalkınma programları arasında ölçek, boyut ve hedefleri itibarıyla dünyadaki en büyük atılımlardan biri olan Güneydoğu Anadolu Projesi, Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Siirt, Şanlıurfa ve Şırnak illerinin yer aldığı, alan ve nüfus açısından ülkemizin yaklaşık yüzde 10’luk bölümünü oluşturan Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde uygulanmaktadır, hem nüfus hem coğrafi alan olarak. 9 ili kapsayan GAP bölgesinin özelliklerinden birisi de Orta Doğu ve Kuzey Afrika’daki su havzaları içinde gelişme ve değerlendirme potansiyeli en yüksek havza oluşudur. Bölgedeki su havzaları, aynı zamanda Türkiye’nin su potansiyelinin yüzde 28’ini oluşturmaktadır; Fırat yüzde 17, Dicle ise yüzde 11 su potansiyeline sahiptir.

GAP Master Planı 1989'da hazırlanmıştı. Bölgede 22 baraj, 19 hidroelektrik santrali ve sulama şebekelerinin yapımı planlanmıştır. GAP'ın tamamlanmasıyla 1,8 milyon hektar alanının sulamaya açılması, yılda 27 milyar kilovatsaat hidroelektrik enerji üretimiyle ülke enerji ihtiyacının büyük bir bölümünün karşılanması öngörülmüştür. Tarım, sanayi, enerji, ulaştırma, eğitim, sağlık, kırsal ve kentsel altyapı yatırımları gibi birçok sektörü kapsamaktadır.

GAP kapsamındaki yatırımlara 2003-2016 döneminde 2017 yılı fiyatlarıyla yaklaşık 64,4 milyar TL kaynak ayrılmış, yüzde 85,6 nakdi gerçekleşme ile 55,1 milyar TL'si yatırıma dönüşmüştür. 2017 yılında GAP bölgesine tahsis edilen kaynak yaklaşık 5,8 milyar TL olmuştur.

Eylem planlarıyla birlikte GAP bölgesinde gerçekleştirilen yatırımlar, bölgenin ekonomik ve sosyal gelişimini hızlandırmış, ülke ekonomisine katkısını artırmış ve bölgenin sosyoekonomik göstergelerini iyileştirmiştir.

Gelişmekte olan ülkelerin en temel göstergelerinden biri olan ihracatta Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin 2007 yılında 3,3 milyar dolar olan ihracat tutarı yüzde 164 artarak 2016 yılında 8,7 milyar dolara ulaşmıştır. Bölgeden yapılan ihracatın ülke ihracatı içindeki payı ise yüzde 3,1'den yüzde 6,1'e yükselmiştir.

GAP'ta iş gücüne katılma oranı 2007 yılında yüzde 34 iken 2016 yılında yüzde 43,7'ye çıkmıştır. İstihdam oranı da 2007 yılında yüzde 28,3 ve 2016 yılında yüzde 35 olarak gerçekleşmiştir. 2008-2016 yılları itibarıyla ülke genelinde istihdam edilen kişi sayısında yüzde 31'lik artışa karşılık, bölgede istihdam edilen kişi sayısında ise yüzde 67'lik bir artış meydana gelmiştir.

Bölgede 2002 yılında 155 adet teşvik belgesi verilmiş, 872 milyon TL sabit yatırım tutarıyla 8.753 kişilik istihdam öngörülmüştür. 2012 yılında ise 482 teşvik belgesi, 4.975 milyon TL sabit yatırım tutarı ve 21.960 kişilik istihdam, 2016 yılında ise 588 belge ile 4.750 milyon TL sabit yatırım ve 25.471 istihdam öngörülmüştür.

GAP'la birlikte bölgede birçok sektörde önemli artışlar meydana gelmiştir. İlköğretimde 2007-2008 eğitim öğretim yılında derslik başına düşen öğrenci sayısı 44 iken 14 birim iyileşerek 2016-2017 döneminde 30'a kadar düşmüştür.

2008-2016 döneminde okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretimde yaklaşık 26 bin derslik oluşturulmuştur. Sadece Şanlıurfa'da derslik sayısı 2002'de 5.101 iken bugün derslik sayısı 19.003'e yükselmiştir. Bölgede 6 yeni üniversite kurulmuş ve üniversite sayısı 9'a çıkarılmıştır. Bu üniversitelere yaklaşık 2,7 milyar liranın üzerinde kaynak tahsis edilmiştir.

2008-2017 döneminde 10.200 öğrenci kapasiteli 15 adet yurt tamamlanmıştır. Ayrıca 2015-2017 döneminde kiralama yöntemiyle 15.767 kişilik olmak üzere 25.967 kişilik bir kapasite oluşturulmuştur.

2002 yılında 63 olan hastane sayısı ve 8.223 yatak sayısı mevcut iken 2015 yılında hastane sayısı 128'e, yatak sayısı 17.500'e yükselmiştir.

Toplam hekim sayısı 2002 yılında 4.430 iken bugün 10.960'a ulaşmıştır.

GAP bölgesinde bebek ölüm oranlarına baktığımızda, 2009 yılında binde 17,5 iken 2016 yılı sonunda binde 14,5'e düşmüştür. GAP Eylem Planı'yla birlikte ilk olarak GAP illerinde Sosyal Destek Programı (SODES) uygulanmaya başlanmış, SODES kapsamında desteklenen 3.412 projeye 444,4 milyon TL kaynak aktarılmıştır.

GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığına bağlı Çok Amaçlı Toplum Merkezi sayısı 45'e ulaşmıştır.

2003-2017 döneminde GAP illerinde 82.643 konutluk uygulama yürütülmüştür; 53.084 konut tamamlanmış, 29.559 konutun inşaat ve proje işleri devam etmektedir.

2002 yılı sonunda sulamaya açılan alan 198.854 hektar iken bugün, 2017 yılı sonunda 503.521 hektara ulaşmıştır. Yine 72 bin hektar civarında alanda proje çalışmaları devam etmektedir. Master Plan hedefi olan 1,8 milyon hektara göre sulama projelerinin yaklaşık yüzde 28'i işletmeye alınmıştır.

Bölgedeki organize sanayi bölgesi sayısı 17, küçük sanayi sitesi sayısı 36'ya yükselmiştir.

Yine, bölgede mevcut yenilenebilir enerji kaynaklarının tüm potansiyelinin kullanılması ve yaygınlaştırılması amacıyla GAP Bölgesinde Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Kullanımının ve Enerji Verimliliğinin Artırılması Projesi'ne başlanılmıştır.

Sulamaya açılan alanlarda çiftçi geliri artarken sulamadan yararlanamayacak olan kesimdeki halkın gelirinde bir artış meydana gelmeyecektir. GAP İdaresi, sulamadan yararlanamayacak az topraklı ya da hiç toprağı olmayan nüfusun gelir düzeyini artırmak, yaşam koşullarını iyileştirmek amacıyla Sulama Dışı Alanlarda Halkın Gelir Düzeyinin Artırılması Projesi'ni yürütmektedir. Projeye hayvancılık, arıcılık, seracılık, meyvecilik, organik tarım, su ürünleri gibi alanlarda tarımsal üretimi destekleyici model projeler planlanmış, yürütülmüş ve yürütülmektedir. Bu arada, tabii, Suriyelilere yönelik birçok proje uygulama alanına konulmuştur; zamanımızın darlığı itibarıyla saymak istemiyorum.

Bölgesel dengesizliklerin azaltılması ve bölgede yaşayan insanların yaşam standartlarının belirli bir düzeye yükseltilmesini hedef alan GAP'la birlikte Şanlıurfa tekrar suya kavuşarak koca geçmişi ve verimli arazileriyle bölgenin incisi konumuna gelmiştir. Harran Ovası başta olmak üzere sulanabilir arazilerde pamuk üretimi hız kazanmış ve buna bağlı olarak çırçırda başlayan tekstil sektörü zamanla iplik, örme ve boyama yatırımlarına kadar ilerlemiştir. 2012 yılında yeni teşvik sisteminin uygulanmaya başlanmasıyla beraber, ülke genelinde verilen belgelerin öngördüğü istihdam sayısında Şanlıurfa ilk 10'daki yerini bütün yıllar itibarıyla korumuştur.

Ekonomiye katkısı her geçen gün daha çok artan Şanlıurfa, sahip olduğu yatırım potansiyelinin en verimli şekilde değerlendirilmesi ve bölge insanının üretken, müteşebbis ve aktif hâle getirilmesiyle kuşkusuz ülkenin ticari lokomotiflerinden birisi olacaktır. GAP Projesi içerisinde büyük öneme sahip olan Şanlıurfa ilinin bazı önemli göstergelerine bakalım olursak Şanlıurfa'nın 2002 yılında 6,9 milyon dolar olan ihracat tutarı 2016 yılında 192,7 milyon dolara ulaşmıştır. Şanlıurfa-Diyarbakır bölgesinde iş gücüne katılma oranı 2008 yılında yüzde 31,8 ve 2016 yılında yüzde 45,2 olarak gerçekleşmiştir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

(Oturma Başkanlığına Başkan Süreyya Sadi Bilgiç geçti)

BAŞKAN – Bir dakika lütfen.

Buyurun.

MEHMET ALİ CEVHERİ (Şanlıurfa) – İstihdam oranı da aynı yıllarda sırasıyla yüzde 27,3 ve yüzde 37,4 olarak gerçekleşmiştir. Şanlıurfa ilinde 2002 yılında 19 adet teşvik belgesi verilmiş, 150 milyon TL sabit yatırım tutarıyla 1.521 kişilik istihdam öngörülmüştür. 2012 yılı Haziran ayında uygulamaya konulan yeni teşvik yasasıyla önemli artışlar meydana gelmiştir. 2012 yılında 83 teşvik belgesi, 430 milyon TL sabit yatırım tutarı ve 5.507 kişilik istihdam, 2016 yılında 93 belge ile 460 milyon TL sabit yatırım tutarı ve 4.617 kişilik istihdam öngörülmüştür. Şanlıurfa'daki organize sanayi bölgesinde 15 bin kişi istihdam edilmektedir. İki organize sanayi bölgesi birleştirildi, üçüncü organize sanayi bölgesi için çalışmalar devam ediyor. Bunun için de ayrıca teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, takdir edersiniz, tabii, devletimiz GAP'a çok ciddi manada yatırım yaptı, bölgede ciddi manada iyileştirmeler meydana geldi. Değerli bir büyüğümüzün ifadesiyle GAP Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin sigortasıdır ancak özellikle GAP Master Planı'nda 1 milyon 842 bin hektarlık bir alanın sulamaya açılması planlanmıştır. Malum, şu anda 503 bin hektar alan sulamaya açılmıştır. Bunun 362 bin 500 hektarı Şanlıurfa'dadır ancak tabii, Şanlıurfa'nın GAP içerisindeki potansiyeli çok ciddi manada önemli bir yere sahip olduğundan hâlen Şanlıurfa'da 600 bin hektara yakın arazi sulanmayı beklemekte ve GAP Bölgesi'nde de 1 milyon 300 bin hektar arazinin sulamaya açılması gerekmektedir. Eğer bunlar olursa ben inanıyorum ki Şanlıurfa ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi Türkiye tarım hasılasında çok ciddi manada bir noktaya gelecektir.

Bölgemizde işsizlik çok yüksek boyutlardadır yani Şanlıurfa'da genç nüfusumuzun yaş ortalaması 19,1, nüfusumuzun yüzde 70'i genç. 1 milyon 942 bin bizim nüfusumuz var, 500 bini aşan Suriyeli hemşehrimiz, kardeşimiz var ve bunlar da öyle anlaşıyor ki artık yerleşik olacaklar. Bundan dolayı, özellikle sulama projeleri çok önem arz etmektedir. Bu noktada, ben özellikle desteklerinizi arz ediyor, saygılar sunuyorum, bütçenizin hayırlara vesile olmasını diliyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Cevheri.

VI.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Süreyya Sadi Bilgiç'in, 13 Kasım 2017 Pazartesi görüşülecek iki bakanlık bütçesi çok fazla olduğu için itiraz edildiğine ve gelecek haftalardaki program değişikliğine ilişkin açıklaması

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, bir açıklama yapmak istiyorum müsaade ederseniz.

Şimdi, bu pazartesi günü görüşmeyle ilgili olarak herhâlde sabah olan bir itiraz da var “2 bakanlık çok fazla” diye. Şöyle değişiklikler var, bu değişiklikleri sizinle paylaşayım, yeni düzeni anlatacağım ve bu son değişiklik olacak: Pazartesi günü birinci bölümü Aile, Sosyal Politikalar Bakanlığını, ikinci bölüme Avrupa Birliği Bakanlığını aldım. Cuma günü Adalet Bakanlığı yerine Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığını tek bakanlık olarak cuma gününe kaydirdik. Ayın 17'sinde cuma günü olan Adalet Bakanlığını 23'ü perşembeye kaydirdik, 23'ü perşembede olan Maliyeyi görüşme takvimimizi bir gün uzatarak 24'ü cuma gününe kaydirdim. Bu şekilde de bu şeyleri çözdük. Gene pazartesi günü Millî Savunma Bakanlığının bütçesi var, o günde Mecliste aşağıda seçimlerimiz var, Meclis Başkanlığı seçimi var Genel Kurulda, Komisyonumuzdan da adayımız var, o yüzden de o görüşmeleri saat 18.00'de başlatacağız Millî Savunma Bakanlığı görüşmelerini ki o arada 18.00'e kadar Genel Kuruldaki Meclis Başkanlığı seçimini tamamlayalım. Bu son değişiklikle de arkadaşlar, aynı şekilde, cuma günü gene tasarı ve kesin hesabın maddelerini görüşüp bütçe görüşme ve kesin hesap görüşmelerini tamamladıktan sonra klasik olan, geleneksel, Maliye Bakanlığımızın vereceği bu yemek olacak, onu da buradan bildirmiş olayım.

IV.- KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

A) KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

1.- 2018 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı (1/887) ile 2016 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/861) ve Sayıştay tezkereleri (Devam)

a) Kalkınma Bakanlığı

b) Türkiye İstatistik Kurumu

c) GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı

ç) Doğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı

d) Konya Ovası Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı

e) Doğu Karadeniz Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı

f) Kalkınma Ajansları

BAŞKAN – Arkadaşlar, tekrar, gene şu an itibarıyla on beş üzerinde milletvekilimizin, üyemizin söz talebi var. Sayın Bekaroğlu’ndan sonra söz sürelerini daha dikkatli bir şekilde kullanacağım yani süre aşımını yapmayacağım.

Sayın Bekaroğlu, buyurun.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli arkadaşlarım; önce bir soruyla başlamak istiyorum. Sürekli olarak başta Cumhurbaşkanı olmak üzere Hükümet üyeleri bankalara faiz düşürmesi doğrultusunda telkinlerde bulunuyorlar ama hazine sürekli borçlanıyor. Bu nasıl oluyor, neyle izah ediyorsunuz? Aslında, Hükümetin bütçe açığının çok çok ötesinde bir borçlanma var. Bu borçlanma, gerçekten, faizlerin daha da yükselmesini bir tarafa bırakalım, düşmesini engellemiyor mu? Bunu ne yönde açıklıyorsunuz Sayın Bakan?

Değerli arkadaşlar, şimdi 2018 yılı bütçesini konuşuyoruz, bir süre evvel buradan bir paket, bir torba yasa çıktı yine vergilerle ilgili. Hemen paralelinde eş zamanlı olarak orta vadeli program açıklandı. Bu, şimdi, üzerinde konuştuğumuz rakamlara baktığımızda Hükümetin 2011 yılında, 2011 seçim beyannamesiyle beraber ilan etmiş olduğu 2023 hedefleri bütün bu söylediklerimizle uçmuş görünüyor. Gerçekten, millî gelirden büyümeye kadar, enflasyona kadar hangi göstergeyi ele alırsak alalım, bu şu anda üzerinde konuştuğumuz rakamlar, Hükümetin ortaya koymuş olduğu 2023 hedeflerini -gerçekten etkisiz hâlde- yalanlamıştır yani böyle bir hedefi Türkiye’nin yoktur. Bunu artık kabul ederek konuşmak gerekiyor diye düşünüyorum.

Sayın Bakanım, Kalkınma Bakanlığı bütçesini konuşuyoruz, rakamlar üzerinde bir tartışma da oldu, karşılıklı olarak suçladık birbirimizi “Batıdan işinize gelen rakamlara sarılıyorsunuz, diğerlerini görmüyorsunuz.” diye. Evet, öyle oluyor ama bunu muhalefet yapmıyor, bunu ağırlıklı bir şekilde Hükümet yapıyor yani buradaki Hükümet kanadından üye arkadaşlarımız da yapıyor ama daha çok tepeden yapıyor. Büyümeyle ilgili rakamların üzerine projektör tutuluyor ama bunun nasıl bir büyümeyle olduğuyla ilgili ise hiçbir şey söylenmiyor.

Bakın, dünya kadar endeks var bu konuyla ilgili, büyümeyle ilgili. Bu endekslere baktığımız zaman yani Türkiye’nin durumunun hiç de iç acıcı olmadığını görüyoruz. Şunu demek istemiyorum değerli arkadaşlarım: Adalet ve Kalkınma Partisi Hükümeti hiçbir şey yapmadı, yaptığı her şey kötüdür demiyorum ama şunu da görün, Adalet ve Kalkınma Partisi Hükümeti yani hükümetleriniz hem demokrasi, özgürlükler, hukuk devleti konusunda, kuvvetler ayrılığı konusunda hem de ekonomiyle ilgili ciddi bir duraklamaya girmiştir, patinaj yapıyor hatta gerilere düşmüştür. Yani Türkiye’de 2008’lerde, 2009’larda, 2010’larda konuştuğumuz ve dünyanın ilgili kuruluşlarının verdikleri karneleri -demokrasi konusunda, ekonomi konusunda- ile bugünkü karneleri karşılaştırdığımız zaman çok da iç açıcı bir durumla karşı karşıya olmadığımız ortada. Bunu görmek gerekiyor, bunun sebeplerini tartışmak gerekiyor, müzakere etmek gerekiyor, “Ortak akılla niçin bu böyle oldu ve bunu nasıl aşabiliriz?” sorusuna cevap aramak gerekiyor; bunu yapmıyorsunuz. Gelen bütün bakanlar, iktidar partisinde konuşan bütün arkadaşlarımız güzel şeyler anlattılar ama problemleri, sıkıntıları, bu durumu izah edecek hiçbir şey söylemediler. “Türkiye orta gelir tuzağına takılıp kaldı.” “Türkiye orta, vasat demokrasiye takılıp kaldı.” Bunları söylediğimiz zaman çok kızıyorlar ve 2002 rakamlarıyla karşılaşıyorsunuz Sayın Bakanım. 2002’de böyleydi, şu anda böyle oldu. Evet, biliyoruz, 2002’de öyleydi,

şu anda böyle oldu rakamlar ama dünyada ne oldu, ona bakmak lazım ve önemli olan, on beş yıllık bir iktidarsınız dolayısıyla siz kendinizi kendinizle karşılaştırın. “2010’da nasıldı, 2012’de nasıldı, 2015’te nasıldı, şimdi niye böyle?” Bu sorulara cevap aramak gerekiyor.

Bakın, bu endekslere, Açık Pazar Endeksi’ne, Avrupa 2020 Rekabetçilik Endeksi’ne, bütün bunlara bakın Türkiye’nin yerini göreceksiniz. Bilgi ve İletişim Teknolojileri Gelişmişlik Endeksi, Bütçe Şeffaflığı Endeksi, Daha İyi Yaşam Endeksi, Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Endeksi (PISA), Yasal Hakları Güvence Endeksi, E-Devlet Kalkınma Endeksi, Dünya Ekonomik Özgürlükler Endeksi, E-Katılım Endeksi, Ekonomik Kırılganlık Endeksi, Enerji Mimarisi Performans Endeksi, bu şekilde gidiyor, dünya kadar endeks var ve bu endekslerdeki yerimiz sıramız belli.

Bir daha tekrar ediyorum: Elbette sizin dönemimizde bu endekslerin bazılarında iyileşmeler oldu, olmaya devam endeksler de var ama genel olarak ciddi bir sıkıntıyla karşı karşıya olduğumuz da çok açık, net görülüyor. Bunları görmeden konuştuğumuz zaman sadece ve sadece kendimizi kandırma oluyoruz, hiçbir şey de olmuyor, “Hayır, böyle değildir” dediğimiz zaman bunları düzeltecek bir şey ortaya çıkmıyor.

En önemli problem, değerli arkadaşlarım, ekonomiye güven azalmasıyla ilgili ciddi rakamlar var, sıkıntılar var. Bunu görmedikten sonra gidilecek bir yer yok. Arkadaşlarımız refleks olarak yani “Siz ‘demokrasi’ diyorsunuz, ‘özgürlükler’ falan diyorsunuz ama rakamlar iyileşiyor, aslında dünyanın Türkiye’ye güveni devam ediyor, hiç merak etmeyin, bütün bunları halledecek formüllerin hepsi bizim elimizde mevcuttur.” diyorlar.

Değerli arkadaşlarım, sizin büyümenizin bir başka özelliği de istihdamın olmadığı bir büyümeyle karşı karşıyayız yani her yerde, en basit iktisat kitapları da büyümeye paralel olarak bir istihdam artışı işaret eder. Eğer istihdam artışı yoksa o büyüme, problemlili bir büyümedir diğer endekslerin tamamını bir tarafa bıraksak bile.

Hükümet şöyle izah ediyor: Yani gelişme oldukça, insanlar bu gelişmeyi gördükçe iş gücüne katılma talepleri artıyor, dolayısıyla biz dünya kadar istihdam sağlasak bile fazla bir şey olmuyor. Hayır, öyle değil değerli arkadaşlar, aslında sizin özellikle son yıllarda bütün bunları fark ederek ekonominin tekrar büyümesi, tekrar canlanması için yapmış olduğunuz teşviklere rağmen ciddi bir istihdam ortaya çıkmıyor. Bunun böyle olmasının sebebi aslında temelde güvenle ilgili bir problem var. Yani yatırım yapan insan yeniden istihdam yapacak ki dünya kadar da teşvik aldı -vergiden bedelsiz arsalarla kadar, işte hazine garantili kredilere kadar- buna rağmen yeni istihdam sağlamıyor, almıyor. Niye almıyor? Çünkü bunların kalıcı olup olmadığı konusunda ciddi bir şekilde sıkıntı var, endişesi var, güvenle ilgili ciddi bir problemi var.

Peki, diyeceksiniz ki siz öyle diyorsunuz filan ama aslında hiç de öyle değil. Hayır, arkadaşlar, burada yanılıyorsunuz, siyasal güvenceler yeterli güvenceler değildir, siyasal güvenceler kalıcı bir istikrarı sağlamaz, siyasal güvenceler yatırımcı için kalıcı güvenceler değildir. Bunun yerine kurumsal güvenceler vermek gerekiyor, hukuki güvenceler vermek gerekiyor.

Türkiye şöyle bir şeyle karşı karşıya: Yani bütün dünyayla problemleri oluyor, sıkıntıları oluyor, ikili bir şekilde, işte Cumhurbaşkanı gidiyor, Başbakan gidiyor, birtakım görüşmeler yapıyor, güvenceler alıyor veriyor ve iş bitiyor; aslında bitmiyor. Çünkü bugün Rusya’yla problemlerimizi çözdüğümüzde yarın bir bakıyoruz Almanya’yla, öbür gün Hollanda’yla, daha sonraki gün Amerika’yla başka problemler çıkıyor. İşte, bir bakıyoruz, Irak’ın Başbakanına “Kalibremde misin?” diye bir çıkışla karşı karşıya kalıyoruz, ertesi gün “Kardeşim İbadi” diye hitap edebiliyoruz. Bütün bunlar, Türkiye’nin sadece içerdeki yatırımcı için değil dışarıda da güveniyle ilgili çok ciddi sıkıntı, problem ortaya çıkarıyor. Dolayısıyla kalıcı bir istikrar, kalıcı bir büyüme, istihdam ve endekslerin iyileşmesini

istiyorsak, dolayısıyla da insanımızın mutlu, refah içinde yaşamasını istiyorsak kurumsal güvenceler ortaya çıkarmamız gerekiyor. Türkiye tam bir hukuk devleti olacak, kuvvetler ayrılığının olduğu, hak ve özgürlüklerin garanti altında olduğu, mülkiyet hakkının garanti altında olduğunu, bunu herkes bilecek. Böyle olduğu zaman o siyasi jeopolitik risklerle ortaya çıkan problemler de kendiliğinden geçici oluyor.

Değerli arkadaşlarım, Sayın Bakan; bir de bu garanti tutarları yani yap-işlet-devret, yap-kirala-devretle ilgili Maliye Bakanı "Bu konuda bir çalışma yapıyoruz." diye bir açıklama yaptı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Bekaroğlu, bir dakika lütfen.

Buyurun.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – O nedenle size de soracağım. Bu yap-işlet-devret, yap-kirala-devret önümüzdeki günlerde bir kara delik olacak gibi görünüyor. Dünyanın aslında terk ettiği, icat edildiği ülkelerde terk edilen bu finans modeliyle ilgili ne düşünüyorsunuz, ne yapacaksınız, gerçekten bu şekilde, bu hızda devam edecek misiniz, bu soruyu soruyorum. Çünkü bunun şeyini gelecek kuşaklar ödeyecek.

Sayın Başkanım, birkaç dakika sonra konuşmamı bitireceğim. Bu Doğu Karadeniz Kalkınma Projesiyle ilgili, DOKAP'la ilgili birkaç cümleyle konuşmama son vereceğim.

Geçen yıl burada konuşmuştuk, özellikle de Sayıştayın kurumla ilgili tespitlerinden hareketle sorular sormuştuk, konuşmuştuk, daha sonra ben bunları yazılı soru hâline de getirip Sayın Bakana ilettim ama bu seneki Sayıştay raporunda da aynı problemler devam ediyor.

Nedir aynı problemler? Bir defa, "Verilerin temininde güçlük nedeniyle izleme ve değerlendirme problemleri." diyor. "DOKAP Eylem Planı e-İzleme Sistemi Projesi hazırlanması öngörüldüğü hâlde 2016 yılında konulan ödeneğin kullanılmadığı ve yapılmadığı;

Eylem Planı kapsamında yapılan yatırımların incelenerek gereken önlemlerin zamanında alınmaması, projelerden beklenen sonuçların gerçekleşmesini güçleştirdiği;

DOKAP Eylem Planı'nda (2014-2018) bulunan projelerin büyük bir kısmının öngörüldüğü yıllarda gerçekleştirilmediği" şeklinde tespitleri var.

Bu tespitler devam ediyor: "Yapılan denetimlerde, Eylem Planı'nda yer alan ve 2016 yılında tamamlanması gereken bir kısım projelerin hiç gerçekleşmediği, 2016 ve takip eden yıllarda gerçekleştirilmesi planlanan projelerden 2016 yılına ilişkin kısımlarında hiçbir ilerleme sağlanmadığı" belirtiliyor.

Gerçekten DOKAP'ın Bölgesel Kalkınma İdaresi Başkanlığı'nın sorumluluğundaki herhangi bir çalışma yapılmayan projeler de sayılıyor. Turizm sektörü için nitelikli iş gücü kapasitesi oluşturması projesi, turizm gelişme potansiyeline yönelik çalışmalar, nehir havzalarında sel ve taşkın, böyle devam ediyor.

Bir de DOKAP'a ayrılan paraların da tamamen kullanılmadığı, verilen kadroların kullanılmadığı bunun yerine değişik yöntemlerle geçici çalışanlar istihdam edildiği tespitleri var.

Ve en önemli tespiti, bununla da bitireyim: Bu Yeşil Yol'la ilgili bir tespiti var 2016 Sayıştay Raporu'nda. "Yeşil Yol kapsamında yapılan yol imalatlarında ÇED raporlarının düzenlenmediği tespit edilmiştir."

Değerli arkadaşlar, bu Yeşil Yol, gerçekten ciddi bir problem. 2.600 kilometre Samsun'dan giriyor Batum'da bitiriyor ve bu yol, dağı taşı delerek gidiyor. Böyle bir yola bölgenin ihtiyacı yok.

Değerli arkadaşlarım, Doğu Karadeniz yaylalarının tamamının zaten ilçelere bağlantısı var. Bu yolun yerine ilçe ile yayla bağlantıları yollarının ıslah edilmesi çok daha uygun değil mi? Bu yolla hadi turist geldi, bu gelen turiste kime, ne bırakacak? Yani köylere mi bırakacak, ilçelere inmeden kime ne bırakacak, kimin için bu yapıyor? Dolayısıyla bölgedeki insanlar, özellikle çevreciler, bunun turizmle bir ilgisi yok mu acaba, bu başka amaçlı mı, madenlerle ilgili midir, HES'ler arkadan mı dolanacak gibi, dünya kadar soru soruyorlar.

Bir şey daha, bitireyim.

Bu arkadaşlarımız, işte, “Bizi DOKAP’a aldınız, Bayburt’tan böyle şikâyet geldi. Dolayısıyla biz daha çok Doğu Anadolu’yla ilgili, sulamayla ilgili.” diyor ama DOKAP’ın raporunda bakıyorum, hiç merak etmesinler, gerçekten Bayburt’ta daha fazla çalışmışlar, Rize’ye herhangi bir çalışma görünmüyor.

Son cümlem, bitiriyorum.

Ben de inanıyorum Doğu Karadeniz Bölgesi’nin bundan sonra yol alabilmesinde turizmin önemli bir yeri var ama bu, gelişigüzel, bölgedeki insanlarla, sivil toplum örgütleriyle görüşülmeden, oturup Doğu Karadeniz’in turizm projesi nasıl olacak, turizmle ilgili engeller nedir, sıkıntılar nedir, imkânlar nedir, bu konuyla ilgili ciddi bir çalışma, hazırlık yapılmadan alınacak bir yol yoktur.

Bu DOKAP yöneticileriyle ilgili Sayıştayın raporu da dikkate alınarak herhangi bir işlem yapacak mısınız Sayın Başkan? Yani orada oturacaklar mı, yoksa devlet dünya kadar para ayırıyor, bütçeden para veriyoruz, bunun gereğini yapacaklar mı? Bu konuyla ilgili sizden bir cevap bekliyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Aydemir...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Değerli Bakanım, şahsınızda bütün heyeti saygıyla selamlıyorum.

Bugün özel bir gün, hüzün iklimi, bir büyük lideri kaybettiğimiz gün, Atatürk’ü rahmetle anıyoruz. Ama altını çizerek bir hakikati de ifade etmek lazım ki Atatürk hakikaten çok vizyoner bir isim, lider tanımına bire bir oturan bir yapısı var. Ta cumhuriyetin kurulduğu yıllardan, o günlerden bugünlere projekte olabilmiş, şu gün hayata geçen ak anlayışı, ak politikaları o günden tarif etmiş. Bugün biz de heyet olarak o tarifleri yerine getiriyoruz. Bundan dolayı da çok mutluyuz. Rahmetle anıyoruz.

Ama bugün bir başka isim daha var kaybettiğimiz; o da “yerli-millî” anlayışın bayrak isimlerinden, zirve isimlerinden birisi, Osman Yüksel Serdengeçti. Bu Mecliste de vazife yapmış, dik durmanın, eğilmemenin, hakkı, adaleti üstün tutmanın ne demek olduğunu hâl diliyle anlatan yüksek bir şahsiyeti o da. Çok şey öğrendik, dimağımızı, zihnimizi, beynimizi onun düşünceleriyle tezyin ettik, süsledik, besledik. Onu da rahmetle, minnetle anıyoruz. Makamı cennettir inşallah.

Değerli Bakanım, geçtiğimiz yıl da bütçede konuşmuştuk, bazı tespitler yapmıştım, bıraktığım yerden devam edeceğim müsaadeniz olursa.

İllerin kalkınma enerjileri, tecrübeleri, potansiyel ve kaynaklarının ifadesi bakımından tarihi adımların atıldığı bir dönemi yaşıyoruz, elhamdülillah. Ekonomi Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı gibi ekonomik büyümede ciddiyetin ifadesi olan zirve kurumlarımız var. Bölgesel kalkınma idareleri, kalkınma ajansları gibi ekonomik ritmi yönlendirecek kuruluşlar, ekonomimizde yeni bir çağı başlatan AK PARTİ’nin eserleridir. “İlk” demek yetmez, tüm bunlar millî ve yerli ekonomimizde milattır. İnsanımızın 2002 öncesine kadar küllenen kalkınma, heyecan ve azmini uyandırmak, ufku yerli ve

millî olan ülkemize has bir ekonomik model ortaya koymak adına kaydedilen tarihî adım ve atılımlardır bunlar. “Fabrika batıda, sermaye batıda, beyin gücü batıda” anlayışı artık tarihe gömülmüştür. Buna karşın, yerinde kalkınma anlayışı hâkim kılınarak özellikle bölgeler arası kalkınmışlık farklarının tesir ettiği alanlarda ülke ekonomisinde “Biz de varız” anlayışı güçlendirilmiştir. Mesela, “Doğudan bir şey olmaz.” anlayışı, yaklaşımı ya da bu bölgedeki insanın “Bizden bir şey olmaz.” düşüncesi hakiyeksan olmuştur.

Özellikle, ekonomik açıdan gelişme ve büyüme çizgisinde olan Doğa Anadolu gibi 2002’ye kadar ekonomik göstergeleri kale alınmayan coğrafi alanlarda “Doğduğu yerde doymak” düşüncesi vurgulanmıştır artık. Verilen destekler, kamunun ciddi yaklaşımları, AK PARTİ’nin kapsayıcı ve bütünleştirici yaklaşımları bölge halkında sosyoekonomik açıdan yeni bir uyanışı ve heyecanı beraberinde getirmiştir. En önemlisi, insanımızın yaşama duygusu ve neşvesi yeniden kazanması noktasına gelmesidir.

Buradan şunu kaydetmek istiyorum ki evladı olduğum coğrafya, artık geçmiş yıllarda olduğu gibi istismar alanları değildir. Ne siyaseten ne de ekonomik yönden, doğu denilince aklına sefalet ve fakirlik gelen ve bunları kaleme alan romancılara konu ve sermaye olacak doğu yoktur artık. Yokluk, yoksulluk doğunun tasvir ve tarifî olmaktan çıkarılmıştır. Bir mühimi kaydedelim ki AK iktidarlar dönemiyle, esnaf tezgâhıyla, sanatkâr imalathanesiyle, çiftçi toprağıyla barışık hâle gelmiştir. Samimi söylüyorum, Sevgili Bekaroğlu Hocam, çok samimi söylüyorum, olayın tam orijin noktasındayım, içindeyim ve çok kalbî kanaatlerim bunlar, birebir gözlemlerim.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Sana inanıyoruz, sen bunlara inanmaya devam et.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Yani müstehzi bakışına cevap olsun diye söylüyorum.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Estağfurullah, nereden çıkardın?

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Buna bağlı olarak da üreten bir bölgenin ekonomik dinamiği olma hevesi hemen tüm sektörlerde hâkim olmuştur. Tabii, burada kayda geçelim ki tüm bu pozitif gelişmelere paralel yürüyen ve vücut bulan okulsuz, yolsuz, elektriksiz, altyapısız bir tek mecrayı bile bırakmayan, her ile üniversite tesis eden, her ile havaalanı yapan, insanımız için dağları delerek engelleri aşan ki buna Ovit en son somut örnektir ve hakikaten yüz yıllık bir projedir, elhamdülillah bize nasip oldu bu şeref. Ortak faydamız olduğu için özellikle kayda geçiyorum bunu. Bunları yapan ak davaya mensubiyetten duyduğumu hazzı ve lezzeti hakikaten ifade eden aciz durumdayız, müthiş de bir inşirah duyuyorum bunları anlatırken, Mehmet Hocam.

BAŞKAN – Biraz da bize anlatsanız Mehmet Hoca’ya anlatmayın.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Hayır, Mehmet Hocam ben böyle konuşurken böyle istihzayla bakıyor, ondan dolayı şey yapıyorum, o biliyor; o lisana bir cevaptır bu.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Nereden çıkardın ya?

BAŞKAN – Sayın Bekaroğlu mıknaats gibi hepimizi çekiyor yani sorun yok.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Biz kamu görevlisinin, atama yapılırken doğuya gitmek istemediği dönemleri, biz “doğu” denildiğinde beti benzi kaçanları hiç unutmadık. Ne o günleri ne de bölgenin sosyoekonomik durumunu istismar ederek siyaset edenleri de unutmadık. Hakikaten hiç unutmadık, unutmayacağız da. İrfan coğrafyasını “çarıklı” olarak takdim edenleri de aklımızdan çıkarmayacağız.

Dün, bir cami kubbesine sac göndermekle siyaset edenler ki burada hemen olayı netleştirmek istiyorum: Erzurum'da 2000 yılında yaşanmış bir hadisedir. Tarihî bir caminin kubbesini –Sayın Bakanım- onarttı bir siyasetçi, o zaman Erzurum'un böyle müteberiz bir ismiydi siyaset hayatında, haftalarca bunu anlattık biz. Ben de gazeteci olarak Erzurum'a yapılan çok özel bir iştir filan, onu teşyi ettik yani onore ettik, anlattık bir yatırım yapıldı. Samimi söylüyorum, yatırım babında bir caminin kubbesine sac yapılması vardı. Yahut, Erzurum'da stadyuma ışıklandırma sistemi gelmişti, günlerce bunu anlattık. Şimdi komik kaçıyor bunlar, “ak anlayış” bunları berhava etti. Dolayısıyla hatırlatmak lazım, hafızaları tazelemek lazım, hep de tazeleyeceğiz inşallah.

Evet, bölgeyi istismar alanı olmaktan öte değer vermeyenler, bölgesel ekonomik kaynak ve değerleri katma değer üretir hâle getiren ak kalkınma tarzı karşısında ağızsız ve dilsiz durumdadırlar. Artık Doğu Anadolu Bölgesi, istismar damarları bularak sefalet edebiyatı yapanlara sermaye arayan toplum ve siyaset mühendislerinin değil, yatırımlar yükselten, inşaattan kimyaya, makineden çevreye bölgesel donanımlı mühendislerin alanı hâline geldi.

Değerli Başkanım, değerli arkadaşlarım; Sayın Bakanımız, Kalkınma Bakanlığının rakamsal kayıtlarını çok berceste, çok belîğ ifadelerle paylaştı. Biz, kendi bölgemiz babında hem hakkı söylemek hem de işin manasını aktararak yorumlamak durumundayız. Şu ana kadar yaptığım aktarımlarla bu sebepledir, bunun içindir. Ekonomide yapısal reformların kaydedildiği ülkemizde bunun en somut ifadesi olan Kalkınma Bakanlığı, Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı, Cazibe Merkezi Programı, Bölgesel Kalkınma Ajansları, Bölgesel Kalkınma İdareleriyle yeni bir sinerji oluşturmuştur.

Sayın Cumhurbaşkanımızın, “Bugünün Türkiye’sinin 90’lı yılların Türkiye’sinden çok daha sağlıklı, başarılı olduğu açıktır. Geleceğin Türkiye’sinden bugünkünden daha güzel yapmanın yolu yine reformlardan geçiyor. Dün, hayal etmekte dâhi zorlanacağımız dev projelere başlıyor, bitiriyor, hizmete alıyoruz. Altyapıyla ilgili olarak dünyanın en gelişmiş ülkeleriyle şöyle kendimizi masaya koyalım. Onların yanına yanaştık, bu konuma geldik.” ifadesi bunu teyit anlamındadır.

Sayın Bakanımızın kaydıyla, geçmişte yılda 1,5 milyarlık yatırımların yapıldığı Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde bugün yılda 10 milyarı aşkın yatırımlar gerçekleşiyor. Doğu ve Güneydoğu Bölgesi’ndeki illerde hayata geçirilen kalkınma programı, devletin 2002 öncesine kadar ihmal ettiği bu iki bölgeyle kardeşlik, birlik ve beraberlik olguları yanında aynı zamanda ekonomik açıdan da kucaklaşmasıdır. Artık, siyasi baskılarla süresi uzatılan teşvikler dönemi yok. Artık, danışmanlık hizmetleri, bedelsiz yatırım yeri, anahtar teslim fabrika binası yapıyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Aydemir, bir dakika lütfen.

Buyurun.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Nasıl Başkanım?

BAŞKAN – Süreniz bitti, ilave süre verdim efendim.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – İşletme kredisi, üretim tesislerini taşıma...

BAŞKAN – Korkar oldum vallahi ben de artık yani.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Kadim Hocam demin 23 dakika konuştu Başkanım, siz yoktunuz burada. Ama Kadim Hocam’a helal olsun, bunu da kayda geçiyorum.

Üretim tesislerini taşıma, çağrı merkezi yatırım ve işletme desteklerinin verildiği süper teşvik dönemleri var. Hayal ötesi bir ekonomik yaklaşım bu. Milyarlarca liralık bir yatırım açılımı. Yarım milyon insana istihdam kapısı açacak tarihî bir yaklaşım. Bölge insanlarının dualarına mucip bu devasa

yatırım yaklaşımı ekonomide çağ atladığımızın göstergelerinden biridir. Burada, geçmişte yalnız DPT'ye mahkûm kılınan yatırımcı... KOBİ'lerimiz için yeni hâli not düşmemiz gerekiyor. Daha önce sadece DPT'yle muhatap olan yatırımcılardan bahsediyorum. Oysa şimdi yeni bir hâl var, kalkınma ajanslarının, buldukları bölgede yatırımcılara sundukları desteklerle yeni ve çağdaş altyapılar oluşturdukları, özellikle ekonomide kurumsallaşmanın birer aksiyonel vurguları olduklarını kaydetmek durumundayız; hakkı teslim babında Değerli Başkanım.

Hakeza, Sayın Cumhurbaşkanımızın Doğu Anadolu Bölgesi'ne bir yatırım armağanı olan DAP Bölge İdaresi odağında bölgesel kalkınma idarelerinin özellikle tarımsal odaklı destek ve hizmetleri ekonomimiz için hayati manadadır.

Burada, tabii, bir başka hak teslimi yapacağım. Sayın Bülent Kuşoğlu Beyefendi, Erzurum'a hususi bir projeksiyonu olan, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun nadide ismi, kendisine çok teşekkür ediyorum. DAP bağlamında söyledikleri...

BAŞKAN – Bir gün benim için böyle güzel laflar etmedin Bülent Ağabey.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – DAP bağlamında söyledikleri hakikaten çok teşekkürlüktür, sağ olsun. Bakanımızla biz farklı zeminlerde de bunları konuşuyoruz, onun da özel projeksiyonu var. İnşallah, DAP çok daha zirve pozisyonlar alacaktır Allah'ın izniyle.

Ben, tabii, bütün bu yapılanlar için Sayın Bakanımızın şahsında ekibine teşekkür ediyorum ve burada bölgemize, ilimize dönük birkaç not düşmek istiyorum. Dün Ekonomi Bakanlığımız bütçesinde de belirttim Değerli Bakanım, AK PARTİ, hizmet ve yatırım yapmaktan eserlerini tanıtmaya fırsat bulamıyor. Kalkınma Bakanlığımızın iki güzide özel kurumu DAP İdaresi ve KUDAKA, hizmet kapasitesi, öngörü ve hitap ettiği kesim bakımından vatandaşa çok daha iyi anlatılabilir, bunların anlatılması lazım.

BAŞKAN – Doğru efendim, vatandaşa anlatmak lazım. Plan ve Bütçe Komisyonunun da buralarda neler yapılıyor, onlardan da hiç haberi yok Sayın Bakanım. Komisyon için düzenleyeceğimiz gezilere biz seve seve gelebiliriz, değil mi arkadaşlar, bu arada?

MUSA ÇAM (İzmir) – Altı yıldır görmedik Allah'a şükür.

BAŞKAN – Bundan sonra göreceksiniz, umut aşıyorum.

MUSA ÇAM (İzmir) – Hâlâ daha bir DAP şeyimiz var.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Teşekkür ederiz Başkanım, katkımıza.

Efendim, illerdeki üniversite öğrencileri, esnaf ve sanatkârlar, sanayici iş adamları, hatta orta ve yükseköğretim öğrencileri... Ki 1970'li yılların sonunda Erzurum'da bir zirai donatım fabrikası kurulmuştu. O yıllarda ortaöğretimdeyken götürüp o yatırımı bize gezdirmişlerdi. Zihin haritamda hâlen daha onun izleri var yani tarımsal sanayi yatırımı olarak. Dolayısıyla, öğrencileri, ortaokul öğrencilerini filan da bu işin şeriki yapmak lazım Sayın Bakanım.

Bunun dışında, 15 Temmuzda bu millet, bu millî irade hain bir kalkışma ve darbe girişimine muhatap oldu. Elhamdülillah, milletimiz hainlere gerekli duruşu gösterip dersi vererek onları tarihin zillet duraklarına gönderdi. Ancak, geçen yıl da söylemiştim Değerli Bakanım, özellikle bu KUDAKA, o FETÖ'cülerin nüfuz ettikleri bir alandı burası. Oralardan kredi alan yahut oralardan beslenen kesimlerin –böyle- çok ince ayarlı bir araştırılması lazım, onları da oralardan söküp atmamız lazım.

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Ajansları mı söylüyorsunuz?

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Ajansları kastediyorum Sayın Bakanım. O konuda geçen yıl da bir not düşmüştük. Süreç devam ettiği için bir daha hatırlatma ihtiyacı duyuyorum.

Efendim, bölgede DAP'ın ifade ettiği mana çok özel ve güzidedir. Bölge halkı bu projeyi ekonomik açıdan bir kurtuluş reçetesi olarak görmekte, idaresini de öyle değerlendirmektedir. Bu noktada hizmet arzının daha kapsayıcı olması bakımından bölgemiz DAP İdaresine bağlı 15 ilde halka yönelik bir beklenti anketi yapmalı, DAP'ın halk indindeki yeri ile mevcut hâli arasında bir gönül köprüsü oluşturulmalıdır

Burada da şunu söyleyeceğim Sayın Bakanım: Bizim DAP'ın personel açısından çok ciddi bir noksanı var, sıkıntı yaşıyoruz. DAP İdaresiyle sürekli iletişim hâlindeyiz. Sizin elinizde çok şey yok, biliyorum ben. Başka kurumlarla ilinti kurulup bu hâlin giderilmesi lazım. Aksi hâlde, 15 tane il var, hepsine yetiyecek bir ekibin oluşması lazım. O yüzden de ayrılan bütçelerden gördüğümüz kadarıyla bir kısmı hayatiyet bulmuyor ama en mühimi –gene burada altını çiziyorum- DAP kanalıyla yaptığımız hizmetleri çok iyi anlatmamız lazım, vatandaşa aktarmamız lazım. Ara ara böyle bir gölgeleniyor gibi, gibisi fazla, gölgeleniyor. Bunları hususen kayda geçiyorum Sayın Bakanım.

Bütçemiz Allah'ın izniyle hayırlı olacaktır, bereket getirsin diyorum.

Saygılar sunuyorum efendim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Özgökçe...

BEDİA ÖZGÖKÇE ERTAN (Van) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sevgili Bakan, değerli arkadaşlar ve basın mensubu arkadaşlarım; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün burada yapılan konuşmalar, eleştiriler gerçekten çok öğretici, her gün bunu söylüyoruz, biz de çok istifade ediyoruz. Nitekim, bütün bu eleştiriler, söylemler hep birlikte daha iyiye ve daha güzele vesile olması açısından yapılıyor. Bizler bu anlamda eleştirilerimizi sunuyoruz ve böyle görüyoruz.

Benden evvelki değerli konuşmacılar da değindiler aslında. Ben de birkaç cümleyle temel eleştiri noktalarımızı sayıp farklı bir açıdan değerlendirmek istiyorum Bakanlık bütçesini. Evet, daha ziyade, üretime dayalı olmayan ve tüketime dayalı bir büyümeden bahsediyoruz yani temel eleştirimiz bu. Yani büyüme ama, nasıl bir büyüme? Bugüne kadar gördüğümüz kadarıyla, vatandaşların borçlandırılıp hep tüketime zorlanması ya da sevk edilmesi suretiyle bir anlayışın, bir politikanın güdüldüğünü görüyoruz ve bu da insanları üretimden ne yazık ki hep uzaklaştırıyor ve kırlar boşalıyor ve göçler başlıyor ister istemez. Tabii, bunun yol açtığı birçok sonuç var. Bölgeler arası eşitsizlik de başta olmak üzere bu göç meselesi hakikaten en önemli problemlerimizden biri. Yani özellikle Karadeniz'den, doğudan, güneydoğudan çok ciddi bir göçün olduğunu görüyoruz ve bu göçler sonucu yani kesimlerin çalıştığı alanlar ya da şanslılara iş bulabildikleri alanlar hep güvencesiz işler ya da çoğu zaten işsiz. Yani işsizlik rakamlarının da bu anlamda dikkat çekici olduğunu tekrar etmemizde fayda var. Ve ayrıca, üretilen politikaların doğaya, tabiata ve binbir güzelliğe saygı göstermeyen bir anlayış olduğunu görüyoruz ne yazık ki. Bu da tabii ki büyümenin, ekonominin sürdürülebilir olmadığını ortaya koyar. Yani hep şu anlayış var: 1 liranın 2 lira getirebileceği alanlara yatırım şeklinde anlaşılıyor ve buna kurban ediliyor ne yazık ki doğa da tabiat da bizim bütün zenginliklerimiz de.

Bu temel eleştirileri belirttikten sonra, dediğim gibi, ben kalkınma politikalarının sürdürülebilir olmadığını da söylemek istiyorum çünkü tüm toplum tabanına yayılmış değil ve özellikle toplumsal cinsiyet eşitliğini gözetmeyen bir anlayış hâkim. Böyle bir anlayış sürdürüldüğü sürece de hedeflere ulaşmak mümkün değil Sayın Bakan.

Şu ince çizgiyi mutlaka görmemiz gerekiyor: Ekonomik büyüme ve kalkınma arasındaki farkın altını mutlaka çizmemiz gerekiyor. Artık gerçek bir toplumsal kalkınmadan bahsedebilmemiz için söylemlerimizde mutlak surette kadın emeğinin görünür hâle gelmesi gerekiyor. Ne yazık ki bu anlamda bir anlayış göremiyoruz. “Kalkınma” denilince politikalarımızın sadece ekonomik büyüme, sanayileşme, dış ticaretin büyümesi, kişi başına millî gelir artışından ibaret olmasını biz kabul etmiyoruz. Nüfusa düşen tiyatro sayısı, hekim başına düşen hasta sayısı, okullaşma oranı, kız çocuklarının okula devam etme oranı, çocukların evlendirilme oranı, toplumun kitap okuma alışkanlığı gibi gibi -daha da uzatabilirim- biz bu değerleri bilmeliyiz ki kalkınmada hangi noktadayız, anlayabilelim. Nitekim, kalkınma da kavram olarak bütün bu alanları kapsamaktadır. Ekonomide toplumun tüketim alışkanlıkları ve davranış kalıplarındaki değişimleri içerecek biçimde toplumsal ve kurumsal yapıda dönüşüme yol açan büyüme kastedilir aslında “kalkınma” denince.

Yine, kalkınmadan bahsedebilmek için her zaman önce kadınların doğrudan etkilendiği yoksulluğu, işsizliği, gelir dağılımı adaletsizliğini konuşmalıyız. Kadın istihdam oranı, erkeklerin istihdam oranının yarısından az Sayın Bakan. Türkiye’de 15 yaş ve üzerindeki nüfus içerisindeki oran erkeklerde yüzde 65 iken kadınlarda bu oran yüzde 27,5 şu an itibarıyla.

Sayın Bakan, bu ülkenin emekçi kadınları kalkınmanın çıktılarından yararlanamıyorlar, eşit işlerden daha düşük ücretler alıyorlar. Biz sizin kalkınma perspektifinizden cinsiyet eşitliğini hedeflemediğinizi anlamaktayız. Ancak dünyada toplumsal cinsiyet eşitliğinin sürdürülebilir kalkınma ve barışın sağlanmasında en önemli araçlardan biri olduğu nihayet küresel anlamda da kabul edilmiş durumdadır. Şöyle ki: Yoksullukla mücadele stratejileri değerlendirildiğinde 1960’lı yılların ardından ciddi bir dönüşüm yaşandığı görülebilir. İkinci Dünya Savaşı’nın hemen ardından benimsenen ithal ikameli sanayileşme nedeniyle kalkınma politikaları Türkiye’de olduğu gibi küresel ölçekte de ekonomik büyüme merkezli olmuştur. Ancak bu modelin eşitsizlikleri ortadan kaldırmadığını ve yoksulluğu azaltmadığını anlamak uzun sürmemiştir. Bu nedenle 1970’lerle birlikte hemen hemen tüm dünyada politika değişikliğine gidilmişti. Bu noktada 1970’li yıllar aynı zamanda kadın ve yoksulluk arasındaki ciddi etkileşimin fark edildiği yıllardır. Evini geçindiren kadın sayısının hızla artması nedeniyle gelir getirici projeler devreye sokulmuş olsa da bu projelerin kadınların statüsünü yükseltecek bir etkisi olmamıştır. Dünyada kalkınma politikaları dönemsel farklılıklar gösterse de temel mücadele noktası yoksulluktur.

Bakın, 1990 yılının Dünya Kalkınma Raporu’nda yoksullukla mücadelede gelir getirici fırsatlar yaratılması, temel sağlık ve eğitim hizmetlerinin güçlendirilmesiyle iş gücünün verimliliğinin artacağı belirtilmiş ve daha da önemlisi yoksulluğun cinsiyet boyutuna vurgu yapılmıştır. Çünkü ülkemizde de dünyada da yoksulluktan en çok kadınların etkilendiği ortadadır. Keza dünya kalkınma raporu da kadınların devlet eliyle sunulan sağlık, beslenme, eğitim ve istihdam fırsatlarından erkeklere göre daha az faydalanabildiklerini verilerle destekleyerek ifade etmiştir. Aynı yıllarda dünya kalkınma raporunun yanı sıra insani gelişme raporu da kalkınma politikalarında cinsiyet bileşeninin rolünü vurgulayarak yoksulluğun kadınlaşması –evrensel tabiriyle Feminization of Poverty- yaklaşımının benimsenmesinde önemli rol oynamıştır. Başka bir gelişme olarak da 1992’de Rio de Janeiro’da Birleşmiş Milletler Çevre ve Gelişim Konferansı’nda kadınların güçlenerek ekonomik yaşama dâhil olmalarının önemini vurgulandığı görülür. Konferans sonunda kadınlar sürdürülebilir kalkınmaya girdi sağlayan ana hissedar grubu olarak kabul edilmiştir. Yakın dönemden örnek verecek olursam, 2002’de Johannesburg’da gerçekleştirilen Sürdürülebilir Kalkınma Dünya Zirvesi’nde temel bir insan hakkı olarak tüm insanların, özellikle kızların, genç ve yetişkin kadınların eğitim düzeyinin artırılması, eğitimde cinsiyet eşitliğinin sağlanması için yaşam boyunca her seviyede, her hâl ve koşulda ve her alanda çalışma yapılması, bilim ve teknolojiye kadınların ve erkeklerin eşit olarak katılımının sağlanması, kadınların hakları üzerinde

özellikle durarak kültürel çeşitlilik ve çoğulculuğun korunması ve sürdürülmesi, medyada bilgi ve iletişim teknolojisinde kadınların eşit katılımının sağlanması yönünde kararlar alınmıştır. Bu, çok yakın zamanda olduğu için de çarpıcı.

Sayın Bakan, dünya ölçeğinde son elli yıldır izlenen kalkınma stratejilerini anlatma gereği duydum çünkü bu ana soruna yıllar içinde ancak yaklaşılabilmiş durumda. Kadının dezavantajlı pozisyonu anlaşılmış ve cinsiyet eşitliğine dayalı kalkınma politikaları oluşturmak için hamleler yapılmıştır. Bu anlamda ekonomik büyüme ve sanayileşme merkezli Bakanlık politikalarımızın bu anlayışa maalesef çok uzak olduğunu yinelemek isterim. Toplumsal cinsiyet eşitliği temelli politikaların uygulanması artık kaçınılmazdır çünkü cinsiyete dayalı verilere bakıldığında Türkiye'nin de içinde olduğu gelişmekte olan ülkelerde yaşayan 1,3 milyar insanın yüzde 70'ini ailelerinin ihtiyaçlarını karşılamak için doğal kaynaklara ulaşmak zorunda olan kadınlar oluşturuyor. Bu nedenle de su kıtlığı, verimsiz topraklar gibi çevresel sorunların kadınlar üzerindeki etkileri erkeklere oranla çok daha fazladır. Bunu hemen hemen tüm uluslararası örgütler çalışmalarıyla ortaya koymuş durumdadır ama ben başka bir konuya, kadınların toplumsal yaşamda maruz bırakıldıkları kimi noktalara da değinmek isterim. Çünkü bu sorunlar Türkiye'deki kadınların en derinden yaşadığı sorunlar alanıdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BEDİA ÖZGÖKÇE ERTAN (Van) – Sayın Başkan, birkaç dakika daha alabilirsem, söyleyeceklerim var daha.

BAŞKAN – Estağfurullah, söyleyebilirsiniz, buyurun.

BEDİA ÖZGÖKÇE ERTAN (Van) – Teşekkür ederim.

Sayın Bakan, Birleşmiş Milletler kız çocuklarının okuldan alınarak zorla evlendirildiği, kadınların iş imkânlarının kısıtlı olduğu ve kadına karşı şiddetin günlük hayatın artık bir parçası hâline geldiği bir dünyayı kabullenmenin mümkün olmadığını deklare etti. Bunun için, yine, Birleşmiş Milletler, kadınların karar alma mekanizmalarına katılımlarının artırılması, kadına karşı şiddetin önlenmesi ve cinsiyet temelli yaygın olumsuz klişelerin ortadan kaldırılması gereğini defaatle savunur. Birleşmiş Milletler bu yolda ilerlemek için sadece yasal değişiklikler yapmanın yetmediğine ve yasaların etkin olarak uygulanması gerektiğine de dikkat çekiyor, nitekim bizlerin en çok şikâyetçi olduğu alan da bu, Türkiye'de de en büyük problem alanlarından biri bu. Yeterince mevzuat olmasına rağmen uygulama mantalitesi ne yazık ki yasaların uygulanması yönünde değildir Sayın Bakan.

Birleşmiş Milletler verilerine göre Türkiye toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda çok ciddi adımlar atması gereken ülkeler arasındadır. Türkiye, siyasi katılım, üreme sağlığı, eğitim ve iş gücüne katılım da toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini yansıtan Dünya Ekonomik Forumu'nun Küresel Toplumsal Cinsiyet Uçurumu Raporu'nda da 145 ülke arasından 130'uncu sıradadır.

KALKINMA BAKANİ LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Hangi alanda?

BEDİA ÖZGÖKÇE ERTAN (Van) – Tekrar söyleyeyim: Dünya Ekonomik Forumu'nun Küresel Toplumsal Cinsiyet Uçurumu Raporu, 145 ülke arasında 130'uncu sırada. Yine, 2006 yılından bu yana Türkiye 115'inci sıradan 130'uncu sıraya gerilemiş, onu da söylemekte fayda var. Bu sonuca aslında çok şaşırılmaması gerekiyor, ben en azından kendi adıma şaşırılmıyorum, hatta ilerleyen senelerde belki listenin son sıralarını da zorlayabiliriz yani bu gidişle. Çünkü bugün Türkiye'de erken yaşta evlilikler çok önemli bir toplumsal sorundur. Çocuğun cinsel istismarı görmezden geliniyor. Taciz, tecavüz, şiddet, kadın cinayetlerinde maalesef çok sayıda vaka yaşanıyor ve bu sıradanlaştırılıyor, normalleştiriliyor, cezazsızlık da bunun cabası. Yine geçtiğimiz günlerde çokça tartışmasını yürüttüğümüz müftülere nikâh kıyma yetkisi verilerek medeni hukuka paralel bir hukuk oluşturmanın da önu açıldı ne yazık ki.

Yine, Birleşmiş Milletler verilerine göre Türkiye’de her 3 evlilikten 1’ini 18 yaş altında evlendirilenler oluşturuyor. Çocuk yaşta evliliğin pek çok toplumsal sonucu var; eğitimden, çalışma yaşamından, insan haklarını kullanmaktan mahrum kalmaya, ekonomik bağımsızlığa sahip olamamaya, şiddete maruz kalabilmeye, daha da uzatabiliriz bu listeyi. Bütün bu alanlarda sorun yaratıyor, oysa sürdürülebilir barış, sürdürülebilir kalkınma ve sağlam bir gelecek için bu toplumun toplumsal cinsiyet eşitliğine hava gibi, su gibi ihtiyacı var Sayın Bakan.

Türkiye’nin kadın iş gücü ve istihdam oranları yüzde 27’lerden ileriye gidememektedir ki bu oranlarla Türkiye Avrupa’da kadın istihdamında yüzde 40’ın altında olan tek ülkedir. Ayrıca Avrupa Birliğine üye ülkelerin ortalama kadın istihdam oranı ise yüzde 60’tır. Ülkemizde çalışan her 2 kadından 1’i kayıt dışı çalıştırılmaktadır, ucuz iş gücü, hatta ücretsiz iş gücü olarak görülmeleri nedeniyle kadınların çalışma yaşamında sömürü şartlarında çalışmaları yetmezmiş gibi sosyal sigorta, prim ve istihdam teşviklerinin farklı koşullara sahip olması ile mevzuatta oluşan karmaşıklık da prim teşviklerinden yararlanmayı zorlaştırmakta yani devlet de bu eşitsizliklere tuz biber olmaktadır.

Sayın Bakan, değerli arkadaşlar, Sayın Başkan; iş gücündeki toplam emeğin yüzde 55’ini kadınlar oluşturmaktayken ücretsiz kadın emeği yüzde 47’lere ulaşmıştır. Vahameti anlamamız açısından şunu da söyleyeyim: Ücretsiz erkek emeğinin oranı yüzde 11’dir. Türkiye’de eşit işe eşit ücret uygulanmadığını, aynı işte çalışan kadınların erkeklerden yüzde 18 daha az kazandığını sanırım hepimiz biliyoruz. Kamu sektörü ve özel sektörde her seviyedeki kadın yönetici oranlarının toplamı ancak yüzde 12,2’dir, bunu aslında bu salondaki tablodan da görmek ne yazık ki mümkün. Arkanızda kadınlar en son sıralarda yer alıyor; o, bürokrasinin yarattığı, devlet erkinin yarattığı ağır havadan olsa gerek ne yazık ki.

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Yavaş yavaş üstlere çıkacaklar.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Siz çıkaracaksınız Sayın Bakanım.

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Var zaten, yukarılarda da var.

BEDİA ÖZGÖKÇE ERTAN (Van) – Sayın Bakan, ben konuşmamda toplumsal cinsiyet eşitliğinin tüm amaç ve hedefler için, kritik ve sürdürülebilir kalkınma için bir ön koşul olması gerektiğini vurgulamaya çalıştım. Yakın bir zamanda Bakanlığınız hedef ve projelerini bu yönde güncelleyecek ve toplumsal cinsiyet uçurumunu kapatmak için çeşitli girişimlerde bulunacak diye umuyorum ve bütçemizin hayırlı olmasını diliyorum.

Teşekkür ederim söz hakkı verdiğiniz için Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

Sayın Gizligider, buyurun lütfen.

EBUBEKİR GİZLİGİDER (Nevşehir) – Sayın Başkanım, teşekkür ederim.

Birkaç konuda ben de fikirlerimi beyan etmek istiyorum. Öncelikle bu 2023 hedefleri bana göre çok önemli. Çok uzun bir süredir belki böyle bir hedef koymamıştı devletimiz; birçok alanda kondu yani sosyal hedefler, insan hakları, ekonomi, kalkınmanın birçok noktası. Tabii, bu hedeflere ne kadar ulaşacağız hep birlikte göreceğiz ve bu hedeflere ulaşmak için hep birlikte çaba sarf edeceğiz iktidarı ve muhalefetiyle. Ama öngörülebilir ve öngörülemeyen elbette siyasi, askerî birçok gelişme yaşanıyor coğrafyada ve bu coğrafyada yaşananların hiçbiri Türkiye’nin kalkınmasından, Türkiye’nin ekonomisinden bağımsız yaşanmıyor yani geçtiğimiz hafta tabii, ilginç gelişmeler oldu özellikle Orta Doğu’da; Suudi Arabistan’da, Lübnan’la ilgili farklı gelişmeler konuşuluyor; Irak, Suriye zaten 1990’lardan bu yana, özellikle Suriye’yi kastedecek olursak 2010’lardan bu yana Türkiye’nin en önemli gündemlerinden biri. Yine İsrail bölgenin en önemli aktörlerinden biri ve bu, ülkemizin enerji kaynaklarının geçiş noktası, ulaşımın en önemli kavşaklarının birleşim noktası olması itibarıyla

ekonomimize de ciddi etkiler sunuyor ama tüm bu şartlarda tabii, bir buçuk sene öncesinde büyük bir darbe girişimi atlatmış bir ülke, sanırım, yüzde 5,5 civarında tahmin ediyoruz bu yılın büyümesini, belki daha da fazla olacak. Bence bunun bile tek başına gerek kalkınma bürokrasisinin gerekse ekonomi bürokrasisinin büyük bir başarısı olduğunu düşünüyorum. İnşallah daha iyi rakamları da konuşmaya muvaffak oluruz.

Bölgesel kalkınma projeleriyle ilgili fikrimi beyan etmek istiyorum. Özellikle bu Konya Ovası Projesi Sayın Bakanım, bu konuda öncelikle tüm Nevşehirliiler adına teşekkür ediyoruz. İçlerinde Nevşehir'in de bulunduğu artı dört il daha dâhil oldu ama bu genişlemeye paralel olarak, eş güdümlü olarak personel ve bütçesi genişleyemedi. Tabii, bunların hepsi bir bütçe işi ama yaklaşık bir buçuk yıldır, müşahademiz odur ki Konya Ovası Projesi yetkilileri, Başkanından en alt biriminde çalışan arkadaşımıza kadar canla başla çalışıyorlar. Öncelikle, sizin huzurunuzda onlara samimi bir şükranımı, teşekkürümü iletayim ve küçük dokunuşlarla bölgeye ciddi etkiler yapabiliyorlar. Bu noktada gerek bütçeleri gerekse teknik ekibin kuvvetlendirilmesi, güçlendirilmesi noktasında desteğinize ihtiyacımız var diye düşünüyorum.

Bunun ardından bu ajanslar meselesi, tabii, daha önce de konuşuldu, bizim de Ahiler Kalkınma Ajansının merkez ili olarak gözlemlerimiz var; bunları paylaşmak istiyorum. Bu ajanslar ilk açıldığında doğrusu büyük bir heyecan oluşturmuştu ama şu an geldiğimiz seviyede, vatandaş-müteşebbis ilişkisi ajansta istenen seviyede değil yanılmıyorsam. Bu konuda mevzuattan kaynaklanan sebepler var, istihdam politikasında yine ilgili yönetmelikleri itibarıyla sorunlarımız var. Nasıl Konya Ovası Projesi ciddi bir şekilde gerek kamu gerek özel noktada -çünkü ortak da çalışılabilir- bir heyecan oluşturduysa bu ajanslar noktasında da bu heyecana ihtiyacımız var diye düşünüyorum. Tabii, ajanslarla ilgili bir idare sorununun da varlığını biliyoruz yani şöyle bir idare sorunu: İşte, bütün valilerin, il genel meclis başkanlarının, keza belediye başkanlarının ortak yönetimi olması söz konusu ki her ne kadar komşu iller olsa da bunların birçoğu coğrafi yakınlık arz etse de öncelikleri farklı olabiliyor. Burada da bu kaynakların verimli kullanılması anlamında birtakım sorunların olduğunu gözlemliyoruz, bunları da dikkatinize arz etmek istiyorum.

Bir de bu ajansların verimleri acaba analiz edildi mi? Yani işte, geçtiğimiz yıl ne hedefleniyordu, 2017'de ne hedefleniyordu; bunun ne kadarı sağlandı? Ya da 2010-2016'daki başarı grafiğinde neredeydi, şu an nerede? Sanırım bu analize de ihtiyacımız var. Eğer bu konuda da aydınlatırsanız sevinirim.

Yine, bu görüşten hareketle illerin çok farklı özellikleri var Kıymetli Bakanım yani evet, bölgesel olarak yan yana şehirleriz, işte, biz kendi coğrafyamızdan örnek vermek durumundayız, Orta Anadolu'nun ortasındayız, Niğde, Nevşehir -TR71 bölgesi- Kırıkkale, Aksaray ve Kırşehir birlikteyiz ama önceliklerimiz çok farklı. İnsan yapımız çok benzer ama Nevşehir'de turizm açık ara işte, yüzde 39-yüzde 40 bizim gelirimizin oranı turizmi ifade ederken, Kırşehir ya da Aksaray'da aynı noktada değil ya da Aksaray'da organize sanayisindeki yatırım oranı tüm ekonomisine ciddi bir oran zıfave ederken bizde aynı şekilde değil. Bunlar tabii, konuştuğça daha açılacak şeyler ama fikirdir, paylaşmak isterim. Sektörel ajanslar -acaba dünyada örneği var mı bilmiyorum, varsa ne kadar verimli olmuştur, bunu da bilmiyorum ama- konuşulabilir mi? Yani mesela, bizim Antalya'yla çok fazla ortak noktamız var ya da Muğla'yla çok fazla ortak noktamız var; tarım noktasında da Niğde'yle ortak noktamız var. Bu sektörel ajanslar, bu sektörel destek noktasında bir fikrimi paylaşmak istiyorum.

Yine, bu ajanslara bir atıfta daha bulunmak istiyorum, o da şu: İllerin aslında bence planlama ve akıl sorunları var yani bunu bir öz eleştiri olarak söyleyeyim, siyaset de bu öz eleştirinin içinde olabilir, bizler de içinde olabiliriz çünkü AR-GE dediğimiz, aslında o iki hece, bu ajanslar itibarıyla

çok daha faydalı bir şekilde kullanılabilir diye düşünüyorum. Çünkü oradaki teknik akıl bize çok ciddi yol gösterecek yani siyasetle birlikte -bu, parti meselesi değil, daha üst bir mesele- bu noktada önceliklerimizi belirleme meselesinde ajansların daha etkin, daha verimli olabileceğini düşünüyorum ve bu fikrimi de sizlerle paylaşmak istiyorum.

Yine, bu yatırım teşviklerinde bölge derecelendirmelerimiz oldu hükümetlerimiz döneminde, kısmen verim de alındı belki ama işte, 6'ncı bölge, 5'inci bölge, 4, 3, 2, 1; bazen bunlar komşu iller arasında problemlere sebep olabiliyor yani her bölge için geçerli bu ve acaba gerçekleştirme itibarıyla amaç ile gerçekleştirme arasındaki fark ne düzeyde yani ne kadar bir verim alabildik? Kaçırır mı da olabilirim sunumunuzda, bunu da biraz daha paylaşırsanız sevinirim.

Bir de efendim, özellikle küçük illerdeki göç meselesi var. Yani bizim illerimiz ebadındaki illerde örneğin bin kişilik bir istihdam aslında o ilin neredeyse bütün sorununu bitirebilecek bir düzeyde. İşte, artık İstanbul yaşanmaz bir yer hâline geldi, 20 milyonları buldu, bu iş nereye gidecek bilmiyorum; gidenlerin de çok mutlu olduğunu düşünmüyorum. Elbette serbest piyasa, elbette bir komünist ekonomi söz konusu değil ama gerek Başbakanlık Yatırım Ajansı vasıtasıyla gerek sizlerin vasıtanızla özel sermayeyi küçük iller noktasında da değerlendirebilirsek doğru bir yatırım yapacağımızı düşünüyorum. Çünkü şu an köylerde ciddi bir kalkınmaya sizlerin çok büyük desteğiyle, sizlerin çok büyük projeleriyle sebep olduk, harika ama köyler bir yandan da boşalmaya devam ediyor. Yani altyapısını yaptık, kanalizasyonunu yaptık, neredeyse şehirle aynı oranda çocuk parklarına kadar yaptık, üstyapısını yaptık ama buna hâlâ engel olamayabiliyoruz. Yani 10 nüfuslu, 11 nüfuslu, 7 nüfuslu köyler var Kozaklı ilçemizde. Çünkü karnı doymazsa bir şekilde doyacağı yere doğru bir akış ne yazık ki gerçekleşiyor. Bu tür küçük illere aslında küçük dokunuşlarla büyük geri dönüşlerin olabileceğini düşününüz. Zaten çok şükür iktidarlarımız döneminde hızlı tren, sıcak asfalt, duble yollar, artık otobanlar... Ki onun için de ayrıca teşekkür ediyoruz, Gölbaşı-Niğde arası zaten Karayolları çizgisindeki o kırık çizgiler artık tamamlanmış olacak. Dolayısıyla ulaşım meselesi de çözüldü. Herhâlde, belki cumhuriyetin ilk yıllarından bu yana bunu tartışmak lazım ama verimli topraklarımızda ciddi sanayi bölgeleri var; öbür taraftan, verimsiz topraklarımızda tarım yapmaya gayret ediyoruz yani Orta Anadolu'nun ortasında biz tarım yapmaya gayret ediyoruz ama öbür tarafta, işte, Mersin, İstanbul, Kocaeli, İzmir, Adapazarı, sayabileceğimiz birçok humuslu, verimli, nemli topraklarda da fabrikalarımız yeşeriyor. Bunu da en azından fikrimi paylaşma noktasında size aktarmak istiyorum.

Ayrıca, yine Nevşehir'de Ahiler Ajansının harika bir binası yapıldı, bunu da tüm Komisyon üyeleriyle paylaşmak istiyorum. Binayla övünmek değil amacım, yerel mimari ve modernizasyonun çok güzel bir buluşması sağlandı. Bunun açılışını da inşallah zatinalinizle birlikte yapmayı arzu ederim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Günay, buyurun lütfen.

EMİNE NUR GÜNAY (Eskişehir) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, değerli Komisyon üyelerimiz, değerli basın mensuplarımız; öncelikle, ben, Sayın Bakanımın şahsında tüm Bakanlık bürokrasimize teşekkür etmek istiyorum çünkü ne zaman bir bilgi gerekse ya da bir şey danışmak durumunda olsak her zaman ulaşılabilir, erişilebilir oldular. O yüzden, gerçekten teşekkür ediyorum.

Daha önce Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı ve Eğitim Bakanlığının bütçelerini gördük burada. Orada da dile getirdiğim bir konu var, sizlerle paylaşmak istiyorum çünkü tüm bu bakanlıkların ortak bir bileşeni var, buna da insan ve bilgi odaklı,

bilgi temelli ekonomi diyoruz. Bu bileşenlerin de bütün kapsamında sizin Bakanlığımızın çerçevesinde olduğunu düşünüyorum. Şu anda bu konular hepimizin öncelikli konularını, gündemini oluşturmakta. İnsan zenginliği eğitimle, teknolojik zenginlik de inovasyon ve AR-GE'yle gerçekleşecek diyoruz. Peki, bunları nasıl hayata geçireceğiz? İşte ancak vizyoner bir planlama ve programlarla hayata geçirebiliriz. Kısacası, Türkiye bir atılım yapacaksa insan ve bilgi temelli ekonomiyle yapacak. Bu perspektifte hazırlanan plan ve programlarla da hedeflerimizi gerçekleştireceğiz.

Amacımız, ülkemizin rekabet gücünü katma değeri yüksek üretimle artırmak, bunu da ihracata dönüştürmek. Ancak bu parametrelerin yanı sıra Küresel Rekabet Endeksi ve Küresel İnovasyon Endeksi'nde de hedeflerimizin olması gerektiğine inanıyorum. Küresel Rekabet Endeksi'nde Türkiye'nin sıralaması 2014'te 45, 2015'te 51, 2016'da 55, 2017'de 53 olmuştur. Bir de küresel rekabet sıralamasındaki ilk 10 ülkeye şöyle bir bakalım, hangi ülkeler: İsviçre, Singapur, Finlandiya, Almanya, Amerika, İsveç, Hong Kong, Hollanda, Japonya ve İngiltere. Bu ülkelerin gayrisafı yurt içi hasıllarına baktığımız zaman, Türkiye'nin yarısı, hatta üçte 1'i olduğunu görüyoruz. Demek ki ekonomik büyüklükle bu endekslerde ilk 10'da olmak arasında bir korelasyon yok. Yapılan farklı bir şey var.

Bilgi odaklı ekonominin ikinci faktörü olan inovasyona baktığımızda, Küresel İnovasyon Endeksi'nde de ilk 10'da olan 8 ülkenin Küresel Rekabet Endeksi'nde de ilk 10'da olduğunu görüyoruz yani eğer rekabet edeceksek inovasyon ve AR-GE'ye ağırlık vereceğiz. Türkiye'nin Küresel İnovasyon Endeksi'ndeki sıralaması da 2014'te 54, 2015'te 58, 2016'da 42, 2017'de 43 olarak yer almaktadır.

Özetle, Türkiye sürdürülebilir büyüme ve kalkınma için inovasyon ve AR-GE'ye önem vermeli. Önümüzdeki yıllarda rekabetçilik ve inovasyon sıralamasında ilk 20'ye girme hedefimizin olması lazım ama esas hedefimizin de ilk 10 olması gerektiğine inanıyorum. Bu hedefin de ancak planlamanın bu yönde yapılması, bu odak noktasına odaklanmasıyla gerçekleşeceğine inanıyorum.

Tabii, bu arada iki tane pozitif gelişme var Türkiye ekonomisinde makroekonomi olarak baktığımızda. Bunların bir tanesi büyümenin bileşenleri, diğeri de ihracattaki yüksek teknoloji ürünlerinin oranı. Şimdi, sizin de yaptığınız sunumda -gerçekten bu çok çok değerli bir gelişme-büyümenin kompozisyonuna baktığımız zaman, 2017'nin birinci ve ikinci çeyreğinde net ihracat ve yatırımların çok daha ağırlıklı olduğunu görüyoruz ki bu da bizim istediğimiz bir hedef. Yani toplam tüketimi neredeyse, özellikle ikinci çeyrekte çok domine eden bu iki parametre var: Net ihracat ve yatırım. Umarım bu şekilde devam eder. Tabii, bunun doğal uzantısı olarak da katma değeri yüksek üretim diyoruz, ihracat diyoruz. Baktığımız zaman da Türkiye'de yüksek teknoloji ürünlerinin toplam ihracat içindeki payının arttığını görüyoruz. Belki çok fazla bir artış değil ama yön olarak bizim için çok çok önemli. 2017 yılı Ocak ayında yüzde 2,7'yken Eylül ayında 3,8 oldu. Tabii, hedeflerimiz çok daha yüksek ama bütün bu iki olumlu gelişmenin önümüzdeki dönemde de devam edeceğini umuyorum.

Bizim şu anda en önemli sorunlarımızdan bir tanesi nitelikli insan açığı. Dolayısıyla, nitelikli insan açığı dediğimiz zaman, işte, bu katma değeri yüksek üretimi yapacak, bilgi ve teknolojiyi üretecek insan da demek aynı zamanda. Burada da bizim en önemli kaynaklarımız üniversitelerimiz ve üniversitelerimize baktığımız zaman da şöyle bir görüşümü sizinle paylaşmak istiyorum: Şu anda üniversiteler arasında 10 üniversite araştırma üniversitesi olarak belirlendi ve bu üniversiteler gerçekten nitelikli insan yetiştiriyor. Tüm üniversitelerimiz ama bu 10 üniversite bir pilot proje olarak kabul edilebilir. Bunların US News ya da Times Higher Education gibi sıralamalarında hedefler konabilir, performans kriterleri konabilir ve onlara özel bir modelle bir destek verilebilir çünkü finansal kaynak da bu üniversitelerimiz için çok çok önemli. Şöyle bir baktığımız zaman, lisansta 605 bin öğrenciden söz ediyoruz, yüksek lisansta da 131 bin öğrenci. Bunların iyi eğitilmesi, performanslarının artması demek

hem diğer üniversitemize insan kaynağı demek hem de bu, bizim istediğimiz bilim ve teknolojiyi üretecek beyinlerin yetişmesi demek. Dolayısıyla böyle bir model geliştirilip bunlar daha sonra da eminim başarılı olacak bir model olacaktır. Diğer üniversitelere de uygulanabilir.

Diğer bir konu da bölgesel sektörel teşviklerden bahsettiniz ve uzun bir süredir bu teşvikler uygulanıyor. Ama ben, bunun ötesinde, ürün bazlı teşvikler de veya proje bazlı teşvikler de şu anda gündemde, olabileceğini düşünüyorum. “Smart specialisation” dediğimiz akıllı uzmanlaşmayla belki yönümüzü biraz daha farklı alanlardaki teşviklere yönlendirebiliriz. Bu nedir? Örneğin, havacılık sektörü, yüksek teknoloji sektörlerinden. Havacılıkta bir nihai ürün olarak uçak üretmek değil bizim hedefimiz ama o uçağın çok önemli parçalarını hatta motorlarını üretmek ve o alanda uzmanlaşmak. Dolayısıyla bu alandaki desteklerin önemli olacağını düşünüyorum.

Hatta, sektörel teşviklerde Sayın Ebubekir Gizligider’in tüm önerilerine katılıyorum, onun için tekrarlamayacağım. Bu alanda ortak bölgeler, iller var. İlla bunların coğrafi anlamda yakın olması gerekmiyor. Dolayısıyla bu illeri de bir araya getirerek, bu teşvikleri kullanarak -ki bunun dünyada örnekleri var- gerçekten rekabet gücünü çok çok arttıran bir kalkınma modeli olduğunu görüyoruz. Bu alanda da biraz daha, böyle, küçük bazlı, mikro ölçekli teşvikler de Türkiye’nin önünü açacaktır diye düşünüyorum.

Bütçemiz hayırlı olsun.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Emine Hanım.

Sayın Çam...

MUSA ÇAM (İzmir) – Sayın Başkan, Komisyonumuzun saygıdeğer üyeleri, Sayın Bakan, kamu kurum ve kuruluşlarının çok değerli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün, Türk tarihinin tartışmasız en büyük kahramanı, Türkiye Cumhuriyeti’nin ve Meclisimizin ilk kurucusu, eşsiz insan Mustafa Kemal Atatürk’ün sonsuza uğurlanmasının yıl dönümü. O, dünyayı yüzyıllardır sömüren emperyalistleri ilk kez dize getirmiş, vatanın topraklarını, kendi halkını Sevr’de emperyalistlere satan saltanatı yıkmış, halkına aklın ve bilimin yolunu göstermiş, aydınlanma devrimini başlatmış, dünyadaki bütün mazlum halklara zincirlerini nasıl kıracaklarını öğretmiş eşsiz bir lider, büyük bir devrimciydi. Atatürk’ü sevgiyle, saygıyla ve minnetle anıyorum.

Sayın Bakan, Plan Bütçe Komisyonu Başkanlığı, Ulaştırma, Denizcilik, Haberleşme Bakanlığı görevlerini yaptınız ve Kalkınma Bakanlığı görevini yürütüyorsunuz. Size bundan sonraki görevlerinizde başarılar dileriz, siyasi yaşamınızda başarılar dileriz. 2018 yılı bütçesinin de hayırlı ve uğurlu olmasını istiyoruz.

Plan Bütçede ne var ne yok diye soracak olursanız da ne diyeyim şimdi, ne diyeyim? Torba kanunlar ardı ardına devam ediyor. Uzun çalışma saatleri, uzun çalışma, mesailer... Zulüm burada devam ediyor.

Sayın Başkan, siz duymadınız bunları zaten. Bunları duymadınız siz.

BAŞKAN – Arkadaşlar, yok, duydum. Keyif alıyorum yani.

MUSA ÇAM (İzmir) - Sayın Başkan, bir ülkedeki siyasi, sosyal, ekonomik ve benzeri bütün politikaların, planların, programların başarısı genellikle istatistikçilerin topladığı rakamlara bakılarak ölçülüyor. Oysa istatistikler her zaman doğruyu söylemez. Zira istatistik biraz da doğru söylememe sanatı hâline geldi ne yazık ki. Örneğin, geçen yıl bu zamanlar istatistikçiler bize Türkiye’nin 2012 yılında yüzde 2,1; 2013 yılında yüzde 4,2; 2014 yılında yüzde 3; 2015 yılında yüzde 4 büyüdüğünü söylüyorlardı. Bunlara bakıp 2016 yılı büyüme oranının sıfıra yakın bir noktada olacağını tahmin

ediyorduk, beş yıldır yüzde 5'in altında büyüyen bir ekonomiyle ilgili yorumlar yapıyorduk, ekonomideki durgunluğun nedenlerini sorguluyorduk, düşük oranda büyürken cari işlemler açığımız niçin büyüyor denklemini çözmeye çalışıyorduk. Hükümet sözcüleri "Cari açık veriyoruz çünkü tasarruf yapamıyoruz." diyerek olayı geçiştiriyorlardı.

Sanırım geçen yıl aralık ayında Türkiye İstatistik Kurumu "Pardon, bizim yöntemimiz yanlışmış o yüzden yanlış hesaplamışız; 2012 yılında yüzde 2,1 değil yüzde 4,8 büyümüşüz. 2013 yılında yüzde 4,2 değil bunun 2 katı yani yüzde 8,5 büyümüşüz. 2014 yılında yüzde 3 değil aslında yüzde 5,2 büyümüşüz, 2015 yılında yüzde 4 büyüdüğümüzü sanıyorduk, meğer yüzde 6,1 büyümüşüz." açıklamasını yaptı. Hatta, biz, millî gelirin yüzde 14-15'i kadar tasarruf yaptığımızı sanıyorduk, meğerse millî gelirimizin yüzde 24-25'i seviyesinde tasarruf yapıyormuşuz. Yani boşuna ağlaşmışız, biz neredeyse Almanya oranında tasarruf yapıyormuşuz. Tabi Almanya millî gelirinin yüzde 7-8'i kadar cari işlemler fazlası verirken Türkiye'nin niçin millî gelirinin yüzde 4-5'i oranında cari açık verdiğini sorgulamıyoruz çünkü yeni seri hesaplamalar sonucunda.

Hükümet sözcülerinden bu yıl da ekonominin yılın ilk yarısında yüzde 5'in üzerinde büyüdüğü, henüz açıklanmayan üçüncü çeyrekte çift haneli büyüme oranlarına ulaşıldığına ilişkin açıklamalar dinliyoruz. Oysa halkın günlük yaşamına baktığımızda, hiç de öyle çift haneli büyüyen bir ekonominin vatandaşları oldukları izlenimini edinmiyoruz.

"Gallup" isimli bir uluslararası araştırma kuruluşu, her yıl Dünya Mutluluk Endeksi isimli bir araştırma yapıyor. Bu mutluluk araştırmasının en sonuncusunda Türkiye dünyanın Suriye'den sonra en mutsuz ikinci ülkesi olarak ölçüldü. Bir yıl önceki araştırmada Türkiye üçüncü en mutsuz ülkeydi. Araştırma mutsuzluğun arttığını gösteriyor.

Yıllardır iç savaş yaşayan Yemen, paramparça olmuş topraklarını terör örgütleri işgal etmiş Irak gibi ülkelerin halkı bile Türk halkından mutlu gözüküyor.

Bir söz vardı, istatistikler başka bilgilerle teyit etmediğimiz sürece gerçeği yansıtıp yansıtmadığı konusunda yanılırız. Ünlü futbol adamı Alex Ferguson'un futbol istatistikleriyle ilgili güzel bir sözü vardır: "İstatistik çok şey gösterir, ama asıl görünmesi gerekeni göstermez." diye ünlü bir sözü vardır İngiliz futbol adamının.

İstatistikler, örneğin, benzine, motorine her gün zam gelen bir ülkenin vatandaşlarının ruh hâlini yeterince yansıtmaz. Ücreti enflasyon karşısında her geçen gün eriyen çalışanın ruh hâlini de ölçemez. Vergisini tam olarak ödemediği hâlde mahallesinde çocuğunu gönderebileceği nitelikli bir okul bulamayan annenin, babanın öfkesini de göstermez. Yargının bağımsız olmadığı, basın özgür olmadığı, çalışanın hakkını alamadığı, insan haklarının ayaklar altına alındığı, muhalif herkesin her an suçsuz yere hapse atılma olasılığı bulunduğu, hiçbir vatandaşın hukuki güvencesinin kalmadığı, kaderi bir adamın iki dudağı arasında olan bir ülkenin vatandaşlarının ruh hâlini herhangi bir istatistik ne yazık ki ölçmez, ölçemez.

Başbakanın çocukları vergi cennetlerinde şirket açıp ülkesine vergi vermekten kaçtığı bir ülkenin vatandaşları, halk ekmek fabrikasının önünde kuyruğa girerek aldığı ekmeğe, musluğundan akan sağlıksız suya, hastalıktan kurtulmak için aldığı ilaca, çocuğuna içireceği süte, yiyeceği yoğurda, giyeceği kıyafete vergi ödüyorsa mutlu olabilir mi?

Bu Başbakanın, yani oğulları Türkiye'ye vergi ödememek için şirketlerini, gemilerini, Malta gibi vergi cennetlerine kaydettiren Başbakanın, altına imza attığı yasa tasarısıyla, bu yoksul halktan daha fazla vergi vermesini isteyebildiği bir ülkenin insanları bu ülkeye "vatanım" diye sahip çıkabilir mi, ne kadar sahip çıkabilir? Başbakanı, vatandaştan daha çok vergi isterken "Terörle mücadele ediyoruz,

vatanın milletin bekası, etrafımız düşman dolu.” diyorken kendi çocuklarının milyonlarca dolarlık kazancını vergiden kaçırmamasını “küresel ticaret” diye açıklayan bir ülkenin diğer vatandaşları nasıl mutlu olabilir?

İnsanlar ülkelerinde özgürlük arıyor, insan onuruna yakışır hayat koşulları arıyor, sağlıklı bir çevre arıyor, temiz su arıyor, kaliteli sağlık hizmeti arıyor, sabahtan akşama değişen değil, gerçekten iyi bir eğitim arıyor, düşüncesini özgürce açıklayacak alanlar arıyor, ülkesinde ve dünyada olanları tarafsız bir medyada seyretmek, okumak istiyor. Refahı artsın istiyor. Bunları bulamadığı bir ülkede mutlu olabilecek bir vatandaş olabilir mi?

İyi yetişmiş gençler artık Türkiye’de kalmak istemiyor Sayın Bakan. Kanada’ya, ABD’ye, AB ülkelerine gitmenin, gidip oralarda kalmanın yollarını arıyorlar.

Çeşitli uluslararası karşılaştırmalar yapıyor. Türkiye’nin buralardaki yerini gördükçe insanın yüzü kızarıyor. Türkiye gibi bir ülke Basın Özgürlüğü Endeksi’nde özgür olmayan ülkeler arasında yer alıyor. İfade özgürlüğünde “eh işte, kısmen özgür” kategorisinde kalıyor. Hukukun üstünlüğü sıralamasında 113 ülke arasında 99’unculuğa kadar geriliyor. İnsani gelişmişlikte 188 ülke arasında 71’inci sırada zor duruyor. Kadın-erkek eşitliği endeksinde 144 ülke arasında 130’uncu sıraya iniyor.

Böyle bir ülkenin vatandaşlarını hangi sözde ekonomik büyüme mutlu edebilir, onu takdirlere bırakıyorum.

Büyüyen bir ekonomide işsizlik artıyorsa bu büyüme insanları mutlu eder mi? Geçen yıl temmuz ayında 3 milyon 324 bin olan resmî işsiz sayısı bu yıl 3 milyon 443 bine yükselmiş. Yüzde 10,7 olan geçen yıl temmuz ayındaki işsizlik oranı bu yıl temmuz ayında da aynı ayda yüzde 10,7 olmuş, tabii, bunlar istatistiklere girenler. Artık iş bulma umudunu kaybetmiş insanlar bu istatistiklerin içerisinde yok. Geçen yıl her 100 gençten 19,8’i işsizmiş, ekonominin iki haneli büyüdüğü iddia edilen bu yıl her 100 gençten 21,1’i işsiz geziyor. Genç nüfusun yüzde 26,7’si ne bir okulda okuyor ne de bir işte çalışabiliyor. Türkiye genç nüfusunu refahını artırmak için bir fırsat olarak ne yazık ki kullanamıyor.

TÜİK çeşitli anketler yapıyor. Anketin birinde vatandaşlara “Aile gelirin geçimini nasıl karşılıyor?” diye soruyor. Geçen yıl vatandaşların yüzde 40’ı geliriyle geçimini çok zor ve zor karşıladığını söylüyor. Geliriyle geçimini kolay karşılayan sadece yüzde 20’lik bir mutlu azınlık bulunuyor.

TÜİK’in çok düşük yoksulluk sınırı rakamlarıyla bile Türkiye nüfusunun yüzde 21,2’sinin yoksul olduğu otaya çıkıyor. Nüfusun yüzde 32,9’u maddi yoksunluk çekiyor. En yoksul yüzde 5’lik kesimle en zengin yüzde 5’lik kesimler arasında 2014 yılında 20 kat olan fark, 2016 yılında 23 kata çıkıyor.

Bunları söylediğimizde iktidar sahipleri son yıllarda sosyal yardımların ne kadar çok artırıldığıyla övünüyor. Hayatını sosyal yardımla sürdüren bir insan ne kadar mutlu olabilir, bunu da sizlere bırakıyorum.

23 milyon kredi kartı sahibi olan Türkiye’de 3 milyon 140 bin kişi, kredi kartı ve tüketici kredisi borcunu ya da her ikisini birden ödeyemediği için icraya düşmüş bulunuyor. Böyle bir ülkenin vatandaşlarının mutlu olması mümkün müdür?

Türkiye hem siyasi hem de ekonomi anlamında kötü yönetilmektedir. Türk halkının Suriyelilerden sonra dünyanın en mutsuz insanları olmasının sorumlusu bugün Türkiye’yi yönetenlerdir. Çünkü iktidardakilerin Türkiye’yi götürmek istediği yer ile Türk halkının gitmek istediği, özlediği yer aynı yer değildir.

BAŞKAN – Sayın Çam, bir dakika süre veriyorum.

Buyurun.

MUSA ÇAM (İzmir) - Türk halkı demokrasi istemektedir, iktidar, ülkeyi olağanüstü hâlde yönetmek için direnmektedir, Türk halkı dünyayla bütünleşmek istemektedir. İktidar Türkiye'nin etrafını duvarlarla çevirmeye çalışmaktadır. Türk halkı çocukları fen lisesinde okusun istemektedir, iktidar "Hayır, imam-hatiplerde okusun." diye dayatmaktadır. Biz imam-hatiplere karşı değiliz ama bütün okulların imam-hatibe dönüştüğü bir Türkiye'nin dünyada nasıl rekabet edebileceğini, nasıl ilk 10 ekonomiye gireceğini, nasıl ilk 6 ekonomiye gireceğini gerçekten merak etmekteyim.

Bütün bu sorunların temelinde, hem bundan önceki sağ iktidarların hem de AKP iktidarının planlı kalkınmaya olan düşmanlıkları yatmaktadır. Devlet Planlama Teşkilatını bir kanun hükmünde kararnameyle işlevsiz bir bakanlığa dönüştüren AKP iktidarı Türkiye'nin hem bugünkü hem de gelecekteki mutsuzluğunun temel kaynağıdır. Eski bir DPT uzmanı olarak ve bugün karşınızda Bakan olan Sayın Bakanımız bu Devlet Planlama Teşkilatında yetişen kadroların ne kadar zengin ne kadar bilgi birikimli olduğunu takdir eder. Sayın Bakanımız da bunlardan biri. DPT'nin 1960 yılında yayınlanan kuruluş kanunda görevleri şöyle sıralanmış Sayın Bakanım: "Ülkenin kaynak ve imkânlarını tespit ederek iktisadi ve sosyal politika hedeflerinin tayininde Hükûmete yardımcı olmak. Bakanlıkların ekonomi politikalarını ilgilendiren faaliyetlerine koordinasyon temin etmek, tavsiyelerde bulunmak, müşavirlik yapmak. Hükûmetin belirlediği hedeflere ulaşması için kısa ve uzun vadeli planlar hazırlamak. Kamu kuruluşlarının çalışmalarının ıslahı için politikalar geliştirmek, özel sektörün ekonomik gelişme hedefine uygun teşvik ve yönlendirilmesi için tedbirler tavsiye etmek.

Bizim planlama teşkilatı kurulurken ülkede her işe karışacak merkezî bir teşkilat olarak düşünülmemiş; tersine, ekonomik politikaların belirlenmesinde seçilen politikaların uygulanmasında hükûmetlere yardımcı olacak bir teknik grup olarak kurulmuştu. Hele hele özel sektörün işlerine müdahale diye bir şey yoktu. Her hükûmetin, özel sektörün, ülkenin, DPT'nin 1960 yılındaki kuruluş kanununda belirtilen hizmetlerine ihtiyacı var. Serbest piyasa ekonomisi bu hizmetler olmadan işleyemez. Bakanlığın eski DPT'ye tekrar geri dönmesi ve DPT'nin yeni baştan inşa edilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Son sözüm: İstanbul'da günün üç dört saatini trafikte geçiren vatandaşın sorununu çözmek için kaynak ayırmayan bir ülkenin hangi vatandaşını Ankara'daki binlerce odalı saraydan sonra yüzlerce odalı yeni yazlık saray yapılması için milyonlarca lira aktarılması mutlu edebilir? Elbette bir ülkenin bütün sorunlarını herhangi bir yılın bütçesiyle çözemeyiz ama planla, programla, bütçeyle hangi sorunun çözümüne öncelik vereceğimizi belirleyebiliriz. Ama bu iktidar, planı, programı, bütçeyi sadece anayasal ve yasal zorunluluk olduğu için kâğıt üzerinde yapıyor. Kaynaklar, yatırım programında olmayan, bütçede ödeneği bulunmayan, planlarda yeri bulunmayan harcamalara, hem de sorumlu olmayan tek bir kişinin emrine aktarılabilir. Türkiye, bugün içerisinde bulunduğu açmazdan bu iktidar anlayışıyla çıkamaz. Aksini hesaplamadığımız için Türkiye ekonomisinin sizin dediğiniz gibi büyümüş olabileceğini kabul etsek bile ama siz bu ülkenin kalkındığını vicdanınız sızlamadan söyleyebiliyor musunuz, bunu da merak ediyorum.

2018 yılı bütçesinin hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum.

Tekrar görevinizde başarılar diliyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Tamaylıgil...

BİHLUN TAMAYLIGİL (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli hazırım; ben de sadece ülkemizde değil, dünyada devrimci, demokrat ve barışçıl kimliğiyle hayranlık uyandırıp yol gösterici olan ve özellikle bizlerin kadın devrimini gerçekleştirerek, Medeni Kanun'dan başlamak üzere, önümüzde yaşamsal olarak bize güç vermiş olan Büyük Önder Mustafa Kemal Atatürk'ü sonsuzluğa uğurlayışımızın 79'uncu yılında sevgi, saygı ve minnetle anıyorum. Çünkü toplumlar onların öncü liderleriyle yüzyıllara damga vururlar. Yüzyıla damga vurmuş bir lidere sahip olmanın da her zaman için gururunu da -ki o yüz yıllar sürecek olan bir damga- yaşıyoruz ve paylaşıyoruz.

Sayın Bakanım, şu ana kadar yapılan konuşmalarda ekonomik büyüme ve ekonomik kalkınma açısından tespitleri ve onun etkilerini arkadaşlarımız paylaştı. Gerçekten planlı bir büyümenin, planlı bir kalkınmanın ortaya konacağı sürece Türkiye'nin ihtiyacı var. Bu sadece ekonomik açıdan değil, içinde bulunduğumuz bugünkü şartlar, dışarıda yaşanan gelişmeler ve bize etkileri diye düşündüğümüz zaman gerçek anlamda bir planlama ihtiyacımız söz konusu. Ama bu orta vadeli planlarda -biraz önce "Sahibi olarak sunumunu yaptık." dediniz- olduğu gibi büyümeyi işte 5,5-5,5 çıpa gibi koyalım, ondan sonraki rakamları, o büyümeyi şekillendirecek tercihlerle belirleyelim ve planımız da böyle oluşsun değil, insan kokan, sosyalleşme içerisinde bütünleşen ve bu plan ve programların da toplum içinde ortaya çıkmış olan farklı başlıktaki ayrışmaları bütünleştirecek nitelikte olması çok önemli diye düşünüyorum.

Şimdi, baktığımız zaman, önümüzde Onbirinci Kalkınma Planı var ve ben bunun Türkiye için bir fırsat olduğunu düşünüyorum. Eğer bu fırsatı çok iyi kullanırsak ve bugüne kadar yaşanmışlıklardan, ekonomik, sosyal, toplumsal, hukuksal her boyutuyla ortaya çıkan, bize yanlış olduğunu gösteren sonuçlardan iyi bilgilendir, iyi ders alırsak bu kalkınma planının ortaya çıkaracağı tercihlerin ve hedeflerin tekrar o mücadelemizin katalizörü, ana yeri olacağına gönülden inanıyorum. Yani Mevlânâ bile ne demiş: "Dütle beraber gitti düne ait ne varsa, şimdi yeni bir şeyler söylemek lazım." Şimdi, düne kadar, bugüne kadar yaşananlar dünde kaldı ama bundan sonra değişimleri ve değişimi yapabilecek iradeyi hep beraber gösterme ihtiyacının var olduğu inancındayım. Değişimlerin hızı çok fazla, bunu bahane ederek bir edilgen tutum almak yerine etkin olarak sorunların üzerine giden ve o sorunları çözmek için de altyapısı güçlü, mantıklı ve doğrulanacak hedeflerin ortaya konulması çok önemlidir diye düşünüyorum. Yani işte yıllardır orta vadeli planlar yapıyorsunuz, yapıyor. Şimdi, rakamsal farklılıklarını söylemek istemiyorum ama tablo olarak çıkardığımızda, 2017 ve 2018 açısından baktığımızda alt alta koyun, birbiriyle örtüşen rakam o kadar az ki. O zaman, bizim gerçek anlamda, söylediğim gibi, sonuçları hedefine ulaşacak bir tabloyu ortaya çıkarmamız lazım.

Şimdi, kalkınma açısından baktığımızda 4 tane adımın çok önemli olduğuna inanıyorum ben. Bunlardan bir tanesi, toplumda yaşayan insanların ön yargılarını, yerleşik doğrularını ve katı olarak ortaya koydukları tercihlerini daha ezberleri bozarak, daha özgür düşünerek, kendine özgü bir düşünme iklimi yaratmadan, kalkınmanın hep beraber ortaya konulacak özgür bir projeye oluşması çok önemlidir diye düşünüyorum.

Kalkınmadaki ikinci önemli başlık da teknolojik ve bilimsel gelişmelerin biriken etkisini iyi görerek bunların kurallarını daha da geliştirecek güç kazanma süreçlerinin idare edilmesi gerektiğidir. Burada da ulusal ölçekte bir ortak değer, ortak irade, ortak yarar, ortak proje ve ortak kurumlarla beraber bu var olanı iyi değerlendirmenin gerektiğine inanıyorum.

Sonra, en önemlilerinden biri: Değişimlerin gücünü ve hızını iyi kavramak gerektiğine, rekabet ortamının da iyi tanımlanması gerektiğine ve rekabet edecek keşiflerin yapılması gerektiğine, bunun için de stratejik fırsatları iyi görüp, iyi değerlendirip ona göre önceliklerin belirlenmesi gerektiğine inanıyorum. Yine, kalkınma açısından baktığımızda, toplumda yaşayan her kesimin, her kişinin, gelişmelerin ve gelişmelerin yarattığı ihtiyaçlarını çok iyi görmek lazım. Bu ihtiyaçlar, sadece

matematiksel rakamlarla tanımlanan ihtiyaçlar değil. Kişilerin özgürlük talebi, demokrat bir ortamda yaşama talepleri, hukukta, adalette eşitlik talepleri veya kazanılmış olan o maddi gücün adaletli şekilde dağıtılması veya vergi öderken adil vergi ödenmesi veya fırsatlardan eşit faydalanılması ve bunları gerçekleştirecek bir temel yaklaşımla ortaya konulacak kalkınma hedefinin başarısının çok yüksek olacağına inanıyorum.

Diğer taraftan, siz planlamacısınız, planlamaya inancı ve planlamanın güvenini tekrar kazandırmak zorundayız. Çünkü baktığımızda, bunu gerçekleştirmek için de neler yapmalı dediğimizde... Yani, işte, bütçeler yapılıyor, geliyor yani sapmalar oluyor ama bunu planlı bir şekilde, gerçekten sektörel olarak, yapılacak olan toplumsal yapılanım açısından değerlendirdiğinizde her başlıkta ne kadar önemli olduğunu ve bu inancın güçlenmesi gerektiğini paylaşmak gerekiyor. Şimdi, bunu da yapmak için öncelikle, bir kere, dünyada gerçekten ne olup bittiğine hem kamu açısından hem de özel açısından baktığımızda, toplumun her biriminde dünyayı iyi keşfetmek, ne olduğunu iyi özümseyip çözmek gerekiyor. Diğer taraftan, biz neyiz, doğrusunu bulmak gerekiyor. Ne kendimizi çok aşağılamamız ne de çok övünmemiz gerekiyor. Biz neyiz, kendimizi iyi tanımlamamız gerekiyor ve onun ötesinde de kaynaklarımızın tam olarak ne olduğunu bilmemiz lazım. Yani ben cebimde kaç para olduğunu bilmeden pazara gidersem ya file boş gelir ya da birilerinden borç almak zorunda kalırım. O yüzden, kaynaklarımızın ne olduğunu bilmemiz ve bunların da etkin koordinasyonunu nasıl sağlamamız gerekir, bunun bir stratejik yapısını oluşturmamız gerekiyor.

Şimdi, bunlara baktığımızda da önümüzdeki kalkınma planının -tekrar söylüyorum- toplumda sadece ekonomik değil, bundan sonraki toplumsal paylaşım, yaşam, barış içerisinde, kardeşlik içerisinde, adaletin ve demokrasinin oturmuşluğu içerisinde beraberce gerçekleşeceği bir öngörü belgesi olarak önem taşıdığına inanıyorum ve onun için de bazı soruları hepimizin sorması gerektiğine inanıyorum.

Bizim fiziki varlıklar hakkında sağlıklı verilerimiz hazır mı? Nitelikli insan gücümüz tam olarak ne? Mezun olduğu okul değil, seviye olarak hangi noktadayız?

Diğer taraftan, sermaye stokumuzu doğru hesaplamalıyız ve üretim yöntemleri ve üretimin oluşturduğu o içerik, terkip açısından hangi durumda, onu görmeliyiz.

Bankacılık ve sigorta ve diğer finansal sistemlerimizle ilgili sağlıklı olma noktasındaki testimizi iyi yapmalıyız ve para, maliye politikalarını ortaya koyarken, son bir yıldır birbirinin ayağına çelme takan ve şu andaki o sallanmayı oluşturan değil, çünkü bir taraftan para politikasıyla karşımıza çıkan tablo var, bir taraftan da baktığımızda, işte, vergilerle, teşviklerle gelen bir rahatlama var, bir yanda ipler farklı yönlerde oynuyor, bunun dengeli olarak karşımızda götürüleceği süreci görmemiz lazım.

Tabii, başta medeni hukuk, ceza hukuku ve ticaret hukuku olmak üzere, bizim özel hukuk açısından reform olarak yapmamız gerekenleri, buradaki eksikleri çok net görerek gerekeni yapmamız lazım.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Bir dakika lütfen.

Buyurun.

BİHLUN TAMAYLIGİL (İstanbul) – Diğer taraftan, siyasal, sosyal ve kültürel sistemimiz... Yani artık “Şuradan bakıyorum dünyaya.”, “Buradan bakıyorum.” değil veya “Benim baktığım en doğrusudur.” diyerek değil, dünyanın gerçeği neyse, ihtiyacı neyse ve dünyadaki şu günkü, 21’inci yüzyılın içerisindeki şartlar neyse ona göre doğruya bakmak lazım. “Benim ideolojime göre doğrusu

budur.” diyerek bir eğitim sistemi oluşturmak, “Benim siyasetimde yakınlarım en fazla güçlü olması gerekendir.” diyerek orada bir paylaşım yapmak, bunlar doğru değil. Liyakatten tutun ortak paylaşım ve eşitlikçi yaklaşıma kadar ortaya koyacağımız bir kültürel yapıyı oluşturmamız lazım.

Diğer taraftan da bilim ve teknolojiye neredeyiz? Bilimi nerede görüyoruz? Bilimin önemini ne derece, ne kadar güçlendirerek bakıyoruz? Bunları gerçekleştirdiğimiz takdirde, fırsat olarak göreceğimiz bir kalkınma planıyla beraber önümüzdeki süreci çok daha sağlıklı hâle getirebiliriz.

İki dakika daha isteyerek birkaç konuyu söylemek istiyorum.

Bunlardan birincisi, tabii, istatistik enstitümüzün, TÜİK olarak baktığınızda, ortaya koyduğu bu son değişimle beraber, değişimde şüphe yaratan soruların en önemlisinin başlığını söyleyeyim. Şimdi, bir tek şeye bakıyorum. Dediniz ki “Burada en önemlisi, inşaat yatırımlarının artışıyla ortaya çıkan sonuç, bu değişim yeni hesaplama zincirleme yönteminin de getirdiği yeni hesaplarda karşımıza böyle bir tabloyu getirdi.” Ama biz ne yaparız? Bir sağlama hesabımız vardır.

Şimdi, inşaat yatırımlarına bakıyorsunuz, inşaat yatırımlarının sağlamasını ortaya koyacak 5 tane göstergeye baktığımızda, bunlardan birincisi istihdam endeksi, ikincisi yapı kullanım izinleri, üçüncüsü iş gücü anketlerinden elde edilen, yine, sektör istihdamı ve buradaki uyum, artı bir de çimento müstahsillerinin açıkladığı bir rakam var; çimento tüketimi düşmüş, geriye gidiyor.

Şimdi, bu kadar geriye gidiş varken, biz aradaki uçurumu oluşturan ve değişimi oluşturan faktörü inşaata bağladığımızda, böyle muhtemel sorguları beraberinde getiriyor. Yani rakamların sadece istatistiksel sonuçları değil, arkasındaki var olan okuma yollarını da çok iyi hazırlayarak topluma sunmak lazım.

Diğer taraftan, Sayın Bakanım, bölge kalkınma idareleri ile bu kalkınma ajanslarının arasında yetki ve sorumluluk mevzuatının açık şekilde düzenlenmemesinden kaynaklanan problemler var. Bunun içinde özlük hakları da dâhil olmak üzere böyle farklar oluyor.

Ben, kalkınma ajanslarının, Sayıştay raporuna baktığım zaman da gördüğüm o başlıklardaki farkları tek tek sayarsam -zaten Başkanı kızdırdık, biraz daha zamanı harcamak istemiyorum ama-burada, bir kere planlama çok önemli. Kalkınma ajanslarının işlevine çok inanıyorum ama planlamayla ilgili bile yeterli olarak bölge planlamanın uygulamaya geçmediğini söylüyor ve bazılarının stratejik planının olmadığını yani ajansların yüzde 42’sinde bir stratejik plan olmadığını söylüyor.

En önemlisi, Sayın Bakanım, biz bütçeden ve yerel yönetimlerden kaynak aktarıyoruz, bu ajanslara baktığımızda neredeyse bütçe mağduru hâline getirmişiz. Yani yıl içinde, hem merkezi bütçe katkısında hem yerel yönetimler katkısında geriye gidiş olduğu gibi, neredeyse yüzde 65’ini keserek bu ajansların desteği sağlanamamış veya bazen baktığımızda da amaç dışı kullanılan ödenek noktasında ortaya çıkmış olan yani bu da bizim genel bütçe açısından ve mağdur ettiğimiz ajansların var olduğunu tespit eden görüşler var, hatta yüzde 35 dedim yüzde 28’e kadar inmiş olan ajanslar var.

O yüzden, burada, kalkınma ajanslarıyla ilgili, içeriği, çalışması... Ki çok önemli, yerelde bir iki değil, toplu, farklı katılımın ortaya konulup kendi kalkınmasını ortaya çıkaracak, ortak bilinci ortaya çıkaracak bir anlayış ama tabii, bunu ortaya koyarken de sistematik altyapı ve mali açıdan düzenlenmesinin de sağlıklı olması lazım diyorum.

Başarılar diliyorum.

2018 bütçesinin de hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Tamaylıgil.

Sayın Bakanım, ben de bir iki bir şey söylemek istiyorum.

Emine Hanım bu teşvik sistemiyle ilgili bir bahis açtı. Sizlerin de bildiği gibi, bu mevcut teşvik sistemi, 2003 SEGE'nin 2011 yılında güncellenmesiyle ortaya çıktı ve 2009 ve 2010 yılı verilerine dayanılarak hazırlandı ve bu değişkenleri de 8 grupta toparlandı. İşte, istihdam, rekabetçilik ve yenilikçilik, demografi, eğitim, sağlık, erişilebilirlik, yaşam kalitesi, en sonunda da mali göstergeler ve 2003 SEGE parametresininin 23 parametresi çıkarıldı.

Bunlar nedir? İşte, bebek ölümleri, kontrollü telefon kullanımı yani önemini ve geçerliliğini yitirdiğini düşündük ve ilave yapmış olduğumuz 28 değişkenle, parametreyle de bu SEGE'yi oluşturduk.

Burada da belki bugün güncellediğini gördüğüm GSM, hava yolu ulaşımı yani o günden bugüne havaalanlarının gelişimlerini sayarız; işte, internet kullanımı, geniş bant internette; işte, yüksek lisans ve doktora sahibi nüfus gibi birtakım parametrelerle geldik fakat şöyle bir sıkıntı var: Bu SEGE parametreleri, iktisadi ve sosyal gelişmişlik yönünden dengeyi maalesef kuramıyor, istenilen dengeyi kuramıyor. Her ne kadar sadece SEGE 2011'in sonuçları ve sıralamasına göre iller 6 kademede toplanmış olsa da dar bölge bakış açısını oluşturmadığımız için, müthiş şekilde kendi içerisinde adaletsizlik ve dengesizlik yaratıyor.

Ben örnek olarak kendi ilimi vermek istiyorum. Isparta, Afyonkarahisar ve Burdur illeri. Şimdi, bakıyoruz, Burdur bana 25 kilometre, Afyonkarahisar'ın en yakın ilçesi Dinar 35 kilometre, zaten 70 kilometrede Sandıklı'ya ulaşıyorum, 120 kilometrede Afyonkarahisar'a ulaşıyorum. Ben 2'nci bölgedeyim, Burdur 3'üncü bölge, Dinar, Sandıklı yani Afyonkarahisar 4'üncü bölge.

Şimdi nedir? Yüksek lisans ve doktora sahiplerinin nüfusa oranı, artı otuz yaşta, okuryazarın nüfusa oranı, ortaöğretimdeki okullaşma.

Ben, bunlarda Türkiye'nin tabii ki üzerindeyim, sağlıkta da aynı şekilde, doğru, Türkiye ortalamasının üzerinde Isparta. Nitelikli yatak, doktor, dış hekim, eczacılık, bunları da anlıyoruz fakat burada başka bir sıkıntı var. Ekonomik olarak baktığınızda, sosyal açıdan kamu yatırımlarıyla, eğitim, sağlığı, iyi bir noktadayız. 2003 parametresine göre ya da 2003 SEGE'sine göre 28'inci sıradayken, yeni parametreye göre ben geldim 21'inci sıraya ve tam kırım noktasından da 2'nci bölgede kaldım ve şu an yatırımlarımı ben diğer illere kaptırıyorum.

Peki, rekabetçilik ve yenilikçilik olarak baktığınız zaman, Isparta'nın buradaki bütün rekabetçilik ve gelişim imkânları tamamen teşvik sistemiyle elinden alınmış oldu. Çünkü ne var? Rekabetçilik ve yenilikçilik parametresinin altına bakıyorsunuz, markaya bakıyorsunuz, patente bakıyorsunuz, yüksek lisans ve doktora sahibi nüfusun 30 yaş nüfusa oranına bakıyorsunuz; geliyorsunuz, ekonomik olarak sadece bir tek şey koyuyorsunuz, o da kırsal nüfus başına düşen tarımsal üretimdeki girdi. Şimdi, bunu yapıyorsunuz da peki... Şöyle söyleyeyim: Neden jeotermal bir değer olarak Afyon'un hesabına yazmıyoruz? Benim organize sanayimde ortalama 2.400 kişi çalışıyor; bu, Afyon'da toplam 3 ya da 4 otelde çalışan insan sayısı.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Afyon vekillerini çağırın.

BAŞKAN – Yo, Afyon vekili değil canım, Afyon'u 2'ye çekin demiyoruz biz, bizi 3'e ya da 4'e taşıyın diyoruz yani. Siz hep tersten bakıyorsunuz.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Yok, yok.

BAŞKAN – Biraz da yani düzden bakmayı bir yakalasanız.

Sonuç itibarıyla, Sayın Bakanım, bir an önce bu parametrelerin hakikaten yeni bir bakış açısıyla güncellenmesi lazım, durum bazlı teşvikin gelmesi lazım, dar bölge bakılması lazım, il ve ilçe bazlı bu teşvik sisteminin mutlaka yeniden belirlenmesi lazım. Yani ben demiyorum ki elmada biz 700 bin tonla Türkiye'deki elmanın yüzde 21-22'sini üretiyoruz. Ama ben demiyorum ki gidin de Şarkikaraağaç ilçesinde elmaya destek verin. Elmayı destekleyecekseniz onu Eğirdir Gelendost'ta yapın ama Şarkikaraağaç'ta başka bir şey işte, hayvancılığı destekleyelim veya Keçiborlu'ya gidin -ben Isparta özelinde söylüyorum- gülü destekleyin ya da işte ne bileyim, başka bir ürünü destekleyelim. Ama bizim mutlaka bu açmazdan kurtulmamız lazım ve fabrikalarımız kapanıyor. Yani Ekonomi Bakanımız mı söyledi, "TÜİK, verilerini hazırladı, verilerini yeni güncelledi." falan dedi.

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Hangisi?

BAŞKAN – TÜİK için söyledi, "Verileri güncelledi, biz de verileri oradan alıyoruz." dedi. Yani parametreleri oluştururken...

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Şöyle...

BAŞKAN – Yani bizim talebimiz bir an önce bu mevcut teşvik sisteminin gözden... Ha, eskiden teşvik yoktu, şimdi teşvik var, ona bir şey demiyoruz. Sadece bölgeden ibaret değil, onu da biliyoruz ama dediğim gibi, bu, yakın iller arasındaki dengesizliği ortadan kaldırmamız gerekiyor.

Buyurun Sayın Bakan.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Sayın Başkan, yasayı biz yaparız ya.

BAŞKAN – Yasayla alakası yok onun.

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Sayın Başkan, şöyle: 2011 yılında yapılmış olan SEGE çalışmasını biz revize ettik. 2016 sonu itibarıyla, şu anda çalışmamız bitti. Yayınlayacak durumdayız. Ama sizin bahsetmiş olduğunuz konu önemli.

BAŞKAN – Sayın Bakanım, 90 bin üniversite öğrencim var. Tabii ki ben de... İnternet üzerindeki bankacılıktaki kullanım yüksek olacak yani.

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Biz bu çerçevede de bir bakalım, gözden geçirelim.

Teşekkür ediyoruz.

BAŞKAN – Lütfen.

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Özellikle belirli bir "zone"u veya dar bölgeyi dikkate alan bir yaklaşım...

BAŞKAN – Üniversite bizi alıyor, götürüyor yani Sayın Bakanım, en temel sıkıntı o, bütün problem orada. 90 bin öğrenci var üniversitede.

Teşekkür ediyorum.

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Taşçı...

ERGÜN TAŞCI (Ordu) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, Plan Bütçe Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, Kalkınma Bakanlığımızın kıymetli bürokratları, basınımızın üyeleri; bütçemizin hayırlı olmasını diliyorum.

Birkaç hususu ben de bu bütçede paylaşmak istiyorum.

Öncelikle, Devlet Planlama Teşkilatımızın birikimini bünyesinde barındıran Kalkınma Bakanlığı ülkemizin ekonomik ve sosyal kalkınmasına yön veren, önemli bir rol üstlenen bir kuruluşumuz, Bakanlığımız. Hem ekonomi yönetiminde üstlendiği rol hem de sektörel ve bölgesel politikaların diğer bakanlıklarla birlikte şekillenmesinde üstlendiği görevler Bakanlığın kamu yönetimi içerisinde kritik bir konuma getiriyor. Bu kapsamda, görev ve sorumluluğu ağır olan bir bakanlığımızın bütçesini görüşüyoruz.

Bakanlığın üstlendiği bir başka fonksiyon ise yatırımlar. Gerek ulusal ölçekte gerekse bizlerin temsil ettiği iller için yerel ölçekte hayata geçirilen kamu yatırımları ülkemizin kalkınması için fiziki ve sosyal altyapının oluşumunda büyük önem arz etmektedir.

Sayın Bakanımızın konuşmasında değindiği gibi, merkezî yönetim bütçesinde kamu yatırımlarına ayrılan kaynağın artması ve son on beş yıllık dönemde yatırımların tamamlanma sürelerinde yaşanan ciddi düşüş bu bakımdan çok sevindiricidir.

AK PARTİ hükümetlerinin ulaştırmadan enerjiye, eğitimden sağlığa her alanda elde ettiği büyük başarıların ardında, özellikle bu yatırımların katkısı çok büyüktür. Dolayısıyla yatırımların bir bütün olarak koordine edilmesinde, projelerin takibi konusunda Bakanlığın yapmış olduğu çalışmalara teşekkür ediyoruz.

Bakanlığın bölgesel kalkınma amacıyla yaptığı çalışmaları da takip etmekteyiz. Kendi ilimden, Ordu ilinden örnek verdiğimde, DOKAP Bölge Kalkınma İdaresi ve diğer bölge kalkınma idareleri, diğer yandan 26 kalkınma ajansı hem bölgesel potansiyelin harekete geçirilmesinde hem de yerelde kurumsal kapasitenin gelişmesi için büyük katkı sağlamaktadır. DOKAP olarak baktığımızda, doğanın korunmasından bölgenin kalkınmasına, istihdamın artmasından yaşamsal standardın yükselmesine, göçün engellenmesine, bölgeler arasındaki sosyal, kültürel, ekonomik ve gelişmişlik düzeyi farklılıklarının giderilmesine kadar, bölge kültürel zenginliğinin korunmasına, turizm merkezlerinde doğaya saygılı sosyal yaşam alanının oluşmasına ve ekonomik büyüklüğün artmasına katkı sağlaması bakımından önemli bir enstrüman olarak çok önemli, fonksiyonel bir şekilde hizmet veren bir kuruluşumuzdur.

Şimdi, Karadeniz'deki bu idareye ve dolayısıyla çalışmalara ilişkin eksikliklerimizi, önerilerimizi bizatihi Başkanımıza da ayrıca bir dosya olarak sunacağız. Ancak olumlu tarafından baktığımızda, bölgesel anlamda öneri ve yapılması gerekenlerle ilgili, az önce ifade ettiğimiz gibi, hayvansal üretimden bitkisel üretimin çeşidine kadar ve de Turizm Master Planı çerçevesinde hizmetleri devam etmekte. Kabaca, öneri anlamında, bunların daha çok hizmete dönüşebilmesi için bütçe ve kurumsal kapasitenin artırılmasının çok önemli olduğunu burada altını çizerek ifade etmek isterim.

Evet, bu başarıların takdir edilmesi... Eleştirilmesi tabii ki beklenir ama bugün buradaki konuşmalardan bazı milletvekili arkadaşlarımızın özellikle gelir dağılımı ve yoksulluk üzerine eleştirileri dile getirildi. Bunların açıkçası biraz haksızlık da olduğunu düşünmekteyim çünkü bu 2002 yılından itibaren rakamlara baktığımızda, ülkede yaşanan refah artışının farklı gelir grupları arasında daha dengeli dağıldığını görmekteyiz. Bu hem resmî istatistiklerde ortaya çıkıyor hem de günlük hayatımızda bunu net biçimde görüyoruz. Adaleti ve kalkınmayı hedef olarak benimsemiş politikaları benimseyen bir partinin iktidardaki serüvenine baktığımızda bunun yansımaları, özellikle de son dönemde elde edilen ekonomik büyüme başarısının yoksul kesimlerle paylaşılması, yaşlı, dul, yetim, engelli gibi dezavantajlı kesimlere bu refah artışından pay verilmesi, sosyal yardım ve sosyal koruma harcamalarının artırılmasıdır.

Bu çalışmaları tebrik ve takdirle sunuyorum. Bakanlığımızla da özellikle kayda geçmesi açısından birkaç hususu öneri olarak paylaşmak isterim.

Geçen yıl, yine Kalkınma Bakanlığımızın bütçesinde de ifade etmiştim, özellikle insan kaynağımızın gelişmesi kritik bir alan ve gerek uygulanan programlar gerekse yatırımlarla bu alanın sürekli olarak desteklenmesi gerekli. Eğer küresel rekabet ortamında ülkemizin varlığını iddialı bir şekilde sürdürecekseniz mutlaka insan kaynağının gelişimi konusunda önemli sıçramalar yapmamız gerekiyor. Bu kapsamda, öğretmen niteliğinin artırılması anlamındaki proje ve uygulamaları önemli görüyorum. Diğer yandan, eğitimde teknoloji kullanımına dair uygulamaları daha etkin hâle getirmemiz ve eğitim içeriğinin gelişiminin daha fazla desteklenmesi gerektiğinin altını çizmek istiyorum.

Bir diğer önemli husus, AR-GE ve yenilik alanına ilişkin. Millî gelirimizden yaklaşık yüzde 1 civarında AR-GE'ye pay ayrılıyor ve bu pay son dönemde sürekli artış gösterdi. Bu paydaki artış elbette önemli, ancak özel sektör AR-GE harcamalarının daha da artırılması gerekli. Bunun için özellikle özel sektörün rekabetçiliğini artıracak alanların tespit edilmesi ve bu alanlarda özel sektörün AR-GE yatırımlarının teşviki konusunda adımların faydalı olacağı kanaatiyle Bakanlık bütçemizin hayırlı olmasını diliyorum, tekrar, emeği geçenlere teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Taşcı, teşekkür ediyorum.

Sayın Kalaycı, buyurun lütfen.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekili arkadaşlarım, kıymetli bürokratlar, değerli basın mensupları; hepinizi saygılarımla selamlıyorum.

Ben de öncelikle, ebediyete intikalinin 79'uncu yıl dönümünde Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü hürmet, minnet ve şükranla anıyorum. Atatürk ve tüm kurucu kahramanlarımıza, aziz şehitlerimize Cenab-ı Allah'tan rahmet niyaz ediyorum.

Sayın Bakanım, Sayın Başkanım ifade ettiği hususlara harfiyen katılıyorum, teşvik sistemiyle ilgili. Ben de aynı şeyi soracaktım yani yeni bir çalışmamız var mı, SEGE'yle ilgili bir çalışmamız var mı diye. Onunla ilgili bilgi de verdiniz ama ben konuyu biraz da -siz de çok yakından biliyorsunuz- kısa bir açarak söyleyeyim. Şimdi, birçok ilden büyük ilçelerim var benim, Konya'nın ama Konya 2'nci bölge olduğu için benim bu ilçelerim geri gidiyor. Örnek vereyim, Akşehir, Ereğli, Beyşehir gibi, hemen komşu il 3'üncü, 4'üncü bölge olunca yatırım alamıyor. Siz de çok iyi biliyorsunuz, Konya'nın 28 ilçesi var taşrada. Bu 28 ilçede il merkezinin sosyoekonomik gelişmişliğini yakalayan bir ilçe yok yani hatta sosyoekonomik gelişmişlik açısından 6'ncı bölgeden daha geri durumda olan ilçelerim var. Yani bunun teşvik sistemini bu şekilde dar bölge uyarlarken bunların da dikkate alınması gerektiğini düşünüyorum, haksızlık oluyor, ondan sonra... Dün Ekonomi Bakanımıza da söyledim, ben bir ilçemize gidince basın mikrofon dayıyor, "Bizim ilçe Niğde'ye bağlansın, Aksaray'a bağlansın. Siz ne diyorsunuz?" diye bana soruyor, hakikaten çok acı bir durum.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Niğde'den haberleri yok Mustafa Bey.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Yok, yok. Yani örnek veriyorum.

Şimdi, Sayın Bülent Kuşoğlu Bey de ifade etti, bu Sayıştay raporlarıyla ilgili ayrı bir gündem yapılması hususunu ben de destekliyorum çünkü çok önemli bulgular var, ayrı görüşmemiz lazım. Şimdi tek tek bulgulara girsem diğer söyleyeceklerime zaman kalmayacak.

Yine, Sayın Kuşoğlu bu KOP İdaresiyle ilgili "İlk sekiz aylık harcama neden düşük?" diye sordu. Herhâlde şey diye düşünüyorum ama ona da cevap verirsiniz, gelir, Maliyeden aktarma mı...

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Hak edişler, son aylarda...

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Tamam. Çok cüzi bir harcama görünüyor, dikkatimi çekti.

Sayın Bakanım, elimde bir tablo var, şimdi, bu tabloda Onuncu Kalkınma Planı ile son orta vadeli programın 2018 hedeflerini karşılaştırıyor; tabii, millî gelirden bir revizyon olduğu için millî gelir rakamlarını da yeni millî gelir serisine revize eden bir çalışma. Gayrisafî millî hasılaya bakıyoruz, ilk hâlinde 1 trilyon 286 milyar dolar iken yeni seriye göre bu 1 milyar 539 milyon dolar oluyor, 2018 OVP’de 923 milyar dolar yani yüzde 40 sapma var. Aynı şekilde kişi başına millî gelirden de aynı hesaplama göre yüzde 40 sapma var. İşsizliğe bakıyoruz, tabii, Onuncu Kalkınma Planında eski seriye göre yer alıyor, 7,2, onu da uyarladığımız zaman 6,4; orta vadeli programda 2018 için öngörülen 10,5, burada da sapma yüzde 64 düzeyinde. Aynı şekilde enflasyonda, baz alınan dolar kurunda yani yüzde 55, yüzde 89 sapmalar var. Buradan şuraya geleceğim: Yine, geçen seneki OVP ile bu seneki OVP’nin hedeflerini karşılaştırdığımız zaman da aynı yıl için öngörülen rakamlarda çok büyük farklılıklar olduğunu görüyoruz. Yani bunu millî gelirden görüyoruz, hadi millî gelir, yeni seriye göre hesaplama değişti, rakamlar büyüdü ama işsizlikte görüyoruz, enflasyonda görüyoruz. Hemen söyleyeyim, 2017 için bir önceki OVP’de yani geçen yıl açıklanan OVP’de enflasyon 6,5, şimdiki OVP’de 9,5. Ki bu da tutmayacak çünkü Merkez Bankası en son tahminini 9,8’e çıkardı, son açıklanan enflasyon rakamlarına baktığımız zaman, yurt içi ÜFE’ye baktığımız zaman bunun da tutmayacağı görülüyor. Yine, cari açıkla ilgili de aynı şekilde, millî gelire oranında 4,2’ye kadar hedefimiz 4,6 olarak değiştirmişiz 2017 gerçekleşme tahminini. Aynı şey bütçe dengesinde de... Yani şunu söyleyeceğim: Hedeflerdeki bu sapmalar yani kalkınma planı olsun, OVP olsun ortaya koyduğunuz hedeflerdeki sapmalar iç ve dış piyasadaki ekonomi aktörlerine olumsuz yansıyor. Yani zaten gerek bütçe görüşmeleri gerek plan süreçleri gerek OVP süreçleri kamuoyundan da pek ilgi görmüyor, heyecan vermiyor, umut vermiyor. Bu durumu öncelikle bir dikkatinize getirmek istedim.

İkincisi: Sayın Bakanım, tabii, biz yıllardır Milliyetçi Hareket Partisi olarak “Bir an önce yapısal reformları yapalım, gündemimize alalım.” diye sürekli dile getiriyoruz. Siz de öyle, sayın bakanlarımız da dile getiriyor, hatta ekonomiden sorumlu Başbakan Yardımcımıza onu ifade ettim, sunumunda aynı şeyler, işte, vergi reformlarını saymış, gelir vergisi, Vergi Usul Kanunu; dedim ki: “Siz Maliye Bakaniyken de sununuza bakalım, aynı şeyleri yine söylüyordunuz.” Yani bu vergi reformunu, ekonominin ihtiyacı olan alanlardaki reformları ne zaman gündemimize alacağız, ne zaman gerçekleştireceğiz? Bu konuda da bizim Milliyetçi Hareket Partisi olarak destek vereceğimizi ifade ettim Sayın Bakanım.

Türkiye olarak bir de büyüme rakamlarına baktığımız zaman dikkat çekici bir durum var, son yıllarda, son beş yıla baktığımız zaman, ekonomi büyüyor ama ekonomi büyüdükçe işsizlik artıyor, ilginçtir; kişi başına düşen millî gelir azalıyor. Rakamları da vereyim: Bakın, 2012’de işsizlik 8,4; 9’a çıkmış, 9,9; 10,3; 10,9; 2017’de tahmini beklentimiz 10,8. Kişi başına millî gelire baktığımız zaman 2013’te 12.480; 12.112; 11.019; 10.883 ve 2017 gerçekleşme tahmini 10.579. Bu da ilginç. Hani bunu söyleyince işte, istihdam boyutuyla cevap vereceğinizi tahmin ediyorum, “İstihdamda şu kadar artış var bu dönemlerde.” diyeceksiniz. Doğrudur ama siz de biliyorsunuz ki bir ülke ekonomisinin makroekonomik performansının değerlendirilmesinde öncelikle enflasyon, işsizlik, millî gelir, bütçe açığı, cari açık, bakılan şeyler bunlar. Bu açıdan da baktığımız zaman durum pek de iç açıcı değil. Zaten kırılğan beşli ekonomiler arasında artık sürekli durur hâle geldik yani kadrolu hâle geldik, diğer ülkelerde değişiklikler oluyor ama Türkiye kırılğan beşli arasında yer almaya devam ediyor.

Tabii, bununla ilgili risk alanları itibarıyla da baktığımız zaman mesela finans kesimi dışındaki firmaların borçları önemli bir risk alanı; 211 milyar dolar yanlış şey yapmadıysam. Yine, dış borcumuza baktığımız zaman, özel sektör ağırlıklı 302 milyar doları 432 milyar dolara çıkan bir dış borcumuz var. Yine, cari açık son iki yıl düşme eğilimindeyken tekrar son iki yılda artış 4,6 bekleniyor 2017 için. Yine, bütçe açığı, hani en sağlam yerimiz, en övünülebilecek göstergemiz derken orada da bu

sene katlama var, orada da millî gelire oranı 1,1'den 2'ye çıkıyor bu 2017 için. Bu konuları şunun için söylüyorum: Yani yapısal reformları ne olur artık gündeme alalım yani bir an önce bizim de bu konuda Hükûmete gerekli desteği vereceğimizi buradan ifade ediyorum.

Sayın Bakanım...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Bir dakika lütfen...

Buyurun Sayın Kalaycı.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Ülkemizdeki en önemli sorunlardan birisi de bölgeler arası gelişmişlik farkları. Bu konuda çalışmalar var mı? Var. Ama yeterli sonuç alınıyor mu? Kabaca bazı konuları ifade etmeye çalışacağım.

60'lı yıllardan bu tarafa bölgeler arası farkları azaltmak amacıyla proje, plan, programlar hazırlanıyor. Ayrıca bölge kalkınma idareleri kuruldu. 1989'da GAP Bölge Kalkınma İdaresi, 2011 yılında da işte KOP, DAP, DOKAP Bölge Kalkınma İdareleri kuruldu. Burada şunu ifade edeceğim Sayın Bakanım: Yani bu idareleri kurduk ama kurumsallaştırmadık ki daha önceki Hükûmetin eylem planında vardı, yıllık programda da tedbir olarak var. Diyorsunuz ki: "Bölge kalkınma idaresinin kurumsal yapısının iyileştirileceği..." İyileştirilecek. Gerçi burada aralık sonu demişsiniz, bir şey de kalmadı ama aralık sonuna kadar inşallah iyileştirirsiniz.

Yine, bu yönetim süreçlerinde personel yapısının geliştirilmesine dönük düzenlemeler yapılacağını vadediyorsunuz ama hiçbir şey yapılmadı. 64'üncü Hükûmet Programı'nda altı ay içinde yapılacak eylemler arasındaydı ama yapılmadı. Biz biliyoruz, kalkınma ajanslarında da aynı sorun var. Personel ücretleri arasında bile farklılıklar var yani bölge kalkınma idareleri, kalkınma ajansları arasında. Bir soru olarak da onu zaten soracağım. Yani bunları, bölge kalkınma idarelerini kurumsallaştırmamız lazım, personelin, çalışanların haklarını vermemiz lazım. Bu konuyu dikkatinize getirmek istedim.

Bu eylem planlarıyla bölge kalkınma idarelerine tahsis edilen, daha doğrusu, eylem planlarıyla bu bölgeler için öngörülen yatırımlar için ayrılan kaynaklara baktığımız zaman ilk 2008-2009 yıllarında bu İşsizlik Sigortası Fonu'na özelleştirme gelirlerinden ayrılan kaynaklarla GAP eylem planı için plan çıkarıldı. Daha sonra da 2015'te, 2014-2018 dönemini kapsayan KOP, DAP, DOKAP ve İkinci GAP Eylem Planı açıklandı. Baktığımız zaman, rakam olarak en düşük 9,9 milyar lirayla KOP bölgesi. Hâlbuki KOP bölgesindeki vilayet sayısı da arttı. Baştan Konya, Karaman, Aksaray, Niğde varken Nevşehir, Yozgat, Kırşehir ve Kırkkale de eklendi. Rakam artmadı. Ben bölgelere bu yılki tahsis edilen kaynaklara, ödeneklere baktım Sayın Bakanım, hep 4,6; 4 milyar düzeyindeyken, KOP bölgesindeki yine 2 milyar.

KALKINMA BAKANİ LÜTFİ ELVAN (Mersin) – İdareninkini artırdık.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Ha, idareninkini artırdınız. Orada şunu da ifade edeceğim: Tabii, idareye çok küçük rakamlar konuluyor ama o küçük rakamlarla da iyi işler beceriliyor. Hakikaten, özellikle yapıldığı yer anlamında büyük başarılar sağlıyor. Onu da burada açıkça ifade edeyim. O projeler mutlaka yapıldığı beldelere, köylere, mahallelere önemli katkı sunuyor.

Şunu biraz önce kısmen ifade ettim: Bu Konya örneği tüm illerimiz için geçerli Sayın Bakanım. Yani ilçelerimiz, beldelerimiz, köylerimiz boşalıyor. Hani bölgesel gelişmeden kasıt şu mudur: "Mahalledeki, beldedeki, köyedeki insanımız, pınlını pırtını topla, şehre göç." Çünkü yaşanan bu. 2007'dir adrese dayalı nüfus istatistiklerinin başladığı tarih, TÜİK'in, 2007'ye göre ne olmuş diye baktım ilçelerimizin durumuna. Hepsinin nüfusunda azalma var. Bir iki istisna var. Yüzde 30'un üzerinde

nüfusu düşen ilçelerim var. E, bu durumun genelde birçok il için de aynı olduğunu düşünüyorum. Yani bunu, geliştireceğimiz, alacağımız kararlarda üzerinde önemle durmamız gereken konu olarak size iletiyorum, yani teşvikle ilgili olsun, diğer kararla ilgili olsun.

Yine Büyükşehir Yasası, iddia edilenin aksine o da göçü hızlandırdı. Yani bir göçü önleme, insanımızı yaşadığı yerde bırakma konusunda bir katkısı olmadı ve demin de ifade ettim, Türkiye'nin en geri kalmış, en gelişmemiş yeri bana göre Toroslar Sayın Bakanım. Yani Toroslar boşalıyor. Biraz önce söylediğim, yüzde 30'un üzerinde nüfus azalışı olan yerler Toroslar bölgesindeki ilçelerimiz. Bunların dikkate alınması lazım. Yani bunun somut örneği de var. Herkes o kömür faciasından dolayı Recep amca'yı tanıdı, değil mi? O yırtık lastikli, "gislaved" lastikli Recep amca'yı tanıdı. Bu, o bölge insanının ekonomik, sosyal durumunu çok net olarak gösteriyor. Allah'a şükür, bizim bölgemizden hain çıkmaz. Devletine yine de "Allah devlete zeval vermesin." duasını eder, elindeki ekmeğini de isteseler verir.

BAŞKAN – Allah razı olsun.

Tamamlayalım mı, toparlayalım mı?

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Tamamlıyorum.

Bu Cazibe Merkezleri Programı'ndan hiç bahsetmediniz Sayın Bakanım. Tabii, Başbakanlık sorumlu bildiğim kadarıyla bundan ama bir koordinasyon... Çünkü aynı şeye hizmet ediyor neticede. Biz de destek verdik. Bizim de Milliyetçi Hareket Partisi olarak hazırladığımız programımız var. Hatta ondan da yararlanılmasını istedik uygulamada ama tıkanıp mı, kaynak sorunu mu yaşanıyor? Yani o konuda pek bilgi vermediniz. Ayrıca sizin bölgesel kalkınma idareleriyle ilgili ya da bu eylem planlarıyla ilgili çalışmalarınızla çakışıyor mu? Yani karar verilirken size soruluyor mu? Yani sizin etkiniz, koordinasyon konumunuz var mı? Merak ettim bilgi de vermeyince sunumunuzda. Varsa bilgi, ne kadar, ne yapıldı? Ne kadar projeye ne destek verildi? Kısaca o konuda da bilgi alalım.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Son bir şey söyleyeceğim Sayın Başkanım.

Herkes kabul ediyor özellikle ağır sanayi yatırımlarının Marmara Bölgesi'nde sıkıştığını. Artık bu yatırımları Konya gibi, Kayseri gibi, Mersin gibi, Ankara gibi, Erzurum gibi yani Anadolu'ya kaydırmamız gerekiyor. Bu konuda da alınacak kararlarda bunu gözetken bir yaklaşım içerisinde olmamız gerekiyor. Bu kapsamda da Konya ağır sanayi yatırımları açısından önemli özellikleri olan, avantajları olan bir ilimiz. Yine, Konya'mız çok istiyor Türk malı ilk millî otomobilimizin Konya'da yapılmasını. Bu konuda da Hükümeti Konya'mızda temsil eden biri olarak gördüğümüz için, bir hemşehri olarak gördüğümüz için ilk Türk malı otomobilin Konya'da yapılması konusunda mutlaka çabanız olacaktır. Bunu Konyalılar bekliyor, Konyalı olarak bekliyoruz. Siz çok iyi biliyorsunuz, Konya otomotiv sanayisinde önde gelen bir şehir, bir otomobilin her türlü parçasının üretildiği bir yer Konya. 5 babayığidimiz de herhâlde Konya'nın seçilmesinden memnuniyet duyar diye düşünüyorum.

Ben bütçelerimizin hayırlı olmasını diliyor, teşekkür ediyorum. Sabrımız için sağ olun Başkanım.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Kalaycı.

Sayın Turhan, buyurun.

İBRAHİM MUSTAFA TURHAN (İzmir) – Sayın Başkanım, Komisyonumuzun değerli üyeleri, Sayın Bakanım, kamu kurum ve kuruluşlarımızın kıymetli çalışanları, basınımızın değerli temsilcileri; hepimizi en içten duygularıyla saygıyla selamlıyorum.

Kalkınma Bakanlığının bence en önemli yönü hem on yıllık kalkınma planlarını hem orta vadeli programı hazırlıyor olması dolayısıyla aslında ekonomi yönetimindeki stratejik aklı temsil etmesidir. Stratejik akıl stratejik planlamayı gerektirir. Tabii, stratejik planlama için de en önemli belki unsurlardan bir tanesi, sağlıklı bir durum analizi yapmaktır. Sağlıklı bir durum analizi hem içinde bulunduğumuz döneme hem de önümüzdeki döneme ilişkin fırsatları ve tehditleri bizim önümüze serer.

Bildiğiniz gibi, küresel sistem son yirmi yıl içerisinde belki de geçmiş tarihle karşılaştırıldığı zaman akıllara durgunluk verecek ölçüde büyük bir değişim ve dönüşüm geçiriyor. Şöyle yirmi yıl öncesiyle bugünü karşılaştırdığımız zaman, sadece millî gelir sıralamasında dünyanın en büyük ekonomilerinin radikal bir şekilde değişmesi değil aynı zamanda tartışmaları, belki de iktisat kuramını bile derinden etkileyecek parasal genişleme gibi, merkez bankalarının rolü ve işlevi gibi, küresel gelir dağılımındaki çarpıcı değişimler gibi olguları hep birlikte yaşadık. Ve tabii ki bu kadar kısa süre içerisinde küresel ekonomi politikası bu kadar derinden etkileyen gelişmelerin yaşanması belki de ekonomi politik fay hatları üzerinde olması gerekenden ya da dünya sisteminin taşıyabileceğinden fazla bir gerilim oluşturdu. Bu bakımdan, içinde bulunduğumuz dönemin ne yazık ki Birinci Dünya Savaşı öncesi dönemle çarpıcı benzerlikler içerdiğini dikkate almamız gerekiyor diye düşünüyorum. Hatırlanacağı gibi, 1870’te başlayan ve dünya tarihine “Belle Époque” diye geçen o küreselleşme dönemi beraberinde demokratikleşme, hukukun üstünlüğü, kuvvetler ayrılığı ve insan hakları gibi kavramların da dünya siyaseti tarafından içselleştirildiği bir çağı getirmişti. Ancak bu parlak dönemden, bu altın çağın hemen arkasından ülkeler arasında yaşanan buna benzer, bugün yaşadıklarımıza benzer ekonomi politik değişimler ve küresel güç dengelerindeki fay hatlarının aşırı derecede gerilmesine bağlı olarak korumacılığın, içe kapanmanın, çatışmacı milliyetçilik söyleminin yükselmesini, bölgesel iş birlikleri yerine dış ticarete düşmanca rekabetin ve bütün bunları belki de güçlendirici ve bunlarla hep birlikte yürüyen bir eğilim olarak da popülist politikaların yükseldiğini gözlemledik. Ne yazık ki şu an içinde yaşadığımız dönemde de bütün dünyada, en gelişmiş ülkeler de dâhil olmak üzere, insan hakları kavramının, demokrasi kavramının en kökleştiğini düşündüğümüz bölgelerde de bu gelişmelerin yaşandığını görüyoruz. Dolayısıyla önümüzdeki dönemde bizi gerçekten zor günlerin beklediğini söylemek yanlış olmaz. Tıpkı Birinci Dünya Savaşı öncesi dönemde yaşadığımız gibi devletler, güvenliklerinin ve varlıklarının tehdit altında olduğunu; toplumlar, millî beraberliklerinin ve refahlarının tehdit altında olduğunu algılayarak gerçekten hem siyasette hem ekonomide akıl almaz bir değişim ve dönüşüm yaşadılar. Oysa daha 18’inci yüzyılın başında John Locke’un, Montesquieu’nun kuvvetler ayrılığını çok açık bir şekilde kuramlaştırmasına rağmen, insan hakları kavramının ta 1776’dan itibaren hem kuramsal hem uygulamalı olarak dünya siyasetinde yerini almasına rağmen, hukukun üstünlüğünün genel kabul gören bir prensip olmasını ve bu yönüyle bizim 1876 Anayasamızda da yerini almasına rağmen demokratik siyasetin bu ilkeleri yaşanan ekonomik politik sarsıntının neticesinde önemini kaybetti ve ihmal edilebilir olarak algılandı. Ve bunun neticesinde ekonomi politikaları olgusal gerçeklik yerine kurgusal gerçekliğin, bilgiye dayalı karar alma süreci yerine dogmatik kanaatlere dayalı karar alma sürecinin, rasyonel akıl yerine toplumsal histerilerin, sanrıların egemen olduğu bir alanda, bir iklimde gerçekleşmeye başladı. Ve tabii ki bu ortamın ilk ve en zavallı kurbanı da piyasa ekonomisi oldu. AK PARTİ kurulduğu günden itibaren hem kuruluş bildirgesinde hem bütün seçim beyannamelerinde, kurduğu bütün hükümet programlarında piyasa ekonomisinin önemini vurgulamıştır. Dolayısıyla önümüzdeki dönemde maalesef bizi bekleyen bu zorluklar içerisinde hazırlayacağımız hem kalkınma planlarında hem orta vadeli programlarda da bu temel ilkedden vazgeçmemek bizim için son derece önemlidir. Çünkü ancak bu yolla geçmişte sanayi

devriminde, bilgi devriminde yaşananla kıyaslanmayacak ölçüde büyük bir paradigmatik değişimin bizi beklediği, kuantum bilgisayarların ve yapay zekânın şekillendireceği gelecekte ekonomimiz ve ekonomik refahtan istifade edecek toplumumuz ayakta kalmayı başarabilecektir.

Sayın Başkanım, hoşgörünüze sığınarak bugünün anlamıyla ilgili birkaç kelime söyleyerek sözlerimi tamamlamak istiyorum. Sanayi Devrimi'nin arkasından, hepimizin bildiği gibi, Batı toplumları, Batı devletleri elde ettikleri teknolojik güçle dünya siyasetindeki güç dengesini kendi dışındaki toplumlar aleyhine -bu arada tabii bizim de aleyhimize- ve geri dönülmez bir şekilde değiştirdiler ve bundan tabii ki hepimiz çok olumsuz etkilendik. Bu durumu tespit eden o dönemin 19'uncu yüzyıl başındaki siyasi elit de bir modernleşme projesi başlattı ama ne yazık ki Birinci Dünya Savaşı bu projenin ciddi bir şekilde akamete uğramasına yol açtı. İşte böyle bir dönemde Mustafa Kemal Atatürk gerek İstiklal Savaşı'mıza liderlik eden ve bu yönüyle -her iki dedesi de İstiklal Savaşı gazisi olan bir torun olarak söylüyorum- ortak değerimiz olarak kabul etmeyi istediğimiz bir millî kahraman, aynı zamanda da az evvel bahsettiğim bu modernleşme serüvenini cumhuriyetin ilanı ile bir üst seviyeye taşıyan ve gerçekten de belki bu yönüyle devleti yok olmaktan kurtaran bir ortak değerimiz. Dolayısıyla da tarihsel bir kişilik olarak saygıyla anıyoruz ve saygıyla anılmayı da doğrusu hak ediyor. Ancak Atatürk'ü bu tarihsel kimliğinin ötesinde tarihüstü bir varlık, hele hele de ideolojik siyasetin bir öznesi hâline getirmek, tarihsel dönemselliği içerisinde geçerliliği tartışılabilir olan bir toplum mühendisliği projesini onun adını kullanarak bugün de dayatmaya çalışmak Atatürk'e yapılacak en büyük yanlışlık, en büyük haksızlık olur diye düşünüyorum. Peki, bu bahsettiğim acaba sanal bir korku mu, gerçekten bir irrasyonel endişe mi? Ben 1980 12 Eylül dönemini gayet iyi hatırlıyorum. O dönemde darbeci zihniyetin Atatürk adına farklı etnik kökenden, farklı yaşam tarzı tercihine sahip olan insanlara ya da ne ezilen ne ezen hakça bir düzen arayışı içerisinde Türkiye'ye farklı kurtuluş reçetesi üretmek isteyen insanlara nasıl zulmettiklerini gerçekten iyi hatırlıyorum. Keza, 28 Şubat döneminde yine Atatürk adına insanlara nasıl eziyetler edildiğini de herhâlde hepimiz hatırlıyoruz. Dolayısıyla Atatürk'ü ideolojik siyasetin, endoktrinasyonun, toplum mühendisliğinin ve dogmatizmin bir öznesi değil, gerçekten, bugünlerde çok ihtiyaç duyduğumuzu düşündüğüm milletçe beraberliğin nesnesi olabilecek tarihsel bir şahsiyet olarak algılasak herhâlde herkes açısından daha doğru bir adım atmış oluruz diye düşünüyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

İBRAHİM MUSTAFA TURHAN (İzmir) – Bütçemizin hayırlı olmasını diliyor, çalışmalarınızda başarılar diliyor, Komisyonumuzu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Turhan.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Tebrik ediyorum arkadaşım.

BİHLUN TAMAYLIGİL (İstanbul) – Bravo.

BAŞKAN – Sayın Karabiyik...

LALE KARABIYIK (Bursa) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan hem görevinizin hem bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum.

Bu arada, konuşmacı arkadaşımızı da konuşmasından dolayı kutluyorum, teşekkür ediyorum.

Bugün Ulu Önder'imizin aramızdan ayrılışının 79'uncu yıl dönümü. Onu özlem ve minnetle anıyoruz. Lütfen, bazı şeyleri de hatırlatmak istiyorum, az önce de benzeri bir konuşma yapıldı. "Kalkınma" deyince aklımıza Mustafa Kemal Atatürk geliyor, İktisat Kongresi geliyor, ekonomik bağımsızlığımızı nasıl kazandığımız geliyor. Ekonomide ilerleme ve devrimler Atatürk ve cumhuriyet

sayesinde oldu, biz elimizde hazır bulduk aslında. Diğer ülkeler gibi ayrıca bir bedel de ödemedik ve bunun kıymetini de tam olarak bilmemiz gerekiyor. Toplum olarak devrimlerin, demokrasinin, laikliğin de değerini çok iyi bilmemiz gerekiyor.

Mustafa Kemal Atatürk sadece bir Kurtuluş Savaşı mücadelesi yapmadı. Cumhuriyet ile sadece bir kurtuluş mücadelesi yapılmadı, aynı zamanda ekonomik bağımsızlığımızı sağlandı; çağdaşlaşma var içinde, halkın iradesi var, inanç özgürlüğü ve laiklik var. Atatürk önce Osmanlı'nın son dönemindeki harap olmuş ve dışarıya tutsak ekonomiyi tam bağımsız bir ekonomiye dönüştürme çabasını verdi. Açık ve şeffaf devleti sağladı. Ulusal çıkarları önceleyen ekonomik ilişkiler kurulmasını sağladı. Ticaret konusunda Mustafa Kemal Atatürk'ün şöyle bir ifadesi var, diyor ki: "Memleketi zengin yapacak olanın, ithalattan ziyade ihracat olduğunu bilelim." Yine şöyle bir sözü var, diyor ki: "Ekonomi her şeydir; milletlerin, devletlerin yükseliş ve çöküş nedenleri iyice araştırılacak olursa, bunun en başta ekonomik nedenlere dayandığı görülür. Asrımız iktisat asrıdır. Kalkınmamızın, ilerlememizin temel şartı iktisadi hayatı canlandırma"dır." Ve şunu biliyoruz ki: Cumhuriyetin ilk dönemlerinde çok önemli bir mücadele verildi ve ilk yıllardaki büyüme son derece yüksek ve o dönemler için çok kıymetli. Bakın, 1923 ve 1938 yılları arasındaki o on altı yıllık dönemde, on altı yılın altı yılında bütçe açığı var ama on yılında bütçe fazlası var, 1930'dan sonra hep cari fazla verilmiş ve bu değerler çok kıymetli çünkü bir kurtuluş mücadelesi veren ülkede sağlanan ekonomik başarılarıdır bunlar. Yine, özlem ve minnetle anıyorum.

Şimdi, günümüze geldiğimizde, Sayın Bakan, şu anda en önemli sorunumuzun kırılganlığımızı olduğunu düşünüyorum yani kırılganlığımız gerçekten had safhada, en önemli sorunlarımızdan bir tanesi. Bugün, yine şöyle bir bilgi var: S&P yeni kırılgan beş ülke raporunu açıkladı. Geçen yıl beş ülke içerisinde bulunan –biz gene vardık- dört ülke o listeden çıktı, yeni ülkeler geldi ama biz hâlen gene o beş ülkenin içindeyiz, biz yerimizde, orada kalmaya devam ediyoruz. Tabii, bunun sebepleri olarak da cari işlemler açığı ve tasarruf oranı düşüklüğü, yetersizliği de ifade ediliyor ama sadece bunlar değil. Yani siyasi, sosyal, hukuki göstergeler de aslında bu sonuç üzerinde etkili; enflasyon, bütçe açıkları, bunlar da etkili.

Mesela, dün de bu konuyu konuştuk Ekonomi Bakanlığında, bazı şeyler kalıcı reformlar değil, geçici çözümler, gün kurtarma anlayışında olan şeyler. Mesela, bir büyüme gördük çünkü KDV, ÖTV indirimi vardı, sanayi üretimine yansımıştı, büyümeye yansımaları doğaldı ama bir taraftan da gitti, bütçedeki dengeleri bozdu. Yani tabii, buradaki büyüme memnun etti bizi ama bir taraftan bir dengeyi bozup bir taraftan da sürdürülebilir olmadığını gördük çünkü oradaki kapasite kullanım oranları bile bunun sürdürülebilir olmadığını gösteriyordu. Yani demek istiyorum ki: Aslında, gerçekleri kabul etmemiz lazım yani bazı olumsuz verileri görüp pembe bir gözlükle bakmadan ve vatandaşa da böyle göstermeden doğru çözümler üretmeye çalışmamız lazım. Başarısızlıkları görmek aslında başarının temellerinden bir tanesidir, bundan çekinmememiz lazım. Doğru çözümlere ancak böyle ulaşılır yani bazı şeyleri kabul ederek.

Sayın Bakan, dün ifade ettim, bugün çok kısa geçeceğim ama sizin alanınızla da ilgili olduğu için... Tabii, cari açık bizim önümüzde önemli bir engel, kırılganlığı artıran bir nokta ama biz maalesef cari açığı kapatmak ya da küçültmek yolunda bir politika üretmiyoruz çünkü biz şunu kabullenmişiz: Sürdürülebilir olduğu sürece sorun yoktur. Ama bu sürdürülebilirliğin bir maliyeti var –hep bunu söylüyorum ama- her ne kadar "IMF'e borçlanmıyoruz." diye vatandaş biliyor ama bu sürdürülebilirliğin çok pahalı bir borçlanma maliyeti var ve bu kalkınma üzerindeki en önemli olumsuz etkenlerden bir tanesi. Biz çok pahalıya borç ödüyoruz çünkü iç tasarruf oranımız gerçekten o kadar azalmış ki bakın, şu anda 2,1 trilyon tasarruf var diye biliyoruz. 2016 yılında tasarruf sahiplerinin oranı yüzde 16,7

iken 2017’de 13,8’e inmiş, ki bunun içerisinde şu anda artık konut yatırımları da, konut alımları da yer alıyor. Ama konut alımı farklı bir şey yani yatırım ve tasarruf ayrı şeylerdir. İşte, tabii, bu oranın millî gelire göre negatif olması bizim yatırımlarda ve kalkınmada dışa bağımlı olmamız gerçeğini değiştirmiyor. Bu nedenle de dışa bağımlı ve özellikle sıcak paraya... Çünkü doğrudan yabancı yatırım nazlı geliyor, çünkü risk görüyor, çünkü risk primi yüksek ama sıcak para daha rahat fakat kazandığı bedel karşılığında oran yükselse daha rahat geldiği için de çok ağır bedeller ödüyoruz ve sürekli borcu borçla kapatma mantığıyla da bu şekilde gidiyoruz ve bunun doğru olmadığını düşünüyorum.

Başka bir nokta Sayın Bakan: Kalkınma ajansları denetlenmiyor. Şimdi, aslında şöyle bir şey var, bunu biliyoruz yani kanunlarda iç ve dış denetim öngörülmüş ama geçen yıl Sayıştay “Denetleme hakkımız var.” diyerek bir denetim raporu hazırlamıştı ve 26 rapor gelmişti yani 26 ayrı rapor gelmişti bu birimlerle ilgili; bu yıl gelmedi. Sadece gelen tek bir değerlendirme raporu var –incelerseniz- o da bizim KAYS dediğimiz, işte, bilgisayar üzerinden yapılmış, internet üzerinden yapılmış bir değerlendirme raporudur. Ama burada önemli olanın şu olduğunu düşünüyorum: Mesela, kalkınma ajansları yöntemiyle sivil toplum kuruluşlarına ve belediyelere kaynak aktarılıyor ama hakediş mekanizması burada yok. Şimdi, Sayıştay bunu yazabiliyor mu, yazamıyor mu, yoksa kenarından böyle biraz dolaşarak mı yazıyor; mesela, bu çok önemli. Burada şeffaflığın olması gerekiyor yani Sayıştay denetiminin burada yapılması gerekiyor. Geçen seneye göre yapılmış ve böyle, çok özet olarak geçilmiş bir değerlendirme raporu var sadece, geçen seferki gibi 26 biriminki bize gelmiş değil.

Sayın Bakan, bir konuşmanızda şöyle ifade etmişsiniz, diyorsunuz ki: “Eğitimden sağlığa, sanayiden tarıma her alanda on beş yılda Türkiye inanılmaz bir yere geldi.” Şimdi, eğitimde geldiğimiz noktayı geçen gün Sayın Bakanla tartıştık. Tabii, kalkınmayı sadece siz sağlayamazsınız yani bu, Millî Eğitim Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı yani bunlar bir yapının temel taşları, biri olmazsa öteki olmaz, birbirini olumsuz etkiler. Şimdi, böyle bir millî eğitim politikasıyla, böyle sürekli değişen bir sistemle siyasetin içine girdiği bir eğitim sistemi şekillendirme yöntemiyle, gelecek nesilleri ideolojik olarak şekillendirme hedefiyle yani gelecekteki kalkınmayı sağlayacak beyinleri nasıl yetiştireceğiz? Bu çok önemli bir sorun. Yani bir sınav değişikliği yapılıyor, daha nasıl yapıldığının, nasıl işleyeceğinin bile bilgilerini alamadık çünkü daha çalışılmamış üzerinde. Sürekli bir yapboz tahtası ve birkaç vakıfa teslim edilen öğrencilerimiz, çocuklarımız.

Sadece Millî Eğitim Bakanlığının değil, Bakanlığınızın da SODES kapsamında Ensar Vakfına tam yetki verdiğini biliyoruz.

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Nasıl bir yetki vermişiz?

LALE KARABIYIK (Bursa) – Yani şöyle: Dezavantajlı bölgelerin beşerî sermayesinin güçlendirilme ve toplumsal bütünleşme sürecine destek olmak amacıyla oluşturulan sosyal destek...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Karabıyık, bir dakika lütfen.

LALE KARABIYIK (Bursa) – SODES kapsamında bir protokol imzalanıyor. Mesela Niğde’deki tüm imam-hatip okullarında kuşaktan kuşağa değerler eğitimi gibi yani bazı başka illerde de var. Yani şunu anlamakta...

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Sivil toplum kuruluşu teklif ediyor.

LALE KARABIYIK (Bursa) – Olabilir Sayın Bakan ama bu ara o kadar çok duyuyoruz ki: Millî Eğitim Bakanlığı Ensarla... Yani ne kadar her derde devaymış bu Ensar Vakfı, ben hakikaten hayret ediyorum. Her yerde Ensar Vakfıyla bir protokol imzalanıyor ve öğrencilerimizin, çocuklarımızın geleceği emanet ediliyor. Sanırım, biraz şeyden dolayı da oluyor yani sadece örgün değil, biraz daha

yaygın eğitimi sağlamak amacı da var. Ama işte gelecek şekillendirilirken siyaset karıştığı zaman işin içine, maalesef, kalkınma çok doğru gitmiyor. Bilimin, inovasyonun ve nitelikli eğitimin giderek hayati hâle geldiği bu dünyada, hani zeki ve yetenekli çocuklarımızı keşfetmek, eğitmek, kamuya, özel sektöre, ülke yönetimine katmamız önceliğimiz olmalı diye düşünüyorum Sayın Bakan.

Sürem benim doldu mu acaba?

BAŞKAN – Doldu, ek süre verdim.

LALE KARABIYIK (Bursa) – Doldu.

Peki o zaman, yine, sorularda ben devam ederim.

Teşekkür ederim ek süre verdiğiniz için.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum. Çok sağ olun.

Sayın Çaturoğlu, buyurun.

FARUK ÇATUROĞLU (Zonguldak) – Sayın Bakanım, Değerli Başkanım, kıymetli hazırım; öncelikle hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Kalkınma, genel anlamda bir ülkenin ekonomik, sosyal ve kültürel alanda ilerlemesini, kurumsal kapasitesinin güçlenmesini, insan kaynakları niteliğinin artmasını, çevreye duyarlılığın gelişmesini ve bireysel refahın yükselmesini ifade eden çok boyutlu ve kapsamlı bir kavramdır. Gelişme, ekonomik büyüme, gelir dağılımı, eğitim düzeyi, sağlık hizmetleri, beslenme düzeyi, iletişim ve kadının statüsü gibi kapsadığı unsurlar nedeniyle de çok boyutlu bir olgudur.

Bakanlıkça çalışılan Sosyal ve Ekonomik Gelişmişlik Endeksi 2011 çalışması, 2012 yılında uygulamaya konulan yeni teşvik sisteminin mekânsal boyutuna temel oluşturmuştur. Yeni teşvik sisteminde yer alan bölgesel teşvik uygulamaları, SEGE-2011 çalışması kapsamında üretilen il sıralamalarını esas almaktadır. Burada teşvik sistemi genel, bölgesel ve büyük ölçekli ve stratejik yatırımların teşvik uygulamalarından oluşmaktadır.

Bölgesel teşvik uygulamalarının temel hedefi, illerin üretim ve ihracat potansiyellerini artırmak suretiyle iller arasındaki gelişmişlik farkını en aza indirmektir, amacı budur. Bu hedef doğrultusunda Türkiye’deki tüm iller, Kalkınma Bakanlığının 2011 yılında yapmış olduğu Sosyoekonomik Gelişmişlik Endeksi çalışması çerçevesinde, ekonomik ve sosyal gelişmişlik düzeylerine göre aşağıda gösterildiği gibi 6 farklı bölgeye ayrılmıştır. Tabii, burada, kitapta böyle yazıyor ama ancak uygulamanın sonuçlarına baktığımız zaman, cari teşvik sisteminin eksikleri ve mahzurları var. Benden önceki arkadaşlar da buna değindi.

Zonguldak ilimiz açısından baktığımız zaman, ilimizin 3’üncü bölgede olması öngörülmüş, 2012 yılından beri de bu şekilde uygulanmış. Teşvik uygulamaktan maksat, o ilin yetersiz olan sosyoekonomik göstergelerini daha iyi noktalara getirmek kabaca söylediğimiz zaman. Peki, ne olmuş Zonguldak’a? Önemli parametrelerden biri olan nüfus projeksiyonuna baktığımız zaman göç hızlanmış, nüfus 600 binin altına düşmüş. Böyle giderse 2023 yılı nüfus projeksiyonu 539 bin olarak tahmin edilmiş.

Göçün nedenleri araştırıldığında, birinci sırada yaşam şartlarının kötü olması, ikinci olarak gelir yetersizliği, üçüncü olarak iş bulmanın zorluğu, dördüncü olarak şehrin pahalı oluşu, altıncı olarak iklim koşulları ve çevre kirliliği gibi liste böyle uzayıp gidiyor. Bu araştırmanın sonucundan çıkarmamız gereken: Şehrin sosyoekonomik açıdan yetersiz olduğu ortaya çıkıyor. Buna rağmen teşvik sisteminin mekânsal boyutuna temel teşkil eden SEGE endeksleri bunu gerçek durumdan çok farklı gösterebiliyor. Çünkü endeksi etkileyen bu temel parametrelerin dışında birçok farklı parametre mevcut.

İstihdam göstergelerine baktığımız zaman da, buna ölçü olabilecek aktif çalışanların toplam nüfusa oranı yüzde olarak yıllar itibarıyla sürekli aşağıya doğru düşmüş. Eğitim göstergeleri, mali göstergeler, tasarruf göstergeleri de aşağıya düşmüş ama maalesef bir şey yükselmiş; o da kişi başına borçlardaki takipte Türkiye birincisi olmuşuz 2015 yılında. Yani kısaca, Zonguldak'ta uygulanan il bazlı bölgesel teşvik sistemi başarılı olmamış. Buradan anlaşılması gereken hadise bu.

Avrupa Birliği müktesebatı gereği kömüre ve çeliğe de teşvik uygulanamadığı için, bu da ayrı bir handikap oluşturmuş.

Şimdi, tabii, burada ne yapmamız lazım? Ürün bazlı, sektör bazlı, ilçe bazlı teşviklere geçilmesi gerekiyor. Bir ara, 1990'lı yıllarda ilçe bazlı teşvikler uygulanmıştı çünkü ilin içerisinde de ilçeler arasında farklılıklar var ve benim ilçemde o zaman büyük bir yatırım yapılmıştı. Ve o yapıldığı yatırımla kaldı, ondan sonra da herhangi büyük bir yatırım yapılmadı.

Şimdi, her bölgede olduğu gibi ilimizde de öne çıkan sektörler, ürünler ve projeler var. Teşvik sistemini buna göre revize etmemiz lazım. Yani sadece SEGE endeksi göstergelerine bakarak bunu teşkil ettirmek sonuçları itibarıyla doğru bir yere bizi ulaştırmamış, ulaştırmıyor. Genel teşvikler artık istenen sonucu vermiyor. Burada, tabii, sözü edildiği için değinmek istiyorum, yerli otomobile sağlanacak olan teşviklerin gerekli olduğunu, hatta bunun havacılık, savunma, uzay, yapay zekâ vesaire gibi yüksek teknoloji geliştiren bütün alanlarda gelişmesi gerektiği kanaatindeyim çünkü önümüzde bir Kore örneği var. Kore teknoloji şirketlerine vermiş olduğu desteklerden dolayı şu anda 100 tane büyük firma içerisinde Kore'nin 10 tane dünya çapında firması var.

Peki, biz bu durumda kendi ilimiz için ne yapabiliriz? Bundan önceki bütçe sunumlarında da bahsettim, yine bahsedeceğim. Bu Zonguldak'ın başına gelen sorun yani kömürün ve çeliğin katma değerinin azalması dünyada tek örnek değil, bunun bir sürü örneği var. Ama en önemli örneği de bizim Zonguldak'ımıza benzeyen, bu havzaya benzeyen Almanya'daki Nordrhein Westfalen eyaletidir, kısaca Ruhr havzası olarak bilinmekte. Burada bir proje üretilmiş. Bu projeye bölgenin ekonomik faaliyetleri sadece kömür ve çeliğe bağlı olmaktan çıkarılmış... Zonguldak'ımız şu anda bu durumda, Erdemirin özelleşmesi, kömür madenlerindeki istihdam ve üretimin sürekli azalması ve zararın artması büyük bir problem olarak karşımıza çıkmıştır. Ama hâlâ bu iki sektör yani kömür ve çelik sektörü Zonguldak'ın can damarıdır. Ruhr havzasında ekonomik faaliyetler çeşitlendirilmiş, lojistik merkezler, teknoparklar, büyük alışveriş merkezleri kurulmuş, eğitime büyük önem verilmiş, neredeyse her ilçeye müstakil üniversiteler kurulmuştur, turizm teşvik edilmiş ve yatırım yapacaklara bedava arazi, hibe veya düşük faizli krediler tahsis edilmiş. Bunun sonucunda bölgenin ekonomisi yeniden eski hâline gelmiş, hatta daha da iyi duruma gelmiştir. Şimdilerde ise sosyoekonomik dönüşümünü sağlayan bölgede kültürel ve kentsel dönüşüm başlatılmış ve hâlen devam etmektedir. Almanya'nın en büyük 10 şirketinden 3 tanesi bu eyalettedir, isimlerini saymaya gerek yok onlar da var burada gerçi de.

Bir tabir var: "Amerika'yı yeniden keşfetmeye gerek yok." Bizim de bu örneği tıpatıp almamıza gerek yok, bunu kendimize uyarlayarak Zonguldak havzamızla ilgili de bu çalışmayı yapabiliriz. Çünkü Zonguldak ve havzasında sıkıntı var. Komisyonumuzdan kısa bir süre önce 58'inci madde olarak geçen ve şu anda Genel Kurulda görüşülmekte olan torba yasanın 51'inci maddesiyle kömür madencilğinde istihdam ve üretim artışına yol açacak bir değişiklik yapılmak istenmiş ancak bu bölgede çok olumsuz bir şekilde karşılanmış. Neden? Çünkü insanlar korkuyorlar. Çünkü insanlara verdiğimiz bir seçenek yok. Sadece kömüre ve çeliğe bağımlı olarak yaşamaya alışmışlar. Oysa bizim onlara güven vermemiz lazım ve onlara Almanların Ruhr havzasında yaptığı gibi seçenekler sunmamız lazım. Bunu başardığımız zaman buradaki sıkıntının da giderileceğine canıgönülden inanmaktayız.

Burada, tabii, sadece işi Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına bırakmamamız lazım, bunun içerisinde Kalkınma Bakanlığımızın mutlaka olması lazım, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığımız, Ekonomi Bakanlığımızın da içinde bulunduğu bir projeyi burada uygulayabiliriz. Bunu düşünmek, hatta düşünmekten ziyade behemehal uygulamak zorundayız. Bu projeyi yapar ve uygularsak cumhuriyetin ilk ağır sanayi şehri olan ve yer altı madenlerinde binlerce şehit veren Zonguldak bölgemize de ahde vefamızı Cumhuriyet Hükümeti olarak ödemiş oluruz.

Sözün burasında, benden önce söz alan arkadaşlarımızın GAP, DAP, KOP, DOKAP gibi bölgesel kalkınma idarelerinin illerine ve bölgelerine yaptıkları katkılardan dolayı teşekkür ettiklerine şahit oldum. Bu idareler bölgeler arasındaki gelişmişlik ve sosyoekonomik farklılıkları gidermek için kurulmuş idarelerdir. Özelleşen Erdemiri ve sürekli zarar eden TTK'yı bölgesel denklemden çıkardığımızda, ilimizin ve bölgemizin, bölgesel kalkınma idareleri kurulan illerden ve bölgelerden hiç farkının olmadığı apaçıkça görülecektir. Buraya içerisinde "eski Zonguldak" dediğimiz Bartın ve Karabük gibi illeri de alarak bir Batı Karadeniz bölgesel kalkınma idaresinin kurulmasını talep ettik. Yine diyoruz ki BAKAP'ın kurulması elzemdir, öncelikli talebimizdir. Bölge insanının, bölgedeki bütün faktörlerin talebidir.

Yukarıda bahsettiğimiz gibi havza bazlı kalkınma projesinin kurulduğu takdirde, bu demin bahsettiğimiz Zonguldak havza projesinin...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

(Oturma Başkanlığına Başkan Vekili Mehmet Şükrü Erdiç geçti)

BAŞKAN – Sayın Çaturoğlu, tamamlamanız için iki dakika ek süre veriyorum.

Buyurun.

FARUK ÇATUROĞLU (Zonguldak) – Evet, ben kısaca bunları arz etmek istiyorum, üzerine bastıra bastıra bunları söylemek istiyorum. Yani bizim Zonguldak ve havzasında mutlaka insanlara alternatif verecek, sunacak birtakım çözümlere ihtiyacımız var, ortaya bir proje koymamız lazım. Bunun önemini -bu üçüncü bütçe, dördüncü bütçe- her seferinde de söylüyorum, artık sonuç almak istiyoruz.

Son olarak Sayın Bakanım, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Karadeniz Ereğli kampüsünün önemine binaen -her seferinde söylüyorum- 2017 ek projesine veya 2018 yılı yatırım programına mutlaka alınması gerektiğini tekrar ifade etmek istiyorum çünkü bizim sunacağımız çeşitliliklerden bir tanesi de eğitim ve üniversite noktasındaki çeşitlendirmeden geçiyor. Bu bizim için çok önemli bir proje. Ereğli, Alaplı'yla birlikte düşünüldüğü zaman 250 bin nüfusa hitap eden bir yer. Fakülteler var, yüksekokullar var; dağınık dağınık bir yerlerde duruyor. Avan projesi yapılmış durumda. Şu anda bunu sizinle de önemine binaen paylaşıyorum, lütfen dikkate alınmasını talep ediyorum.

Sayın Bakanım, bu vesileyle, Bakanlığımızın 2018 yılı bütçesinin hayırlara vesile olmasını Cenab-ı Allah'tan niyaz ediyor, şahsınızda tüm Bakanlık çalışanlarımıza başarılar diliyor, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Sayın Çaturoğlu.

Sayın Böke, buyurun.

SELİN SAYEK BÖKE (İzmir) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii, bugün konuşmaya başlamadan önce Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü anmadan olmaz 79'uncu ölüm yılı dönümünde. Bunu özellikle bu cumhuriyetin eşit yurttaşlı kıldığı kadınlardan biri olarak, bunu özellikle bilimsel akla verdiği değeri yarınlara taşımayı dert edinmiş bir bilim insanı olarak yapıyorum.

Yani Atatürk'ü anmak sadece Anıtkabir ziyaretleriyle olmaz, onun ortaya koyduğu devrimsel değerleri yaşatmakla ve o devrimsel değerlerin esasında Türkiye kalkınmasının da temelini oluşturduğu bilinciyle bir kalkınma stratejisi kurmaktan geçer. Onun için burada yapacağım bütün konuşma esasında tam da o devrim değerlerini yeniden anımsama ihtiyacımızı hatırlatan bir sohbete dönüşmüş olacak.

Şimdi, tabii, Kalkınma Bakanlığına dair herhangi bir tartışma yapacaksak önce kalkınmayı bir tarif etmek gerektiğini düşünüyorum çünkü şöyle bir endişem var: Türkiye’de ekonomi anlayışı salt büyüme üzerine odaklanmış ve artık kalkınmayı da “Büyürsek geri kalanını görmezden gelebiliriz.” diyen bir anlayışla sınırlanmış bir çerçeveye boğuştuğumuz kanaatindeyim. Evet, ekonomik büyüme kalkınma için şarttır, bir ön koşuldur ama ekonomik büyüme kalkınma için tek koşul değildir ve büyüyerek kalkınamayacağımızın örneğini de korkarım ki Türkiye özellikle son birkaç yıldır bir somut örnek olarak ortaya koyuyor. Yani şunu baştan bir açıklıkla ifade edip ondan sonra Kalkınma Bakanlığının yapması gereken işlere dair bir eleştiriye tarif etmek gerekliliği olduğunu düşünüyorum. Kalkınmayı biz, yaşam kalitemizi düzelterek, kapsayıcılığı artıracak, bu ülkenin her vatandaşının eşit hissetmesini sağlayacak fırsatları veren, bu eşit fırsatlara eriştikten sonra da içine dâhil olacağı piyasadan eşit koşullarla çıkmasını sağlayacak bir düzen kurmak olduğunu altını çizme ihtiyacı duyuyorum. Maalesef bugün Türkiye’de yaşanan büyüme, bizler açısından yani 80 milyon açısından böyle bir kalkınmaya imkân veren bir büyüme değil. Bunu rakamlar zaten gösteriyor.

İhtiyacımız olan, Türkiye’nin kısa vadede konjonktürel büyümesini artıracak nefesler veren bir strateji değil, ihtiyacımız olan potansiyel büyümeyi artıracak reformları yapmaktan geçiyor. Bunun için de ekonominin yapısındaki sıkışıklıkları giderecek yapısal reformları artık kelimenin içini boşaltmadan tartışacak, reform paketleri açıklayarak değil, hakikaten burada yapıdaki sıkıntıyı tarif edip onu değiştirecek adımları atmaktan geçiyor. Yani bu kadar borçlu bir ekonominin sürdürülebilir büyüme yaratması mümkün değil, demek ki borca dayalı ekonomik modeli değiştirecek yeni bir modele ihtiyacımız var. Bu kadar eşitsizliğin olduğu bir ekonomik düzenin kendisini sürdürülebilir kılması mümkün değil, demek ki eşitsizliği çözecek bir kalkınma stratejisine ihtiyacımız var. Ve bugün artık kısa vadeli risklerin uzun vadeye dair büyük endişeler yarattığı risklerin de görmezden gelinmesinin önüne geçilmesi gerekiyor. İkiz açıklar bir Türkiye gerçeğine dönüşmüş vaziyette, mali disiplini çöpe atan bir torba yasa şu anda Genel Kurulda görüşülüyor, e, bu yetmiyor zaten cari açık her listede Türkiye’yi kırılgan ekonomiler arasına koyuyor. İkiz açıkların olduğu bir ekonomik düzenin sürdürülebilir kalkınma yaratmayacağını bu ülke kendi geçmiş deneyimleriyle biliyor, uzağa bakmaya gerek yok. Bununla beraber, tabii, dövizde ve faizde yaşananlar da, her ne kadar benim ekonomik anlayışımı çok sığ bulduğum bir çerçeve olsa da döviz ve faiz de, bir şey söylüyor çünkü onlar da birer sonuç olarak karşımızda duruyorlar. Ama bütün bu kısa vadeli riskleri bırakacağım, zira, sizin bakanlığınız için bunlar risk ama sizin yapmanız gereken işler bunlarla ilgili değil.

Ben buraya gelmeden önce geri dönüp biraz Daron Acemoğlu’nun “Modern Ekonomik Büyümeye Giriş” kitabına döndüm. Bir akademisyen olarak da çok güzel bir tarif yapıyor büyüme ve kalkınmanın nasıl farklı olduğuna dair. Biraz önce söyledim yani Türkiye buna örnek olarak gösterilebilir hâle gelmiş. En önemli tartışma da şu: “Kalkınma için yapısal değişim ve yapısal dönüşüme dair bir çerçeve ortaya koymak gerek.” diyor. Yapısal değişimden anladığımız ne? Vallaha, üretimin kompozisyonunun değişmesi. Türkiye tarımdan sanayisizleşerek hizmetlere geçti. Bir sanayi stratejisi ihtiyacı ve yeniden Türkiye’yi sanayiye kavuşturacak... “Yeniden” diyorum ama güçlü bir biçimde sanayileştirecek bir stratejiye ihtiyacımız var. Korkarım ki ne bütçede ne de burada yapılan yasalarda ve de uygulamalarda böyle bir gerçeği görmüyoruz.

Yapısal dönüşüm de üretimin yapılma biçimi ve verimlilikle ilgili reformlar gerektiriyor. E, bunlar da çok yoklar. Yine veriyle konuşalım. Yapısal dönüşümün olmadığını ve potansiyel büyümeyi artıracak adımların bugün atılmadığını gayrisafi milli hasılanın hesapları bize gösteriyor. Bugün Türkiye son dört çeyrektir makine teçhizat yatırımının düştüğü bir gerçekle karşı karşıya. Bunun karşısına baktığımızda inşaat yatırımlarının da daha hızlı bir oranda büyüdüğünü görüyoruz yani betona para koyarak yarınki potansiyel büyümemizi yakalayacağımızı düşünmek hiç gerçekçi değil. Bizim makine teçhizata yatırım yapmayı isteyecek bir düzeni kurmamız gerekiyor, bu da çok açıkça verilen teşviklerle yapılamıyor. Demek ki daha genel bir sıkıntı var bu ekonomide. Bu düzeler mi diye baktığımızda da bazı ön bulgular bunun düzelmesinin zor olduğunu gösteriyor. Yani, işte, ara malı ithalatına baktığımızda da bu yönde bir gerileme var. Bir de, esasında, makine teçhizatın içinde ticari araçlar var, motorlu taşıt vergisini artırıp ticari araç alımının artacağını öngörmek mümkün değil, galiba buna çare olarak da KOBİ'lere "Ya, siz alın da biz sıfır faizli kredi veririz size." dendi. Yani vergiyi artırıyoruz, sıfır faizli kredi veriyoruz. Borçlanacaksınız ama ileride hayatınız zor olacak... Yani bir kafa karışıklığıyla yapısal dönüşümden bahsetmek korkarım ki mümkün değil.

Eğitim bütçesi de burada ciddi bir sıkıntıya işaret ediyor. Eğitim bütçesinin içinde yatırımın payı yüzde 10'a bile gelmiyor yani geleceğine, potansiyeline yatırım yapan bir bütçe yok karşımızda. O yüzden, kalkınmadan nasıl bahsedeceğiz emin değilim.

Şimdi, kalkınma modelleri iki türlü kalkınmanın olabileceğini söylüyor. Bir talep temelli olabilir yani vatandaş geliri arttıkça bu gelirin içinde daha çok sanayi ürünü ve hizmet talep eder hâlde gelir, o üretimde bir dönüşüme yol açabilir. Türkiye'de böyle bir tüketim veyahut da talep temelli bir kalkınma öngörebilir miyiz? Göremeyiz. Yine rakamlar söylüyor, son gelir ve yaşam koşulları anketi diyor ki: Türkiye'de her 3 vatandaştan 1'i maddi yoksunluk çekiyor; çamaşır makinesi alamıyor, iyi bir konutta oturamıyor, sofrasına et koyamıyor, bir tatile gitmeyi düşünemiyor bile. Şimdi, böyle bir toplumsal yapının talep temelli bir değişimle Türkiye'yi kalkınmaya itmesini beklemek gerçekçi değil. Peki, bunun yanı sıra başka bir eşitsizlik de var, bunu da çok önemsiyorum. Türkiye'de orta gelir tuzağından bahsediyoruz ama bundan birkaç yıl önce TÜRKONFED'in yaptırdığı bir çalışma vardı. Mesele, Türkiye'de 3 farklı, esasında, bölgenin olduğu meselesi. Orta gelir tuzağına takılmış olan bölge sayımız 12 bölge için geçerli. En gelişmiş 6 bölge kolayca zengin kategorisine giriyor, en yoksul 8 bölge, bırakın zenginleşmeyi, yoksulluk kapanına kısıp kalmış. Bölgesel eşitsizlikler var bu ülkede ama bunları çalışacak veri yok TÜİK'te. Neden saklanıyor? Yani, bir şey saklanmıyorsa bu veri niçin yayınlanmıyor? Ben bunu araştırmacı olarak da hiç anlamış değilim, hâlâ da siyasetçi olarak da anlayamıyorum.

Peki, kalkınma arz temelli nereden geliyor? Vallahi, eğitimden ve teknolojiden geliyor. Bugün hangi eğitim ve teknolojide Türkiye'de arz temelli bir kalkınma olacağını öngörüyorsunuz? "Proje okullarını yıktık, vazgeçtik, hepsini dağıttık." dediniz. Şimdi, bugün "Ya, yanlış yapmışız, proje okulu kuracağız." diyorsunuz. TEOG kalkıyor, yerine kaos geliyor. Nasıl bir eğitim verdiğimiz belli değil. İlk 500'e üniversitelerimiz girerken bizler de mezun olmaktan gurur duyarken bugün ilk 500'de bir Türkiye üniversitesi bırakmadınız. Şimdi, düşünemeyen, soru soramayan, bilim öğrenmeyen çocuklardan "Siz teknoloji üretin de yarın Türkiye kalksın." diye bir beklentimiz olacak. Lütfen, kalkınma stratejisinin önemli bir ayağının eğitim olduğu, eğitimin ideolojik bir oyun bahçesi olmadığı, bugün Sanayi 4.0 devriminde rekabet gücü kazanmak için çocuklarımıza bilim, Atatürk'ün bize gösterdiği bilim, rasyonel düşünce, laik ve fırsat eşitliği üzerine dayanan bir müfredatı hemen işleme koyun. Koymayacaksanız çekilin, koyacaklar gelsin de bu ülke bir faciannın eşiğinden dönsün.

Şimdi, burada da rakamlar konuşuyor. PISA'yı herkes söylüyor ama OECD üyesi 38 ülkenin değerlendirdiği yıllık eğitim endeksinde Türkiye sondan üçüncü ve bu eğitimle kalkınmayı bekliyoruz. Eğitim kalkınmanın temelidir. Dolayısıyla sizin Bakanlığımızın teşviklerden önce düşünmesi gereken şey bu eğitim düzenidir.

Şimdi, dün konuşmuştuk Ekonomi Bakanlığında, teknoloji zaten üretilmiyor Türkiye'de. İhracatımızın içinde yüksek teknolojinin payı yüzde 3'lere kadar geriledi. 2000'lerde yüzde 7'lere çıktığı bir dönem olmuştu, şimdi geriliyor. Girişimcilerimiz arasında yüksek...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Böke, iki dakika ek süre veriyorum.

Buyurun.

SELİN SAYEK BÖKE (İzmir) – Yapılan işler iki dakikadan daha çok konuşmayı gerektiriyor ama toparlayacağım.

335 bin girişimcinin sadece 1.129'u yüksek teknoloji üretiyor bu ülkede. “Neden?” sorusunu sormamız gerekiyor. Bu insanlara “Düşünmeyin, sormayın.” diyen bir yaklaşımın sonra da dönüp “Düşünüp sorgulayarak teknoloji üret.” demesini beklemek korkarım ki mümkün değil.

Yani, orta beşerî sermaye tuzağı orta teknoloji tuzağına yol açıyor, o da orta gelir tuzağına yol açıyor. Bunlardan kurtulmanın tek yolu var, iyi bir eğitim sistemini Türkiye'ye getirmek.

Şimdi, başka çalışmalar iki unsura daha değiniyor kalkınmayla ilgili, biri coğrafya, biri de kurumlar. Coğrafya... Bir kısmını biz seçemiyoruz ama coğrafyanın bize sağladığı koşulları kalkınmaya dönüştürmeyi biz seçebiliriz. Mesela, çocuklarımızı kör karanlıkta kaldırıp daha gözünü açamamışken sıraya götürecek yaz saati uygulaması mücadelesine ne gerek var, anlamış değilim. Veyahut da bir dış politikayla bölgeye barış getiren değil de savaşların ortağı yapan bir dış politikaya ne ihtiyacımız var, bunun ekonomik ve kalkınma sonuçlarını öngöremiyor muyuz, hakikaten anlayabiliyor değilim. Coğrafya kısmı bir yana, kurumsal yapılar... Daron Acemoğlu ve meslektaşları Nobel Ödülü almaya aday olacaklarına kesin gözüyle bakılan çalışmalar yaptılar. “Kurumlar çökerse kalkınma olmaz, ülkeler de çöker.” dediler. Şimdi hangi kurum Türkiye'de ayakta Sayın Bakanım? Yani Merkez Bankası bağımsız mı diye sorsam çekinerek yanıt verileceğinden hiç şüphem yok. Bugün Türkiye'de devlet işler hâlde mi, kurumlar ayakta mı diye sorsam herkesin tedirgin yanıtlayacağına da hiç şüphem yok. Rakamlarla konuşalım, hiç siyaset sokmayalım işin içine.

Yine, Daronlar şunu söylüyor: Kapsayıcı yani herkesi içine alan kurumlar olursa ülkeler kalkınıyor; dışlayıcı kurumlar olduğunda, bazı grupları yok sayan, bazı sınıfları ve kesimleri dışına iten kurumlar olduğu zaman ülkeler kalkınmıyor. Peki, bu kapsayıcılık için ilk ihtiyaç olan ne? Mülkiyet haklarının korunması, her birimizin eşit olması. 2007'de 126 ülke arasında Türkiye mülkiyet haklarının korunmasında 38'inci sıradayken bugün 78'inci sırada. Yani artık zaten mülkiyet haklarının korunmasında sıkıntı varmış, bugün o sıkıntıyı derinleştiren bir kurumsal çöküşle karşı karşıyayız. Neden? Çünkü iktidara yakın olan güçlü hissediyor, iktidara yakın olmayan sınıflar, kesimler, bu toplumun insanları, vatandaşı, eşit paydaşı olması gerekenlere “Senin mülküne vergiyle veya başka yolla el koyarım.” diyen siyaset kalkınmanın önünde engel oluşturuyor.

Bu da yetmiyor, hukukun üstünlüğü... Vallahi, baktığımızda, 99'uncu sırada 113 ülke arasında. Hukuk olmayınca kalkınma olmuyor. İktidar üstünde en az denetim olan 6'ncı ülke Türkiye 113 ülke arasında. Ya, başkanlık -gelecek ya o başkanlık, zaten fiilen bugün onu yaşıyoruz ama- işte bu denetimleri ortadan kaldırıyor. O denetimler olmayınca demokrasi olmayınca kalkınma korkarım ki olmuyor.

Kalkınma Bakanlığının ilk talebinin OHAL'in kalkması olması gerek, hukuk talep etmeniz gerek, eğitim istemeniz gerek. Biz sizden talep ediyoruz çünkü siz iktidarın ortağısınız. Bu bütçe bir OHAL bütçesi, bu bütçe bir eğitimsizlik bütçesi, bu bütçe bir hukuksuzluk bütçesi, bu bütçeden kalkınma çıkmaz. Buna ilk itiraz etmesi gereken de sizin Bakanlığımız.

Çok teşekkür ediyorum.

Umarım ülkemize hayırlı bir bütçe olur.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Sayın Böke.

Sayın Gürer, buyurun, süreniz beş dakika.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Öncelikle, Mustafa Kemal Atatürk'ü saygıyla anıyorum.

Sayın Bakan, Niğde Orta Anadolu'da AKP hükümetleri döneminde çok sınırlı yatırım alan illerdendir. Bu nedenle köyler boşalmakta ve işsizlik bölgede artmaktadır. Niğde için yapılması gerekli önemli yatırımlar projeden öteye geçmemektedir. İlin turizm kaynakları ve değerleri on beş yıldır konuşulmaktan öteye ne yazık ki değerlendirilmemektedir. 5 yıldızlı bir otel dahi ilde bulunmamaktadır. Niğde havaalanı her seçimde, Başbakanın dahi söz vermesine karşın 2018 yılı yatırımlarında yine yer almamıştır.

Keza, Cumhuriyet Halk Partisi döneminde gelen 1932 yılındaki Devlet Demiryolları yüksek hızlı tren uygulamasında Niğde merkez kapsam dışıdır.

Bölge illeri arasında Niğde en geri konuma düşen ildir. Niğde için hayvancılık, tarım ve dericilikle ilgili sanayi yatırımları ihtiyaçtır. Hükümetleriniz döneminde bu yatırımlar ne yazık ki gelmemiştir.

Patateste Türkiye 1'incisi, lahanada Türkiye 2'ncisi, elmada Türkiye 3'üncüsü, fasulyede Türkiye 4'üncüsü Niğde tarımsal sanayi yatırımları ne zaman gündeme alınacaktır?

Niğde için AR-GE faaliyetleri konusunda yeterince farkındalık yaratılmaması ciddi bir eksiklidir. El sanatları, halıcılık, çançılık, keçecilik, bıçakçılık, çömlekçilik gibi giderek yok olmak üzere olan alanlarda çalışmalara ihtiyaç ve destekler gereklidir.

Sanayinin geliştiği bölge illeri arasında Niğde ne yazık ki bugüne kadar ihmal edilegelmemektedir. Niğde ili Konya Ovası Projesi kapsamında Ahiler Kalkınma Ajansı Bölgesi'ndedir. Akdeniz'e akan Ecemiş suyunun Niğde ve Bor ovalarından aktılmasıyla ilgili Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından çalışmanın devam ettiğini yazılı bir soru önergemizde ifade etmişsiniz. Ancak geçtiğimiz günlerde Tarım Fuarı'nda Milletvekili Sayın Özegen böyle bir sulama suyu projesinin gündemde olmadığını ifade etti. Sizin bana yazılı olarak verdiğiniz bilgiyle bu bilgi de çelişmektedir. Niğde'de sulama suyu yer altından enerjiyle çıkarılmaktadır ve maliyet de artmaktadır. Buna rağmen yapacak başka bir iş olmadığı için de üretici tarıma devam etmektedir. Keza, sizin de bildiğiniz gibi, Ulukışla ilçesine getirmesi düşünülen Şekerpınar suyundan da sanırım ki maliyet nedeniyle vazgeçilmiş bulunmaktadır.

Niğde'de kamu yatırımları başlamakta ama aylar, yıllar geçmesine rağmen tamamlanamamaktadır. SODES'in 2008 yılında uygulanmaya başlanmasından sonra Niğde ili 2013 yılında kapsama alınmış, ne var ki kültür sanat merkezleri, kütüphaneler, sinema salonları gibi yatırımları bulunan SODES'ten Niğde bu konuda da yararlanamamıştır.

Sayın Bakan, ayrıca, kalkınma ajanslarının 26 adet olduğunu yazılı soru önergeme verdiğiniz yanıtla belirtmişsiniz. Aralık 2016 itibarıyla uzman sayısının 485, toplam çalışanın 811 olduğunu da belirtmişsiniz. “Son beş yılda işten ayrılan 2012'de 175, 2013'te 129, 2014'te 115, 2015'te 107,

2016’da 239 kişi.” diyorsunuz. Kalkınma ajanslarında bu kadar girdi çıktının gerekçesi nedir? Herkes işi öğrenince gidip de kendini mi kalkındırıyor, yoksa burada farklı bir gerekçe mi var, bunu da belirtirseniz memnun olurum.

Ayrıca, yine, kamu-özel iş birliğinin çeşitli modelleriyle son üç yılda başlatılmış projeleri sormuştum. Yap-işlet-devret proje sayısının 3 olduğunu, 7,2 milyarlık toplam yatırım miktarı olduğunu; yap-kirala-devret proje sayısının 10 olduğunu, 8,3 milyar dolarlık bir yatırım olduğunu ifade etmişsiniz. İşletme hakkı devrinin 14 olduğunu, proje sayısının, belirtmişsiniz. Burada da 5 milyar dolar olarak ifade yer alıyor. Oradaki dolar ifadesi nedendir, neden diğerleri TL’yken bu milyar dolar olarak ifade ediliyor. Hangi firmaların hangi alanlarda bu bağlamda çalışma yaptığını sormuştum. Bununla ilgili de yanıt verilmemiş. Bu firmaları öğrenmek mümkün olabilir mi?

Yine, bölgeyle ilgili söyleyecek olursam Niğde bulunduğu konum itibarıyla çevre illere göre baktığımızda yapılan çalışmalarda Çankırı 1’inci sırada, Osmaniye 2’nci sırada, Kırşehir 3’üncü sırada, Aksaray 4’üncü sırada yatırım teşvik vergisi tutarlarında destek bulabilirken Niğde ne yazık ki 5’inci sırada görünmektedir. Yatırım teşvik bölgelerindeki yatırımların 2011-2016 yılları arasında imalat sanayisindeki uygulamasında da yine, Niğde bu konuda Çankırı’nın bayağı farkla önde olduğu halde... 4’üncü sıradadır.

Niğde tarihsel derinliği ve özelliği önemli bir yerdir. Bölge de Toroslara açılan bir kapıdır. Göçün önlenebileceği önemli bölgelerden biridir. Eğer bölgede tarım ve hayvancılıkla ilgili sanayi gelişirse büyük kentlere göç durur, oradaki tıkanmalar önlenir. Bu anlamda...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - ...hem topraklarımız hem de insanlarımız yeterli birikime sahiptir.

Bir söz daha söyleyeceğim.

BAŞKAN – Buyurun.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Biraz evvel Konya için otomobil fabrikası talebi olmuştu. Gelin, sizi bizim araya koyalım, Konya ile Niğde arasına yapılınsın, onu da tekrardan iletiyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Sayın Gürer.

Sayın Arslan...

Süreniz beş dakika.

Buyurun.

KAZIM ARSLAN (Denizli) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, değerli hazırım; öncelikle hepinizi sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

Bugün 10 Kasım, büyük önderimiz Mustafa Kemal Atatürk’ün aramızdan ayrılışının 79’uncu yıl dönümü. Bu vesileyle Atamızı sevgiyle, saygıyla, minnetle ve özlemle anıyoruz.

Atatürkçülük akıldır, bilimdir, laik cumhuriyet demektir, devrim ve ilkelerine sahip çıkmaktır. Atatürkçülük kadın-erkek eşitliğini sağlamaktır, çağdaşlıktır ve eşit yurttaşlık demektir, aydınlık bir gelecek, hiçbir ayırım yapmadan birlikte üretmek, birlikte yaşamak demektir, bütün dünya ülkelerinin kabul ettiği ülkemizin en önemli ortak değeridir Atatürk. Bu değeri dikkate almamak, ders kitaplarından Atatürk ismini azaltmaya çalışmak, Ata’mıza yapılan hakaretlere göz yummak, takiye yapmak hiç kimsenin işine yaramaz.

Saygıdeğer Atam, hiç kimse bizleri senin yolundan ayıramayacaktır, ruhun şad olsun, nur içinde yat.

Sayın Bakan, Kalkınma Bakanlığı önemli bir bakanlıktır ancak yaptığımız görev çerçevesinde Bakanlığınız bu alanda etkin ve planlı bir çalışma maalesef yürütmüyor. Onun için Bakanlığınızın adına yakışan bir etkinliğin ve ağırlığın Hükümet içinde ve ülkemiz içinde olmasını bekliyoruz. Bunun için iyi bir planlamaya ihtiyaç vardır. Planlama yapılırken yerli kaynaklarımızı ve imkânlarımızı değerlendirecek, topraktan sanayiye gidecek, mamul mal hâline getirecek, her alanda vatandaşa ve ülkeye katma değer sağlayacak kaynaklarımızı öncelikle değerlendirmeliyiz. Kalkınma planını yaparken hangi alan bizim için daha çok ihtiyaç, hangi alanda gelişmeyi sağlamalıyız, nasıl daha hızlı kalkınmamızı gerçekleştirebiliriz; bunun değerlendirmesini öncelikle yapmalısınız. Örneğin tarım alanında özellikle pamuk, fındık, üzüm, çay gibi sanayi ham maddesi olan ürünlerle ilgili ham olarak değil, işlenmiş olarak satılması için topraktan tüccara, tüccardan ihracata uzanan bu alanda işletmeler kurulması için özel bir çalışmanız var mı? Yoksa işlenmeden, mamul hâle gelmeden ihracata devam mı edeceğiz?

Sayın Bakan, gerçek anlamda kalkınmamızı sağlayabilmek için eğitimden başlamak üzere eğitim alanında fen ve teknik okulların önceliğini ve ağırlığını ne zaman sağlayacaksınız? Görünürde eğitim sizin Bakanlığınızın görevi değil ancak iktidarınızın ortak programında eğitimin plansız ve imam-hatip ağırlıklı bir eğitimi sürdürmekte olduğunuzu görüyoruz. Böyle bir eğitim uygulaması çerçevesinde kalkınmamızı nasıl sağlayacağız, kalkınmış ülkelere nasıl ulaşacağız, teknolojiyi nasıl üreteceğiz? Araştıran, sorgulayan nesilleri nasıl devreye sokacağız? Gerçek anlamda bir kalkınma sağlamak istiyorsak yatırımı, üretimi, istihdamı ve ihracatı öne çıkaran bir çalışma gerçekleştirmelisiniz. Yatırım odaklı, üretim ve rekabet odaklı bir kalkınma modeli ortaya çıkaramazsanız ihracatımızı artıramazsınız, ithalatımızı da azaltamayız, bağımlı olmaktan da kurtulamayız.

Sayın Bakan, iktidarınız hep ihracatımızın arttığını söylüyor. İhracat artışında daha çok ithalat artışını da görüyoruz. Bunu önemli saymalısınız. Öncelikle ithalatımızı karşılayacak şekilde bir ihracat seferberliği başlatmalısınız. Ülkemizdeki ithalatın ağırlıklı olarak ara malları kapsadığı bir gerçektir. Bu ara malların üretimi konusunda özel bir çalışma yapmayı düşünüyor musunuz? Hele hele bu ara malların ham maddesi ülkemizde üretiliyorsa, örneğin pamuk gibi ürünler neden hâlâ dışarıdan alınmaya devam edilmektedir? Bunun cevabını maalesef göremiyoruz.

Pamuk ülkemizin çoğu bölgelerinde yetişmektedir, Menderes havzasında ise dünyanın en kaliteli pamuğunu yetiştirmekteyiz. Mısır'ın Nil havzasından sonra bu alanda, pamukta en uzun elyaf uzunluğunu, en büyük bir şekilde, daha doğrusu kaliteli bir şekilde ürettiğimiz bir üründür. O hâlde zaman geçirmeden pamukla ilgili üretim politikamız değişmeli, toplu ekimlerin yaptırılması konusunda daha geniş alanlara ekimin yaptırılarak üretimin artırılması için gerçekçi bir teşvik politikasına ihtiyaç vardır. Toprakta tüketime uzanan ve her alanda katma değer sağlayan bir üründür pamuk.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Arslan, lütfen tamamlar mısınız?

KAZIM ARSLAN (Denizli) – Ekiminin teşvik edilmesi, çiftçinin, çırçırıcının, iplikçinin, dokumacının, boyacının ve konfeksiyoncuların para kazanması için bir araçtır pamuk. İstihdam yaratmaktır, istihdamın en yoğun olduğu üretim alanıdır tekstil sektörü. Bu sektörü maalesef ihmal ettiniz. Üniversiteyi bitiren gençlerimiz her gün biraz daha umutsuzluğa düşüyorlar çünkü iş bulamıyorlar. Buna hakkınız yok. Ayrıca gençlerimizin yurt dışına kaçma durumunu, beyin göçünü iktidarınız eliyle yapmış oluyorsunuz. Bunu görmezlikten gelemesiniz.

Sayın Bakan, üniversitelerimizi yeteri kadar değerlendiremiyoruz. Üniversite gençliğini hafife alıyoruz. Uygulamalı fen, teknik okullarımızı öne çıkarmalısınız. Üniversite eğitimi şu anda çökmeye doğru gidiyor. Buna fırsat vermeyelim. Üniversite eğitimi böyle gelmiş böyle kesinlikle gidemez.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Arslan, son cümlelerinizi alalım.

Buyurun.

KAZIM ARSLAN (Denizli) – Genç nüfuslu potansiyelimizi heba etmeyeniz. Her meslekte yetişmiş olan gençlerimizi değerlendirmeliyiz. Sokakta boş dolaşan, üretime dâhil edemediğimiz bir durumu kesinlikle kabul etmiyoruz.

Bakanlığımızın bünyesinde olan TÜİK'in yeterli ve gerekli çalışmaları yapmadığını görüyoruz. Türkiye'nin neye ihtiyacı var, hangi alanlarda yatırım yapılmalıdır, daha faydalı olacağını gösteren veriler maalesef ortada yok. TÜİK ülkemizin temel ihtiyaçlarını tespit etmeli. Bunların ne kadarını kendimizin ürettiğini, hangi miktarlarda ithalat için döviz ödediğimizi hızla ortaya koymalıdır. Özel sektör ile sanayi, ticaret, ticaret borsası, ihracat birliklerini bilgilendirmelidir. Yerli üretimi, yerli sanayiye geliştirecek, büyütecek destekler ve teşvikler mutlaka yapılmalıdır. Artık bugün gelişmiş ülkelerde bile korumacılık öne çıkmaktadır. Ülkemiz de bunu hızla uygulamaya sokmalıdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

KAZIM ARSLAN (Denizli) – Bitiriyorum, son cümleler.

Sayın Bakan, kalkınmanın kalıcı ve sürdürülebilir olması için dünya ülkeleriyle iyi ilişkiler sürdürmeliyiz. Restleşerek, ilişkilerimizi zedeleyerek önce bozup sonra düzeltmeye gitmek ülkemizin itibarını azaltmakta, güvenimizi zedelemektedir. Bu nedenle yargının bağımsız olması, ülkemizin hukuk güvenliğinin olması, ayrıca, OHAL'in bir an önce kaldırılması gerekmektedir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Sayın Arslan.

Sayın Açıkkanı, buyurun.

Süreniz on dakika.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın Başkanım, Çok Kıymetli Bakanım, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun çok değerli üyeleri; öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün Kalkınma Bakanlığımızın özellikle DAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı hususlarında konuşacağım ancak bunun öncesinde ben Sayın Bakanımıza ilimizle ilgili olarak bizlere vermiş olduğu destek ve katkılarından dolayı birkaç hususta hem teşekkür edecek hem de birkaç konuda da yine, kendi desteklerini istihdam edeceğiz.

Özellikle ben Sayın Bakanımıza yıllardır Elâzığ'ın kronik meselelerinden birisi olan Uluova Sulama Projesi için, yatırım programına alınması için vermiş olduğu desteğe teşekkür ediyorum. Uluova Sulama Projesi yatırım programına geçen yıl alınmıştı ve ihalesi yapılarak yer teslimi de yapılmış, şu anda müteahhit firma işine başlamıştır.

Yine, Elâzığ'ımızın kronik meselelerinden birisi olan, dün Gençlik ve Spor Bakanlığımıza da zikrettiğim Elâzığ Atatürk Stadyumu konusunda 2017 ek bütçesi içerisinde alınmasında Sayın Bakanımıza özellikle teşekkür ediyorum, ekibine teşekkür ediyorum. O da bizim için önemli ve kronik bir meseleydi.

Yine, Sayın Bakanımıza 23 cazibe il programları için Elâzığ'ımızın da buna dâhil olması konusunda göstermiş olduğu gayret ve yardımlar için de teşekkür ediyoruz.

Sayın Bakanım, yine, organize sanayi bölgeleri içerisinde yatırım yapacak firmalara altıncı bölge teşviklerinden faydalanmaları için Elâzığ'ımızın da bu çerçevede içerisine alınmasında önemli katkılarınız var, bunun için de yine teşekkür ediyorum.

Bu arada sizin de bilginiz olduğu üzere sizlerin ziyaretine gelmiştik. Harput Diyanet Eğitim Merkezi'nin Harput'un tarihî silüetine kavuşmasında, tarihî kimliğine kavuşmasında çok büyük faydası olacağına inandığımız Diyanet Eğitim Külliyesi'nin de yatırım programına alınması hususunda yardım ve desteklerinizi inşallah bekliyoruz, bu konuda bir tereddüdümüz yok. İnşallah o konuda da bizlere destek vereceksiniz.

Özellikle bugün, tabii, Kalkınma Bakanlığımızın 2018 yılı bütçesini görüşüyoruz ve bu konuda da birkaç fikrimi ifade etmek istiyorum. Ülkemizin gerçekleştirdiği kalkınma hamlesinin tüm bölgelerimiz ve toplum kesimlerince desteklenmesi ve kalkınma nimetlerinden adil bir şekilde faydalanması temel amaçlarımızdan birisidir. Hükümetimiz bölgesel gelişmeyi temel strateji olarak mümkün olduğu ölçüde etkin ve hakkaniyetli bir şekilde sağlamaktadır. Bir başka deyişle bir yandan bölgeler arası farkları azaltmaya, diğer yandan bölgelerin rekabet gücünü öne çıkarmaya çalışmaktadır. Makroekonomide sağlanan başarının sürdürülebilmesi her bölgeyi ve her kesimi içine alan yapısal ve mikro dönüşümün sağlanabilmesine bağlıdır. Bu bakımdan, her bölgenin kendi şart ve imkânlarına duyarlı, yerel düzeyde yapısal dönüşüm hedeflerine odaklı ve çok yönlü bir bölgesel gelişme politikası uygulanması önemlidir ki Kalkınma Bakanlığımız bu yönde çalışmaktadır. Bölgesel gelişme politikamız kurumsal düzenlemelerin yanı sıra proje bazlı yenilikçi programlarla da zenginleştirilmiştir. Bu kapsamda herkesin bildiği gibi KÖYDES, BELDES, SUKAP, SODES ve Cazibe Merkezleri Destekleme Programı bu uygulamaya konulmuştur.

Kalkınma Bakanlığına bağlı bir kuruluş olarak faaliyet göstermekte olan -bugün aslında anlatmak istediğim- DAP İdaresi bugüne kadar tüzel kişiliği haiz özel bütçeli bir kuruluş olarak Doğu Anadolu Bölgesi'nde birçok hizmetin gerçekleşmesinde önemli hizmetler üstlenmiştir. 8 Haziran 2016 tarihinde Sivas'ın da katılımıyla bölgede 15 il DAP İdaresi tarafından desteklenmektedir ve kalkınması için bir çaba, gayret gösterilmektedir.

DAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı bugüne kadar Doğu Anadolu Bölgesi'nin sosyal, ekonomik, çevresel ve kentsel kalkınmasının hızlanmasında ve bölgenin gelişmişlik seviyesinin diğer bölgelere göre artırılması çabalarında önemli bir koordinasyon görevi üstlenmiştir. Kalkınma projelerinin uygulandığı illerdeki yatırımların gerektirdiği araştırma, planlama, programlama, projelendirme, izleme, değerlendirme ve koordinasyon hizmetlerinin yerine getirilmesini ifa etmektedir.

DAP Eylem Planı kapsamında 2014-2018 yılları arasında 52 kuruluşun sorumlu olduğu 126 eylem için toplam 21 milyar Türk liralık kaynak kullanılması öngörülmüş ve 2017 yılı içerisinde 4,6 milyar tahsilat yapılmıştır. DAP Eylem Planı'nın 5 ana unsuru bulunmaktadır: Bunlar, gıda ve tarım sektöründe verimlilik ve katma değerinin artırılması; sanayi ve hizmetler sektörlerinin güçlendirilmesi; altyapı, kentleşme ve çevre koruma; beşerî ve sosyal sermayenin ve sosyal altyapının güçlendirilmesi; kurumsal kapasitenin geliştirilmesi şeklinde olmaktadır. Hükümetimiz Doğu Anadolu Bölgesi'ne geçmişe kıyasla çok daha fazla önem vermekte, bölgenin gelişmişliğini artırmayı ve ülkemizin Batı'yla olan gelişmişlik farkını azaltmayı amaçlamaktadır. Bunun bir ifadesi olarak DAP İdaresi bölgeyi daha yaşanabilir bir yer hâline getirmek için göç önleme hedefine de olumlu katkı sağlamaktadır.

2013 yılından beri idari faaliyete başlayan DAP İdaresi çeşitli sektörlerle yönelik programları uygulamaktadır. Bölgede yer alan birçok kamu kurum ve kuruluşunun, yerel yönetimlerin ve üniversitelerin projelerine ciddi finansman desteğini DAP İdaresi sağlamaktadır. Bu kapsamda Küçük Ölçekli Tarımsal Sulama, Hayvan İçme Suyu Göletleri, Bitkisel ve Hayvancılık Altyapısının

Geliştirilmesi, Tarihi Kent Bölgelerinin Canlandırılması, Sınır İlçeleri Ekonomik ve Sosyal Kalkınma Programı, Güneş Enerjisini Destekleme ve Rekreasyon Alanlarının Geliştirilmesi gibi programlar kapsamında projeler yine DAP İdaresi tarafından finanse edilmektedir. 2014-2017 yılları arasında 3 milyon 100 bin metreküp su depolama hacmi kapasitesine sahip 166 adet hayvan içme suyu göleti yapımına destek verilmiş, meralarda hayvanların içme suyu ihtiyacının giderilmesine çalışılmıştır. Ayrıca meralarda hayvanların temiz su ihtiyacının karşılanması amacıyla 2015-2017 yılları arasında 15.100 adet sac ve 11.350 adet beton sıvat olmak üzere toplam 26.450 adet sıvat dağıtılmıştır. Bu projelerle Doğu Anadolu'da hayvancılıkla uğraşan çiftçi ve işletmelerin su ihtiyacı giderilmiş, et ve süt veriminin artırılması yoluyla bölgede temel sektör olan hayvancılığın daha cazip hâle getirilmesine çalışılmıştır.

DAP Bölge İdaremez -Küçük Ölçekli Tarımsal Sulama Projeleri, Hayvan İçme Suyu Projeleri, Hayvancılık Altyapısının Geliştirilmesi Projesi, Bitkisel Üretim Altyapısının Geliştirilmesi Projesi, DAP Bölgesinde Rekreasyon Alanlarının Geliştirilmesi- 2013-2017 yılları arasında DAP illerinde toplam 715 adet küçük ölçekli tarımsal sulama projesini desteklemiştir. Projelerin tamamlanmasıyla birlikte 1.100 kilometre açık kanal ve 2.250 kilometre kapalı kanal olmak üzere toplam 3.350 kilometre kanal inşa edilerek 350 hektar alanın sulanmasını sağlamış olacaktır.

Türkiye'de ilk olma özelliğine sahip olan mobil koyun banyoluğu hizmeti DAP bölgesinde çiftçilerin kullanımına sunulmuş, bu kapsamda DAP illerine 18 adet mobil koyun banyoluğu imalatı yapılmış olup bu illere de dağıtımı sağlanacaktır. Bu projeye Doğu Anadolu'da ekilebilir tarım alanlarının atıl olması önlenecek, hem su kullanılmayan yerlerde su kullanılacak hem de daha verimli kullanılması amaçlanacaktır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Açıkkanı, tamamlamanız için ek süre veriyorum.

Buyurun.

EJDERAÇIKKAPI (Elâzığ) - 2014-2017 yılları arasında Bitkisel Üretim Altyapısının Geliştirilmesi Projesi'yle yine Doğu Anadolu illerine makine ve ekipman desteği sağlanarak 21.500 dekar alanda çeşitli yem bitkileri üretiminin artırılması adına sertifikalı tohum desteği sağlanmıştır.

Yine, DAP Bölge İdaremez Elâzığ ilimiz için Küçük Ölçekli Tarımsal Sulama Projesi, Hayvan İçme Suyu Projesi, Hayvancılık Altyapısının Geliştirilmesi Projesi, Bitkisel Üretim Altyapısının Geliştirilmesi Projesi, DAP Bölgesinde Rekreasyon Alanlarının Geliştirilmesi Projesi, enerji sektörü muhtelif etüt projeleri, Tarihi Kent Bölgelerinin Canlandırılması ve Tanıtımı Projesi, DAP Bölgesinde Okuma Kültürünün Geliştirilmesi Projesi, DAP İdaresi muhtelif kültür projeleri, jeotermal kaynakların kullanımı, etkinlerinin artırılması projesi için -2017 yılı harcamaları hariç- 26 milyon 301 bin 905 Türk lirası destek sağlayarak Elâzığ'a bu anlamda önemli bir destek sunmuştur.

Doğu Anadolu Bölgesi DAP İdaresi Başkanlığı yalnız tarım ve hayvancılık alanlarında destek sağlamıyor, yine birçok alanlarda da destek sağlıyor. Sürem bittiği için bunlara girmeyeceğim.

Ben Kalkınma Bakanlığımızın 2018 yılı bütçesinin hayırlı olmasını diliyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Sayın Açıkkanı.

Bütçeler ve kesin hesaplar üzerindeki müzakereler tamamlanmıştır.

Şimdi soru bölümüne geçiyoruz.

Sayın Bakana soru sormak isteyen değerli milletvekillerimizin sisteme giriş yapmalarını istiyoruz.

Toplamda on beş dakika süreyle soru işlemini yapacağım.

İlk söz Sayın Kuşoğlu'nun, buyurun.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, ben konuşmam sırasında “Bölge kalkınma idareleriyle ilgili olarak bazı sorunlar var, bu özlük haklarıyla da ilgili olabilir, kurumsal da olabilir.” diye bir tahmin yürütmüştüm tecrübeme istinaden ama öyleymiş. Daha sonra arkadaşlarla görüştüğümde gerçekten ajanslar ile bölge kalkınma idareleri arasında özlük hakları yönünden büyük farklılıklar olduğunu öğrendim. Bununla ilgili bir düşünceniz, çalışmanız var mı?

İkinci sorum da: Yatırımlarla ilgili olarak –köy yatırımları da dâhil olmak üzere- bölgesel bir dağılıma göre bir çalışmanız var mı? Özellikle Marmara Bölgesi'nde, İstanbul ve çevresinde kamu özel yatırımlarının yığıldığını biliyoruz. Çeşitli rakamlar da söyleniyor ama sizin tarafınızdan yapılmış bir çalışma varsa net olarak bilmek isteriz.

Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Kalaycı...

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Teşekkürler Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, Konya Ovası'na havza dışından su temini konusunda yeni proje çalışmaları var mı, varsa hangi aşamada?

İkinci konu, konuşmamda ben de ifade etmiştim bölge kalkınma idaresi çalışanlarının sorunları konusunda. Yani size bağlı iki kurum çalışanları arasında ücret yönünden hakikaten uçurum var. Yani ajanslar ile bölge kalkınma idarelerine baktığımız zaman. Bölge kalkınma idarelerinin hem kurumsallaşması anlamında gerekli mevzuat çalışması hem de personelinin özlük haklarının iyileştirilmesi konusunda çalışma yapılması lazım. Bu konuda var mı bir çalışmanız?

Teşekkürler.

BAŞKAN – Sayın Paylan...

GARO PAYLAN (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, bunca eleştiriden sonra, önerilerimizden sonra, Türkiye'nin kalkınmasını nasıl tanımlarsınız? Yani Türkiye'nin kalkınması sizce nedir, yalnızca büyüme midir, büyüme rakamları mıdır?

Sayın Bakan, yurt dışı vergi cennetleriyle ilgili, geçen sene biliyorsunuz Panama belgeleri faş oldu. Bu yıl da Malta'yla ilgili ve Paradise belgeleri ortaya döküldü ve Başbakanımızın yakınları da burada görüldü, başka Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları da –yüzlerce- görüldü. Bununla ilgili sorular sorduk Hükümetinize ancak cevap alamadık. Konuyu siyasi, ahlaki ve hukuki olarak nasıl değerlendiriyorsunuz?

Orta vadeli hedeflerinizin arkasında mısınız, 2018-2020? 2023 hedeflerinizin arkasında mısınız?

TÜİK Başkanına da bunu soruyorum, aynı zamanda size de soruyorum: TÜİK'in Meclise bağlanmasını nasıl değerlendirirsiniz? Yani özerkliğinin en azından o şekli olarak gözükmesi veya Meclise bağlanmasını, o görüntüden en azından kurtulması anlamında –sabah bahsettiğim- nasıl değerlendirirsiniz? Hem TÜİK'e soruyorum hem de size soruyorum.

Bunu da TÜİK Başkanımıza ve size sorabilirim: TÜİK Başkanı burada bize sunum yaptı. Yeni seriye ilgili pek çok sorular sormuştuk, bunlara daha sonra açıklık getireceğinizi söylemiştiniz, bizi tatmin etmeyen pek çok nokta vardı ve “Bunlar bilahare açıklanacak.” demiştik. Tek tek saymayayım

bunları. Bunlarla ilgili, bizleri, bizler üzerinden de kamuoyunu rahatlatacak bir açıklama yapacak mısınız? Şu anda da olabilir veya bu açıklamayı sizden bekliyoruz. Şu anda size soruyorum o konuları, şu anda soruyorum ama müsaitseniz şu değilse yazılı olarak istiyoruz ama şu anda da verebileceğiniz bilgiler kamuoyunu rahatlatacaktır yani bütün bu muallakta kalan konularla ilgili.

Son olarak Sayın Bakan, bakın, şurada bu yılın ilk sekiz ayında size sorulan 45 soru var, milletvekillerinin soruları. Siz bu 45 sorunun yalnızca 12'sine cevap vermişsiniz.

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Soru önergesi mi?

GARO PAYLAN (İstanbul) – Evet, evet, milletvekillerinin sorduğu sorular, soru önergeleri.

45'inin yalnızca 12'sine cevap vermişsiniz ve cevapları okudum, gelin beraber okuyalım, kifayetsiz cevaplar. Hem bu 45 sorunun yalnızca 12'sine neden cevap verdiniz, geri kalanlara niye cevap vermiyorsunuz? Hem de bu kifayetsiz cevaplarla ilgili ne düşünüyorsunuz? Siz de sonuç olarak uzun yıllar Plan ve Bütçe Komisyonunda çalıştınız, milletvekillerinin size sorduğu sorulara hem zamanında hem de kifayetsiz cevaplar vermeniz gerekmez mi?

BAŞKAN – Sayın Bekaroğlu...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Teşekkür ediyorum.

Benim DOKAP'la ilgili sorularım var. Eylem planlarında Tarım Bakanlığıyla organik gübre konusunda çalışma yapılacağı söyleniyor, bunun destekleneceği söyleniyor. Böyle bir çalışma yapıldı mı? Böyle bir çalışma yapıldı mı? Gerçekten Doğu Karadeniz Bölgesi'nde bugünlerde en çok tartışılan konu çayda organik gübre, "Verim yarı yarıya azalacak." diyorlar.

İkinci sorum yine DOKAP'la ilgili. İfade ettim konuşmamda da Sayıştay raporunda, DOKAP'ın ortaya koymuş oldukları projelerin, çalışmaların büyük bir kısmının gerçekleşmediği yazılmış. Buna cevap olarak işte "Bir kısmını yaptık, diğerini de yapıyoruz." diyor. Bu konularla ilgili ben de Sayın Bakanıma geçen sene çok somut sorular sormuştum ama verilen cevapta, DOKAP'ın kitaplarından birisinin bir sayfası açılmış, orada ne yazıyorsa gelmiş; bizim sorduğumuz sorularla ilgisi olmayan şeyler. Niye böyle şeyler oluyor Sayın Bakanım? İmzaladığınız şeyi size bürokrat gönderiyor, niye sorduğumuz sorulara net bir şekilde cevap vermiyorsunuz?

Son sorum Yeşil Yol'la ilgili. Şimdi, bu Yeşil Yol yapılıyor, dağlardan, yaylalardan, Samsun'dan Batum'a kadar gidecek bir yol yapılıyor ve büyük bir şekilde çevre tahrip edilerek yapılıyor bu yol. Turizm için yapıldığı söyleniyor. Peki, DOKAP'ın ya da Bakanlığımızın bu yol, bittikten sonra, beş sene, on sene sonra turizme ve bölgeye ne getirecek, ne götürecektir, bununla ilgili yapılan bir projeksiyon, bir çalışma, bir etki değerlendirmesi var mı?

Yine, Yeşil Yol'la ilgili Sayıştay raporunda belirtiliyor, konuşmamda da ifade ettim, ÇED raporu alınmamış, bunu soruyor Sayıştay, raporunda. Bunu gerekçeleriyle, yönetmelikleri de kanunu da açık açık sayarak söylüyor. "Bunların alınması gerekirdi." diyor. Kurum olarak idarenin verdiği cevapta yuvarlak bir şeyle "Yani, aslında alınması gerekirdi de gerekmezdi de..." gibi bir şey. Böyle bir şey olabilir mi Sayın Bakanım yani? Bu kadar büyük, insanların ayakta olduğu, tedirgin olduğu, mahkemelerin devam ettiği, dünyada tartışıldığı bir konu... Doğu Karadeniz Bölgesi, o dağlar, o yollar sadece bölgeyle ilgili falan değil, dünyayla ilgili; çevresiyle, projesiyle, bitki varlığıyla, hayvan varlığıyla dünya mirası bir bölge. Bu bölgede bir çalışma yapılıyor ve ÇED alınmıyor. "Alınması da gerekirdi de gerekmezdi de..." diye bir cevap veriyor. Sayın Bakanım, böyle bir ciddiyetsizliği sorgulamayacak mısınız yani? Buna herkesi tatmin edecek bir cevap vermeyecek misiniz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Aksu...

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Sayın Bakanım, Türkiye'nin uluslararası doğrudan yatırımlardan aldığı pay ne orandadır ve seyrinde anlamlı bir değişme var mıdır son yıllarda? Bunu öğrenmek istiyorum.

Bir de bu kamu-özel ortak yatırımlarından kaynaklı kamunun yükümlülüğü ne kadardır? Sunum kitabında ona rastlayamadım çünkü.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Cora...

SALİH CORA (Trabzon) – Sayın Bakanım, Yeşil Yol konusunda halkımızın memnuniyetini ifade etmek istiyorum. Yeşil Yol esasında yeni yol değildir, mevcut yolların standartlarının daha da üst standartlara dönüştürülmesi açısından bölgemizde turizmin, gelişmenin, kalkınmanın öncüsüdür. Bu manada, bu yıl Trabzon'a Yeşil Yol kapsamında ne kadar ödenek aktarmayı düşünmektesiniz?

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Sorular bitmiştir.

Şimdi görüş ve eleştiri ve sorulara cevap vermek üzere Sayın Bakana söz vereceğim.

Sayın Bakan, buyurun.

KALKINMA BAKAN LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Sayın Başkan, çok teşekkür ediyorum.

Öncelikli olarak, iktidarıyla, muhalefetiyle görüşlerini, düşüncelerini, eleştirilerini ortaya koyan tüm milletvekillerimize, Komisyon üyelerimize huzurlarınızda çok teşekkür etmek istiyorum.

Gerçekten kalkınma konusu oldukça kapsamlı ve hemen hemen, herhâlde girmediğimiz bir alan kalmadı diye düşünüyorum. Bu çerçevede, öncelikli olarak birçok milletvekilimizin, birçok Komisyon üyemizin dile getirdiği genel bazı hususlara değineceğim, daha sonra da sırasıyla tüm milletvekillerimizin gündeme getirmiş olduğu soru, görüş ve eleştirilere yanıt vermeye çalışacağım.

Kalkınma planından, orta vadeli programdan çok sık bahsedildi ve bu planların, programların, orta vadeli programın belirlenen hedefleri tutturamadığımızı ve bu hedeflerden oldukça uzak olduğumuz ifade edildi. Şunu öncelikle ifade edeyim: Bir plan yaparken elbette bu plan hazırlık aşamasında tüm sivil toplum kuruluşları, toplumun değişik kesimleri, kamu kurum ve kuruluşları, özel kesim bir bütün olarak tüm kesimlerin katkısını alıyor. Önümüzdeki beş yıllık ve daha uzun perspektifte biz nasıl bir Türkiye arzu ediyoruz? Nerelerde sorunlarımız var? Hangi alanlara biz yoğunlaşmalıyız ve nerelere ulaşmalıyız? Bunlar ortaya konuluyor. Bunlar ortaya konulduktan sonra o günkü, evet, tüm küresel ölçekte ve Türkiye ölçeğinde ekonominin durumu, dünya ölçeğinde, küresel ölçekte ekonomideki beklentiler, dünya ticaretindeki beklentiler, petrol fiyatındaki beklentiler; bizim tahminlerimiz ne, uluslararası ölçekte bunların tahminleri ne, bunlar dikkate alınıyor. Elbette, dikkate alamadığımız ama planı hazırladıktan sonra ortaya çıkan bazı dış etkenler de söz konusu olabiliyor ve bu çerçevede siz bir plan hazırlıyorsunuz, belirli hedefler koyuyorsunuz. Ki, biz 2023 hedeflerinin sonuna kadar arkasındayız, bunu özellikle ifade edeyim; 2023 hedeflerini sadece iki veya üç göstergeye hiçbir zaman indirgeyemeyiz, bunu da özellikle söyleyeyim.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Sunumunuzda onları çürüttünüz.

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Efendim?

GARO PAYLAN (İstanbul) – Sunumunuzda arkasında olmadığını gösterdiniz.

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Beni lütfen dinlerseniz...

2003 hedefleri: O kadar çok hedefimiz, o kadar çok ulaşmak istediğimiz noktalar var ki sadece iki üç göstergeye bunları indirgememiz mümkün değil. Ki, bu hangi plan dönemine bakarsanız bakın, plan dönemine yönelik olarak geçmiş planlara da baktığımızda, evet, gerçekleşme oranı açısından farklılıklar söz konusu olmuştur. Onuncu Plan’da da olacaktır. Bu, yaşadığımız yani rasyonalitenin bir gereği, bu mutlaka yaşanacaktır çünkü siz işte “Üç olacak.” dediğiniz zaman onu üç yapabilmeniz için elbette çaba sarf edeceksiniz, onlar için gerekli mekanizmaları, altyapıyı oluşturacaksınız, tedbirleri alacaksınız, bunları uygulamaya koyacaksınız ama onun dışında etken olarak devreye girebilecek olan bazı hususlar da söz konusu olabiliyor.

Bakınız, bugün, son bir yılda Dünya Bankası, OECD, IMF, tüm uluslararası kuruluşların hemen hemen üç ayda bir tahminlerini revize ettiğini görüyorsunuz. Yine bu derecelendirme kuruluşları, lütfen 2017 yılı başında Türkiye’nin büyüme tahminlerine bakınız; 2,5’un üzerinde hemen hemen hiç yok. “2” diyen var, “1,8” diyen var, “2,2” diyen var, “2,3” diyen var ama bugün ne yaptı bu derecelendirme kuruluşu? Hepsini aşağı yukarı 5’e, 5’in üzerine çektiler.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Maliye politikasını değiştirdiniz siz de.

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Şimdi, şunu ifade etmek istiyorum: Planlardaki bazı göstergelerin yakalanamaması o planın yapılmaması anlamına gelmez, o hedeflerden vazgeçilemediği anlamına kesinlikle gelmez. Bakınız, ben size şurada vereceğim, neymiş Onuncu Kalkınma Planı’nda, bazı göstergeleri vereceğim. Şu an itibarıyla yakaladığımız var, yakalayamadığımız var; gerçekleştirdiğimiz var, gerçekleştirmediğimiz var. Örneğin, büyümede şu an itibarıyla gerçekleşme oranımız yüzde 94, Onuncu Plan’dan bahsediyorum. Tarım kesimindeki gerçekleşme oranımız yüzde 83, sanayide yüzde 99, hizmetlerde yüzde 102, cari işlemler dengesinde yüzde 59, burada düşük. Yine alt detaylar var, her bir kalem için alt detaylar var. Bunların her birine girmek istemiyorum ama burada yüzde 50’li rakamlar da var, 60’lı da var, 90’lı da var, 100’lü rakamlar da var. Dolayısıyla, bu tür planlarda, özellikle uzun vadeli planlarda siz bir hedef koyarsınız; toplumun tüm kesimlerinin, kamu kurum ve kuruluşlarının, sivil toplum kuruluşlarının o hedefe odaklanmasını sağlarsınız. Bakın, biz bir 2023 hedefi ortaya koyduk. Hangi ile giderseniz gidin, o ildeki sanayi, ticaret odası başkanı, esnaf odası başkanı çıkıyor ve diyor ki: “Bizim, il için 2023 hedefimiz, 2023’teki ihracat hedefimiz budur.” Yani ne oluyor? Tüm illerde, tüm bölgelerde ve Türkiye genelinde insanların, toplumun değişik kesimlerinin belirli bir noktaya odaklanması sağlanıyor. Bu son derece önemli, bu odaklanma o kadar önemli ki o hedef doğrultusunda herkes çaba sarf ediyor.

Gelelim orta vadeli programa. Orta vadeli programın zaten “rolling” dediğimiz sürekli olarak kendisi yenileyen bir yapısı var. Konjonktürel olarak, evet, dünyada gerçekten çok ciddi çalkantılar var; bunu siz görüyorsunuz, Orta Doğu’da yaşananları görüyorsunuz, diğer bölgelerde yaşananları görüyorsunuz. Şu anda, örneğin Suudi Arabistan’da cereyan eden hadiseyi üç ay öncesinde tahmin edebilmeniz mümkün müydü? Değildi. Bir anda ne oldu? Suudi Arabistan’daki bu hadise neticesinde petrol fiyatları da fırladı, yukarı doğru fırladı. Öyle şeyler vardır ki, sizin tamamıyla kontrolünüz altında değildir. Dolayısıyla, bunları bizim dikkate almamız lazım. Burada şu önemli: Evet, bunları yeni rakamlarla revize edip yeni rakamlarla kendi hedeflerinizi “Ne olabilir, nereye ulaşabilirim, burada hangi tür mekanizmaları ilave olarak uygulayabilirim ve bunları devreye sokabilirim?” bunlar önemli. Bunları da Bakanlık olarak biz kendi içimizde, kendi iç mutfağımızda yapıyoruz, bu çalışmalarını yapıyoruz ama kalkınma... Evet, Sayın Böke de ifade etti, ki muhtemelen benim sunuşumu da izlemedi, keşke izleseydi. Kalkınmadan ne anladığımızı, nasıl bir kalkınma yaklaşımımız olduğunu ben net olarak ortaya koydum. Nitelikli insan yapısı itibarıyla, kapsayıcılık yönü itibarıyla bunların hepsini teker teker biz ortaya koyduk. Burada şunu da görüyorum: Öyle eleştiriler oldu ki, gerçekten orta vadeli programımızda ve Onuncu Kalkınma

Planı'mızda spesifik olarak değindiğimiz, çok detaylı olarak işlediğimiz, somut olarak öneriler ortaya koymuş olduğumuz tedbirler var ama bunların hiçbirisi okunmadan, eleştirel bazı bakış açılarının da olduğunu gördüm, örnek mi? Bir örnek vereyim: Yüksek katma değerli ürünlerin üretimine yönelik yaklaşımımız. "Orta vadeli programda kelimesinden dahi bahsedilmedi." şeklinde ifadeler kullanıldı. Orta vadeli programımız burada, biz şunu yapıyoruz. Özellikle 2018-2020 Orta Vadeli Program'ımızda son derece spesifik alanlara odaklanıyoruz. Bugün, bizim ithalatımızın içindeki ara malının oranı yüzde 74. Ne diyoruz? Kur geçişkenliği son derece yüksek. E, şimdi, sizin üretiminiz ve ihracatınız önemli ölçüde ara malı ithalatına bağlı. Neyi ortaya koyduk? Dedik ki: Evet, ara malı ithalatı yüksek olan alanlar nelerdir? Petrokimya, ilaç, tıbbi alandaki medikal ekipmanlar, araç gereçler, raylı sistemler, savunma sanayi, yine bilgi ve iletişim teknolojileri alanındaki bazı hususlar, ileri malzeme teknolojileri. Bunların hepsini spesifik olarak orta vadeli programımızda teker teker ortaya koyduk. Dedik ki: "Biz hem AR-GE boyutu itibarıyla hem de yatırım boyutu itibarıyla bunlara özel destek mekanizmaları oluşturacağız." Bunu orta vadeli programımızda ortaya koyduk. Keşke o arkadaşlarımız -şu anda yoklar ama- bunu en azından bir gözden geçirselerdi, orta vadeli programımızı.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – İktidar tarafından mı geldi Sayın Bakanım?

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Hayır, muhalefet tarafından geldi.

Şimdi, tabii çok daha detaya girmek istemiyorum çünkü çok sayıda soru var. O nedenle ikinci temel, daha doğrusu birçok milletvekilimiz tarafından, Komisyon üyemiz tarafından gündeme getirilen hususlardan bir tanesi, yerel düzeydeki kalkınma ajansları ve bölge kalkınma idareleri.

15 Temmuzda bir hain darbe girişimiyle karşı karşıya kaldık. Özellikle bu ajanslarda bu Fetullahçı terör örgütü yapılanmasının yoğun olduğunu gördük. Bunlar temizlendi, ajanstan temizlendi.

MUSA ÇAM (İzmir) – Alınırken bilinmiyor muydu bunlar?

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Takdir edersiniz ki bunların temizlenmesi neticesinde ajansların yeniden, gerçekten sağlam adımlarla ilerlemesi bizim açımızdan biraz zaman aldı ve alıyor da, onu da ifade edeyim.

Ama kalkınma ajanslarının temel sorumluluğu, o bölgenin, o yörenin, o ilin nasıl ve ne şekilde gelişeceğinin yol haritasını ortaya koymasıdır. Orada bulunan sivil toplum kuruluşları, kamu kurum ve kuruluşları o il ve bölge için ajans tarafından belirlenmiş olan o hedeflere odaklanmalıdır. Ajansı KOSGEB veya diğer kuruluşlarla karıştırmamız gerekir. Kalkınma ajansı, değişik işletmelere maddi olarak destek sağlayan bir kurum olarak görülmemeli. Kalkınma ajansı, bir anlamda o bölgenin, o yörenin yol haritasını ortaya koyacak, kamunun üzerine düşen sorumluluk nedir, özel kesimin üzerine düşen sorumluluk nedir, sivil toplum kuruluşlarının üzerine düşen sorumluluk nedir, bunları ortaya koyacak ve diyecek ki bizim Bakanlığımıza kalkınma ajansları... Ki kalkınma ajansları -bilirsiniz- doğrudan bize bağlı kuruluşlar değil, kalkınma ajanslarının bir yönetim kurulu var, kararları onlar alıyorlar ve bize gönderiyorlar. Bir kısmına, sadece güdümlü olanlara biz müdahale ediyoruz, onun dışındakilere biz müdahale etmiyoruz. Kalkınma ajansı şunu söylemeli bize, demeli ki Kalkınma Bakanlığına: "Benim ilim için, bu bölgedeki şu illerim için öncelikli kamu yatırımları şunlardır. Bunların mutlaka yatırım programına alınması gerekir. Yine bu bölgenin, bu yörenin kalkınması için şu, şu, şu mekanizmaların mutlaka devreye sokulması gerekir." İşte özellikle 2018 yılında bu ajanslarımızı yeniden yapılandıracağız, yasal düzenleme de dâhil olmak üzere, gerçek anlamda bölgelerin ve illerin kalkınmasına hizmet edebilecek bir yapıya dönüştüreceğiz, bunu özellikle ifade edeyim.

Şimdi, bakınız, illerde bizim yatırım destek ofislerimiz var. Aslında ajansları kurarken bu yatırım destek ofisleri özellikle yatırım yapmak isteyen vatandaşların izin ve ruhsat işlemlerini tek elden -tek durak ofis dediğimiz sistemin devreye sokulması- tüm işlemlerin ajans tarafından yürütülüp yatırımcının kurum kurum dolaşmamasını sağlamaktı ama bugüne kadar istenilen düzeyde bu gerçekleşmedi. Bunun örneğini İstanbul'da yaptık, İstanbul Kalkınma Ajansında, şimdi Anadolu'muzun değişik illerinde bunu uygulayacağız. Örneğin, Rize'de bir yatırımcı yatırım yapmak istiyor. Yatırım destek ofisine gelecek, diyecek ki: "Ben şu yatırımı yapmak istiyorum." Onun tüm iş ve işlemleri, orada bulunan diğer kurumların temsilcilerinin de olduğu bir grup tarafından yapılacak ve yerine getirilecek. Dolayısıyla yatırımcıyı kurum kurum dolaştırmaktan kurtaracağız. Dediğim gibi, İstanbul'da başladık uygulamasına, Anadolu'nun değişik illerinde bunu yaygınlaştırmayı düşünüyoruz.

Diğer taraftan, kalkınma ajanslarının şöyle bir özelliği var biliyorsunuz: Yönetim kurulu yapısına baktığımızda, yönetim kurulu içerisinde vali var, belediye başkanı var, sanayi, ticaret odası başkanı var, bazı yerlerde esnaf odası başkanı var, il özel idaresi veya meclis başkanı var, il genel meclisi başkanı var. Şimdi, tabii burada şöyle eleştiriler geliyor bize, deniliyor ki: "Efendim, işte valiler, belediye başkanları, işte sanayi, ticaret odaları kendi aralarında işte ne kadarlık bir kaynak varsa bu kaynağı bölüşüyorlar, ona göre projelere destek veriliyor." Bu tür eleştiriler de geliyor, alıyoruz biz bu eleştirileri. Hem bu eleştirilerden kurtulmak hem de gerçek anlamda o ilin, o bölgenin kalkınmasına hizmet edebilecek bir yapıyı mutlaka oluşturacağız. Bu, bizim için önemli bir adımdı ajanslar. Ajansların aslında özerk bir yapısı var, kalkınma ajanslarının. Doğrudan Kalkınma Bakanlığına bir bağlılığı söz konusu değil ancak biz usul ve esasları hazırlıyoruz, uyulması gereken genel ilkeleri, genel prensipleri ortaya koyuyoruz ama ajansları, inşallah, çok daha iyi bir noktaya getireceğiz. Bölge kalkınma idarelerine...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Daha sivil ve teknik olmalı Sayın Bakanım, vali falanla olmuyor yani.

KALKINMA BAKANİ LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Evet.

Bölge kalkınma idarelerine baktığımızda, evet, bölge kalkınma idareleri ile kalkınma ajansları personeli arasında bir ücret farklılaşması söz konusu. Ama biz bu kalkınma ajanslarını kurarken bir kamu hüviyetinde olmasın, bir özel kesim zihniyeti içerisinde çalışacak bir mekanizma içerisinde olsun arzu ettik ve dolayısıyla ajanslarda çalışan personelin ücretlerini de o dönemde yüksek tuttuk. Yüksek Planlama Kurulu kararıyla bu belirleniyordu ancak 2011 yılında çıkan kanun hükmünde kararnameyle bu ücretler eşitlendi yani diğer muadilleriyle aynı konuma getirildi. Bölge kalkınma idarelerine geldiğimizde, evet, bölge kalkınma idarelerindeki ücretler ajanslara göre daha düşük, doğru ama bölge kalkınma idareleri doğrudan Kalkınma Bakanlığımıza bağlı olan bir yapı. Onların da, bölge kalkınma idarelerinin de yeniden yapılandırılmasına ihtiyaç var mı? O da var, onu da ifade edeyim.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Sayın Bakanım...

KALKINMA BAKANİ LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Alacağım.

Ama bugüne kadar -biraz önce arkadaşlarımız da ifade etti- inanın, hem kalkınma ajansları hem de bölge kalkınma idareleri binlerce projeye destek verdiler. Bakınız, on yıl öncesine geri dönelim, gerçekleri görelim. Bir Erzurum'dan, bir Niğde'den, bir Aksaray'dan, bir Sivas'tan bir tane proje bile alamıyordunuz, yoktu, proje yapacak olan kimse yoktu ama bakın, bugün "SODES" dedik; SODES için yüzlerce proje teklifi geliyor, ciddi bir insan altyapısı oluştu bu illerde. İşte insan kaynaklarını ve kapasiteyi geliştirmeye yönelik kim ne derse desin bu ajansların inanılmaz bir katkısı oldu. Yeterli mi? Değil. Ha, ben kurumsal kapasite açısından yeterli görmüyorum hâlâ. Özellikle kamu kurum ve kuruluşlarımızın kapasitelerini il düzeyinde güçlendirici programlara da mutlaka güçlü bir şekilde destek verilmeli, buna da inanıyorum. Ama biz eğer bu illerimizde, bu bölgelerimizde nitelikli insan

altyapısını oluşturursak o illerin, o bölgelerin kalkınmasının önündeki en büyük engeli kaldırmış oluruz. Önce insan; eğer sizin elinizde insan altyapısı yoksa istediğiniz kadar paranız olsun, istediğiniz kadar fabrikanız olsun, istediğiniz kadar binanız olsun, hiçbir anlam ifade etmez ve sürdürülebilir hiçbir yönü yoktur. Onun için bizim öncelikli olarak hedefimiz, insan kaynaklarının geliştirilmesi. İşte, 2018’de de en fazla yoğunlaşacağımız alan kapasitenin geliştirilmesi ve insan kaynaklarının güçlendirilmesi olacak, bunu yapmayı arzu ediyoruz.

Bir diğer husus -daha da konuşurum ama çok fazla zamanınızı almak istemiyorum- Sayıştayın raporlarına yönelik. Şunu ifade edeyim: Özellikle Sayıştay Başkanlığının ajanslara yönelik yapmış oldukları eleştirileri okudum, bazı bölge kalkınma idarelerine yönelik yapmış oldukları eleştirileri de okudum. Özellikle ajansların performansını artırıcı, ajansların daha da önünü açıcı ciddi önerileri var; saygı duyuyorum ve teşekkür ediyorum. Ancak şunu da ifade etmeliyim: Hemen düzeltilebilecek, çok basit, arızı, işte, şu fasılda değilmiş de şu fasla yazılmış... Bunlar zaten on gün içerisinde, on beş gün içerisinde düzeltilmiş olan şeyler. Şimdi, 34 tedbir söylenmiş, bunun 24’ünü hemen yapmış kurumlar. Şimdi, bunları Sayıştayın yazmasına gerek yok, bunlara gerek yok. Ha, Sayıştayın ne yapması gerekiyor? Sayıştayın yapması gereken şey, işte, ajansın önünü açabilecek, ajansın gelişmesine, o yörenin kalkınmasına engel teşkil edebilecek hususlar varsa bunları ortaya koymak, ajansın performansını artırıcı neler olması gerektiğini ortaya koymak. Bu yönde de gerçekten ciddi ve güzel önerileri var, teşekkür ediyorum kendilerine ve takdir de ediyorum ama burada böyle çok arızı şeyler var, işte, şu fasılda yer almamış, bu fasılda... Uyaracaksınız, düzelterekler; düzeltmezlerse bir sonraki yıl yazarsınız bunları.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Ama onları dile getirmedik zaten.

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Getirmediniz biliyorum, ben sadece Sayıştaydaki arkadaşlara yönelik bunu söylüyorum, siz dile getirmediniz. Dolayısıyla, bunları...

MUSA ÇAM (İzmir) – Onların da görevi Sayın Bakan yani onlar da yazacak.

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Ben anlıyorum ama şöyle: Şimdi, ben arkadaşlara diyorum ki: Bakın, siz bölge planı hazırladınız 300-500 sayfalık... Şimdi arkadaşlara şu talimatı verdim, dedim ki: Her ile yönelik öncelikli 3-5 tane alanı belirleyeceksiniz. Biz hangi alanlara öncelikli olarak yoğunlaşacağız, o ilin, o bölgenin mukayeseli üstünlüğü nedir, bunları ortaya koyacağız ve bu çerçevede adımlarımızı atacağız. 600 sayfalık, bin sayfalık bir doküman olduğu zaman onun içinde kaybolur gidersiz ama kısa, öz ve net bir yol haritası olduğu zaman önünüzde, siz de yapacağınızı bilirsiniz, toplumun tüm kesimleri de o yol haritasını kafasına nakşeder. Onun için, evet, eksiklerimiz var, o eksikleri tamamlayacağız.

Harcamalara yönelik yine dile getirilen, Sayın Kuşoğlu’nun dile getirdiği, yine birkaç Komisyon üyemizin dile getirdiği hususlar var, özellikle bölge kalkınma idarelerinin harcamaları yönünde. Şöyle bir problem yaşıyoruz: Tabii, bölge kalkınma idareleri parayı aktarırken hak ediş usulüne göre yapıyor yani hak ediş gelmeden o parayı aktaramıyor. Bundan kaynaklanan bir sıkıntı yaşanıyor ve yılın genellikle son aylarında yoğun bir şekilde hak edişler geldiği için... Mesela, bana verdikleri en son rakam aşağı yukarı yüzde 60, 70 mertebesinde, o bahsettiğiniz rakamlar, her birine teker teker girmek istemiyorum. Ama arkadaşların bana verdikleri söz “Yıl sonuna kadar biz harcayacağız.” şeklinde. Geçen yıl, biliyorsunuz, özellikle de uyarıştım ben arkadaşları. Kısaca, bölge kalkınma idarelerine yönelik de açıkçası düşüncem bu şekilde.

Eğer müsaade ederseniz, çok kısa olarak, her bir Komisyon üyemizin ve milletvekilimizin dile getirdikleri hususlar var, kısaca...

KADİM DURMAZ (Tokat) – Sayın Bakan...

KALKINMA BAKANİ LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Buyurun.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Sayın Bakanım, tam da bu söylediğiniz konuyla ilgili -ben burada yoktum- bir şeyi söyleyeyim: Bizde ortak aradığınız kalkınma ajansı var; Samsun, Tokat, Amasya, Çorum. Anlaşıyor o söylediğiniz gruplar, her yıl bir mega proje deyip... Mesela, bu sene Tokat’a 11-12 milyon lira gibi bir kaynak hatta 14’e falan çıkacağını öğrendim. Ne yapıyor, biliyor musunuz? O doğal Yeşilirmak’ın güzelliği bozuldu, betondu bir kanal “Bunda kayak sefası yapılacak...” Halbuki bu -siz de takdir edersiniz ki- bölgesel kalkınma ajansı, bunun amacı üretime...

KALKINMA BAKANİ LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Aynen, katılıyorum görüşünüze.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Ben hesap ettim, 637 tane köye 2’şer tane inek verilebilir, böyle kabadan gidiyorum.

KALKINMA BAKANİ LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Ama, şimdi olmadı işte.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Ya, üretimi artırmak adına. Hayır, hayır, üretimi artırmak adına, niye öyle bakıyoruz arkadaşlar? Ya da farklı bir şeyde kullanılabilir; sera yapılabilir. Sizin söylediğiniz anlamda, il genel meclisi başkanları, valiler, belediye başkanları... Ortaya sağlıklı bir sonuç çıkmıyor.

BAŞKAN – Sayın Durmaz, süreden gidiyor.

KALKINMA BAKANİ LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Şimdi, müsaade ederseniz, yine genel bir soru, birçok Komisyon üyemiz tarafından dile getirilen bir soru, o da ulusal hesaplar sistemi yani bizim yeni millî gelir hesabımız. Türkiye İstatistik Kurumunu bu çerçevede bazı Komisyon üyelerimiz eleştirdi ve hatta kafalarında soru işareti olduğunu ifade etti. Öncelikle şunu ifade edeyim değerli arkadaşlarım: Millî gelir hesabında 2016 yılına kadar... Gerekirse Mehmet Bey’in kendisine de söz verebiliriz, o da açıklamada bulunabilir.

GARO PAYLAN (İstanbul) – İstiyoruz.

KALKINMA BAKANİ LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Elbette, memnuniyetle. Ama ben şunu özetleyeyim: Millî gelir hesabı geçmişte yani en son hesaplanan millî gelir hesaplaması öncesi dönemde nasıl hesaplanıyordu? Bir, anket çalışmaları; iki, bizim gerçekten çok sık kullandığımız “girdi-çıkıtı tabloları” dediğimiz “input-output tabloları” denen tablolar kullanılıyordu. Yani, diyelim ki inşaat sektörüne hangi alanlardan bir giriş söz konusu ve inşaattan hangi alanlara yine çıkış söz konusu. Yani, sektörlerin, alt sektörlerin birbirleriyle olan ilişkisi ve etkileşimini ortaya koyan “input-output” veya girdi-çıkıtı tabloları. Bu tablolar esas alınıyordu ve 2016 yılına kadar 2002 yılında belirlenmiş olan girdi-çıkıtı tabloları kullanıldı değerli arkadaşlar ki bu 2002 yılındaki girdi-çıkıtı tabloları da 1998 yılından alınan bir tablo, aşağı yukarı hiçbir değişiklik olmadan 2015, 2016 yılına kadar gelmiş durumda. Yani, 1998 yılındaki “input-output” tablosunu, yapısını, sektörlerin birbirleriyle olan etkileşimini ve yapısını siz 2015 yılına kadar aynı tabloları kullanarak getirdiniz. Şimdi, ne oldu?

BİHLUN TAMAYLIGİL (İstanbul) – Siz getirdiniz.

KALKINMA BAKANİ LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Bu çok kolay bir çalışma değil Sayın Tamaylıgil, onu da ifade edeyim yani üç dört yıl alan bir çalışma ve bu çalışma TÜİK tarafından tamamlandı ve 2012 yılının girdi-çıkıtı tabloları oluşturuldu ve 2012 yılının girdi-çıkıtı tablolarına göre sektörler arasında ciddi farklılaşma ortaya çıktı ve o tabloları kullandılar. Mehmet Bey, yanlış söylüyorsa lütfen beni de düzeltin, onu da söyleyeyim; az çok benim de teknik yönüm vardır.

Şimdi, bu tablolara ilaveten, benim Kalkınma Bakanlığı görevine gelir gelmez ilk yaptığım işlerden bir tanesi, Maliye Bakanlığı ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığıyla bir protokol çerçevesinde tüm verileri, Maliye Bakanlığının verilerini, işte, bu KDV'yle ilgili, gelir vergisiyle ilgili, kurumlar vergisiyle ilgili -daha önce bunların hiçbirisi yani idari kayıtların hiçbirisi kullanılmıyor idi millî gelir hesabında- bunların tamamını Türkiye İstatistik Kurumuna aktardık ve hem Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının hem Maliye Bakanlığının hem de diğer kamu kurum ve kuruluşlarının idari kayıtları kullanılarak bu hesaplamalar yapıldı. Sonra tabii farklı bir manzara ortaya çıktı, sonra da şu söylendi: "Efendim, siz bu çalışmayı yaptınız ama sanayi üretim endeksi ile sizin yapmış olduğunuz gayrisafî yurt içi hasıla hesaplamasında ortaya koyduğunuz rakamlar birbiriyile uyuşmuyor." O da doğru bir tespitti. Nedeni...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Bakanım, ek süre veriyorum.

Buyurun.

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – O da aynı problem çünkü aşağı yukarı 2007, 2008, 2009 yılındaki sanayi yapısı ve firmalar sabit, 2010 yılında alınmış ve o firmalar hiçbir şekilde değiştirilmeden bugüne kadar getirilmiş yani siz sanayi üretim endeksini hesaplarken siz 2008 yılında devreye girmiş olan firmayı dikkate almıyorsunuz, 2009 yılında devreye girmiş olan firmayı dikkate almıyorsunuz sanayi üretim endeksinde. Dolayısıyla evet, bu yeni millî gelir hesabı ile sanayi üretim endeksi arasında da bir farklılaşma ortaya çıktı. İşte, şimdi, bunu da çözüyorlar arkadaşlarımız.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Peki, tasarruf oranı, yatırım oranı Sayın Bakanım?

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Tasarruf oranını, onu Mehmet Bey'e vereceğim, sözü Mehmet Bey'e vereceğim. İsterseniz Mehmet Bey devam etsin, sonra ben sizlerin teker teker sorularını cevaplandırırım.

Buyurun Mehmet Bey.

BAŞKAN – Sayın Bakanım, siz bitirseydiniz, biz sonrasında Mehmet Bey'e verirdik.

Buyurun Sayın Bakanım.

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Çok affedersiniz, çok özür diliyorum.

Şimdi, bir başka husus, yine Sayın Temizel tarafından dile getirilen bir husus -ben o zaman TÜİK'le ilgili kısımları size bırakıyorum Sayın Başkan- bu mali disiplin konusu. Mali disiplin konusundaki kararlılığımız devam ediyor. Takdir edersiniz ki 2016 yılında 15 Temmuz darbe girişimi sonrası bir belirsizlik ortaya çıktı ve ağustos ayından itibaren bir taraftan Merkez Bankası, diğer taraftan Hükümet olarak biz bazı tedbirler aldık ve bu tedbirleri kademeli olarak uygulamaya koyduk, işte bunlardan bir tanesi de Kredi Garanti Fonu mekanizmasıydı. Eğer biz bu tedbirleri almasaydık, bu yeni mekanizmaları ortaya koymasaydık çok farklı bir resimle karşı karşıya kalabilirdik ama biz bu tedbirleri aldık ve dedik ki biz ta o dönemde, bakın, çok net söylüyorum, 2016 yılının son aylarında, 2017 için yüzde 2'lik bir bütçe açığının oluşacağını zaten biz kendimiz biliyoruz, kendimiz o çerçevede çalıştık zaten. Yani kamu maliyesi alanında, evet, o rahatlamayı sağlamak ve sürdürülebilir bir büyüme özellikle işletmelerimizin sürdürülebilirliğini sağlamak açısından son derece önemliydi. Neden önemliydi? Çünkü küresel düzeyde, özellikle Avrupa Birliği pazarında, Avrupa'da inanılmaz bir canlanma oluştu. Çok yüksek oranda talep var, işte siz de bahsettiniz Sayın Paylan, kapasite kullanım oranındaki yükseklik, ki yüzde 80'lere ulaştı, son on yılın en yüksek kapasite kullanım oranlarına ulaştık biz. Özellikle ihracat odaklı çalışan firmalar şu anda mal yetiştirmekte zorlanıyorlar. Yüzde 97,7 kapasite oranıyla çalışan sektörlerimiz var, işte elektronik ve bilgisayar, bakınız, en son TÜİK rakamlarında yüze

98 kapasite kullanım oranı, ki yani çok zorlanan bir şey, siz de söylediniz. Ha, nedir buradaki yaklaşım? Yüzde 80'in üzerine kapasite çıkması hâlinde biz yeni yatırım bekleriz, doğru söylüyorsunuz. Ha, peki, yatırımlar ne aşamada, ne oldu? Genellikle baktığımız zaman tevsî yatırımlarının ağırlıklı olduğunu görüyoruz, kapasite artırmaya yönelik yatırımların olduğunu görüyoruz ama komple yeni yatırım miktarının görece daha az olduğunu görüyoruz.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Makine teçhizat...

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Evet.

Ama, evet, yatırımlarda bir öteleme söz konusu, bir erteleme söz konusu. Biz şuna inanıyoruz, orta vadeli programı yaparken de özellikle bizim ısrarla söylediğimiz şey şudur: Son birkaç yıldaki yatırımların artış hızı bizim büyüme hızımız civarında veya biraz altında. Normalde geleneksel olarak yatırımların büyüme hızı ülke ekonomisinin büyüme hızının daha üstündedir.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Demokratik sorunlarımızı çözelim, yatırım patlaması olur Sayın Bakan, demokratik sorunları çözmezseniz olmaz.

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – 2018 yılında özellikle bu yatırımlarda da artış olacağını düşünüyoruz.

Tabii, büyümeye bakıldığında büyümenin kalitesinin bozuk olduğu ifade edildi. Ben buna katılmıyorum, hele hele şu süreç için katılmıyorum çünkü büyümenin yapısına baktığımızda özellikle yatırım ve ihracat merkezli bir büyüme olduğunu görüyoruz. Evet, inşaata değinildi ama bu ülke için inşaat da gerekli, sadece inşaat yeterli değil elbette ama genç ve dinamik bir nüfusumuz var, kentsel dönüşüm ihtiyacı olan binlerce binamız var, artan bir nüfusumuz var.

Değerli Komisyon üyelerimiz, bakın, yıllık ortalama iş gücüne katılım oranındaki yüzde 1'lik artış 1,2 milyon kişi demektir, 1,2 milyon kişi, 2017 yılı için söylüyorum. Hani işsizlikten bahsedildi, neden düşürülemiyor? Şimdi, biz son altı yedi yılda, yılda ortalama 943 bin kişi, bu yılı saymıyorum, bu yılla 950 bini geçiyor, 950 bin kişi istihdam etmişiz fakat...

GARO PAYLAN (İstanbul) – Sayın Bakanım, hep öyleydi, 1990'larda da böyleydi.

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Öyle değil, öyle değil. 600 bin. O rakamları vereyim.

Bakın, şöyle: Eğer ben son on iki, on üç yılın ortalamasını alırsam nedir biliyor musunuz iş gücüne katılım oranındaki 1 puanlık artış? 600 bin kişiye tekabül ediyor. Ama ben 2017 yılını aldığımda iş gücüne katılım oranındaki 1 puanlık artış 1 milyon 200 bin kişiye tekabül ediyor ve iş gücüne katılım oranındaki 1 puanlık artış işsizlik oranında 1,8 puanlık artış demektir. Dolayısıyla evet, bizim her yıl 1 milyonun mutlaka üzerinde bir istihdam oluşturmamız gerekiyor.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Ama üretime yönelik olmalı.

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Evet, evet.

MUSA ÇAM (İzmir) – İnşaat değil.

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Şimdi, dolayısıyla, mali disiplin konusuna değinecek olursam mali disiplinimizi sürdüreceğiz. Eğer 2018, 2019, 2020 yılı rakamlarına bakacak olursanız orta vadeli programımızda bu önlemleri aldığımızı göreceksiniz. Dolayısıyla, mali disiplinden taviz vermemiz asla mümkün değil.

Yine, Sayın Temizel yatırımların tamamlanma süresine yönelik olarak 3,8 yılın çok gerçekçi olmadığını ifade etti, gerçekçi bir rakam. Şöyle bir durum söz konusu, onu da ifade edeyim: Toplu bazı projelerimiz var. Örneğin, 1970'li yıllarda başlamış, 1980'li yıllarda başlamış. Her yıl o proje

numarasına yeni projeler ilave ediliyor. Dolayısıyla, bizim gerçek anlamda, teknik düzeyde nasıl hesapladığımızı merak ediyorsanız arkadaşlarımız size detaylı bir bilgi notu hazırlasınlar. Ama şöyle ifade edeyim: Örneğin, tarımda 6,2 yıl. Süreleri veriyorum. Bu kaçtı 2002 yılında? 25,3 yıldır, 6,2 yıla düşürdük.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – İz bedeliyle takip edilenleri dâhil ediyor musunuz Sayın Bakan?

KALKINMA BAKANLIĞI MÜSTEŞARI M. CÜNEYD DÜZYOL – Dâhil ediyor muyuz?

KALKINMA BAKANLIĞI MÜSTEŞARI M. CÜNEYD DÜZYOL – Ediyoruz, ediyoruz. Kalmadı şu an iz bedelli bir şey.

KALKINMA BAKANLIĞI MÜSTEŞARI M. CÜNEYD DÜZYOL – Ediyormuşuz.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – İz bedeliyle takip edilenler ya da bin lira, 2 bin lira olarak takip edilenler...

KALKINMA BAKANLIĞI MÜSTEŞARI M. CÜNEYD DÜZYOL – Onu ediyor muyuz?

KALKINMA BAKANLIĞI MÜSTEŞARI M. CÜNEYD DÜZYOL – Ediyoruz ama şu anda kalmadı zaten, iz bedelli bir şey kalmadı artık, nadir yani birkaç tane...

KALKINMA BAKANLIĞI MÜSTEŞARI M. CÜNEYD DÜZYOL – Mesela, madencilikte 2002 yılında iki yılmiş, şu anda 0,3 yıl. İmalatta 5,6 yılmiş 2002’de, şu anda 1,3 yıl. Enerjide 10,9 yılmiş 2002’de, şu anda 1,3 yıl. Ulaştırımda 11,1 yılmiş, şu anda 6,5 yıl. Dolayısıyla bunlara bir bütün olarak baktığımızda gerçekten proje tamamlanma sürelerinde ciddi bir kısalma söz konusu.

Yine, Sayın Temizel’in bazı soruları vardı ama... Bu yatırım destek ofislerinden bahsedildi. Şu ana kadar bizim bu yatırım destek ofislerimiz 706 yeni doğrudan yatırımın yapılmasını sağladı bugüne kadar ve 4,3 milyar dolarlık da yatırım gerçekleştirildi yine yatırım destek ofisleri vasıtasıyla.

Bölge kalkınma idareleri ve kalkınma ajansları Sayıştay tarafından denetleniyor. “Bu yıl da yine raporlar gelmedi.” şeklinde bir ifade kullanıldı. Sayıştay Başkanlığımız 26 ajans için, her biri için bu çalışmaları gerçekleştirdi. Doğru söylüyorum değil mi arkadaşlar? Sayıştaya söylüyorum. İlave bir şey yaptı bu yıl Sayıştay Başkanlığı, güzel bir şey yaptı. Toplu olarak bunun bir değerlendirmesini de yaptı Sayıştay Başkanlığı. O nedenle de kendilerine teşekkür ediyorum.

Yine, Sayın Temizel’in yatırım hesabıyla ilgili şeyi Mehmet Bey’e vereceğim, Mehmet Bey açıklar TÜİK’le ilgili olan hususları.

Sayın Paylan’ın dile getirdiği hususlara değinmek istiyorum. Kamu yatırımlarından aldığı paya, özellikle bölgeler arası gelişmişlik farkına değindiniz. Bir de “Veri saklanıyor.” gibi bir ifade kullanıldı, bilemiyorum, bir milletvekilimiz tarafından, “Özellikle illere yönelik veri yok.” şeklinde.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Bakanım, lütfen.

Buyurun.

KALKINMA BAKANLIĞI MÜSTEŞARI M. CÜNEYD DÜZYOL – Tamamlayacağım.

Şimdi, burada, şu anda elimizde gayrisafi yurt içi hasıla itibarıyla 2004 yılı ve 2014 yılı verileri var ve bu verilere baktığımızda, yine NUTS 2 düzeyi dediğimiz, kalkınma ajanslarının olduğu bölgelerde bölgeler arası gelişmişlik farkının azaldığını görüyoruz.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Ne kadar?

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Tam rakam yanımda değil ama bu bilgileri sizinle paylaşalım ama bölgeler arası gelişmişlik farklarında bir azalma söz konusu. Özellikle geri kalmış yörelerimizde ciddi bir iyileşme söz konusu.

Yatırım ödeneklerine değinecek olursak, GAP illerimizin, Güneydoğu Anadolu illerimizin aşağı yukarı yüzde 6 civarındaymış kamu yatırımlarından aldığı pay, bugün yüzde 10,5'a çıktı. KOP illerinin payı 3,3 civarındaymış, bugün 6,3'e yükselmiş. DAP illeri 7 civarındaymış; 8,4'e yükselmiş. DOKAP illeri 5 civarındaymış; 5,7'ye yükselmiş. Dolayısıyla bu bölgelere baktığımızda, gerçekten, bölgelerin, özellikle nispeten, göreceli olarak daha geri konumda olan bölgelerin iyiyi doğru gittiğini görüyoruz. Peki, bu yeterli mi? Hayır, yeterli değil. Bu konuda da biz tüm çabayı gösteriyoruz.

Örneğin, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin ihracatı 2002 yılında sadece Türkiye ihracatının yüzde 2,2'siymiş, 2016 yılı için söylüyorum, Türkiye ihracatının içindeki payı yüzde 6,6; 3 katlık bir artış söz konusu yani Türkiye ihracatından aldığı payda. Dolayısıyla bir iyileşme söz konusu. Ha, istenilen düzeyde mi? Tabii ki bizim istediğimiz düzeyde değil, daha iyi noktalarda olmasını arzu ediyoruz.

“Kalkınma ajanslarına başvurular nasıl?” şeklinde yine Sayın Paylan, sizin bir sorunuz vardı. Bu özellikle FETÖ'ye...

GARO PAYLAN (İstanbul) – Yalnız, güvenle ilgili sordum Sayın Bakan yani güven, demokrasi, bunların hepsi nasıl...

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Özellikle bu darbe girişimi sonrası bir aksama söz konusu oldu, olmadı değil ama 2018 yılı itibarıyla...

GARO PAYLAN (İstanbul) – OHAL'i kaldırın Sayın Bakan.

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – ...iyi bir noktaya geleceğimizi düşünüyoruz.

Yine, Sayın Paylan'ın bir başka sorusu, bu, sektörler itibarıyla özel kesimin sabit sermaye yatırımlarını sormuştunuz. Ulaştırma sektörü -2017 yılı ve özel kesim için söylüyorum- 271 milyar lira, konut 263 milyar lira, imalat 168,7 milyar lira, tarım 7,1 milyar lira, madencilik 12,7 milyar lira, turizm 13,8 milyar lira, eğitim 15,3 milyar lira, sağlık 19,4 milyar lira, diğer hizmetler de yine 19,4 milyar lira.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Ne kadar sağlıksız olduğunu gösteriyor; tüketime gitmiş, araba almışız. Yatırım diye seviyoruz; ev almışız, araba almışız.

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Ama imalata bakın; 168,7 milyar liralık bir yatırım söz konusu, imalat sanayi için söylüyorum.

Tabii, bu işsizlik konusuna çok sık değinildi, ona değindim ama tekrar değindim, bir daha girmek istemiyorum.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Demokrasi ve kalkınma ilişkisine yorum yapmanız.

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Şimdi, bu, özellikle gelir dağılımı konusuna değindiniz. En zengin yüzde 20'lik gelir grubu, en fakir yüzde 20'lik gelir grubuyla ilgili, 2002 yılında 9,5 katı idi yani en zengin yüzde 20 ile en fakir yüzde 20 arasında, bugün 7,7 kata düşmüş durumda, bir iyileşme kaydedilmiş durumda.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Tekrar yükselmeye başladı ama.

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Onu da söyleyeceğim.

Bir de, tabii, Sayın Paylan, siz şöyle bir ifade kullandınız, onu çok merak ettim. Ben de açıkçası böyle bir veri varsa görmek isterim. Dediniz ki: “Adalet ve Kalkınma Partisi döneminde nüfusun yüzde 1'i servetin yüzde 60'ına sahip oldu.”

GARO PAYLAN (İstanbul) – Evet.

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Nerededir bu veri? Yani, bunu görmek isterim ben. Yani, ulusal düzeyde böyle bir veri var mı, uluslararası düzeyde böyle bir veri var mı? Nedir, görmek isterim.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Bakanım, lütfen... Üçüncü defa ek süre vermek zorunda kaldım.

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Lütfen benimle paylaşırsanız çok memnun olurum çünkü 2007 yılı, bakın, bir rakam vereceğim...

GARO PAYLAN (İstanbul) – Ben size ulaştırayım Sayın Bakan, birçok raporda var.

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Bakın, son sekiz yılın rakamını vereceğim. En zengin kesimin 2007 yılında bu yüzde 1...

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Sayın Bakan, siz gelirden bahsediyorsunuz, Garo Bey servetten bahsediyor.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Siz gelirden bahsediyorsunuz, o servet...

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Veri nedir, hangi veri, onu merak ettim.

BİHLUN TAMAYLIGİL (İstanbul) – Servet...

GARO PAYLAN (İstanbul) – Servet...

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Hangi veriye dayanıyor, çok merak ediyorum.

BİHLUN TAMAYLIGİL (İstanbul) – Credit Suisse'in...

GARO PAYLAN (İstanbul) – Credit Suisse'in raporlarında var.

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Ha, Credit Suisse'in raporu bizde de var, oradaki ifade şu, Credit Suisse diyor ki buna: “Çok zayıf bir data, güvenilebilirliği konusunda çok ciddi kuşkuları olan bir data.” şeklinde bir ifade... Yani, bu gerçek anlamda veriye dayanmayan, sadece algıya dayanan bir şey. Yani, burada...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Siz verin doğru datayı o hâlde efendim, siz söyleyin Sayın Bakan.

BAŞKAN – Sayın Bekaroğlu, lütfen.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Kim zenginleşti, kim fakirleşti?

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Onun için yani somut bir rakam varsa elbette bunu paylaşmanız bizi de memnun eder.

Şunu söyleyeyim yine: En zenginlerin oranı 2007'deki payı yüzde 9,1 iken 2015'te 7,4'e düşmüştür.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Gelirden bahsediyorsunuz Sayın Bakanım, ben servetten bahsediyorum.

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Tamam, Credit Suisse'in verisinde de aynen bu ibare ver, o ibareyi de lütfen dikkate alın. Diyor ki, efendim, şunu söylüyor...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Peki, kaçır efendim, kaç? Siz söyleyin.

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Hayır, bizim elimizde böyle bir veri yok Sayın Bekaroğlu.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Niye yok merak ediyorum, yok mu öyle bir veri? Olmaz mı.

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Bak, Credit Suisse diyor ki Sayın Bekaroğlu: “Bu veri güvenilir değildir.” Ben bunu ifade ediyorum, o kadar.

Devam ediyorum...

BAŞKAN – Sayın Bakanım, üçüncü ek süreyi kullanıyorsunuz. Lütfen, iki dakikada tamamlarsanız kalan sorulara yazılı verirsiniz cevaplarınızı.

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Peki efendim, peki .

GARO PAYLAN (İstanbul) – Yok, sorulara yazılı cevap vermiyor Sayın Bakan. Bakın, burada 46 soru var.

BAŞKAN – Vermişti, bir kısmına vermiş

GARO PAYLAN (İstanbul) – Hayır, hayır, 12 tanesine vermiş.

BAŞKAN – Onlar soru önergesi ya; buradaki, Komisyondaki sorular değil ya.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Ya, geçen yılki sorulara, Sayın Başkan, cevap verdi mi Sayın Bakan?

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Şimdi, şöyle, kısaca o zaman, burada olan arkadaşlarımıza yönelik... Sayın Tamaylıgil'in bir ifadesi vardı. Yeni seride inşaat sektörü katma değeriyle istihdam artışı uyumu olmadığını ifade ettiniz. Bununla ilgili, arkadaşlarımız bir grafik hazırlamışlar yani bu uyumu gösteren, size arz etmek istiyorum eğer kabul ederseniz.

Ben çok teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum efendim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Sayın Bakanım.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Yazılı cevap mı verecek Sayın Başkan? Ne zamana kadar Sayın Başkan? Ne zaman efendim? Kayıtlara geçsin.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Sayın Bakanım SODES'le ilgili bir cevap istiyorum.

BAŞKAN – Sayın Bakanım, buyurun.

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Ha, şöyle önemli, bir hususa değineceğim. SODES'le ilgili, evet, bir çalışma yapacağız. O çalışmaya göre inşallah Tokat'ın durumu o gruba girer. Tamamıyla teknik bir çalışma ama.

BAŞKAN – Sayın Bakanım...

KADİM DURMAZ (Tokat) – Ama bunu milimetrik...

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Sadece şunu söyleyeceğim, şöyle bir ithamda bulunuldu, açıkçası bu beni son derece üzdü, onu da ifade edeyim. Zannedersen Niğde'yle ilgiliydi, hangi vekilimiz olduğunu tam hatırlamıyorum ama...

BAŞKAN – Ömer Fethi Gürer...

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Ömer Fethi Bey şunu ifade etti: “Siz Ensar Vakfına bazı yetkilerinizi devretmişsiniz, özellikle SODES'le ilgili yetkilerinizi devretmişsiniz.” şeklinde bir ifadesi oldu. Şimdi, değerli arkadaşlar, şöyle: Evet, bizim bir SODES programımız var, özellikle çocuklara, kadınlara, gençlere ve gerçekten dezavantajlı gruplara yönelik bir programımız var. Nasıl işliyor bu program? Bu program şöyle işliyor: Biz bir çağrıya çıkıyoruz, teklif çağrısına, diyoruz ki: “Şu, şu, şu alanlarda projesi olan sivil toplum kuruluşları şu tarihe kadar valiliğe başvursun.” Ve valilik bünyesinde bir komisyon oluşturuluyor değişik kesimlerden olan, bu projeler valiliğe geliyor,

tüm projeler, valiliğe geldikten sonra valilik bu projeleri teker teker değerlendiriyor bizim belirlemiş olduğumuz usul ve esaslara göre ve valilik burada projeleri seçiyor, onaylıyor, Bakanlığımıza gönderiyor, en son onayı da Bakanlığımız yapıyor ve değişik sivil toplum kuruluşlarının -kamu kuruluşları da olabilir, il müdürlükleri de olabilir- bu dezavantajlı gruplara yönelik küçük ölçekli projelerine destek veriliyor; işte, 30 bin liralık, 50 bin liralık, 100 bin liralık; bu, eğitim programı olabiliyor, buna benzer programlar oluyor. Böyle bir programda Niğde'deki Ensar Vakfı projesini sunmuş, projesi valilikçe kabul edilmiş ve o proje çerçevesinde de bir destek almayı hak etmiş. Olay bundan ibaret. Yani burada "Ensar Vakfı almasın, başka vakıflar alsın." Bu yaklaşım doğru değil. Yüzlerce vakıf var, yüzlerce dernek var bu desteklerden yararlanan, elbette Ensar Vakfı da doğru bir proje yapmışsa, iyi bir proje yapmışsa o da destek alacak, almaya da devam edecek yani bunda herhangi bir yanlışlık söz konusu değil.

Kadın konusu çok konuşuldu. Özellikle kadınlara yönelik çok sayıda düzenleme yapıldı, yapmaya da devam ediyoruz. İşte, kadınlarımızın işe alınması hâlinde sigorta priminin işveren payını biz ödüyoruz, yine çalışan kadınlarımızın özlük haklarına yönelik düzenlemeler yaptık.

Diğer taraftan, sürdürülebilir kalkınma konusuna değinildi. Sürdürülebilir kalkınma konusunda Birleşmiş Milletlerin sürdürülebilir kalkınma hedeflerine en fazla destek veren ülkelerin başında Türkiye geliyor ve Bakanlığımız. Aşağı yukarı sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin Birleşmiş Milletler tarafından belirlenmesinde Bakanlığımızın çok önemli bir rolü oldu. Geçen yıl tam 15 Temmuz darbesinin olduğu gün veya ertesi günü, tam hatırlamıyorum, yine ülke olarak davet edildik, orada sunuş yapmamız istendi ancak tabii bizim gitme imkânımız olmadı fakat bu alanda da Bakanlığımız ve TÜİK Başkanlığı çok önemli çalışmalar gerçekleştirdi.

Ben burada Sayın Başkan, sabrınız için çok teşekkür ediyor, tüm milletvekillerimize, Komisyon üyelerimize huzurlarınızda çok teşekkür ediyor, hepinize saygılar sunuyorum efendim.

BAŞKAN – Sayın Bakana teşekkür ediyoruz.

Sayın Aktaş, birkaç soru var, onları cevaplandırmak için buyurun.

TÜİK BAŞKAN VEKİLİ MEHMET AKTAŞ – Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyelerine saygılarımı sunuyorum.

Millî gelir etrafında tekraren, güvenle irtibatlı sorular oluştu. Haziran ayının 13'ünde Plan ve Bütçe Komisyonumuza bir sunuş yaptım millî gelirle ilgili olarak, o sunuş esnasında ve sonunda toplam konsolide edilmiş 44 soru çıkarttık biz. Yazılı olarak 40 sayfanın üzerinde cevap hazırladık, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun Başkanına ilettiğimiz, bu soruların hepsi bunun içinde mevcuttu.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Bize dağıtmadı Sayın Başkan.

TÜİK BAŞKAN VEKİLİ MEHMET AKTAŞ – Toplamda 50 sayfaya yakın cevap ihtiva eden bir içeriği, metni Sayın Başkanımıza ilettim.

SÜREYYA SADİ BİLGİÇ (Isparta) – Bütçe Başkanlığına gönderildiğini söylüyor.

BAŞKAN – Odalarınıza...

GARO PAYLAN (İstanbul) – Odalarımıza mı gönderdiniz?

SÜREYYA SADİ BİLGİÇ (Isparta) – Ne zaman getirdiniz bu cevabı, geçen sene mi?

TÜİK BAŞKAN VEKİLİ MEHMET AKTAŞ – 14 Temmuzda gönderdik Sayın Başkanım. Sizin büronuzdan da özellikle teyit aldırđım.

SÜREYYA SADİ BİLGİÇ (Isparta) – 14 Temmuz da tabii tatile giren dönem olduğu için bürolarda kaybolmuş olabilir.

TÜİK BAŞKAN VEKİLİ MEHMET AKTAŞ – Ama ben tekraren sunabilirim, bütün soruları ihtiva ediyor çünkü.

BAŞKAN – Tekrar göndertin, siz Başkanlığımıza ulaştırın, biz tekrar göndertiriz.

SÜREYYA SADİ BİLGİÇ (Isparta) – Ama ricam tabii, öyle yedi ay sonra, bir sene sonra değil, en kısa sürede...

TÜİK BAŞKAN VEKİLİ MEHMET AKTAŞ – Bir ay içerisinde gönderdik Sayın Başkanım, sunuş akabinde bir ay içerisinde gönderdik.

“Tasarruflar niye artıyor?” diye söylendi, millî gelirden en fazla revizyon yatırım kesiminde oldu, o yüzde 75’ler civarında, bu yatırım kesiminin de yüzde 51-55 arası yıllara sarı değişiyor, inşaatın geliyor. İnşaatla ilgili ölçüm sorunumuz daha önceki yapı kullanım ruhsatlarına ve izin belgelerine dayalıydı. Sayın Bakanın da ifade etmiş olduğu gibi, geçmiş “input-output” oranlarına dayalı olarak bir mal akım sistemi işliyordu. Bir eksik tahmin olduğunun zaten iki üç yıldır biz farkındaydık.

BİHLUN TAMAYLIGİL (İstanbul) – İnşaatla ilgili vermiş olduğunuz rakamlar...

TÜİK BAŞKAN VEKİLİ MEHMET AKTAŞ – Tamamına Sayın Vekilim, bakıyoruz, bunların tamamıyla ilgili de bilgiler mevcuttur, tekrar takdim edeceğim Plan ve Bütçe Komisyonuna.

BİHLUN TAMAYLIGİL (İstanbul) – Tamam, onları alalım.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

KALKINMA BAKANI LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Tabii, bu arada ben şunu söyleyeyim değerli arkadaşlar: Türkiye İstatistik Kurumumuz – çok açık ve net söylüyorum- her türlü verisiyle, her şeyiyle hepimize açıktır, onu özellikle söyleyeyim. Yani gizli, saklı... Özellikle arkadaşlara söylediğim şey budur hep. Yani bu, Eurostat’a da açıktır, IMF’ye de açıktır, OECD’ye açıktır, Dünya Bankasına da açıktır, sizlere de açıktır. Kim, ne istiyorsa, kafasında ne soru işareti varsa lütfen gitsinler veya çağırınsınlar, TÜİK Başkanımız detaylı bilgileri versinler.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz Sayın Bakanım.

BİHLUN TAMAYLIGİL (İstanbul) – Tasarruf oranını söyleyecektiniz, o çok önemli.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Kısa bir şey söyleyeceğim.

BAŞKAN – Sayın Paylan...

GARO PAYLAN (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, gerçi Komisyon üyesisiniz şu anda ama Sayın Başkan, sanıyorum Kalkınma Bakanımız bizim geçen yıllık bütçe sorularımıza henüz cevap vermedi, geçen yılki, bana ulaşmadı.

BAŞKAN – Az önce vereceğini ifade etti.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Hayır, geçen yılkinden bahsediyorum efendim.

Yazılı olarak ulaşmadı. Bu yılki de gelecek yıl alamayacağız herhâlde. Şöyle Sayın Bakanım, size yüzden fazla soru geldi, artı, bakın milletvekillerimizin sorduğu bekleyen sorularımız var; sizden istihdamımız, lütfen... Bakın, siz bir Plan ve Bütçe Komisyonu üyesi olarak o koltuktaydınız, aynı çağırıyor belki bakanlara yapıyordunuz; bu empatiyi rahatça kurabilirsiniz. Yürütmenin yasamaya olan saygısı anlamında bunları behemehâl istiyoruz sizden. Bir hafta, on gün içinde, Genel Kurula inmeden bu cevapları verirseniz biz de ona göre Genel Kurulda eleştirilerimizi yapabiliriz. Tutanaklara bakın lütfen, yalnızca sonda sorduğumuz sorular değil, konuşmalarımızda sorduğumuz sorulara da cevap istiyoruz Sayın Bakan.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Sayın Paylan.

GARO PAYLAN (İstanbul) – O sözü alalım ama Sayın Bakandan.

KALKINMA BAKANİ LÜTFİ ELVAN (Mersin) – Tamam, peki.

BAŞKAN – Sayın Bilgiç, buyurun.

V.- AÇIKLAMALAR (Devam)

2.- Isparta Milletvekili Süreyya Sadı Bilgiç'in, sorulara cevapların geç gönderildiğine, Genel Kurul görüşmelerine kadar bütün bakanlıklardan soruların cevaplarını talep ettiklerine ilişkin açıklaması

SÜREYYA SADİ BİLGİÇ (Isparta) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Öncelikle, bütçelerinizin hayırlı olmasını diliyorum Sayın Bakanım, az sonra oylayacağız, memleketimiz için hayırlı uğurlu olur.

Tabii, burada haklı olarak Komisyon üyelerimiz ve milletvekillerimiz sorulan sorular konusunda büyük bir hassasiyet yaşıyorlar ama empatiyi orada yapıyorsunuz ama empati sizi Bakanlığa götürürken siz de unuttunuz o soruları göndermeyi diyelim.

Şimdi, sıkıntımız şu: Gerçekten sorular çok geç geliyor Sayın Bakanım. Yani Bakanlar Kurulunda da dile getirirseniz seviniriz ve bilhassa da aşağıda Genel Kurul çalışmaları başlamadan önce bu soruların cevapları elimize gelirse Genel Kuruldaki konuşma metinlerini düzenlerken tekrara düşmemek adına gelecek olan cevaplardan faydalanma imkânı olacak milletvekillerimizin. Bu konuda hassasiyetinizi rica edeceğim.

Büyük ihtimalle yaz ayına geldiği için sizin şeyiniz ya bürolarda kaybolma oldu, bir aksama olduğu anlaşılıyor. Biz onu tekrar göndeririz, siz Bütçe Başkanlığına onları iletin ama elimize bir yıl önceki bütçede sorulan soruları bir yıl sonraki bütçe görüşmelerinin öncesinde getiren kurumlarımız da oldu, onları tabii ki üyelerimize dağıtmadık yani onlar Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığında duruyor çünkü bir anlamı kalmamıştı ve bütün bakanlarımızdan da Genel Kurul görüşmelerine kadar bu cevapları mümkün olduğunca göndermelerini talep ediyoruz. Talebimiz de bu bağlamdadır Sayın Başkanım diyeyim yani her şeyden önce bizim Başkanımızsınız.

Sağ olun Sayın Bakanım.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

BİHLUN TAMAYLIGİL (İstanbul) – Çok kısa bir şey söyleyeceğim.

BAŞKAN – Sayın Tamaylıgil...

3.- İstanbul Milletvekili Bihlun Tamaylıgil'in, Kalkınma Bakanlığının son yayınları içindeki bir çalışma ve TÜİK'in e-mail'lerine gönderdikleri bilgi paylaşımı için ilgilileri tebrik ettiğine ilişkin açıklaması

BİHLUN TAMAYLIGİL (İstanbul) – Son yayınlarınız içerisinde imalat sanayisindeki şirket büyüklükleri ve yatırımları ortaya koyan çok güzel bir çalışma var. Bunun bilmiyorum geneli açısından ne kadar paylaşıyor ama şu anda Türkiye'deki ve dünyadaki riski çok başarılı bir şekilde ortaya koymuş ve gerçekten okuduğum zaman da önemli bilgileri de paylaştığım bir çalışma. Onun için de bunu gerçekleştiren arkadaşları tebrik ediyorum.

TÜİK'in de -yine o zaman da söylemiştim- sürekli olarak e-maillerimize gelen bilgi paylaşımları var. O yüzden onları da o çalışmalarından dolayı tebrik ediyorum. Eleştirinin yanında tebriki de tabii söylememiz gerekiyor.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Sayın Tamaylıgil.

IV.- KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

A) KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

1.- 2018 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı (1/887) ile 2016 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/861) ve Sayıştay tezkereleri (Devam)

a) Kalkınma Bakanlığı

b) Türkiye İstatistik Kurumu

c) GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı

ç) Doğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı

d) Konya Ovası Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı

e) Doğu Karadeniz Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı

f) Kalkınma Ajansları

BAŞKAN - Değerli hazırun, kurum bütçeleri üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi sırasıyla bütçe ve kesin hesapları okutuyorum.

Kalkınma Bakanlığı bütçesinin fonksiyonlarını okutuyorum:

(Kalkınma Bakanlığı 2018 yılı bütçesi ile 2016 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN – Türkiye İstatistik Kurumu bütçesinin fonksiyonlarını okutuyorum:

(Türkiye İstatistik Kurumu 2018 yılı bütçesi ile 2016 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN – GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı bütçesinin fonksiyonlarını okutuyorum:

(GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı 2018 yılı bütçesi ile 2016 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN – Doğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı bütçesinin fonksiyonlarını okutuyorum:

(Doğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı 2018 yılı bütçesi ile 2016 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN – Konya Ovası Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı bütçesinin fonksiyonlarını okutuyorum:

(Konya Ovası Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı 2018 yılı bütçesi ile 2016 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN – Doğu Karadeniz Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı bütçesinin fonksiyonlarını okutuyorum:

(Doğu Karadeniz Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı 2018 yılı bütçesi ile 2016 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN – Böylelikle gündemimizde bulunan kamu kurum ve kuruluşlarının bütçe ve kesin hesapları kabul edilmiştir.

Hayırlı uğurlu olsun.

Bütün katılımcılara teşekkür ediyoruz.

Değerli arkadaşlar, 13 Kasım Pazartesi saat 11.00'de görüşmelere devam etmek üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 20.07